

30/-

ਬ੍ਰਹਮੁ ਦੀਸੈ ਬ੍ਰਹਮੁ ਸੁਣੀਐ ਏਕੁ ਏਕੁ ਵਖਾਣੀਐ॥
ਆਤਮ ਪਸਾਰਾ ਕਰਣਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਜਾਣੀਐ॥

ਜੁਲਾਈ 2018

ਆਤਮ ਮਾਰਗ

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ
ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ।

ਆਤਮ ਮਾਰਗ

ਸਾਲ-ਚੌਵੀਵਾਂ, ਮਹੀਨਾ - ਜੁਲਾਈ, 2018
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ
ਸੰਚਾਲਕ

ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
ਸੰਤ ਮਾਤਾ (ਬੀਜੀ) ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ

ਚੇਅਰਮੈਨ ਐਡੀਟਰ-ਇਨ-ਚੀਫ
ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ ਚੀਫ ਐਡੀਟਰ
ਭਾਈ (ਡਾ.) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸਬੰਧੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ
ਜੇਕਰ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ 15 ਤਾਰੀਖ ਤੱਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ
ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਅਤੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸਬੰਧੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੰਬਰਾਂ ਤੇ ਦਫਤਰੀ ਸਮਾਂ ਸਵੇਰੇ
10.00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 5.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਫੋਨ ਕਰਨ ਦੀ
ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ ਜੀ।

ਫੋਨ :- 84378-12900, 94172-14391,
94172-14379,
Email :atammarg1@yahoo.co.in

Postal Address for any Enquiry,
Money Order, Cheque and drafts :

'ATAM MARG' MAGAZINE
Gurdwara Ishar Parkash, Ratwara Sahib
(New Chandigarh) P.o. Mullanpur
Garibdas, Teh. Kharar, Distt. S.A.S
Nagar (MOHALI) - 140901, Pb. India

SUBSCRIPTION - ਚੰਦਾ - (ਦੇਸ਼)

ਸਾਲਾਨਾ	ਜੀਵਨ ਕਾਲ	ਫੀ ਕਾਪੀ
300/-	3000/-	30/-
320/-	3020/-	(For outstation cheques)

SUBSCRIPTION FOREIGN (ਵਿਦੇਸ਼)

	Annual	Life
U.S.A.	60 US\$	600 US\$
U.K.	40 £	400 £
Canada	80 Can \$	800 Can \$
Australia	80 Aus \$	800 Aus \$

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦੇ ਸਭ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ।
ਪ੍ਰਿੰਟਰ, ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਤੇ ਐਡੀਟਰ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਜੈ ਆਫਸੈਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼,
905 ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਏਰੀਆ, ਫੇਜ਼-2, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਛਪਵਾ
ਕੇ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ', ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ,
ਭਾਕਖਾਨਾ ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ ਗਰੀਬਦਾਸ, ਤਹਿਸੀਲ ਖਰੜ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ -
ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ (ਮੋਹਾਲੀ) ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ।

Please visit us on internet at :-
For Atam Marg Email : atammarg1@yahoo.co.in,
Website & Live video -
www.ratwarasahib.in } (Every sunday)
www.ratwarasahib.org }

Email :sratwarasahib.in@gmail.com

ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਕੇਂਦਰ

ਅਮਰੀਕਾ - ਬਾਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
001-408-263-1844
ਕਨੇਡਾ - ਭਾਈ ਸਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਪੁੰਨੂ, ਵੈਨਕੂਵਰ
001-604-433-0408
ਭਾਈ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
001-604-862-9525
ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣੂ
001-604-589-9189
ਇੰਗਲੈਂਡ - ਬੀਬੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਕੌਰ ਅਤੇ
ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ
0044-121-200-2818
ਭਾਈ ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਰਾਜ)
0044-7968734058
ਆਸਟਰੇਲੀਆ- ਬੀਬੀ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ :
0061-406619858

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ

1. ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਗਜ਼ੀਨ (ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ)
9417214391, 84378-12900, 9417214379,
2. ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ ਸ.ਸ.ਸਕੂਲ (CBSE)
0160-2255003
3. ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਸਿਲਾਈ ਸੈਂਟਰ : 96461-01996
4. ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੇਮੇਰੀਅਲ ਸ.ਸ.ਸਕੂਲ (P.B.)
95920-55581
5. ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ : 92176-93845
6. ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਡੀਵਾਇਨ ਸਕੂਲ ਆਫ ਨਰਸਿੰਗ
94172-14382
7. ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਡੀਵਾਇਨ ਕਾਲਜ ਆਫ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ
94172-14382
8. ਅਕਾਲ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ : 98157-28220

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ

ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ - 98551-32009
ਸ਼੍ਰੀ ਅਖੰਡਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਸੇਵਾ - 94647-12900
ਆਡੀਓ-ਵੀਡੀਓ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ - 98728-14385
98555-28517
ਕੇਬਲ ਟੀ.ਵੀ ਨੈਟਵਰਕ - 94172-14385

ਹੋਰ ਸੰਪਰਕ ਨੰਬਰ
98889-10777, 96461-01996, 9417214381

ਤੱਤਕਰਾ

1.	ਸੰਪਾਦਕੀ	5
	ਭਾਈ (ਡਾ.) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	
2.	ਬਾਰਹ ਮਾਹਾ	6
	ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ	
3.	ਨਾਨਕ ਦੁਖੀਆ ਸਭੁ ਸੰਸਾਰੁ	11
	ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	
4.	ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ.....॥	22
	ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	
5.	ਬਾਬਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ	30
	ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	
6.	ਆਤਮ ਗਿਆਨ	34
	ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	
7.	ਸੂਰਾ ਸੋ ਪਹਿਚਾਨੀਐ.....॥	37
	ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ	
8.	ਨੂਰਾਨੀ ਮਿਲਾਪ	40
	ਭਾਈ (ਡਾ.) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	
9.	ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਰਥ-ਭੰਡਾਰ	42
	ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਰੰਧਾਵੇ ਵਾਲੇ	
10.	ਨੌਂ ਰਤਨ - ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ	45
	ਗਿਆਨੀ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ	
11.	ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਆਗਮਨ	48
	ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ	
12.	ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ - 'ਸਰਵੋਤਮ'	50
	ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ	
13.	ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਰਚਿਤ - ਜ਼ਫਰਨਾਮਾ	52
	ਸ. ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂਰ	
14.	ਸੁਆਮੀ ਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾਤਮਕ ਵਿਚਾਰ	53
	ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ	
15.	ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ :- ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਇੰਟਰਨੈਟ ਵੈਬਸਾਈਟ, ਕੀਰਤਨ ਲਾਈਵ ਟੈਲੀਕਾਸਟ, ਬੈਂਕ ਅਕਾਊਂਟ, ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਫਾਰਮ, ਹਸਪਤਾਲ ਅਤੇ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ	55

ਸੰਪਾਦਕੀ

(ਡਾ.) ਭਾਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਚਰਨ ਚਲਉ ਮਾਰਗਿ ਗੋਬਿੰਦ ॥
ਮਿਟਹਿ ਪਾਪ ਜਪੀਐ ਹਰਿ ਬਿੰਦ ॥ ਅੰਗ- ੨੮੧

ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚੱਲਣਾ ਹੀ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਹੈ। 'ਆਤਮਾ ਪਰਾਤਮਾ ਏਕੋ ਕਰੈ ॥ ਅੰਤਰ ਕੀ ਦੁਬਿਧਾ ਅੰਤਰਿ ਮਰੈ ॥ (ਅੰਗ-661) ਦਾ ਵਿਲੱਖਣ, ਅਦਿੱਖ ਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਇਸ ਅਤੀ ਸੂਖਸ਼ਮ ਮਾਰਗ ਤੇ ਕੇਵਲ ਆਤਮਾ ਹੀ ਚਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਇਸ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਅਤੀ ਸੂਖਸ਼ਮ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਅਤੀ ਸੂਖਸ਼ਮ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹੀ ਗੁਰਮਤਿ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਮਾਰਗ ਔਖਾ ਜਾਂ ਸੁਖੈਨ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਅਵਸਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ ਪਰ ਹੈ ਅਤੀ ਸੂਖਸ਼ਮ।

ਹਉਮੈ ਨਾਵੈ ਨਾਲਿ ਵਿਰੋਧੁ ਹੈ ਦੁਇ ਨ ਵਸਹਿ ਇਕ ਠਾਇ॥
ਅੰਗ- ੫੬੦

ਸੂਖਸ਼ਮ ਤੋਂ ਸੂਖਸ਼ਮ ਅੰਦਰ ਆਈ ਮੈਲ ਵੱਡੀ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣ ਕੇ ਖੜ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਇਸ ਕਲਜੁਗੀ ਜੀਵ ਨੂੰ ਭੇਰਾ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਕੋਲ ਪਈ ਦੁਰਲੱਭ ਤੋਂ ਦੁਰਲੱਭ ਵਸਤੂ ਤੋਂ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਅਣਛੋਹਿਆ ਤੇ ਅਣਜਾਣ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ -

ਧਨ ਪਿਰ ਕਾ ਇਕ ਹੀ ਸੰਗਿ ਵਾਸਾ
ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਭੀਤਿ ਕਰਾਰੀ ॥
ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਹਉਮੈ ਭੀਤਿ ਤੇਰੀ
ਜਨ ਨਾਨਕ ਮਿਲੇ ਬਨਵਾਰੀ ॥ ਅੰਗ - ੧੨੬੩

ਜਦੋਂ ਸਮਰੱਥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਅਤੀ ਕੁਠੈਣ ਮਾਰਗ ਵੀ ਸੌਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਪਏ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਇਕ ਛਿਨ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ-

ਗਿਆਨ ਅੰਜਨੁ ਗੁਰਿ ਦੀਆ ਅਗਿਆਨ ਅੰਧੇਰ ਬਿਨਾਸੁ ॥
ਹਰਿ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਸੰਤ ਭੇਟਿਆ ਨਾਨਕ ਮਨਿ ਪਰਗਾਸੁ ॥
ਅੰਗ- ੨੯੩

ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਰਸਤੇ ਤੇ ਤੁਰਨਾ ਇਕ ਅਗੰਮੀ ਬਾਤ ਹੈ। ਇਸ ਰਸਤੇ ਤੇ ਤੁਰਦੇ ਤਾਂ ਅਨੇਕਾਂ ਨੇ ਪਰ ਮੰਜਿਲੇ-ਮਕਸੂਦ 'ਤੇ ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਪਹੁੰਚਦੇ ਨੇ।

ਕੋਟਨ ਮੈ ਨਾਨਕ ਕੋਉ ਨਾਰਾਇਨੁ ਜਿਹ ਚੀਤਿ ॥
ਅੰਗ- ੧੪੨੭

ਹੈਨਿ ਵਿਰਲੇ ਨਾਹੀ ਘਣੇ ਫੈਲ ਫਕਤੁ ਸੰਸਾਰੁ ॥
ਅੰਗ- ੧੪੧੧
ਜਗ ਮਹਿ ਉਤਮ ਕਾਢੀਅਹਿ ਵਿਰਲੇ ਕੋਈ ਕੋਇ ॥
ਅੰਗ- ੫੧੭

ਇਹ ਇਕ ਰਹੱਸਮਈ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਬਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤੇ ਦਾਵੇ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਇਕ ਰਹੱਸਮਈ ਅਗੰਮੀ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੀ, ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਨਾਮ ਦਾ ਤੇ ਸੇਵਾ ਦਾ ਰਸ ਕੀਹਨੂੰ ਆਇਆ? ਇਹ ਇਕ ਵੱਡਾ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈ। ਜਿਹਨੂੰ ਇਹ ਰਸ ਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਅਗੰਮੀ ਵਰਤਾਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋ ਨਿਬੜਦਾ ਹੈ-

ਕਿਨਕਾ ਏਕ ਜਿਸੁ ਜੀਅ ਬਸਾਵੈ ॥
ਤਾ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਗਨੀ ਨ ਆਵੈ ॥ ਅੰਗ- ੨੬੨

ਬਾਣੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜਨ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਪਰ ਬਾਣੀ ਨਾਲ, ਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਵਿਰਲੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਗਿਆਨੀ ਹੈ। ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਵਿਗਿਆਨੀ ਹੈ - 'ਬੰਦੇ ਖੋਜੁ ਦਿਲ ਹਰ ਰੋਜ ਨਾ ਫਿਰੁ ਪਰੇਸਾਨੀ ਮਾਹਿ ॥ (ਅੰਗ-727) 'ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪੁ ਹੈ ਆਪਣਾ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣੁ ॥' (ਅੰਗ-441)

ਗੁਰਮਤਿ ਮਾਰਗ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਤਾਗੀਦ ਹੈ-

ਪ੍ਰਥਮੇ ਮਨੁ ਪਰਬੋਧੈ ਅਪਨਾ ਪਾਛੈ ਅਵਰ ਰੀਝਾਵੈ ॥
ਅੰਗ- ੩੮੧

ਇਹੀ ਆਤਮਾ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਇਸੇ ਮਾਰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਥਾਇ ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਇਕ ਵਿਲੱਖਣ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਰਗ ਨੂੰ ਸੁਖੈਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤਹਿ ਕਰਨ ਹਿਤ ਹੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿਚ ਸੇਧ ਦਰਸਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਰਗ ਦੀ ਸੋਝੀ ਆਵੇ। ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਕਿਲਬਿਖ ਪਾਪ ਕੱਟੇ ਜਾਣ ਤੇ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋ ਕੇ ਲੋਕ ਤੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਸੁਹੇਲਾ ਬਣਾਈਏ।

ਚਰਨ ਚਲਉ ਮਾਰਗਿ ਗੋਬਿੰਦ ॥
ਮਿਟਹਿ ਪਾਪ ਜਪੀਐ ਹਰਿ ਬਿੰਦ ॥ ਅੰਗ- ੨੮੧
(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 33 ਤੇ)

ਸਾਵਣੁ ਤਿਨਾ ਸੁਹਾਗਣੀ ਜਿਨ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਉਰਿ ਹਾਰੁ ॥

(ਸਾਵਣ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸੰਗਰਾਂਦ : 16 ਜੁਲਾਈ, ਦਿਨ ਸੋਮਵਾਰ)

(ਡਾ.) ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਰਾਗੁ ਮਾਝ ਬਾਰਹ ਮਾਹਾ ਮਹਲਾ ਪ
ਸਾਵਣਿ ਸਰਸੀ ਕਾਮਣੀ ਚਰਨ ਕਮਲ ਸਿਉ ਪਿਆਰੁ ॥
ਮਨੁ ਤਨੁ ਰਤਾ ਸਚ ਰੰਗਿ ਇਕੋ ਨਾਮੁ ਅਧਾਰੁ ॥
ਬਿਖਿਆ ਰੰਗ ਕੁੜਾਵਿਆ ਦਿਸਨਿ ਸਭੇ ਛਾਰੁ ॥
ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬੂੰਦ ਸੁਹਾਵਣੀ ਮਿਲਿ ਸਾਧੂ ਪੀਵਣਹਾਰੁ ॥
ਵਣੁ ਤਿਣੁ ਪ੍ਰਭ ਸੰਗਿ ਮਉਲਿਆ ਸੰਮ੍ਰਥ ਪੁਰਖ ਅਪਾਰੁ ॥
ਹਰਿ ਮਿਲਣੈ ਨੋ ਮਨੁ ਲੋਚਦਾ ਕਰਮਿ ਮਿਲਾਵਣਹਾਰੁ ॥
ਜਿਨੀ ਸਖੀਏ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਇਆ
ਹੰਉ ਤਿਨ ਕੈ ਸਦ ਬਲਿਹਾਰੁ ॥
ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਜੀ ਮਇਆ ਕਰਿ ਸਬਦਿ ਸਵਾਰਣਹਾਰੁ ॥
ਸਾਵਣੁ ਤਿਨਾ ਸੁਹਾਗਣੀ ਜਿਨ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਉਰਿ ਹਾਰੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੫

ਪਦ-ਅਰਥ = ਸਾਵਣਿ - ਸਾਵਣ ਵਿਚ। ਸਰਸੀ = ਸ+ਰਸੀ, ਰਸ ਵਾਲੀ, ਹਰਿਆਵਲੀ। ਕਾਮਣੀ = ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ। ਸਚ ਰੰਗਿ - ਸੱਚੇ (ਪ੍ਰਭੂ) ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ। ਆਧਾਰੁ - ਆਸਰਾ। ਬਿਖਿਆ ਰੰਗ - ਮਾਇਆ ਦੇ ਰੰਗ। ਦਿਸਨਿ-ਦਿਸਦੇ ਹਨ। ਛਾਰੁ - ਸੁਆਹ॥ ਸਾਧੂ - ਜਿਸ ਨੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਾਧ ਲਿਆ ਹੈ, ਗੁਰੂ, ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਸੰਤ, ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ, ਹਰਿ - ਜਨ। ਪੀਵਣਹਾਰ - ਪੀਣ ਜੋਗਾ। ਵਣੁ ਤਿਣੁ - ਜੰਗਲ ਦਾ ਘਾਹ, ਬਨਸਪਤੀ, ਰੁੱਖ ਆਦਿ। ਮਉਲਿਆ - ਹਰਿਆ ਭਰਿਆ। ਕਰਮਿ - ਮਿਹਰ ਨਾਲ। ਮਇਆ - ਦਇਆ। ਸਬਦਿ - ਸਬਦ ਰਾਹੀਂ। ਉਰ - ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ।

ਅਰਥ -

ਸਾਵਣਿ ਸਰਸੀ ਕਾਮਣੀ ਚਰਨ ਕਮਲ ਸਿਉ ਪਿਆਰੁ ॥

ਜੇਠ ਹਾੜ ਦੀ ਅਤਿ ਦੀ ਗਰਮੀ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਸਾਰੀ ਬਨਸਪਤੀ ਸੁੱਕ ਕੇ ਮੁਰਝਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਹਰਿਆਵਲ ਕਿਤੇ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ, ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਪਤੀ-ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਵਿਛੁੜੀ ਜੀਵ-ਰੂਪੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਕੋਮਲ ਹਿਰਦਾ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਨਾ ਸਹਾਰਦਾ ਹੋਇਆ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੇਠ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਹਰਿ ਜੇਠਿ ਜੁੜਦਾ ਲੋੜੀਐ) ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆਂ ਜੇਠ ਦੀ ਗਰਮੀ ਸੁਹਾਵਣੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ (ਹਰਿ ਜੇਠੁ ਰੰਗੀਲਾ ਤਿਸੁ ਧਣੀ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਦੇ ਭਾਗ ਜਾਗ ਪੈਣ (ਜਿਸ ਕੇ ਭਾਗੁ ਮਥੰਨਿ)। ਹਾੜ ਦੀ ਗਰਮੀ ਅਤੇ ਤਪਸ਼ ਜੇਠ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਿੱਖੀ ਤੇ ਦੁਖਦਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਜੀਵ-ਰੂਪੀ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਹਾੜ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਵਾਂਗ ਬੇਹਾਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਤੀ ਨਹੀਂ ਵਸਦਾ। ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਅਗਨੀ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਹਾੜ ਦੇ ਭਖਦੇ ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਦੁਖਦਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ (ਆਸਾੜੁ ਤਪੰਦਾ ਤਿਸੁ ਲਗੈ ਹਰਿ ਨਾਹੁ ਨ ਜਿਨਾ ਪਾਸਿ) ਏਹੋ ਤਪਦਾ ਹਾੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸੁਹਾਵਣਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦਾ ਮਨ ਪ੍ਰਭੂ-ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਆਸਾੜੁ ਸੁਹੰਦਾ ਤਿਸੁ ਲਗੈ ਜਿਸੁ ਮਨਿ ਹਰਿ ਚਰਣ ਨਿਵਾਸ)

ਸਾਵਣ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਜੇਠ ਹਾੜ ਦੀ ਬਾਹਰਲੀ ਤਪਸ਼ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਵਣ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ-ਮਿਹਰ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਰਖਾ ਕਾਰਨ ਸੋਕਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਨਸਪਤੀ ਖਿੜ ਕੇ ਹਰਿਆਵਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਨਸਪਤੀ, ਪਸ਼ੂ, ਪੰਛੀ, ਜੀਵ ਜੰਤ ਸਭ ਨੂੰ ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਸਭ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਐਸੇ ਸੁਖਾਵੇਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਉਸ ਜੀਵ-ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਖਿੜ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਹਰਿਆਵਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਿਆਰ, ਪ੍ਰਭੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਣ ਦਾ ਚਾਅ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਮੀਂਹ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਨਾਲ ਨਿਖਾਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਖਿੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੇਠ ਹਾੜ ਦੀ ਮੁਰਦੇ ਹਾਣ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਾਰਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੁਹਾਵਣਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਤੀ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਉਮੰਗ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪ੍ਰਭੂ-ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਰੰਗੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਮਿਲਾਪ ਲਈ ਬਿਹਬਲ ਹੋ ਉੱਠਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਤੇ ਮਿਲਾਪ ਲਈ ਵਿਆਕੁਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਮਨੁ ਤਨੁ ਰਤਾ ਸਚ ਰੰਗਿ ਇਕੋ ਨਾਮੁ ਅਧਾਰੁ ॥

ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਮਿਲਾਪ ਲਈ ਤੜਪ ਰਖਦੀ ਜੀਵ-ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਮਨ ਤੇ ਤਨ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮ-ਪਤੀ ਦੇ ਸੱਚੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਆਸਰਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਮਿਹਰ ਰਾਹੀਂ ਐਸਾ ਸੱਚਾ

ਰੰਗ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਮਨ ਐਸੇ ਸੱਚੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਰੰਗ ਸਦੀਵ ਕਾਲ ਲਈ ਚੜ੍ਹਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਉਤਰਦਾ ਨਹੀਂ।

ਰਾਮ ਰੰਗ ਕਦੇ ਉਤਰਿ ਨ ਜਾਇ ॥

ਗੁਰੂ ਪੂਰਾ ਜਿਸੁ ਦੇਇ ਬੁਝਾਇ ॥ ਅੰਗ - ੧੯੪

ਰਾਮ ਰੰਗ, ਨਾਮ-ਰੰਗ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਗੁਰੂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਇਹ ਰੰਗ ਜਦੋਂ ਹਰਿ-ਜਨ, ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਵਿਚ, ਕਣ-ਕਣ ਵਿਚ ਸਮਾਏ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅੰਦਰੋਂ ਅਨਹਦ ਸੰਗੀਤਕ ਧੁਨੀਆਂ ਦਾ ਅਕਹਿ-ਰਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਮਿਲਦਾ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਹੈ -

ਲਾਲ ਰੰਗੁ ਤਿਸ ਕਉ ਲਗਾ ਜਿਸ ਕੇ ਵਡਭਾਗਾ ॥

ਮੈਲਾ ਕਦੇ ਨ ਹੋਵਈ ਨਹ ਲਾਗੈ ਦਾਗਾ ॥

ਅੰਗ - ੮੦੮

ਇਸ ਲਾਲ ਰੰਗ ਨੂੰ ਚਲੂਲ - ਅਤਿ ਗੂੜਾ ਲਾਲ, ਅਨੰਦ ਭਰਪੂਰ ਰਸ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਮਜੀਠੀ ਰੰਗ ਹੈ, ਇਕ ਵਾਰ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਮੁੜ ਉਤਰਦਾ ਨਹੀਂ -

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਰੰਗਿ ਚਲੂਲ ਭਏ ਹੈ

ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਨ ਲਹੈ ਮਜੀਠਾ ॥ ਅੰਗ - ੧੨੧੨

ਬਿਖਿਆ ਰੰਗ ਕੂੜਾਵਿਆ ਦਿਸਨਿ ਸਭੇ ਛਾਰੁ ॥

ਵਿਪਰੀਤ ਸੱਚੇ, ਮਜੀਠੀ, ਪੱਕੇ ਚਲੂਲੀ ਰੰਗ ਦੇ, ਮਾਇਆ ਦਾ ਰੰਗ ਝੂਠਾ, ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਤੇ ਦੁਖਦਾਈ ਤੇ ਕੱਚਾ ਹੈ, ਨਾਸਵੰਤ ਤੇ ਨਿਕੰਮਾ (ਛਾਰੁ) ਪਿਆਰ ਹੈ, ਨਿਰਾ ਧੋਖਾ ਤੇ ਛਲਾਵਾ ਹੈ। ਸੱਚੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸੱਚੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਦੂਜੇ ਭਾਵ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰਕ ਝੂਠੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵਿਗੋਚਾ ਹੀ ਵਿਗੋਚਾ ਹੈ, ਖੁਆਰੀ ਹੀ ਖੁਆਰੀ ਹੈ। ਐਸਾ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ 'ਹਾੜ' ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਨ -

ਜਗਜੀਵਨ ਪੁਰਖੁ ਤਿਆਗਿ ਕੈ ਮਾਣਸ ਸੰਦੀ ਆਸ ॥

ਦੁਯੈ ਭਾਇ ਵਿਗੁਚੀਐ ਗਲਿ ਪਈਸੁ ਜਮ ਕੀ ਫਾਸ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੪

ਐਸਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਵਿਸਾਖ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਵਿਛੁੜੀ ਜੀਵ-ਰੂਪੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕਿਵੇਂ ਧੀਰਜ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਪ੍ਰਭੂ ਰੂਪ ਸੱਜਣ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਕੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਝੂਠੇ ਮੋਹ-ਧੰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਪਛਤਾਵਾ ਹੀ ਪਛਤਾਵਾ ਹੈ -

ਹਰਿ ਸਾਜਨੁ ਪੁਰਖੁ ਵਿਸਾਰਿ ਕੈ ਲਗੀ ਮਾਇਆ ਧੋਹੁ ॥

ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤੁ ਨ ਸੰਗਿ ਧਨਾ ਹਰਿ ਅਵਿਨਾਸੀ ਓਹੁ ॥

ਪਲਚਿ ਪਲਚਿ ਸਗਲੀ ਮੁਈ ਝੂਠੈ ਧੰਧੈ ਮੋਹੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੩

ਜੀਵ ਦੀ ਇਹੋ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਮਾਇਕ-ਖਾਣ ਵਿਚੋਂ ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅੰਤ ਘੋਰ-ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਗਿਰ ਕੇ ਦੁੱਖ ਭੋਗਦਾ ਹੈ। ਅਧੂਰੇ ਅਤੇ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਅਵਿਨਾਸੀ ਸੁੱਖ ਕਿਵੇਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਸੁਖ-ਸਾਗਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸੱਚੇ ਸਦੀਵ ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਮਾਇਆ ਦੇ ਕੂੜੇ ਸੁਆਦ ਤੁੱਛ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਨਾਮ-ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਰਸ ਚਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪਦਾਰਥ ਸੱਚੇ ਤੇ ਮਿੱਠੇ ਲਗਦੇ ਹਨ, ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਧਨ ਦਿਸਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਅੰਦਰ ਨਾਮ-ਰਸ ਵਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਮਾਇਕ ਖੇਡ ਛਲ-ਭਰੀ ਅਤੇ ਹੇਚ ਦਿਸ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਮਾਇਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਮਨਮੋਹਣਾ ਰੰਗ ਕੂੜਾ, ਝੂਠਾ, ਵਿਨਾਸ਼-ਕਾਰੀ ਅਤੇ ਵਿਸ-ਭਰਿਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਬਿਖਿਆ ਰੰਗ ਕੂੜਾਵਿਆ ਦਿਸਨਿ ਸਭੇ ਛਾਰੁ)

ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬੁੰਦ ਸੁਹਾਵਣੀ ਮਿਲਿ ਸਾਧੁ ਪੀਵਣਹਾਰੁ ॥

ਸਾਵਣ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਮੀਂਹ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਸੁਹਣੀਆਂ ਸੁਹਾਵਣੀਆਂ ਤੇ ਸੁਖਦਾਈ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ-ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਜੁੜੀ ਜੀਵ-ਰੂਪੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ-ਨਾਮ ਦੀ ਆਤਮਕ-ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਬੁੰਦ ਪਿਆਰੀ ਤੇ ਮਿੱਠੀ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਜੀਵ-ਆਤਮਾ ਗੁਰੂ ਦੀ, ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਿਆਂ, ਗੁਰਮੁਖਾਂ, ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਨਾਮ-ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਬੁੰਦ ਰੱਜ-ਰੱਜ ਪੀਂਦਾ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਮਖਮੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ, ਵਡਿਆਈਆਂ ਦੇ ਗੀਤ, ਸੰਗੀਤ, ਬਾਬਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਉਸਨੂੰ ਮਿੱਠੀਆਂ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸ਼ੌਂਕ ਨਾਲ ਸੁਣਦਾ, ਪੜ੍ਹਦਾ ਤੇ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ-ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਲ ਸਰਸਾਰ ਹੋਏ ਗੁਰੂ-ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੂੰ ਨਾਮ-ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਦਾਰਥ ਤੋਂ ਅਨੰਦ ਦੀ ਜਗਿਆਸਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਜਿਨ ਵਡਿਆਈ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਕੀ ਤੇ ਰਤੇ ਮਨ ਮਾਹਿ ॥

ਨਾਨਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਏਕੁ ਹੈ ਦੂਜਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਹਿ ॥

ਅੰਗ- ੧੨੩੮

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਭੂ-ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਨਾਮ ਦੀ ਚੇਟਕ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਨਾਮ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਗੁਰੂ ਰਾਹੀਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹੈ ਮੀਠਾ ਜਗਿ ਨਿਰਮਲ ਸਚੁ ਸੋਈ ॥

ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਪ੍ਰਭੂ ਤੇ ਪਾਈਐ
ਜਨ ਕਉ ਧੁਰਿ ਲਿਖਿਆ ਹੋਈ॥ ਅੰਗ - ੧੨੫੯

ਹਰ ਵਸਤੂ ਦੇ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋਣ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਵਾਤਾਵਰਣ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ-ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤਾ ਤੇ ਸੰਚਾਰ ਲਈ ਵੀ ਰੂਹਾਨੀ ਸੰਗਤ - ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੰਗਤ, ਨਾਮ-ਰਸੀਏ ਸੰਤ, ਸਾਧੂ, ਹਰਿ ਜਨ ਦੀ ਸੰਗਤ ਆਵੱਸ਼ਕ ਹੈ। ਐਸਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਧ ਜਨਾਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਬਾਣੀ ਸੁਖਮਨੀ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ-

ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ ਅਗੋਚਰੁ ਮਿਲੈ ॥
ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ ਸਦਾ ਪਰਫੁਲੈ ॥
ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ ਆਵਹਿ ਬਸਿ ਪੰਚਾ ॥
ਸਾਧਸੰਗਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸੁ ਭੁੰਚਾ ॥ ਅੰਗ - ੨੭੧

ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ ਨ ਮਨ ਤੇ ਬਿਸਰੈ ॥
ਸਾਧਸੰਗਿ ਸਰਪਰ ਨਿਸਤਰੈ ॥
ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ ਲਗੈ ਪ੍ਰਭੁ ਮੀਠਾ ॥
ਸਾਧੂ ਕੈ ਸੰਗਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਡੀਠਾ ॥ ਅੰਗ - ੨੭੨

ਸਚੁ ਵਾਪਾਰੁ ਕਰਹੁ ਵਾਪਾਰੀ ॥
ਦਰਗਹੁ ਨਿਬਹੈ ਖੇਪ ਤੁਮਾਰੀ ॥
ਮਤਿ ਪੂਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਜਾ ਕੀ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ॥
ਦਰਸਨੁ ਪੇਖਤ ਉਧਰਤ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ॥
ਅਮਰ ਭਏ ਅਮਰਾ ਪਦੁ ਪਾਇਆ ॥
ਸਾਧਸੰਗਿ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਧਿਆਇਆ ॥ ਅੰਗ - ੨੯੩

ਇੰਜ ਹੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸੰਤ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਰਦਿਆਂ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ-ਰਸੀਏ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰਸਨ ਦੀਦਾਰ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਮਈ ਨਾਮ ਮਿੱਠਾ ਲੱਗਣ ਲਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪੁਰ ਅੰਤਰ ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਵਿਚ ਅਨਹਤ ਨਾਦ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਧੁਨ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਐਸੀ ਵਿਸਮਾਦ-ਜਨਕ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਖਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਸੰਤਸੰਗਿ ਅੰਤਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਡੀਠਾ ॥
ਨਾਮੁ ਪ੍ਰਭੂ ਕਾ ਲਾਗਾ ਮੀਠਾ ॥
ਸਗਲ ਸਮਿਗ੍ਰੀ ਏਕਸੁ ਘਟ ਮਾਹਿ ॥
ਅਨਿਕ ਰੰਗ ਨਾਨਾ ਦ੍ਰਿਸਟਾਹਿ ॥
ਨਉ ਨਿਧਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਨਾਮੁ ॥
ਦੇਹੀ ਮਹਿ ਇਸ ਕਾ ਬਿਸ੍ਰਾਮੁ ॥
ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਅਨਹਤ ਤਹ ਨਾਦ ॥
ਕਹਨੁ ਨ ਜਾਈ ਅਚਰਜ ਬਿਸਮਾਦ ॥ ਅੰਗ - ੨੯੩

ਸੰਤ ਜਨਾ ਕਾ ਪੇਖਨੁ ਸਭੁ ਬ੍ਰਹਮ ॥
ਸੰਤ ਜਨਾ ਕੈ ਹਿਰਦੈ ਸਭਿ ਧਰਮ ॥
ਸੰਤ ਜਨਾ ਸੁਨਹਿ ਸੁਭ ਬਚਨ ॥
ਸਰਬ ਬਿਆਪੀ ਰਾਮ ਸੰਗਿ ਰਚਨ ॥ ਅੰਗ - ੨੯੪

ਆਪਿ ਮੁਕਤੁ ਮੁਕਤੁ ਕਰੈ ਸੰਸਾਰੁ ॥
ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਜਨ ਕਉ ਸਦਾ ਨਮਸਕਾਰੁ ॥ ਅੰਗ - ੨੯੫

"ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬੁੰਦ ਸੁਹਾਵਣੀ ਮਿਲਿ ਸਾਧੁ
ਪੀਵਣਹਾਰੁ ॥" ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਵਣੁ ਤਿਣੁ ਪ੍ਰਭ ਸੰਗਿ ਮਉਲਿਆ ਸੰਮੁਖ ਪੁਰਖ ਅਪਾਰੁ ॥
ਹਰਿ ਮਿਲਣੈ ਨੈ ਮਨੁ ਲੋਚਦਾ ਕਰਮਿ ਮਿਲਾਵਣਹਾਰੁ ॥

ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ ਹੀ ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਉਹ ਆਪ ਹਰ ਕਿਰਤ ਵਿਚ ਵਿਦਮਾਨ ਹੈ, ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਵਿਆਪਕਤਾ ਕਾਰਨ, ਉਸ ਦੀ ਛਹੁ ਨਾਲ, ਸਾਰਾ ਜਗਤ, ਸਾਰੀ ਬਨਸਪਤੀ, ਜੰਗਲ, ਪੌਦੇ, ਘਾਹ ਆਦਿ ਹਰਿਆ ਭਰਿਆ ਹੋ ਕੇ ਨਿਖਾਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਝੁਮਦਾ ਹੈ। ਐਸਾ ਪ੍ਰਭੂ ਜੋ ਸਰਬ-ਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨ ਜੋਗ ਹੈ, ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਬੇਅੰਤ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਮੇਰਾ ਮਨ ਭੀ ਲੋਚਦਾ ਹੈ, ਤਾਂਘਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਮਿਲਾਪ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਹਿਕਮਤ, ਹੁਜਤ, ਚਤੁਰਾਈ, ਸਿਆਣਪ ਰਾਹੀਂ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ।

ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ-

ਬਲਿਹਾਰੀ ਕੁਦਰਤਿ ਵਸਿਆ ॥
ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਈ ਲਖਿਆ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਾਤਿ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਜੋਤਿ ਮਹਿ ਜਾਤਾ
ਅਕਲ ਕਲਾ ਭਰਪੂਰਿ ਰਹਿਆ ॥ ਅੰਗ - ੪੯੯

ਕੁਦਰਤਿ ਦਿਸੈ ਕੁਦਰਤਿ ਸੁਣੀਐ ਕੁਦਰਤਿ ਭਉ ਸੁਖ ਸਾਰੁ॥
ਕੁਦਰਤਿ ਪਾਤਾਲੀ ਆਕਾਸੀ ਕੁਦਰਤਿ ਸਰਬ ਆਕਾਰੁ ॥

.....
ਕੁਦਰਤਿ ਪਉਣੁ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰੁ ਕੁਦਰਤਿ ਧਰਤੀ ਖਾਕੁ ॥
ਸਭ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤਿ ਤੂੰ ਕਾਦਿਰੁ ਕਰਤਾ ਪਾਕੀ ਨਾਈ ਪਾਕੁ ॥
ਅੰਗ - ੪੫੪

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -
ਸਰਬ ਜੋਤਿ ਮਹਿ ਜਾ ਕੀ ਜੋਤਿ ॥
ਧਾਰਿ ਰਹਿਓ ਸੁਆਮੀ ਓਤਿ ਪੋਤਿ ॥ ਅੰਗ - ੨੯੪

ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ, ਸਾਰੀ ਕੁਦਰਤ, ਸਾਰੇ ਜੀਅ ਜੰਤ, ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਉਸ ਸਰਬ ਸਮਰੱਥ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹਨ, ਸਭ ਦਾ ਆਧਾਰ ਉਹ ਆਪ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਰੀ ਕਾਇਨਾਤ ਵਿਚ ਉਸ ਰੱਬੀ ਹੋਂਦ ਕਾਰਨ ਸੁੰਦਰਤਾ ਹੈ, ਸਜਾਵਟ ਹੈ, ਨਿਖਾਰ ਹੈ। ਉੱਚੀ ਸੁਰਤ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ, ਸਤਿ, ਚਿਤ, ਅਨੰਦ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੁਦਰਤ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਐਸੇ ਸਰਬ ਸਮਰੱਥ, ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਜਗਿਆਸੂ ਅੰਦਰ ਤੜਪ ਪੈਦਾ ਹੋਣੀ ਕੁਦਰਤੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ-ਸੁਣ ਕੇ ਹੀ ਮਨ ਤਨ ਅਨੰਦਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਨਾਲ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਲਾਲੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਮਿਲਾਪ-ਮਾਰਗ ਤੇ ਚਲਣ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਤਪਦਾ ਹਿਰਦਾ ਸੀਤਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਅੰਦਰਲਾ ਨਿਹਾਲ-ਨਿਹਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਸਾ ਅਨੁਭਵ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਸੋਇ ਸੁਣੰਦੜੀ ਮੇਰਾ ਤਨੁ ਮਨੁ ਮਉਲਾ ਨਾਮੁ ਜਪੰਦੜੀ ਲਾਲੀ॥
ਪੰਧਿ ਜੁਲੰਦੜੀ ਮੇਰਾ ਅੰਦਰੁ ਠੰਢਾ
ਗੁਰ ਦਰਸਨੁ ਦੇਖਿ ਨਿਹਾਲੀ ॥ ਅੰਗ - ੯੬੪

ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ ਤੇ ਅਤੇ ਸਤਿਸੰਗਤ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਨਾਮ-ਜਪੁ-ਸਿਮਰਨ, ਗੁਰਬਾਣੀ, ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਗਾਇਨ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਮਨ ਦੀ ਨਿਰਮਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ-ਮਿਲਾਪ ਲਈ ਲੋਚਾ ਤੜਫ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਮਿਲਾਪ ਤਾਂ ਉਸ ਪਰਮ-ਪਿਤਾ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ (ਕਰਮਿ ਮਿਲਾਵਣਹਾਰੁ), ਨਦਰ ਹੈ, ਕਰਮ ਹੈ। ਨਦਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਿਮਰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਲਿਵ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ, ਦੁਬਿਧਾ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਨਾ ਹੀ ਆਤਮ-ਪਰਮਾਤਮ ਮਿਲਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਤਾ ਸਿਮਰਿਆ ਜਾਇ ॥
ਆਤਮਾ ਦ੍ਰਵੈ ਰਹੈ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥
ਆਤਮਾ ਪਰਾਤਮਾ ਏਕੋ ਕਰੈ ॥
ਅੰਤਰ ਕੀ ਦੁਬਿਧਾ ਅੰਤਰਿ ਮਰੈ ॥ ਅੰਗ - ੯੬੧

ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਤਾ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਏ ॥
ਗੁਣ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਅਉਗਣ ਸਬਦਿ ਜਲਾਏ ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਪਦਾਰਥੁ ਪਾਏ ॥ ਅੰਗ - ੨੨੨

ਆਪਣੀ ਬਲ-ਬੁੱਧੀ ਉਪਰ ਮਾਣ ਹਉਮੈ-ਬਿਰਤੀ ਹੈ ਜੋ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ। ਪਰਮੇਸ਼ਰ-ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਦਇਆ-ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਜੀਵ ਜਗਤ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਦਇਆ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ

ਹੀ ਉਸ ਨਾਲ ਮੁੜ ਮਿਲਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜਿਨੀ ਸਖੀਏ ਪ੍ਰਭੂ ਪਾਇਆ ਹੰਉ ਤਿਨ ਕੈ ਸਦ ਬਲਿਹਾਰ ॥
ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਜੀ ਮਇਆ ਕਰਿ ਸਬਦਿ ਸਵਾਰਣਹਾਰੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੪

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਖੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ, ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰਿਆਂ, ਗੁਰਮੁਖਾਂ, ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ, ਸਤਿਸੰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਾਪ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਸਦਕੇ, ਬਲਿਹਾਰਣੇ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਸਦਕੇ, ਬਲਿਹਾਰਣੇ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਸਫਲ ਹੋ ਗਈ -

ਸਫਲ ਸਫਲ ਭਈ ਸਫਲ ਜਾਤ੍ਰਾ ॥

ਆਵਣ ਜਾਣ ਰਹੇ ਮਿਲੇ ਸਾਧਾ ॥

ਅੰਗ - ੬੮੭

ਪ੍ਰਭੂ ਦਇਆ ਦਾ, ਮਿਲਾਪ ਦਾ, ਸਫਲ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਸਾਧਨ ਕੀ ਹੈ? ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਦਇਆ, ਮਿਹਰ, ਨਦਰਿ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ, ਨਾਮ ਰਾਹੀਂ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਅਰਦਾਸ ਰਾਹੀਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਡੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਜੀ ਮਇਆ ਕਰਿ ਸਬਦਿ ਸਵਾਰਣਹਾਰੁ ॥

ਹੇ ਹਰੀ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ, ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਦਇਆ ਕਰ, ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ, ਨਾਮ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ, ਮਨ ਦੀ ਘਾੜਤ ਘੜਣ ਵਾਲੇ, ਮਨ ਨੂੰ ਸੰਵਾਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੋੜ।

ਜਪੁਜੀ ਦੀ 38ਵੀਂ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਐਸੀ ਸੱਚੀ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਤ, ਧੀਰਜ, ਉੱਚੀ ਮਤ, ਬਿਬੇਕ ਬੁੱਧੀ, ਗਿਆਨ, ਘਾਲ ਕਮਾਈ (ਤਪ ਤਾਉ), ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਰਾਹੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਸ਼ਬਦ ਘੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਬਰਕਤ ਸਦਕਾ ਮਨੁੱਖ ਸਚਿਆਰਾ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਹਾਸਲ ਕਰਦਾ ਹੈ-

ਜਤੁ ਪਾਹਾਰਾ ਧੀਰਜੁ ਸੁਨਿਆਰੁ ॥

ਅਹਰਣਿ ਮਤਿ ਵੇਦੁ ਹਥੀਆਰੁ ॥

ਭਉ ਖਲਾ ਅਗਨਿ ਤਪ ਤਾਉ ॥

ਭਾਂਡਾ ਭਾਉ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਤਿਤੁ ਵਾਲਿ ॥

ਘੜੀਐ ਸਬਦੁ ਸਚੀ ਟਕਸਾਲ ॥

ਅੰਗ - ੮

ਪਰ ਇਹ ਘਾੜਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਮਿਹਰ, ਨਦਰ, ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਨਿਹਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ-

ਜਿਨ ਕਉ ਨਦਰਿ ਕਰਮੁ ਤਿਨ ਕਾਰ ॥

ਨਾਨਕ ਨਦਰੀ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲ ॥

ਅੰਗ - ੮

ਸਾਵਣ ਤਿਨਾ ਸੁਹਾਗਣੀ ਜਿਨ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਉਰਿ ਹਾਰੁ ॥

ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਰੂਪੀ ਸਾਵਣ ਦਾ ਮਹੀਨਾ (ਜੀਵਨ) ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵ-ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਲਈ ਸਫਲ ਤੇ ਸੁਹਾਵਣਾ ਹੈ ਜੋ ਸੁਹਾਗਵਤੀਆਂ ਹਨ, ਸੱਚੀਆਂ ਸੁਹਾਗਣਾਂ ਹਨ, ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ, ਅੰਤਸਕਰਣ ਰੂਪੀ ਗਲ ਵਿਚ ਰਾਮ-ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਅਮੋਲਕ ਹਾਰ ਪਹਿਨਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ-

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਨੁ ਸੰਸਾਰੁ ਸਹਾਈ ਆਪਿ ਭਏ ॥

ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਉਰਿ ਹਾਰੁ ਬਿਖੁ ਕੇ ਦਿਵਸ ਗਏ ॥

ਅੰਗ - ੪੫੮

ਅਰਥਾਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਿਰਦੇ ਰੂਪੀ ਗਲ ਵਿਚ ਰਾਮ ਨਾਮ ਦਾ ਹਾਰ ਪਹਿਨਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਮਾਇਆ ਦੇ ਜ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਉਰਿ ਮੈ ਗਹਿਓ ਜਾ ਕੈ ਸਮ ਨਹੀ ਕੋਇ ॥

ਜਿਹ ਸਿਮਰਤ ਸੰਕਟ ਮਿਟੈ ਦਰਸੁ ਤੁਹਾਰੋ ਹੋਇ ॥

ਅੰਗ - ੧੪੨੯

ਰਾਮ ਨਾਮ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਵਸਤੂ ਹੈ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਸਤੂ ਇਸ ਦੇ ਤੁਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਜੋ ਰਾਮ-ਨਾਮ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਵਾਗਵਣ ਮਿਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੀ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਤੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਰਾਮ-ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਹਾਰ ਪਹਿਨਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੁਹਾਗਣਾਂ ਦਾ ਸਾਵਣ (ਜੀਵਨ) ਸੁਹਾਵਣਾ ਤੇ ਸਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ - (ਸਾਵਣ ਤਿਨਾ ਸੁਹਾਗਣੀ ਜਿਨ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਉਰਿ ਹਾਰੁ ॥)

ਤੁਖਾਰੀ ਰਾਗ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ

ਬਾਰਹਮਾਹਾ - ਮਹੀਨਾ ਸਾਵਣ

ਰਾਗੁ ਤੁਖਾਰੀ ਛੰਤ ਮਹਲਾ ੧

ਸਾਵਣਿ ਸਰਸ ਮਨਾ ਘਣ ਵਰਸਹਿ ਰੁਤਿ ਆਏ ॥

ਮੈ ਮਨਿ ਤਨਿ ਸਹੁ ਭਾਵੈ ਪਿਰ ਪਰਦੇਸਿ ਸਿਧਾਏ ॥

ਪਿਰੁ ਘਰਿ ਨਹੀ ਆਵੈ ਮਰੀਐ ਹਾਵੈ

ਦਾਮਨਿ ਚਮਕਿ ਡਰਾਏ ॥

ਸੇਜ ਇਕੇਲੀ ਖਰੀ ਦੁਹੇਲੀ ਮਰਣੁ ਭਇਆ ਦੁਖੁ ਮਾਏ ॥

ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਨੀਦ ਭੁਖ ਕਹੁ ਕੈਸੀ

ਕਾਪੜੁ ਤਨਿ ਨ ਸੁਖਾਵਏ ॥

ਨਾਨਕ ਸਾ ਸੋਹਾਗਣਿ ਕੰਤੀ ਪਿਰ ਕੈ ਅੰਕਿ ਸਮਾਵਏ ॥

ਅੰਗ - 1108

ਸਾਵਣਿ ਸਰਸ ਮਨਾ ਘਣ ਵਰਸਹਿ ਰੁਤਿ ਆਏ ॥

ਹਾੜ ਦੀ ਅਤਿ ਦਰਜੇ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਵਿਚ ਬਨਸਪਤੀ ਸੁੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਤਪਸ਼ ਪਿਛੋਂ ਸਾਵਣ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਘਟਾਂ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਹਨ, ਖੂਬ ਮੀਂਹ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਪਸ਼ੂ ਪੰਛੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਤਾਂ ਕੀ, ਸੁੱਕਾ ਹੋਇਆ ਘਾਹ ਅਤੇ ਬਨਸਪਤੀ ਵੀ ਮੌਲ ਉਠਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਹਰਿਆਵਲ ਵੇਖ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਨ! ਸਾਵਣ ਦੀ ਵਰਖਾ ਦੀ ਰੁੱਤ ਆ ਗਈ ਹੈ, ਬੱਦਲ ਵਰ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ, ਤੂੰ ਭੀ ਹਰਾ ਹੋ, ਉਮਾਹ ਵਿਚ ਆ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਲਈ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰ। **ਮੈ ਮਨਿ ਤਨਿ ਸਹੁ ਭਾਵੈ ਪਿਰ ਪਰਦੇਸਿ ਸਿਧਾਏ ॥** ਜਿਵੇਂ ਪਰਦੇਸ ਗਏ ਪਤੀ ਦੀ ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਕਾਲੀਆਂ ਘਟਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਤੜਫ ਉਠਦਾ ਹੈ। ਉਮਾਹ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਗੋਂ ਉਸਨੂੰ ਦੁਖਦਾਈ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਣ ਲਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੁਕ ਉਠਦੀ ਹੈ, ਹੇ ਮਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਰੋਮ ਰੋਮ ਵਿਚ ਪਿਆਰਾ ਲਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਤਾਂ ਪਰਦੇਸ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਤੀ ਤੋਂ ਵਿਛੁੜੀ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੀ ਵੇਦਨਾ ਹੈ। **ਪਿਰੁ ਘਰਿ ਨਹੀ ਆਵੈ ਮਰੀਐ ਹਾਵੈ ਦਾਮਨਿ ਚਮਕਿ ਡਰਾਏ ॥** ਜਿਤਨਾ ਚਿਰ ਪਤੀ ਘਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਵਿਛੁੜੀ ਹੋਈ ਇਸਤ੍ਰੀ ਹਉਕਿਆਂ ਨਾਲ ਬੇਹਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਚਮਕ ਚਮਕ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਡਰਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। **ਸੇਜ ਇਕੇਲੀ ਖਰੀ ਦੁਹੇਲੀ ਮਰਣੁ ਭਇਆ ਦੁਖੁ ਮਾਏ ॥** ਵਿਛੁੜੀ ਹੋਈ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਤੀ ਬਿਨਾਂ ਮੇਰੀ ਸੱਖਣੀ ਸੇਜ ਮੈਨੂੰ ਦੁਖਦਾਈ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਤੀ ਤੋਂ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਦੁਖ ਮੇਰੇ ਲਈ ਮੌਤ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। **ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਨੀਦ ਭੁਖ ਕਹੁ ਕੈਸੀ ਕਾਪੜੁ ਤਨਿ ਨ ਸੁਖਾਵਏ ॥** ਜਿਸ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਿਆਰ ਹੈ, ਬਿਰਹਣੀ ਨਾਰ ਵਾਂਗੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਨੀਂਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਭੁੱਖ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੱਪੜਾ ਭੀ ਸਰੀਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੁਖਾਂਦਾ ਅਰਥਾਤ ਸਰੀਰਕ ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਾਧਨ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਧੂਹ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ। **ਨਾਨਕ ਸਾ ਸੋਹਾਗਣਿ ਕੰਤੀ ਪਿਰ ਕੈ ਅੰਕਿ ਸਮਾਵਏ ॥** ਉਹੀ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੀ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਪਤੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਦਾ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਦੁਖੀਆ ਸਭੁ ਸੰਸਾਰੁ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ ਵਿ.ਗੁ.ਰੂ.ਮਿਸ਼ਨ।

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਮਈ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-29)

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ (ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ) ਜਦੋਂ ਦਬਲਾਨ ਹੁੰਦੇ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਇਥੋਂ ਪਟਿਆਲੇ ਤੋਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ। ਬੜੇ ਸਵਾਲ ਹੋਣੇ ਤੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਦਬਲਾਨ ਦਾ ਟਿਕਟ ਲੈ ਕੇ ਬਹਿ ਜਾਣਾ, ਫੇਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੋਲਦਾ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ।

ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਗੱਲਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹੋ ਤੇ ਹੁਣ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ? ਕਹਿੰਦੇ, ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਕਹੋ। ਕਹਿੰਦੇ, ਨਾਮ ਜਿਵੇਂ ਉੱਭਲ ਚਲਦੀ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਤਾਂ ਚੱਲਣਾ ਹੀ ਸੀ, ਉਧਰ ਵਲ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਕਰਨ ਤੇ ਹੀ ਚੱਲ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਧੂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੁੰਦਾ। ਜਦੋਂ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਵਸਿਆ, ਉਹਨੇ ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਲਿਆ ਕੇ ਅੰਦਰ ਅਸਰ ਕਰ ਦੇਣੇ। ਮਾੜੇ ਆਦਮੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰ ਲਓ, ਈਰਖਾ ਵਾਲੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰ ਲਓ, ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਾ ਕਰ ਲਓ, ਓਹੀ ਅਸਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਸਾਧੂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰ ਲਓ ਸਾਧੂ ਦਾ ਅਸਰ ਅੰਦਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਸੋ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਚਾਹੇ ਹਲ ਵਾਹੁੰਣ ਵਾਲਾ ਪੁਰਸ਼ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਟਰੱਕ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੌਦਾ ਵੇਚਦਾ, ਸਾਧੂ ਤਾਂ ਸਾਧੂ ਹੀ ਹੈ, ਸਾਧਨਾ ਸੰਪੰਨ ਜੋ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਕਿਤੇ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠੇ। ਠੀਕ ਹੈ ਡੇਰੇ 'ਚ ਬੈਠਦਾ, ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਭੁਲੇਖਾ ਖਾ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਭੇਖ ਵਗੈਰਾ ਦੇਖ ਕੇ, ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਬੜਾ ਔਖਾ ਹੈ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਸਾਧੂ ਬਣਨਾ ਕੋਈ ਖੇਲੂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਬਣਨਾ ਕੋਈ ਮਾਮੂਲੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੈ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਸੇਵਾ ਕਰ ਤੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਤੇਰਾ ਕਾਰਜ ਸਿੱਧ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਤੇਰੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਬਹੁਤ ਪੱਕੀਆਂ ਤੇ ਸੁਥਰੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਤੇਰਾ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਜੋ ਜੀਅ ਵਿਚ ਧਾਰਿਆ ਹੋਇਐ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ। ਘਰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ

ਤੇ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਤੇਰੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਪੱਕੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਬਹੁਤ ਸੋਹਣਾ ਤੇਰਾ ਕਾਰਜ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ, ਘਰ ਆ ਗਿਆ, ਭਾਈਚਾਰਾ ਬੁਲਾਇਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਸੰਗਤ ਬੁਲਾਉਣੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਬੜੇ ਕਰਨੀ ਕਮਾਈ ਵਾਲੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੋਏ ਨੇ। ਹਰ ਥਾਂ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਜਿਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਚਾਕਰੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹਦਾ ਬਚਨ ਵੀ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਉਹਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਵੀ ਥਾਂ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਪਿਆਰਿਓ! ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਚਰਨ ਪੁਆਉਣੇ ਨੇ ਤੇ ਦੂਸਰਾ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਉਣੀ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਚਨ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਿਉਤਾ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਤਰੀਕ ਬੰਨ੍ਹ ਲਈ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਘਰ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਚਰਨ ਪਾਇਓ। ਇਹ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ ਮਰਿਯਾਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਇਕ ਬਚਨ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਪੰਜ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੋਣਗੇ ਉਥੇ ਮੈਂ ਹੋਵਾਂਗਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਇਕ ਸਵਾਲ ਕਰਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਅਸੀਂ ਗ੍ਰਹਿਸਤੀ ਲੋਕ ਹਾਂ। ਗ੍ਰਹਿਸਤੀ ਲੋਕ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਲੋੜਾਂ ਨੇ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਮੱਝ ਬਿਮਾਰ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਲੜਕਾ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਔਕੜ ਆ ਗਈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ। ਔਕੜਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਕਿਹੜਾ ਥੋੜ੍ਹੀਆਂ ਨੇ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੀ! ਮੇਰੇ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ। ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਔਕੜ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਬੋਰ ਕਰਾ ਲਏ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾ ਧਰਤੀ 'ਚ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਥੇ ਕੁ ਹੈ ਪਾਣੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰੀਦਾ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੁਹਾਡਾ ਇਕ ਬਚਨ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਦਿਤਾ ਹੈ ਸਾਨੂੰ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗ੍ਰਹਿਸਤੀ ਲੋਕ ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ, ਸਾਡੇ ਕਾਰਜ ਕਿਵੇਂ ਸਿੱਧ ਹੋਣਗੇ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਹਰ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਹੋਂ। ਤੁਹਾਡੇ ਬਗੈਰ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸੁੰਨੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਸਾਡੇ ਕਾਰਜ ਕਿਵੇਂ ਹੋਣਗੇ। ਗ੍ਰਹਿਸਤੀ ਆਦਮੀ ਹਾਂ, ਵਿਰੱਕਤ ਹੋਈਏ, ਫੇਰ ਵੀ ਚਲੇ ਠੀਕ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ

ਤਾਂ ਪੈਰ-ਪੈਰ 'ਤੇ ਲੋੜ ਹੈ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਦੇਖੋ ਗੁਰਸਿੱਖੋ! ਜਿੱਥੇ ਤੁਸੀਂ ਪੰਜ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਲਓਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਣੀ ਛਕਾਓ। ਉਹਦੀ ਵੀ ਵਿਧੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਣੀ ਛਕਾਉਣ ਦੀ। ਫੇਰ ਉਹ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨਗੇ। ਤੁਸੀਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਿਓ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਬੈਠਾ ਹੋਵਾਂਗਾ। ਐਡਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਤਿਆ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਮੈਂ।

ਮਾੜੀਆਂ-ਮਾੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ ਐਵੇਂ ਹੀ। ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਇਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਜੀ ਮੈਂ ਮੱਝਾਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਥਣ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ। ਹੁਣ ਇਹਦਾ ਇਲਾਜ ਕੀ ਹੈ? ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਦਿਖਾ ਭਾਈ। ਪਰ ਖਹਿੜੇ ਪਿਆ ਕਿ ਨਹੀਂ ਜੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਤੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ, ਪੰਜ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਨਾਲ, ਸਿੰਘ ਕਿਹੜੇ? ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਣ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਣ, ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਹਰ ਵਕਤ ਭੁੱਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਣ। ਨਿੰਦਿਆ, ਚੁਗਲੀ, ਈਰਖਾ, ਵਖੀਲੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਣ। ਰਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਤੂੰ। ਜਿਹੜੇ ਬੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਗੁਰੂ ਦੇ ਅਰਪਣ ਕਰਕੇ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਨੇ, ਅਸੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ। ਜਿਹੜਾ ਕੁਛ ਬਾਣੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸੋਚਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ। ਸਾਨੂੰ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਣ ਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਤ ਮੰਨਣੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੀਂ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਉਣਗੇ, ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਧੋਈਂ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਾਈਂ, ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਤੇ ਖੀਰ ਪਾਈ, ਜੇ ਕਹਿਣ ਦਾਲ ਦਿਓ, ਦਾਲ ਦੇ ਦੇਈਂ। ਤੂੰ ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਉਣੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੀਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਘਰ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਆਏ ਹੋਏ ਨੇ। ਜੇ ਤਾਂ ਐਡਾ ਤੇਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਏਗਾ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਮੁਰਾਦ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ, ਜੇ ਤੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਲਾਣਾ-ਫਲਾਣਾ ਆਇਆ ਹੋਇਐ, ਇਹ ਫਲਾਣੇ ਥਾਉਂ ਬਜ਼ਾਰ 'ਚ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਉਥੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ। ਇਕੱਠਾ ਦੇਖੀਂ ਗੁਰੂ ਨੂੰ, ਪੰਜਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਦੇਖੀਂ।

ਕਹਿੰਦਾ ਠੀਕ ਹੈ ਜੀ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਫੇਰ ਆ ਗਿਆ, ਕਹਿੰਦਾ ਜੀ, ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਆ ਗਏ, ਉਹ ਚਰਨ ਨਹੀਂ ਧੁਆਉਂਦੇ। ਸਮੱਸਿਆ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਚਰਨ ਧੁਆਉਂਦੇ

ਨਹੀਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਧੋਣ ਵਾਲੇ ਨੇ, ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਧੁਆਉਣ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਪਾਣੀ ਰੱਖ ਲੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ, ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਦੀ ਲੰਘ ਜਾਓ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਰਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਮੱਝਾਂ ਨੂੰ ਪਿਲਾ ਦੇਈਂ ਪਾਣੀ।

ਤੀਜੇ ਕੁ ਦਿਨ ਦੁੱਧ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਿਆ। ਬੀਬੀਆਂ ਬੈਠੀਆਂ ਨੇ ਇਥੇ ਦੀਵਾਨ 'ਚ ਹੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਕਿਵੇਂ ਫੇਰ? ਕਹਿੰਦਾ, ਜੀ ਸਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹੀ ਥਣ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਏ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਇਕ ਆਇਆ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ 'ਚੋਂ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਪੰਜ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਾ, ਨਾਲ ਲੈ ਜਾ, ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਜਾਈਂ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਚੁੱਕ ਲਈਂ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝੀਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਤੂੰ ਤੁਰਿਆਂ ਜਾਈਂ, ਜਿੱਥੇ ਤੇਰੇ ਮਨ 'ਚ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਥੇ ਖੜ੍ਹ ਜਾ, ਉਥੇ ਹੀ ਖੜ੍ਹ ਜਾਈਂ, ਪਾਣੀ ਨਿਕਲ ਆਏਗਾ। ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ, ਪਾਣੀ ਨਿਕਲ ਆਇਆ। ਕਹਿੰਦਾ, ਜੀ ਮੇਰੇ ਖੇਤ 'ਚ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਉਹ ਕਿਤੇ ਗਏ ਹੋਏ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਬਚਨ ਕਰਿਆ ਹੈ ਕਿ -

ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਖੇਤੀ ਮੇਰੀ, ਕਰਹੂੰ ਸੰਭਾਲ ਮੈਂ ਤਿਸ ਕੇਰੀ।

ਖੇਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਸੀਂ ਜਾਨੇ ਆਂ? ਖੇਤ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਅਲੋਪ ਕਰਕੇ, ਪੰਜਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿਤਾ। ਸੋ ਜੇ ਤਾਂ ਸ਼ਰਧਾ ਹੈ ਫੇਰ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਸ਼ਰਧਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਿਆਰਿਆ! ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮਨ ਲਾ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰ। ਤੇਰਾ ਕਾਰਜ ਸਿੱਧ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਬੜੇ ਹੀ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਆਇਆ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾ ਦਿਤਾ। ਅਰਦਾਸ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਐਨੇ ਨੂੰ ਇਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਆ ਗਿਆ, ਜਿਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਬੀਤਰਾਗ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਸਿੱਖ ਸੀ। ਪੂਰਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੀ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਭਾਈ ਬੁੱਧੂ! ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਤੇਰੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਚ ਗੁਰਸਿੱਖ ਆਏ ਨੇ, ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ, ਮੈਨੂੰ ਪੰਗਤ 'ਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾ ਦਿਓ। ਕੁਛ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਮਾਣ ਹੋਇਆ-ਹੋਇਆ ਸੀ, ਕੁਛ ਉਹਦੇ ਕੱਪੜੇ-ਲੀੜੇ ਦੇਖੇ ਕਿ ਗਰੀਬੜਾ ਜਿਹਾ ਸਿੱਖ ਹੈ, ਜੁੱਤੀ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕੁੜਤਾ ਪਾਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪੂੜ ਨਾਲ ਲੱਥ-ਪੱਥ ਹੋਇਆ-ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਹਿਣ

ਲੱਗਿਆ, ਹੁਣ ਤੂੰ ਕਿੱਥੋਂ ਆ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਲੰਗਰ ਵਰਤਦਾ ਸੀ ਉਦੋਂ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੇ ਹੁਣ ਤੂੰ ਆ ਗਿਆ, ਤੈਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਹੁਣ ਮੈਂ ਦੇ ਦੂੰ। ਸਪੈਸ਼ਲ ਲਾਵਾਂ ਹੁਣ ਤੇਰੇ ਵਾਸਤੇ, ਅਰਦਾਸ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਪਿਆਰਿਆ! ਮੈਨੂੰ ਭੁੱਖ ਬੜੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਤੂੰ ਗੁਰਸਿੱਖ ਬੁਲਾਏ ਨੇ ਨਾ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਗਿਣ ਲੈ। ਬਹੁਤ ਫਿੱਕਾ ਬੋਲਿਆ, ਕਹਿਣ ਲਗਿਆ ਤੈਨੂੰ ਗਿਣਨੇ, ਮੂੰਹ ਤਾਂ ਦੇਖ ਆਪਣਾ। ਹੁਣ ਆ ਕੇ ਲੱਗਿਆ ਕਰਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਲੱਖੂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ-

ਧਾਰਨਾ - ਤੈਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਸਮਝ ਨਾ ਆਈ,
ਫਿੱਕੇ ਕਾਹਤੋਂ ਬੋਲ ਬੋਲਦੈਂ।

ਨਾਨਕ ਫਿਕੈ ਬੋਲਿਐ ਤਨੁ ਮਨੁ ਫਿਕਾ ਹੋਇ ॥
ਫਿਕੈ ਫਿਕਾ ਸਦੀਐ ਫਿਕੈ ਫਿਕੀ ਸੋਇ ॥
ਫਿਕਾ ਦਰਗਹ ਸਟੀਐ ਮੁਹਿ ਖੁਕਾ ਫਿਕੈ ਪਾਇ ॥
ਫਿਕਾ ਮੁਰਖੁ ਆਖੀਐ ਪਾਣਾ ਲਹੈ ਸਜਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੪੭੩

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਬਚਨ, ਫਿੱਕੇ ਵਾਸਤੇ ਕੀ ਹੈ? ਦਰਗਾਹ 'ਚੋਂ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾਂਦੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਣਾ, ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਬਚਨ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਜਵਾਬ ਵੀ ਦੇਣਾ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ, ਟੁੱਟ ਕੇ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੌੜੇ ਬੋਲ ਦੇ ਵਿਚ ਬੜੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨਿਕਲਦੇ ਨੇ।

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਜੰਗ ਜਿਸਨੂੰ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਇਕ ਫਿੱਕਾ ਬੋਲ ਬੋਲਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਪਾਂਡਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਮਹਿਲ ਬਣਾਇਆ। ਮਾਇਆ ਮਹਿਲ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਐਨਾ ਵਧੀਆ ਬਣਾਇਆ ਕਿ ਧਰਤੀ ਤਾਂ ਲੱਗੇ ਪਾਣੀ, ਪਾਣੀ ਲੱਗੇ ਧਰਤੀ, ਐਸੇ ਰੰਗ ਭਰੇ। ਬੰਦ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਲੱਗੇ, ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਬੰਦ ਲੱਗੇ। ਦੁਰਯੋਧਨ ਨੂੰ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਚੱਠ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਬੁਲਾਇਆ। ਇਹ ਜਦੋਂ ਦੁਰਯੋਧਨ ਲੰਘਣ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹਨੇ ਭੁਲੇਖਾ ਖਾ ਲਿਆ ਕਿ ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਸੁੱਕਾ ਥਾਉਂ ਤਾਂ ਏਧਰ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਪਾਣੀ ਓਧਰ ਹੈ। ਰੰਗ ਐਸੇ ਕਰੇ ਹੋਏ ਸੀ। ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਿਚ ਗਿਰ ਗਿਆ। ਬੜਾ ਘਬਰਾਇਆ। ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਜਦੋਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਚੋਂ ਲੰਘਣ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਜਿਹੜਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੀ ਉਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਤਾਂ ਲੰਘਿਆ ਨਾ, ਜਿਹੜਾ ਲਗਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੀ ਪਰ ਬੰਦ ਸੀ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਮੱਥਾ ਲੱਗਿਆ ਇਹਦਾ। ਉੱਤੇ ਦਰੋਪਤੀ ਬੈਠੀ ਸੀ, ਹੱਸੀ ਬਹੁਤ, ਨਾਲ ਕਹਿ ਬੈਠੀ, ਅੰਨ੍ਹੇ ਦਾ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੀ ਜੰਮਿਆ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਅੰਨ੍ਹਾ

ਹੋਗਾ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਐਸਾ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਂਗਾ। ਪੁੱਛਾਂਗਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਤੇਰੇ ਤੋਂ। ਭਰੀ ਸਭਾ 'ਚ ਤੇਰੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕਰਾਂਗਾ। ਫੇਰ ਹੋਇਆ ਕੀ -

ਅੰਦਰਿ ਸਭਾ ਦੁਸਾਸਣੈ ਮਥੈਵਾਲ ਦ੍ਰੋਪਤੀ ਆਂਦੀ।
ਦੁਤਾ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਨੰਗੀ ਕਰਹੁ ਪੰਚਾਲੀ ਬਾਂਧੀ।
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੧੦/੮

ਨਤੀਜਾ ਇਸ ਦਾ ਮਹਾਨ ਵੱਡਾ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦਾ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ। ਫਿੱਕਾ, ਕੌੜਾ ਬੋਲਣ ਨਾਲ। ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਔਖੇ ਤੋਂ ਔਖਾ ਕੰਮ ਸੁਖਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦੈ। ਕੌੜਾ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਸੌਖੇ ਤੋਂ ਸੌਖਾ ਕੰਮ ਬਿਖਮ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੈ।

ਸੋ ਉਸ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੇ ਜਦੋਂ ਐਸੇ ਬੋਲ ਬੋਲੇ, ਕਹਿੰਦਾ ਦੇਖ ਲਊਂਗਾ ਤੈਨੂੰ ਮੈਂ, ਇਕ ਪਾਸੇ ਸੰਗਤ ਹੈ ਤੂੰ ਕੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੈ?

ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ! ਅਜੇ ਛੋਟੀ ਆਯੂ ਦੇ ਵਿਚ ਸਨ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ। ਮਸੰਦ ਜਿਹੜੇ ਸੀ, ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ ਕਿ ਅਜੇ ਬੱਚਾ ਹੀ ਹੈ। ਸੀਹੋਂ ਮਸੰਦ ਵਰਗੇ, ਚੇਤੂ ਮਸੰਦ ਵਰਗੇ, ਚੋਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਸੀ ਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਐਸਾ ਉਥੇ ਵਾਪਰਿਆ ਕਿ ਇਕ ਮਦਾਰੀ ਜਾਂਦੇ ਰਿੱਫ ਲਈਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਜਦੋਂ ਦੇਖਿਆ, ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹਨੂੰ ਬੁਲਾਓ। ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਤੇ ਬੁਲਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦਿਖਾ। ਮਸੰਦ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਸੀਂ ਐਸ ਵੇਲੇ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਹੋ, ਸੰਗਤਾਂ ਬੈਠੀਆਂ ਨੇ, ਇਹ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਫੇਰ ਕਰ ਲਿਓ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹੋ, ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦਿਖਾ। ਰੂਹਾਨੀ ਮਾਹੌਲ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਹ ਲੋਕ ਹੱਸਣਗੇ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇਖ ਕੇ। ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦੈ, ਸਾਡੀ ਵੀ ਡਿਊਟੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਛ ਸਮਝਾਈਏ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਖਾਮੋਸ਼, ਚੁੱਪ ਰਹੋ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਉਹ ਰਿੱਫ ਨੱਚਣ ਲਗ ਗਿਆ, ਕਦੇ ਕੁਛ ਕਰਦੈ, ਕਦੇ ਤਮਾਸ਼ੇ ਕਰਦੈ। ਉਹ ਭਾਈ ਕੀਰਤੀਆ ਜਿਹੜਾ ਚੌਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ, ਉਹ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਹੱਸਣ ਲਗ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਕਹਿੰਦੇ, ਭਾਈ ਕੀਰਤੀਆ ਤੂੰ ਨਾ ਹੱਸ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੱਸਾਂ ਜਦ ਸਾਰੇ ਹੱਸਦੇ ਨੇ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਤੇਰਾ ਪਿਉ ਹੈ ਇਹ।

ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਆਇਆ ਤੇ ਆ ਕੇ ਚੌਰ ਰੱਖ ਦਿਤਾ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਚੌਰ ਬਰਦਾਰੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਰੀ ਤੇ ਮੈਂ ਉਹਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੋ ਕੇ ਤੁਹਾਡਾ ਚੌਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਤਾਂ ਬਣ ਗਿਆ ਰਿੱਛ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਬਾਂਦਰ ਬਣਾਓਗੇ? ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਗਿਆ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਰਿਆ! ਗੱਲ ਸਮਝੀਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂਆਂ ਪੀਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਨੌਰੇ ਨਹੀਂ ਕਰੀਦੇ ਹੁੰਦੇ, ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਸੇ ਦੀ ਹਨੌਰੇ ਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਤਾਰਨਾ ਹੁੰਦੇ, ਜੁਗਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਠਹਿਰ ਜਾ ਕਹਿੰਦੇ ਤੂੰ, ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਊਗਾ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਮਦਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਵੇਚਣਾ ਹੈ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਹਾਂ ਜੀ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿੰਨੇ ਪੈਸੇ ਲੈਣੇ ਨੇ?

ਕਹਿੰਦਾ, 200 ਮੋਹਰ।

ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਦੇ ਦਿਓ ਇਸ ਨੂੰ। ਜਦੋਂ ਦੇਣ ਲੱਗੇ, ਮੁੱਕਰ ਗਿਆ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਹੁਣ ਰਿੱਛ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਣਾ, ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਡਾ ਸਿੱਖ ਹੈ ਇਹ।

ਉਹਨੂੰ ਤੌਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਰਿੱਛ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲਿਆਓ ਬਣਾ ਕੇ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲਿਆਂਦਾ, ਸੰਗਤ 'ਚ ਵਰਤਾਇਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਪ ਲਿਆ ਤੇ ਆਪਣਾ ਸ਼ੀਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਰਿੱਛ ਨੂੰ ਪਾ ਦਿਤਾ। ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਉਹਨੇ ਮੂੰਹ ਲਾਇਆ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਨੂੰ, ਛਕਿਆ ਅਤੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਗਿਰ ਪਿਆ। ਗਿਰੇ ਹੋਏ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਰੂਹ ਨਿਕਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਦੇਖਦੇ-ਦੇਖਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪਛਾਣ ਗਏ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਭਾਈ ਕੀਰਤੀਏ ਦਾ ਬਾਪੂ ਹੈ ਸੋਭਾ ਰਾਮ। ਬਾਰ-ਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰਾਂ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ। ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਕਹਿੰਦੇ, ਹੁਣ ਪੁੱਛ ਲੈ, ਕੀਰਤੀਆ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਪਿਤਾ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਬੜੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਇਹ ਕੀ ਭਾਣਾ ਵਰਤਿਆ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਪੁੱਤਰਾ! ਸੇਵਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਪਰ

ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸੂਖਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਐਸਾ ਵਾਪਰਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੈਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵਰਤਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਆਇਆ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਭਾਈ ਧੰਨਾ ਸੀ, ਬੀਤਰਾਗ ਅਵਸਥਾ ਦਾ। ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦਾ, ਅਭੇਦ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸੀ। ਉਹ ਗੱਡਾ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ ਦਸਵੰਧ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਤੇ ਪੂੜ ਐਨੀ ਪਈ ਹੋਈ ਉਹਦਾ ਦਾਹੜਾ ਵੀ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ, ਪਛਾਣਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਮੂੰਹ, ਕੱਪੜੇ ਲੀੜੇ, ਸਾਰੇ ਕਿਤੇ ਪੂੜ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਹੋਏ-ਹੋਏ ਸੀ। ਉਹ ਆਇਆ ਸੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ, ਗੱਡਾ ਖੜ੍ਹਾ ਆਇਆ, ਸਿੱਧਾ ਹੀ ਮੇਰੇ ਵਲ ਨੂੰ ਆ ਕੇ ਮੂਹਰੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਲੈ ਹੁਣੇ ਆਇਆ, ਹੁਣੇ ਆ ਕੇ ਮੰਗਣ ਲਗ ਗਿਆ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ। ਪ੍ਰਾਣੀ ਕੱਛ 'ਚ ਲਈ ਹੋਈ ਹੈ ਸੋਟੀ ਤੇ ਹੱਥ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਅੱਗੇ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹੋ ਗਿਆ।

ਓਧਰ ਉਹਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਗੱਡਾ ਤੁਰ ਪਿਆ ਤੇ ਉਹ ਉੱਠ ਕੇ ਫੇਰ ਮੇਰੇ ਵਲ ਆਇਆ। ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ! ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੇ ਦਿਓ, ਮੇਰਾ ਗੱਡਾ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਓ ਰਿੱਛ ਜਿਹਾ, ਕਦੇ ਉਥੇ-ਕਦੇ ਉਥੇ, ਸ਼ਕਲ ਤਾਂ ਦੇਖ ਆਪ ਦੀ।

ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਬੋਲਦੇ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਕੋਲ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ ਬੰਦੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸਮਝਦੇ ਨਹੀਂ ਹੈਗੇ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਪਿਆਰਿਆ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਰਿੱਛ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਪਰ ਤੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣੇਂਗਾ। ਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਭਾਈ ਧੰਨਾ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਨੀਚੇ ਗਿਰਿਆ ਇਕ ਕਿਣਕਾ ਚੁਕਿਆ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦਾ, ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਤੇ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ।

ਗੁਰੂ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਭਗਤ ਧੰਨਾ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਟਲਣਾ ਤੇਰਾ। ਤੈਨੂੰ ਰਿੱਛ ਬਣਨਾ ਪੈਣੈ।

ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੇਰਾ ਉਧਾਰ ਕਿਵੇਂ ਹੋਏਗਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਕਰੀ ਹੈ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਦਸਵੇਂ ਜਾਮੇ 'ਚ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਆਪ ਤੇਰਾ ਉਧਾਰ ਕਰਾਂਗੇ। ਸੇਵਾ ਤੇਰੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਕਿਤੇ। ਪਰ ਸਿੱਖ ਦਾ ਬਚਨ ਮੋੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਭਾਵੇਂ ਚੰਦਰਮਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ,
ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਬੋਲ ਨਾ ਟਲੇ।

ਨਿਸਿ ਬਾਸੁਰ ਨਖਿਅਤੁ ਬਿਨਾਸੀ ਰਵਿ ਸਸੀਅਰ ਬੇਨਾਧਾ ॥

ਗਿਰਿ ਬਸੁਧਾ ਜਲ ਪਵਨ ਜਾਇਗੋ

ਇਕਿ ਸਾਧ ਬਚਨ ਅਟਲਾਧਾ ॥ ਅੰਗ- ੧੨੦੪

'ਨਿਸਿ' ਦਿਨ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ 'ਬਾਸੁਰ' ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, 'ਨਖਿਅਤੁ' ਤਾਰੇ, ਸੂਰਜ ਵੀ ਤੇ ਚੰਦਰਮਾ ਵੀ ਇਹਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਸਾਧੂ ਦਾ ਕੀਤਾ ਬਚਨ ਟਲਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਬੋਲ ਪਵੇ, ਜਾਇਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਗੁਰੂ ਸਤਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਗਉਰਾ ਹੋਏ ਨੇ, ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਪੁੱਤਰ। ਆਪ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਈ ਗੋਦੜੀਆ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਭਾਈ ਗਉਰਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁੱਟਣ ਲਗ ਗਿਆ, ਕਿਸੇ ਨੌਕਰ ਤੋਂ ਗਲਤੀ ਹੋ ਗਈ। ਆਪ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਭਾਈ ਗਉਰਾ ਕਿਉਂ ਮਾਰਦੈਂ ਤੂੰ ਇਹਨੂੰ? ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਤੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਬੈਠਾ ਰਹਿ, ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਰਾਜ ਭਾਗ ਕੀ ਹੁੰਦੈਂ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬੜਾ ਆਫਰਿਆ ਹੋਇਐਂ?

ਆਫਰਿਆ ਹੋਇਆ ਕਹਿਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਅਫਾਰਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਲਿਟਣ ਲਗ ਗਿਆ ਧਰਤੀ 'ਤੇ। ਹਕੀਮ ਬੁਲਾ ਲਏ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸਰਦਾਰ ਜੀ! ਅਫਾਰਾ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਖਾ ਲਿਆ? ਕਹਿੰਦਾ, ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਖਾਧਾ। ਕਹਿੰਦਾ, ਓ ਭਾਈ ਗੋਦੜੀਆ ਜੋ ਹੈ, ਉਹਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿਤਾ, ਬਹੁਤ ਆਫਰਿਆ ਹੋਇਐਂ, ਉਦੋਂ ਦਾ ਹੀ ਆਫਰ ਗਿਆ ਮੈਂ। ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਗਏ। ਉਹਨੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਮਿੱਟੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਕਹਿੰਦੇ ਆਹ ਲੈ, ਆਹ ਲਾ ਦਿਓ। ਲਾ ਦਿਤੀ, ਠੀਕ ਹੋ ਗਿਆ। ਡਰ ਗਿਆ ਭਾਈ ਗਉਰਾ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਭਾਈ ਗੋਦੜੀਆ! ਤੇਰੀ ਸੇਵਾ ਤਾਂ ਥਾਂ ਪਈ। ਹੁਣ ਤੂੰ ਘਰ ਨੂੰ ਜਾਹ।

ਘਰ ਚਲੇ ਗਏ, ਘਰਦਿਆਂ ਨੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਕਿ ਬਿਰਧ ਮੁੜ ਆਇਆ। ਠੀਕ ਹੈ, ਕੰਮ ਕਾਰ ਲਓ ਇਸ ਤੋਂ ਜਿੰਨਾਂ ਲੈਣੈ। ਜਿਹੜਾ ਕੰਮ ਕਹਿਣ ਕਰੀ ਜਾਣ। ਆਪ ਤਾਂ ਮਸਤ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ ਹਰ ਵਕਤ ਨਾਮ 'ਚ।

ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਗੋਦੜੀਆ ਮਿਲੇ। ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਿਆ, ਇਹ

ਸਿੱਖ ਸਾਰੇ ਮਾਲਵੇ ਨੂੰ ਤਾਰਨ ਦੀ ਸੱਤਾ ਰਖਦੈ। ਸਾਰਾ ਮਾਲਵਾ ਤਰ ਸਕਦੈ ਇਸ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨਾਲ, ਐਸਾ ਉੱਚਾ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੈ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਲਾ ਦਿਤਾ ਘਰਦਿਆਂ ਨੇ ਸਰ੍ਹੋਂ ਪੁੱਟਣ, ਚੇਤ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸੀ, ਰੇਤੇ ਦਾ ਖੇਤ ਸੀ। ਪਰ ਸਰ੍ਹੋਂ ਪੱਕੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਜੜ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪੁੱਟ-ਪੁੱਟ ਢੇਰ ਲਾਈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਐਨੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਆ ਗਿਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਭਾਈ ਗੋਦੜੀਆ! ਕੀ ਕਰਨ ਲੱਗਿਐਂ? ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਪਾਂ ਦੇਖਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਪੁੱਛ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਕਰਨ ਲੱਗਿਐਂ? ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੁੱਟਦਾਂ, ਕਹਿ ਹੋ ਗਿਆ, ਟੱਬਰ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੁੱਟਦਾਂ।

ਸੱਤਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਰੇ ਪੁੱਤਰ, ਪੋਤਰੇ, ਨੂੰਹਾਂ, ਬੱਚੇ ਸਾਰੇ ਟੱਬਰ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਕ ਵੀ ਨਾ ਬਚਿਆ। ਕੋਈ ਰੰਜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕੋਈ ਅਫਸੋਸ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸੀ। ਸੋ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਫਿਰਨ ਤੁਰਨ ਲਗ ਗਏ। ਇਕ ਦਿਨ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆ ਗਏ। ਸਾਮੁਣੇ ਤੋਂ ਇਕ ਮਾਈ ਆਈ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ! ਤੁਸੀਂ ਆ ਗਏ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ੋ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਛਕਣ ਵਾਸਤੇ ਦਹੀਂ ਲੈ ਆਉਂਨੀ ਹਾਂ। ਛਕ ਲਓਗੇ? ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਘਰ ਗਈ, ਦਹੀਂ ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਿਰਚਾਂ ਪਾ ਦਿਓ। ਉਹਨੇ ਮਿਰਚਾਂ ਪਾ ਦਿਤੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਬਰਤਨ ਲੈਣ ਆਈ ਦੁਬਾਰਾ, ਕਹਿੰਦੀ ਬਾਬਾ ਜੀ! ਦਹੀਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸੀ? ਕਹਿੰਦੇ, ਸੱਪ ਲੜਨੀਏ! ਦਹੀਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸੀ ਤੂੰ ਮਿਰਚਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਾ ਦਿਤੀਆਂ। ਉਹ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆਈ, ਆਉਂਦੀ ਹੋਈ ਪਾਥੀਆਂ ਕੱਢਣ ਲੱਗੀ, ਉਥੇ ਹੀ ਸੱਪ ਲੜ ਗਿਆ। ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਟਲਿਆ ਕਰਦਾ, ਬਹੁਤ ਸੋਚ ਕੇ ਮਹਾਤਮਾ ਨੂੰ ਬੋਲਣਾ ਪੈਂਦੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਕਿ ਤੂੰ ਮਰ ਜਾ, ਤੇਰਾ ਬੁਰਾ ਹੋ ਜਾਏ। ਕਹਿੰਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਬਚਨ ਦੇ ਉਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿਤਾ ਹੁੰਦੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਮਹਾਤਮਾ ਐਸੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਅਭੇਦ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਹੁੰਦੇ ਨੇ -

ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਆਗਿਆ ਆਤਮ ਹਿਤਾਵੈ ॥

ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਸੋਊ ਕਹਾਵੈ ॥

ਤੈਸਾ ਹਰਖੁ ਤੈਸਾ ਉਸੁ ਸੋਗੁ ॥

ਸਦਾ ਅਨੰਦੁ ਤਹ ਨਹੀ ਬਿਓਗੁ ॥
 ਤੈਸਾ ਸੁਵਰਨੁ ਤੈਸੀ ਉਸੁ ਮਾਟੀ ॥
 ਤੈਸਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਤੈਸੀ ਬਿਖੁ ਖਾਟੀ ॥
 ਤੈਸਾ ਮਾਨੁ ਤੈਸਾ ਅਭਿਮਾਨੁ ॥
 ਤੈਸਾ ਰੰਕੁ ਤੈਸਾ ਰਾਜਾਨੁ ॥
 ਜੋ ਵਰਤਾਏ ਸਾਈ ਜੁਗਤਿ ॥
 ਨਾਨਕ ਓਹੁ ਪੁਰਖੁ ਕਹੀਐ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ॥

ਅੰਗ- ੨੭੫

ਉਹ ਹਰ ਵਕਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਹਰ ਵਕਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਐਉਂ ਰਹਿੰਦੇ ਜਿਵੇਂ ਆਹਮੇ-ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਈਏ ਤੇ ਨਾਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਸਨਾ ਤੋਂ ਵਿਸਰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਦੇ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਨਾਮ ਰਸਨਾ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵੀ ਉਹਦੀ ਰਸਨਾ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੈ, ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਰਸਨਾ ਉਤੇ।

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਬਾਬਾ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੇਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਘੋੜੀ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਨਵੀਂ। ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਘੋੜੀ ਨੇ ਬੱਕ ਮਾਰਿਆ। ਅਚਾਨਕ ਇਉਂ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਣਾ, ਪਿਛਲਾ ਪਾਸਾ ਉੱਚਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਥੱਲੇ ਗਿਰ ਗਏ। ਮਨ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਰੋਜ਼ ਇਸ ਘੋੜੀ ਨੂੰ ਪਾਲਦੇ ਹਾਂ, ਪਲੇਸਦੇ ਹਾਂ, ਮਾਲਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਡਲ੍ਹਾ ਮਾਰਿਆ, ਨਾਲ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਚੋਰਾਂ ਦੇ ਜਾਣੀ, ਅਜੇ ਵੀ ਸਵਾਰੀ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ।

ਸਵੇਰੇ ਜਦੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠੇ, ਸੇਵਾਦਾਰ ਆਏ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬਾਬਾ ਜੀ! ਘੋੜੀ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਚੋਰ ਲੈ ਗਏ।

ਕਹਿੰਦੇ ਕੋਈ ਨਾ, ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋ। ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਹੀ ਕਲ੍ਹ ਕਹਿ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਚੋਰਾਂ ਦੇ ਜਾਣੀ। ਬਚਨ ਕਰਿਆ ਨੀ ਤੇ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੈ, ਮਹਾਤਮਾ ਦਾ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਈ ਲੱਖੂ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਹੋਇਆ। ਫਿੱਕੇ ਬੋਲ ਬੋਲਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਅੰਦਰ ਅਰਦਾਸ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੇ ਬੜੀ ਸੇਵਾ ਕਰੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਸੰਗਤ ਦੇ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਹੋ ਤੇ ਇਹ ਜੋ ਭਾਈ ਬੁੱਧੂ ਜੀ ਨੇ ਆਵਾ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਪੱਕ ਜਾਵੇ,

ਪੂਰੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਨਿਕਲਣ। ਐਨੀ ਜਦੋਂ ਅੰਦਰ ਅਰਦਾਸ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉੱਚੀ ਦੇ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਪੱਕਦਾ ਨਹੀਂ ਆਵਾ, ਕੱਚਾ ਰਹੇਗਾ-ਕੱਚਾ ਰਹੇਗਾ। ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਕਹਿ ਦਿਤਾ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਬੁੱਧੂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਕੱਚਾ ਕਿਵੇਂ ਰਹੇਗਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖ ਆਇਆ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਪਿੱਛੋਂ ਛੁਕਾਇਆ। ਇੱਟਾਂ ਪੱਕੀਆਂ ਨਿਕਲੀਆਂ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਜਾਹ, ਕੱਚੀਆਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਦੀਆਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਾ ਕੇ ਜਦੋਂ ਫੇਰ ਮੋਰੀ ਕਰਕੇ ਦੇਖਿਆ, ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸਾਰਾ ਆਵਾ ਹੀ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਅਫਸੋਸ 'ਚ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬਚਨ ਕਰਿਐ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਬਚਨ ਨਾ ਲੱਗੇ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਲ ਆਇਆ, ਬੜਾ ਅਫਸੋਸ ਉਹਦੇ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛੁਕਾ ਦਿਤਾ। ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇੱਟਾਂ ਤੇਰੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਨਿਕਲਣਗੀਆਂ। ਕੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਦੌਲਤ ਜਿਹੜੀ ਸੀ ਉਹ ਮਿੱਟੀ ਬਣ ਗਈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਾਸੇ ਜੋਗਾ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਕੱਚੀਆਂ ਪਈਆਂ ਨੇ ਇੱਟਾਂ, ਪਿੱਲੀਆਂ ਪਈਆਂ ਨੇ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਖਰੀਦਣੀਆਂ ਨਹੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਭਾਈ ਬੁੱਧੂ ਅਸੀਂ ਜੋ ਤੈਨੂੰ ਬਚਨ ਕਰਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛੁਕਾ। ਉਹ ਤੂੰ ਛੁਕਾ ਦਿਤਾ? ਕਹਿੰਦਾ, ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ! ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਦਿਤੀ? ਕਹਿੰਦੇ, ਤੇਰੇ ਦਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਤੇਰੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭੰਗਣਾ ਪੈ ਗਈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਪੈ ਗਈ ਭੰਗਣਾ ਬੁੱਧੂ ਕੋਈ ਭਾਰੀ,
 ਸਿੱਖ ਕੋਈ ਭੁੱਖਾ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬੁੱਧੂ ਠੀਕ ਹੈ ਤੂੰ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰੀ ਹੈ। ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਐਉਂ ਲਗਦੈ ਕੋਈ ਗੁਰਸਿੱਖ, ਮੇਰਾ ਪਿਆਰਾ ਭੁੱਖਾ ਚਲਿਆ ਗਿਆ।

ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਯੋ 'ਜੁ ਸੰਗਤਿ ਭੋਜਨ।
 ਬਿਰਥਾ ਗਯੋ ਤਹਾਂ ਤੇ ਕੋ ਜਨ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੧੮੩੭

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਵਿਚਾਰ ਕਰ।

ਭਯੋ ਦੋਸ਼ ਕੁਛ ਲੇਹੁ ਬਿਚਾਰੀ।

ਸੁਨਿ ਬੁੱਧੁ ਕਰ ਜੋਰਿ ਉਚਾਰੀ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੧੮੩੭

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਉਥੇ ਇਕ ਮਸਤਾਨਾ ਜਿਹਾ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੁੰਦੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਧਾੜਵੀ ਸੀ ਤੇ ਭਾਈ ਪ੍ਰਾਣੇ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬਣਾਇਆ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਲੜਦਾ ਰਹਿੰਦੈ। ਲੱਗ ਗਿਆ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਸਫਾਈ ਦੇਣ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਅਰਦਾਸ ਹੋਣੀ ਸੀ ਆ ਕੇ ਪਿੱਛੋਂ ਕਹੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾ ਤੇ ਮੈਂ ਫੇਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਇਆ ਨਹੀਂ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਭਾਈ ਬੁੱਧੁ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਗੱਲ ਸਾਰੀ ਹੀ ਵਿਗਾੜ ਦਿਤੀ। ਜਿਸ ਲੱਖੂ ਨੂੰ ਤੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਐਵੇਂ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰਦੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੈ ਹਰ ਵਕਤ ਤੇ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਮੇਰਾ ਪਿਆਰਾ ਸਿੱਖ ਹੈ -

ਦਾਸ ਅਨਿੰਨ ਮੇਰੇ ਨਿਜ ਰੂਪ ॥

ਦਰਸਨ ਨਿਮਖ ਤਾਪ ਤੁਈ ਮੋਚਨ

ਪਰਸਤ ਮੁਕਤਿ ਕਰਤ ਗ੍ਰਿਹ ਰੂਪ ॥ ਅੰਗ- ੧੨੫੨

ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਸਿੱਖ ਹੈ, ਹਰ ਵਕਤ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੈ।

ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੇਵਾ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲਗਦੀ ਹੈ-

ਸੇਵ ਕਰੀ ਇਨਹੀ ਕੀ ਭਾਵਤ,

ਅਉਰ ਕੀ ਸੇਵ ਸੁਹਾਤ ਨ ਜੀ ਕੋ।

ਦਾਨ ਦਯੋ ਇਨਹੀ ਕੋ ਭਲੋ,

ਅਰੁ ਆਨ ਕੋ ਦਾਨ ਨ ਲਾਗਤ ਨੀਕੋ।

ਆਗੈ ਫਲੈ ਇਨ ਹੀ ਕੋ ਦਯੋ,

ਜਗ ਮੈ ਜਸੁ ਅਉਰ ਦਯੋ ਸਭ ਫੀਕੋ।

ਮੋ ਗ੍ਰਹਿ ਮੈ ਤਨ ਤੇ ਮਨ ਤੇ,

ਸਿਰ ਲਉ ਧਨ ਹੈ ਸਭਹੀ ਇਨਹੀ ਕੋ।

(ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਬੋਧ ਪਾ: ੧੦)

ਐ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਹੀ ਹੈ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਸਾਰਾ ਕੁਛ।

ਜੁਧ ਜਿਤੇ ਇਨ ਹੀ ਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ,

ਇਨਹੀ ਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੁ ਦਾਨ ਕਰੇ।

ਇਨਹੀ ਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੁ ਬਿਦਿਆ ਲਈ

ਇਨਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਫਨ ਧਾਮ ਭਰੇ।

ਇਨਹੀ ਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੁ ਬਿਦਿਆ ਲਈ

ਇਨ ਹੀ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਭ ਸਤੁ ਮਰੇ॥

ਇਨ ਹੀ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੇ ਸਜੇ ਹਮ ਹੈਂ,

ਨਹੀਂ ਮੇ ਸੇ ਗਰੀਬ ਕਰੋਰ ਪਰੇ॥(ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਬੋਧ ਪਾ: ੧੦)

ਕਹਿੰਦੇ, ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗਰੀਬ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ ਨੇ -

ਮੈ ਗੁਨ ਬੰਧ ਸਗਲ ਕੀ ਜੀਵਨਿ ਮੇਰੀ ਜੀਵਨਿ ਮੇਰੇ ਦਾਸ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੫੩

ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਨੇ ਤੇ ਇਹ ਮੇਰਾ ਸਿੱਖ ਜਿਹੜਾ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੇਵਾ ਭਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰ ਲਓ, ਮੈਂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੇ ਸਿੱਖ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਨੇ, ਅਰ ਮੇਰਾ ਰੂਪ ਨੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਲਓ-

ਧਾਰਨਾ - ਮੇਰਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਹੀ ਬਣ ਗਏ ਜਿਹੜੇ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਭਾਈ ਬੁੱਧੁ! ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਤੇ ਮੇਰੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ।

ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੇ ਰੂਪ ਹੈ ਖਾਸ॥

ਖਾਲਸੇ ਮਹਿ ਹੋ ਕਰੋ ਨਿਵਾਸ॥ ਸਰਬ ਲੋਅ ਗ੍ਰੰਥ 'ਚੋਂ

ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਖਾਲਸਾ ਪਦ ਦੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੇ, ਉਹ ਮੇਰਾ ਰੂਪ ਨੇ ਤੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਨਿਵਾਸ ਰਖਦਾ ਹਾਂ। ਖਾਲਸਾ ਕੌਣ ਹੈ?

ਆਤਮ ਰਸ ਜਿਹ ਜਾਨਹੀ, ਸੋ ਹੈ ਖਾਲਸ ਦੇਵ।

ਪ੍ਰਭ ਮਹਿ, ਮੇ ਮਹਿ, ਰੰਚਕ ਨਾਹਨ ਭੇਵ।

ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਤੇ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੇਦ ਨਾ ਜਾਣਿਓ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੈਂ ਵਸਦਾ-

ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਅੰਦਰਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਰਤੈ

ਜੋ ਸਿਖਾਂ ਨੋ ਲੋਚੈ ਸੋ ਗੁਰ ਖੁਸੀ ਆਵੈ ॥ ਅੰਗ- ੩੧੭

ਜਿਹੜਾ ਮੇਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਲੋਚਦੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਮੈਂ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਹੁਣ ਤੂੰ ਦੱਸ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਸੰਗਤ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਗਈ ਹੈ -

ਸਭਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ ਜਬਿ ਖਾਂਇ।

ਏਕ ਸਿੱਖ ਤਬਿ ਜਾਚਯੋ ਆਇ।

ਤਿਸ ਕੋ ਨਹਿ ਅਹਾਰ ਮੈਂ ਦੀਨਾ।

ਕਾਚੋ ਰਹੈ-ਤਾਂਹਿ ਬਚਕੀਨਾ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੧੮੩੭

ਉਹਨੂੰ ਮੈਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਨਹੀਂ ਛਕਾਇਆ ਉਹਨੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਆਵਾ ਕੱਚਾ ਰਹੇਗਾ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਉਹਨੂੰ ਮੈਂ ਪਲਟ ਕੇ ਇਹ ਵੀ ਗੱਲ ਕਹੀ -

ਮੈਂ ਭਾਖਯੋ ਐਸੇ ਨਹਿ ਕੋਇ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੧੮੩੭

ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀ, ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ ਅੰਦਰ

ਕੋਈ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਮੈਂ ਭਾਖਯੋ-ਐਸੇ ਨਹਿਂ ਕੋਇ।
ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਕ ਮਿਟਾਵੈ ਜੋਇ॥
ਤੁਮਰੋ ਵਾਕ ਨਿਫਲ ਕਰਿ ਦਯੋ।
ਤਿਸ ਕੋ ਕਹਯੋ ਸਾਚ ਸਭਿ ਭਯੋ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੧੮੩੭

ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਹੁਣ ਮੈਂ ਕੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਤੁਹਾਡਾ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਨਿਹਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿਉਂ ਝੂਠ ਬੋਲਦੈਂ, ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਵਾਕ ਨਿਹਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ -

ਧਾਰਨਾ - ਵਾਕ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਨਾ ਕਦੇ ਨਿਹਫਲ ਹੋਵੇ,
ਸਿੱਖਾ ਕਾਹਤੋਂ ਝੂਠ ਬੋਲਦੈਂ।

ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਕ ਪਾਸੇ ਆਪ ਦਾ ਬਚਨ, ਇਕ ਪਾਸੇ ਸੰਗਤ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਤੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਉਹ ਲਟਬੋਰਾ ਜਿਹਾ ਸਿੱਖ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਸਿੱਖਾ! ਕਿਉਂ ਝੂਠ ਬੋਲਦੈਂ, ਗੁਰੂ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਪੱਕਾ, ਸੰਗਤ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਦਿਤੀ ਕਿ ਪੱਕਾ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮੇਰੀ ਜੁਬਾਨ 'ਤੇ ਵੀ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਹੀ ਬੋਲਦੈ ਪਿਆਰਿਆ।

ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਹ ਕੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਇਆ? ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਸ਼ਸੋਪੰਜ 'ਚ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਬਚਨ ਬਦਲ ਦੇਵੇ ਸਿੱਖ?

ਕਿਤਿਕ ਕਾਲ ਜਬਿ ਬੈਠਯੋ ਰਹਯੋ।
ਕਰੁਨਾ ਕਰੀ ਗੁਰੂ ਪੁਨ ਲਗਯੋ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੧੮੩੮

ਜਦੋਂ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਬੈਠੇ ਨੂੰ ਹੋ ਗਏ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਭਾਈ ਬੁੱਧੂ! ਮੇਰਾ ਬਚਨ ਬਦਲਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਸਿੱਖ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹੈਗੀ ਤੇ ਮੈਂ ਸਿੱਖ ਦਾ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦਾ। ਕਦੇ ਵੀ ਨਿਹਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਮੇਰੀ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਭਗਤ ਛੁਡਾਉਂਦੇ ਨੇ,
ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬੰਨ੍ਹੀ ਨਾ ਛੁਟਦੀ।

ਮੇਰੀ ਬਾਂਧੀ ਭਗਤੁ ਛੁਡਾਵੈ ਬਾਧੈ ਭਗਤੁ ਨ ਛੁਟੈ ਮੋਹਿ ॥

ਏਕ ਸਮੈ ਮੋ ਕਉ ਗਹਿ ਬਾਂਧੈ

ਤਉ ਫੁਨਿ ਮੋ ਪੈ ਜਬਾਬੁ ਨ ਹੋਇ ॥ ਅੰਗ- ੧੨੫੩

ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਗੁਰੂ ਬਦਲਾ ਦਿੰਦਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ? ਕਹਿੰਦੇ, ਸਿੱਖ ਦਾ ਵਾਕ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਨਿਹਫਲ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਆਪਣਾ ਨਿਹਫਲ ਕਰਾ ਲੈਂਨਾ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜਮੁਨਾ ਦੇ ਕੰਢੇ ਜਿੱਥੇ ਮਜਨੂੰ ਕਾ ਟਿੱਲਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ, ਉਸ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਆਪ ਸਮਾਧੀ ਸਥਿਤ ਨੇ, ਕੋਲ ਨੇੜੇ ਹੀ ਹਾਥੀ ਖਾਨਾ

ਸੀ, ਉਹ ਹਾਥੀ ਮਰ ਗਿਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤੇ ਮਹਾਵਤ ਜਿਹੜੇ ਸੀ, ਉਹ ਰੋਣ ਲੱਗ ਗਏ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ! ਇਹ ਕਾਹਦਾ ਰੋਲਾ-ਰੱਪਾ ਹੋ ਰਿਹੈ? ਪਤਾ ਕਰਕੇ ਆ।

ਪਤਾ ਕਰਕੇ ਆ ਗਿਆ, ਆ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਹਾਥੀ ਮਰ ਗਿਆ, ਉਹ ਰੋਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੀ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਆ ਕਿ ਉਹ ਮਰਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਠਾਲ ਲਿਓ ਇਹਨੂੰ। ਉਹ ਗਿਆ ਜਾ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਰੋਲਾ ਪਾਇਐ, ਹਾਥੀ ਤਾਂ ਮਰਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਚੰਗੇ ਸਿਆਣੇ ਸੀ। ਹੋਰ ਅਣਜਾਣ ਹੁੰਦੇ, ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਮਰਿਆ ਹੋਇਐ। ਕਹਿੰਦੇ, ਸੰਤ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮਰਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਠਾਲੋ ਇਹਨੂੰ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਰਧਾ ਰਖਦੇ ਸੀ ਪੀਰਾਂ-ਫਕੀਰਾਂ 'ਤੇ। ਜਦੋਂ ਉਠਾਲਿਆ ਹਾਥੀ ਉਠ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਗੱਲ ਚਲੀ ਗਈ, ਰਾਜੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਆ ਜਾਂਦੈ। ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਪੀਰ ਜੀ! ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਹਾਥੀ ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਜਿਉਂਦਾ ਕਰਿਐ?

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਭਾਈ! ਮਾਰਨਾ, ਜੀਵਾਲਣਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੁੰਦੈ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਫੇਰ ਮਾਰੇ ਤਾਂ ਹੁਣ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਰਿਆ ਹੋਇਐ, ਇਹਨੇ ਕੀ ਮਰਨੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਾਥੀ ਗਿਰ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਹੁਣ ਜਿਉਂਦਾ ਕਰੋ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿਉਂਦਾ। ਹੁਣ ਇਹਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਿਉਂਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿਉਂ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਦੇਖੋ ਰੱਬ ਦੀ ਮਾਰੀ ਹੋਈ ਨੂੰ ਫਕੀਰ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਫਕੀਰਾਂ ਦੀ ਮਾਰੀ ਹੋਈ ਨੂੰ ਰੱਬ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ਕਰਦਾ। ਮਿਸਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਦਸਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅੱਗ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਕੋਲਾ ਕੱਢ ਲਓ। ਉਹ ਸਕਿੰਟ, ਦੋ ਸਕਿੰਟ, ਹੱਥ ਦੇ ਉਤੇ ਅਸੀਂ ਘੁੰਮਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਲੇਕਿਨ ਜਿਹੜਾ ਲੋਹਾ ਅੱਗ ਦੇ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਲਾਲ ਹੋਇਆ ਹੋਇਐ, ਉਹਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਓ ਤਾਂ ਉਹ ਜਦੇ ਹੱਥ ਨੂੰ ਜਾਲ ਦਫੂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿਹੜੇ ਸਾਧੂ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਲਾਲ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਉਹਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ

-

ਸੰਤ ਤੁਮਾਰੇ ਤੁਮਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਤਿਨ ਕਉ ਕਾਲ ਨ ਖਾਤੇ ॥
ਰੰਗਿ ਤੁਮਾਰੈ ਲਾਲ ਭਏ ਹੈ ਰਾਮ ਨਾਮ ਰਸਿ ਮਾਤੇ ॥

ਅੰਗ- ੫੩੦

ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਹਾ ਲਾਲ ਹੁੰਦੈ, ਨਹੀਂ ਹੱਥ ਲਗ ਸਕਦਾ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰੱਬ ਦੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸੰਤ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਅਭੇਦ ਅਵਸਥਾ ਵਾਲੇ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਨਵਾਬ ਸੀ ਮੁਲਤਾਨ ਦਾ, ਉਹਦਾ ਲੜਕਾ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹਨੇ ਸਾਰੇ ਮੁੱਲਾਂ ਮੁਲਾਣੇ ਫੜ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਦੇ ਦਿਤੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਮਰ ਗਿਆ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਮਾਰ ਦੂ, ਇਹਨੂੰ ਰਾਜੀ ਕਰੋ।

ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਹਜ਼ੂਰ! ਇਕ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਦਾ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਉਹਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆਓ ਤਾਂ ਫਿਰ ਜਿਉਂਦਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਉਂਵ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਖਾਰ ਖਾਂਦੇ ਸੀ ਸਾਰੇ।

ਨਾਉਂ ਕੀ ਹੈ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਸ਼ਮਸਤਬਰੇਜ਼। ਫਕੀਰ ਹੈ, ਬੇਨੁਮਾ, ਚੌਥੇ ਪਦ 'ਚ ਖੇਲੁਦੈ।

ਲੈ ਆਂਦਾ ਤੇ ਲਿਆ ਕੇ ਜਦੋਂ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਨਵਾਬ ਨੇ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਦੇਖੋ ਮੇਰਾ ਲੜਕਾ ਬੀਮਾਰ ਹੈ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਜਿਉਂਦਾ ਕਰ ਦਿਓ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮਾਰ ਦੇਣਾ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਨਵਾਬ ਸਾਹਿਬ! ਜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਾਰ ਦਿਓ ਤਾਂ ਵੀ ਚੰਗਾ ਹੈ।

ਫਕੀਰ ਤਾਂ ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੀ ਹੁੰਦੈ, ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਵੈਸੇ ਹੀ ਹੁੰਦੈ। ਸਰੀਰ ਤੁਰਦੈ। ਫਕੀਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਸਕਦਾ, ਫਕੀਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਅਉਖੈ। ਹਾਂ ਸਰੀਰ ਹੈ, ਇਹ ਵਾਧੂ ਦੀ ਬਿਆਪੀ ਹੈ ਸਾਡੇ ਕੋਲ, ਮਾਰ ਦੇ।

ਨਵਾਬ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਚਰਨ ਫੜ ਲਏ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਹਾਰਾਜ! ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਗਏ। ਪੀਰ ਜੀ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਂ ਰੋਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਬਾਲ-ਬੱਚੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਨੇ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਸਾਡੇ 'ਤੇ। ਸਾਰੇ ਕਾਜੀ, ਸਾਰੇ ਮੁਲਾਣੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਰ ਦੂ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਹੀ ਮੇਰੇ ਖਿਲਾਫ ਹੋ ਜਾਣੈ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਅਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਖਿਲਾਫ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਐਨੇ ਨੂੰ ਨਵਾਬ ਦਾ ਲੜਕਾ ਮਰ ਗਿਆ। ਚੁੱਕ ਕੇ ਉਥੇ ਲਿਆ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਰੱਖ ਦਿਤਾ। ਕਹਿੰਦੇ,

ਦੇਖੋ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜਿਉਂਦਾ ਕਰ ਦਿਓ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੁਣੇ ਕਤਲ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣੈ। ਉਹ ਪੈਰ ਫੜ ਰਹੇ ਨੇ, ਕਹਿੰਦੇ ਪੀਰ ਜੀ ਹੁਣ ਬਹੁੜੇ ਤੁਸੀਂ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਤੁਸੀਂ ਕਰੋ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਕਿੱਥੇ ਹੁੰਦੈ? ਕਹਿੰਦੇ, ਜੇ ਲੜਕਾ ਜਿਉਂਦਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਖਿਲਾਫ ਹੋ ਜਾਣੈ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ। ਨਵਾਬ ਵੀ ਆ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਨਵਾਬ! ਤੇਰਾ ਲੜਕਾ ਜਿਉਂਦਾ ਹੋ ਜਾਣੈ। ਤੂੰ ਵੀ ਮੇਰੇ ਖਿਲਾਫ ਹੋ ਜਾਣੈ। ਬਹੁਤ ਮਿੰਨਤ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਕਰੀ, ਅਖੀਰ ਮੰਨ ਗਏ ਸ਼ਮਸਤਬਰੇਜ਼।

ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ ਅਰਬੀ ਦੇ ਪਾਸ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਓ ਲੜਕੇ ਖੁਦਾ ਕੇ ਹੁਕਮ ਸੇ ਜਿਉਂਦਾ ਹੋ ਜਾ।

ਕੁਛ ਨਾ ਹੋਇਆ।

ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ, ਫੇਰ ਆਏ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਓ ਲੜਕੇ! ਖੁਦਾ ਕੇ ਹੁਕਮ ਸੇ ਜਿਉਂਦਾ ਹੋ ਜਾ।

ਫੇਰ ਨਾ ਹੋਇਆ।

ਤੀਸਰੀ ਵਾਰੀ ਆਏ, ਫੇਰ ਕਿਹਾ, ਫੇਰ ਨਾ ਹੋਇਆ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਲੈ ਬਈ, ਇਹ ਖੁਦਾ ਦਾ ਹੁਕਮ ਤਾਂ ਮੰਨਦਾ ਨਹੀਂ, ਹੁਣ ਫੱਕਰਾਂ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦੇਣੈ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਓ ਲੜਕੇ! ਦਰਵੇਸ਼ ਕੇ ਹੁਕਮ ਸੇ ਉਠ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ।

ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਲੜਕਾ ਉਠ ਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਬੜੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਸਭ ਛੱਡ ਦਿਤੇ।

ਜਦੋਂ ਘਰੀਂ ਗਏ, ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗੇ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਰੱਬ ਦਾ ਸ਼ਰੀਕ ਬਣ ਗਿਆ। ਬੜਾ ਮਾੜਾ ਕੰਮ ਹੋਇਆ, ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਤੋਂ ਉਲਟ ਕਰ ਦਿਤੀ ਉਹਨੇ ਤਾਂ ਗੱਲ। ਇਕ ਦਿਨ, ਦੋ ਦਿਨ, ਪੰਜ ਸੱਤ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭੁੱਲ ਗਏ ਉਹਦੀ ਨੇਕੀ, ਮੁਕਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਕਾਜੀ ਕੋਲ। ਕਾਜੀ ਕਹਿੰਦਾ, ਛੁਡਾਇਐ ਇਹਨੇ ਸਭ ਨੂੰ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇਖ ਕੀ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਤਾ ਇਹ ਕਹਿੰਦੈ ਕਿ ਇਹਦੀ ਜਿਉਂਦੇ ਦੀ ਖੱਲੁ ਲਾਹ ਦਿਓ। ਫੜ ਲਿਆਂਦਾ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਮੇਰੇ ਖਿਲਾਫ ਹੋ ਜਾਓਗੇ। ਤੁਸੀਂ ਫੱਕਰਾਂ ਦੀ ਰਮਜ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੇ ਸੰਗਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਕੈਦ ਓ, ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ, ਕਰ ਲਓ ਜਿਹੜਾ ਕੁਛ ਕਰਨੈ। ਉਹ ਖਲ੍ਹ ਲਾਹੁੰਦੇ

ਨੇ, ਲਹਿੰਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਲਿਆ।

ਅਖੀਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਚਮੜਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦੇ, ਲਿਆ ਅਸੀਂ ਓ ਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਰੀ ਖੱਲੂ ਲਾਹ ਕੇ ਵਗਾਹ ਕੇ, ਕਾਜ਼ੀ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਚ ਮਾਰੀ, ਕਹਿੰਦੇ ਚੁੱਕ ਖੱਲੂ।

ਸੋ ਇਹ ਅਭੇਦ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਹਿੰਦੂਆਂ 'ਚ, ਚਾਹੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ 'ਚ, ਚਾਹੇ ਸਿੱਖਾਂ 'ਚ, ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ 'ਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਜਾਤਾਂ-ਪਾਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਐ -

ਸਾਚੁ ਕਰੋਂ ਸੁਨ ਲੇਹੁੰ ਸਭੈ ਜਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਓ,
ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭ ਪਾਇਓ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਰਿਆ! ਮੈਂ ਸਿੱਖ ਦਾ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦਾ -

ਗੁਰਸਿੱਖਯਨ ਕੇ ਬਾਕ ਅਚਲ ਹੈਂ।
ਕਰੋਂ ਹਟਾਵਨਿ ਨਹਿੰ ਮਮ ਬਲ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੧੮੩੮

ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਹੁਣ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ।

ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਲਤੀ ਕਰੀ ਹੈ, ਤੂੰ ਸਿੱਖ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਕਰਿਆ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਹੋ ਗਈ ਭੁੱਲ, ਹੁਣ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ -

ਕਹਤਿ ਭਏ ਤੈਂ ਨੀਕਨ ਠਾਨਯੋ।
ਸਿੱਖ ਅਤਿਥਿ ਕੇ ਛੁਧਿਤ ਨ ਜਾਨਯੋ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੧੮੩੮

ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਤੂੰ ਜਾਣਿਆ ਨਾ, ਭੁੱਖਾ ਸੀਗਾ ਉਹ, ਤੂੰ ਉਹਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਕਰਿਆ। ਇਹ ਗੱਲ ਤੂੰ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਕਰੀ। ਚੰਗਾ, ਤੂੰ ਹੁਣ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ, ਤੇਰਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਅਸੀਂ ਨਿਹਫਲ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੰਦੇ। ਸਿੱਖ ਦਾ ਵੀ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦੇ। ਜਾਹ, ਅਸੀਂ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਟਾਂ ਤਾਂ ਤੇਰੀਆਂ ਕੱਚੀਆਂ ਹੀ ਰਹਿਣਗੀਆਂ। ਲੇਕਿਨ ਪੱਕੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਤੈਨੂੰ ਮੁਨਾਫਾ ਮਿਲੇਗਾ।

ਧਾਰਨਾ - ਕੱਚੇ ਰਹਿਣਗੇ ਬੁੱਧੁ ਤੇਰੇ ਆਵੇ
ਪੱਕੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਵਿਕਣਗੇ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਿ ਦੇਖ, ਤੇਰੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਵੀ ਅਸੀਂ ਨਿਹਫਲ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਣੀ, ਲੇਕਿਨ ਅੱਗੇ ਵਾਸਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ

ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ -

ਸਿੱਖ ਬਚਨ ਕੇ ਜਾਨਹਿੰ ਮੀਠੇ।

ਸਨਮੁਖ ਮਿਲਹਿੰ, ਲਹਹਿੰ ਚਿਤ ਈਠੇ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੧੮੩੮

ਚੰਗਾ, ਤੇ ਹੁਣ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ -

ਬਹੁਰਿ ਨ ਕਰਹੁ ਕਬਹੁ ਅਸ ਬਾਤਿ।

ਸਿੱਖ ਅਨਾਦਰ ਹੈ ਦੁਖਦਾਤਿ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੧੮੩੮

ਮੈਨੂੰ ਭਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਿੱਖ ਦਾ ਅਨਾਦਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ -

ਕਾਚੀ ਈਟ ਪਚਾਵੇ ਜੋਇ।

ਬਿਕਹਿੰ ਮੋਲ ਪਾਕੀ ਕੇ ਸੋਇ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੧੮੩੮

ਸਿੱਖ ਕੇ ਬਾਕ ਨ ਗੁਰੂ ਮਿਟਾਯੋ।

ਅਪਨੋ ਕਹਯੋ ਪ੍ਰਥਮ ਨਿਫਲਾਯੋ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੧੮੩੮

ਸਿੱਖ ਨਾਲ ਐਨਾ ਵਾਕ ਕਿ ਉਹਦਾ ਵਾਕ ਨਹੀਂ ਨਿਹਫਲ ਕਰਿਆ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ 'ਚ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਸੰਸਾਰ ਬਣਿਐ, ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਕਦੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਮੋੜੀ ਨਹੀਂ -

ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰੈ ਸੋਈ ਪ੍ਰਭ ਮਾਨਹਿ ਓ

ਇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਰੰਗਿ ਰਾਤੇ ॥

ਅੰਗ- ੭੪੮

ਜਿਹੜੇ ਰੰਗ ਦੇ ਵਿਚ ਰੱਤੇ ਹੋਏ ਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ, ਉਹ ਜੋ ਕੁਛ ਕਰ ਦੇਣ ਉਹ ਮੰਨਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦੇ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਫੌਜ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹੈ। ਖਬਰ ਆ ਗਈ। ਸਰਦਾਰ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਕਿ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲੂਆ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਜੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਲੋਕ, ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਉਠੇ ਨਹੀਂ ਖੜ੍ਹਨਗੇ, ਬਹੁਤ ਮੁਲਖਈਆ ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ-ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਫੌਜਾਂ ਲੈ ਕੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਆਪ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ ਤਾਂ ਅਟਕ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਐ।

ਬਾਬਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਸੀ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬਾਬਾ ਜੀ! ਇਸ ਵੇਲੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇੱਜਤ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਇਹ ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਨੇ ਲੁੱਟ ਲੈਣੈ। ਇੱਜਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰੋਲ ਦੇਣੀ ਹੈ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਬੱਚੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜ ਲੈਣੈ, ਗੁਲਾਮ ਫੜ ਲੈਣੈ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਟਕੇ-ਟਕੇ ਨੂੰ ਵਿਕਣੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਸ ਆ ਕੇ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਇਸ ਵੇਲੇ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਾਬਾ ਜੀ, ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਦੇਖ ਬਈ, ਅਸੀਂ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਪੜ੍ਹਨੈ,

ਉਨੀਂ ਦੇਰ ਤੱਕ ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਵਹਿਣ ਰੋਕ ਦੇ। ਹਾਥੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਵਿਚਾਲੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਪੜ੍ਹਨ ਲਗ ਗਏ। ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਫੌਜਾਂ ਲੰਘਾ ਲਓ ਫਟਾਫਟ। ਫੌਜਾਂ ਲੰਘਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਇਕ ਕੰਪਨੀ ਨਾਸਤਕ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਪਾਣੀ ਵੀ ਕਦੇ ਬਾਬੇ ਦੇ ਕਹੇ 'ਤੇ ਉਤਰਦੈ। ਆਪੇ ਹੀ ਉਤਰਿਐ ਤੇ ਸਨਮਾਨ ਲੈ ਰਿਹੈ ਬਾਬਾ। ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਜਾਊ ਫੇਰ ਵੜ੍ਹਾਂਗੇ ਇਹਦੇ ਵਿਚ। ਉਧਰੋਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਸੁਨੇਹਾ ਆਉਂਦੈ ਕਿ ਛੇਤੀ ਕਰੋ। ਐਨੇ ਨੂੰ ਇਕ ਅਸਟਪਦੀ ਰਹਿ ਗਈ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਝੰਡੀ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰੀ ਤੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਿਆ ਕਿ ਨਿਕਲ ਆਓ ਬਾਹਰ, ਦਰਿਆ ਨੇ ਆ ਜਾਣੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਕੰਪਨੀ ਦਰਿਆ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਪਰ੍ਹੇ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਏ ਤੇ ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਬਰੇਤੀ 'ਤੇ ਉਥੇ ਥਾਂ ਚਲੇ ਗਏ, ਉਧਰੋਂ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ ਉਧਰੋਂ ਕੱਢਿਆਂ ਦੇ ਉਪਰ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਅਟਕ ਵਗਣ ਲਗ ਗਿਆ। 80 ਬੰਦ ਰੁੜ੍ਹ ਗਏ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬਾਬਾ ਜੀ! ਇਕ ਕੰਪਨੀ ਰੁੜ੍ਹ ਗਈ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਭਾਈ ਨਾਸਤਕ ਸੀਗੀ। ਹੱਸ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਖਵਾਜਾ ਖਿਜਰ ਨੇ ਬਲੀ ਵੀ ਲੈਣੀ ਸੀ।

ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਨੇ - **'ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰੈ ਸੋਈ ਪ੍ਰਭ ਮਾਨਹਿ ਓਇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਰੰਗਿ ਰਾਤੇ ॥'** ਦਰਿਆ ਵੀ ਰੁਕਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਦੇ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁਛ ਲਓ, ਇੰਜਨੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਲਓ ਕਿ ਦਰਿਆ ਕਿਵੇਂ ਰੁਕ ਗਿਆ, ਐਨਾ ਪਾਣੀ ਦਾ ਵਹਾਅ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਹਿ ਗਿਆ? ਉਹ ਜਿਥੇ ਤਕ ਪਾਣੀ ਸੀ ਸਾਰਾ ਜਾਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਖੜ੍ਹ ਗਿਆ, ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਲਿਆ।

ਮੂਸਾ ਜੀ ਜਦੋਂ ਮਿਸਰ ਤੋਂ ਇਸਾਈ ਕੌਮ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਫਾਰੂਨ 3300 ਸਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਇਹ, ਉਥੇ ਰਾਤ ਪਾ ਦਿਤੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ, ਅਕਾਸ਼ ਬਾਣੀ ਹੋਈ ਕਿ ਨਿਕਲ ਜਾਓ ਤੁਸੀਂ। ਉਸ ਸਾਰੇ ਨਿਕਲ ਆਏ ਤੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਅੱਗੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕੰਢੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, Red sea ਜਿਸਨੂੰ ਆਖਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਥਾਂ ਉਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਫੌਜਾਂ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਨੇ, ਘੋੜ ਸਵਾਰ ਨੇ ਆ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫਿਕਰ ਕਰੋ, ਫੌਜਾਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਆ ਗਈਆਂ। ਮੂਸਾ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਾਥਨਾ ਕਰੀ ਕਿ ਹੇ ਅੱਲਾਹ ਤਾਲਾ! ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਕੱਢਿਆ ਵੀ

ਉਥੋਂ, ਤੇ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਮਰ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਕਿ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਡੰਡਾ ਮਾਰ ਕੇ ਰਾਹ ਲੈ ਲਓ। ਉਸ ਨੇ ਡੰਡਾ ਮਾਰਿਆ, ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਰਾਹ ਦੇ-ਦੇ। ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਯਹੂਦੀ ਸੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਲੇ ਪਾਸੇ ਕੱਢ ਲਿਆ ਤੇ ਰਸਤਾ ਖੁਲ੍ਹਾ ਹੈ ਤੇ ਫਾਰੂਨ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਵਿਚ ਵੜ ਗਈਆਂ, ਜਿਸ ਵਕਤ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਵਿਚ ਗਈਆਂ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਉਹਦਾ ਨਾਉਂ red sea ਪੈ ਗਿਆ, ਲਾਲ ਸਾਗਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਉਸ ਨੇ, ਸੇਵਾ ਥਾਂ ਪਈ, ਲੇਕਿਨ ਸੇਵਾ ਦੇ ਵਿਚ ਭੰਗਣਾ ਦਾ ਮੈਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਿਐ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਭੰਗਣਾ ਪਾ ਲੈਨੇ ਆਂ। ਫੇਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡਾ ਜੀ, ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ -

ਜੇ ਤਉ ਪਿਰੀਆ ਦੀ ਸਿਕ ਹਿਆਉ ਨ ਠਾਹੇ ਕਹੀ ਦਾ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੮੪

ਜੇ ਤੂੰ ਸੇਵਾ ਦਾ ਫਲ ਲੈਣੈ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦਿਲ ਨਾ ਤੋੜੀਂ। ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿੱਠਾ ਬੋਲ, ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ ਕਰ, ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਹਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰੋ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੁੰਦੈ, ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਇਥੇ ਵੀ ਸਭ ਕੁਛ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੈ-

ਸਾ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਸਫਲ ਹੈ ਜਿਤੁ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਮਨੁ ਮੰਨੇ ॥

ਜਾ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਮਨੁ ਮੰਨਿਆ ਤਾ ਪਾਪ ਕਸੰਮਲ ਭੰਨੇ ॥

ਅੰਗ- ੩੧੪

ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੈ -

ਵਿਚਿ ਦੁਨੀਆ ਸੇਵ ਕਮਾਈਐ ॥

ਤਾ ਦਰਗਹ ਬੈਸਣੁ ਪਾਈਐ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਬਾਹ ਲੁਡਾਈਐ ॥

ਅੰਗ- ੨੬

ਜਿਹਨੇ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰੀ ਹੈ, ਉਹਦਾ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਬਣਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਵਸਦੈ, ਉਹਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸੇਵਾ ਕੋਈ ਕਰ ਲਓ, ਸੇਵਾ ਥਾਂ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਫਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।

ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰ ਸਤੋਤਰ, ਅਰਦਾਸ, ਹੁਕਮਨਾਮਾ।

ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ ਸਤਿ ਸਤਿ ਕਰਿ ਮਾਨੀ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ ਵਿ.ਗੁ.ਮਿਸ਼ਨ।

ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ,
ਪੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀਓ ਮਹਾਰਾਜ।
ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ॥
ਡੋਲਨ ਤੇ ਰਾਖਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਕਰਿ ਹਥ॥

ਅੰਗ - ੨੫੬

ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਪ੍ਰਭ ਆਇਆ ਪਰਿਆ ਤਉ ਸਰਨਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ ਅਪਨੀ ਭਗਤੀ ਲਾਇ॥

ਅੰਗ - ੨੮੯

ਧਾਰਨਾ - ਮੈਨੂੰ ਰਖ ਲਓ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ,
ਘਰ ਕੇ ਚੇਰੇ-ਘਰ ਕੇ ਚੇਰੇ।

ਸੁਨਹੁ ਬੇਨੰਤੀਆ ਸੁਆਮੀ ਮੇਰੇ ਰਾਮ ॥
ਕੋਟਿ ਅਪ੍ਰਾਥ ਭਰੇ ਭੀ ਤੇਰੇ ਚੇਰੇ ਰਾਮ ॥
ਦੁਖ ਹਰਨ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ ਮੋਹਨ ਕਲਿ ਕਲੇਸਹ ਭੰਜਨਾ ॥
ਸਰਨਿ ਤੇਰੀ ਰਖਿ ਲੇਹੁ ਮੇਰੀ ਸਰਬ ਮੈ ਨਿਰੰਜਨਾ ॥
ਸੁਨਤ ਪੇਖਤ ਸੰਗਿ ਸਭ ਕੈ ਪ੍ਰਭ ਨੇਰਹੁ ਤੇ ਨੇਰੇ ॥
ਅਰਦਾਸਿ ਨਾਨਕ ਸੁਨਿ ਸੁਆਮੀ ਰਖਿ ਲੇਹੁ ਘਰ ਕੇ ਚੇਰੇ ॥

ਅੰਗ-੫੪੭

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਚਿੱਤ ਬਿਰਤੀਆਂ ਇਕਾਗਰ ਕਰੋ, ਨੇਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਸਰੂਪ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਰਵਣ ਕਰੋ, ਵਿਚਾਰ ਸਰਵਣ ਕਰੋ। ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰੋ, ਪਰਖੋ। ਫੇਰ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਧਾਰਨ ਕਰੋ, ਮੰਨੋ ਬਾਣੀ ਨੂੰ, ਮੰਨ ਕੇ ਕਮਾਓ। ਫਲ ਕਿੰਨਾ ਹੋਏਗਾ? -

ਕਈ ਕੋਟਿਕ ਜਗ ਫਲਾ ਸੁਣਿ ਗਾਵਨਹਾਰੇ ਰਾਮ ॥

ਅੰਗ- ੫੪੬

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਸੇਵਕ ਸਿਖ ਪੂਜਣ ਸਭਿ ਆਵਹਿ
ਸਭਿ ਗਾਵਹਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਉਤਮ ਬਾਨੀ ॥
ਗਾਵਿਆ ਸੁਣਿਆ ਤਿਨ ਕਾ ਹਰਿ ਥਾਇ ਪਾਵੈ
ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ ਸਤਿ ਸਤਿ ਕਰਿ ਮਾਨੀ ॥

ਅੰਗ- ੬੬੯

ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ ਬਾਤ ਹੈ। ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ 'ਚ ਬੰਦੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਮੱਥੇ ਟੇਕਦੇ ਨੇ, ਭੇਟਾ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਗਾਉਂਦੇ ਵੀ ਨੇ, ਸੁਣਦੇ ਵੀ ਨੇ ਪਰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਗਾਣਾ ਕਿ ਗਾਉਣਾ ਸੁਣਨਾ, ਆਉਣਾ, ਬੈਠਣਾ ਸਤਿਸੰਗ 'ਚ ਪ੍ਰਵਾਨ

ਹੁੰਦੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ? ਕੋਈ ਸ਼ਰਤ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਇਸ ਦੇ ਲੱਗੀ ਹੋਈ, ਬਈ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਸਾਡਾ ਸਮਾਂ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਥਾਂ ਪੈ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਖਾਲੀ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇ, ਉਥੇ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਹਾਂ ਇਹ ਸਤਿਸੰਗ 'ਚ ਆਇਆ ਸੀ, ਅਰ ਇਹਦੀਆਂ ਦੋ ਘੜੀਆਂ ਸਫਲ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਕਿੰਨਾ ਫਲ ਹੈ ਦੋ ਘੜੀਆਂ ਦਾ। ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਤਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ -

ਕਬੀਰ ਏਕ ਘੜੀ ਆਧੀ ਘਰੀ ਆਧੀ ਹੂੰ ਤੇ ਆਧ ॥

ਭਗਤਨ ਸੇਤੀ ਗੋਸਟੇ ਜੋ ਕੀਨੇ ਸੋ ਲਾਭ ॥ ਅੰਗ- ੧੩੭੭

ਚਾਹੇ ਸਵਾ ਛੇ ਮਿੰਟ ਵੀ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਲਾਭ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਚਾਹੇ ਇਕੋ ਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਕੰਨ 'ਚ ਪੈ ਗਈ। ਜੇ ਉਹ ਮੰਨ ਲਈ ਉਹਦਾ ਵੀ ਲਾਭ। ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ 'ਚ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਜਦੋਂ ਆਦਮੀ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਐਨੀ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ। ਗੱਲ ਸਮਝਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਸਾਖੀ ਸੁਣਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੀ ਕਿਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਉਹ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ। ਬੱਚਾ ਛੋਟਾ ਸੀ ਉਸਦਾ, ਦੋ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦਾ। ਮਰਨ ਲੱਗਿਆ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਆਪਣੀ ਘਰਵਾਲੀ ਨੂੰ ਕਿ ਦੇਖ, ਕਿਰਤ ਹੋਰ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਆਉਂਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾ ਮੇਰੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਨਾ ਮੇਰੇ ਦਾਦੇ ਨੂੰ, ਨਾ ਮੇਰੇ ਪੜਦਾਦੇ ਨੂੰ, ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਸੀ ਖਾਂਦੇ ਪੀਂਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਲ ਤੱਕਣਾ, ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣਾ ਕਿ ਕਿੱਥੇ ਕੁ ਮਾਲ ਪਿਆ ਹੈ। ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਵੇਚੀ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ, ਸਾਰੀ ਖਬਰ ਰੱਖਣੀ ਤੇ ਮੌਕਾ ਪਾ ਕੇ ਪਾੜ ਲਾ ਲੈਣਾ ਤੇ ਤਾਲੇ ਤੋੜ ਕੇ, ਚੀਜ਼ ਕੱਢ ਲੈਣੀ। ਖਾਨਦਾਨੀ ਪੇਸ਼ਾ ਹੈ ਆਪਣਾ ਚੋਰੀ ਦਾ। ਬੱਚਾ ਅਜੇ ਛੋਟਾ ਹੈ, ਧਨ ਮੈਂ ਐਨਾ ਕਮਾ ਕੇ ਦੇ ਗਿਆ ਹਾਂ ਕਿ ਐਨਾ ਦੱਬਿਆ ਪਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਕੱਢ-ਕੱਢ ਕੇ ਖਾਈਂ ਜਾਈਂ, ਭੇਤ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੇਈਂ, ਇਹ ਬੱਚਾ ਜਦੋਂ 18 ਸਾਲ ਦਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹਨੂੰ ਦੋ ਤਿੰਨ ਬਚਨ ਮੇਰੇ ਯਾਦ ਕਰਵਾ ਦੇਈਂ। ਇਕ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚੋਰੀ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਉਹ ਤਰੀਕਾ ਦਸ ਦੇਈਂ, ਤੈਨੂੰ ਮੈਂ ਦਸ ਚੱਲਿਆ। ਦੂਸਰੀ ਬਾਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਕਹੀਂ ਕਿ ਚਾਹੇ ਮਰ ਜਾਵੇ ਪਰ ਇਹ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਨਾ ਜਾਵੇ ਕਦੇ ਵੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਲੋਕ ਸਾਡੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੇ, ਸਾਡੇ ਕਿੱਤੇ ਨੂੰ ਨਿੰਦਦੇ

ਨੇ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਚੋਰ ਕੀ ਹਾਮਾ ਭਰੇ ਨ ਕੋਇ ॥

ਚੋਰ ਕੀਆ ਚੰਗਾ ਕਿਉ ਹੋਇ ॥

ਅੰਗ - ੬੬੨

ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਚੋਰੀ ਕਰਦੈ, ਸੰਨ੍ਹ ਲਾ ਕੇ ਕਰਦੈ। ਚੋਰੀ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਰੀ ਹੈ। ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਚੋਰੀ ਹੈ ਬੇਗਾਨੇ ਰੂਪ ਤੱਕਣੇ। ਕੰਨਾਂ ਦੀ ਚੋਰੀ ਹੈ, ਪਰ ਨਿੰਦਿਆ ਸੁਣਨੀ ਰਸਨਾ ਦੀ ਚੋਰੀ ਹੈ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਵਾਕ ਚੋਰੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਬਣਾ ਕੇ ਸੁਣਾਉਣੇ ਤੇ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਲੈਣੀ। ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕਰਾਉਣੀ, ਖਿਆਲ ਕਿਸੇ ਦੇ, ਵਾਕ ਕਿਸੇ ਦੇ, ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਦੇ ਵਿਚੀਂ ਕਰਨੇ, ਇਹ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਚੋਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦਾ ਧਨ ਹੈ ਦੱਸਾਂ ਨੌਹਾਂ ਦਾ ਕਮਾਇਆ ਹੋਇਆ, ਉਹਦੀ ਚੋਰੀ ਕਰ ਲੈਣੀ। ਸੋ ਇਹ ਚੋਰੀ ਸਾਡਾ ਪੇਸ਼ਾ ਹੈ, ਧਨ ਦੀ ਚੋਰੀ ਕਰਨੀ।

ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਇਹਨੂੰ ਸਮਝਾ ਦੇਈਂ, ਪਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲੀਂ, ਐਨਾ ਤਕੜਾ ਪਾਲੀਂ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਕੁਟਾਈ ਸਹਿ ਜਾਵੇ, ਦੇ ਬਚਨ ਦੇ ਦਿਤੇ। ਤੀਸਰਾ ਇਹ ਦੇ ਦੇਈਂ, ਮਰਨੀਂ ਮਰ ਜਾਵੇ, ਪਿਆ ਮਰ ਜਾਵੇ, ਕੁੱਟ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਦੱਸੇ ਨਾ ਕਦੇ ਵੀ, ਨਾ ਆਪਣੇ ਪੇਸ਼ੇ ਬਾਰੇ, ਨਾ ਕੋਈ ਭੇਤ ਦੇਵੇ।

12 ਸਾਲ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਲੜਕਾ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਾਤਾ! ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਗਏ ਨੂੰ 9 ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ, ਮੈਂ ਵੀ ਹੁਣ 12 ਸਾਲ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਲੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰ ਲੈਨਾ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਡੰਗਰ ਚਾਰ ਦੇਨਾਂ, ਛੋਟੀ ਮੋਟੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰ ਲੈਨਾ, ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿਆ ਕਰ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਬੇਟਾ! ਤੂੰ ਤਾਂ ਅਜੇ ਬੱਚਾ ਹੈਂ। ਜਿਸ ਦਿਨ 18 ਸਾਲ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਉਸ ਦਿਨ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਬਚਨ ਕਰਨੇ ਨੇ, ਜੋ ਤੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। 18 ਸਾਲ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਾਤਾ! ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੇਰਾ 18ਵੇਂ ਸਾਲ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। 19ਵੇਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਬਚਨ ਦਸ ਜਿਹੜੇ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣੇ ਨੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਬੇਟਾ! ਇਹ ਪ੍ਰਣ ਕਰ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਪੂਰਾ ਪਹਿਰਾ ਦੇਵਾਂਗਾ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਠੀਕ ਹੈ ਮੈਂ ਪ੍ਰਣ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ, ਮਰ ਬੇਸ਼ੱਕ ਜਾਈਂ ਪਰ ਬਚਨ ਨਾ ਫੇਰੀ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਕਿ ਬੇਟਾ, ਆਪਣਾ ਪੇਸ਼ਾ ਚੋਰੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਆਹ ਤਰੀਕਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਤੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੇ। ਇਹਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਚੋਰੀ ਕਰ ਲਈਦੀ ਹੈ। ਤਾਲੇ ਇਸ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੋੜ ਲਈਦੇ ਨੇ, ਸੰਨ੍ਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾ ਲਈਦੀ ਹੈ। ਸੁੱਤੇ ਪਿਆਂ ਨੂੰ ਆਹ ਦਵਾਈਆਂ ਸੁੱਟ ਕੇ ਬੇਹੋਸ਼ ਕਰ ਦੇਈਦੈ। ਫੇਰ ਨਿਸੰਗ ਹੋ ਕੇ ਚੋਰੀਆਂ ਕਰ ਲਈਦੀਆਂ ਨੇ। ਤੇਰਾ ਪਿਤਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਫਸਿਆ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੰਗਾ ਮਾਲ ਲਿਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਖਾਂਦੇ ਸੀ। ਦੂਸਰਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਿਤੇ ਤੂੰ ਫਸ ਜਾਵੇਂ, ਤਾਂ ਕਦੇ ਨਾ ਮੰਨੀਂ, ਚਾਹੇ ਮਰ ਜਾਵੇਂ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮਨਜ਼ੂਰ।

ਤੀਸਰੀ ਜਿਹੜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਦੇ ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਨਾ ਜਾਈਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੇ। ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ੀ ਨੂੰ ਨਿੰਦਦੇ ਨੇ। ਕਿੰਨੀ ਅਸੀਂ ਜਾਨ ਜ਼ੋਖਮ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਫੇਰ ਉਹ ਨਿੰਦਦੇ ਨੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਨੂੰ। ਉਥੇ ਨਾ ਜਾਈਂ। ਤਿੰਨੋਂ ਬਚਨ ਦੇ ਦਿਤੇ। ਸਮਾਂ ਲੰਘ ਗਿਆ, ਚੋਰੀਆਂ ਕਰੀ ਜਾਂਦੈ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਰਾਜੇ ਦੇ ਘਰ ਚੋਰੀ ਕਰ ਲਈ। ਪੁਲਿਸ ਚੌਕਸ ਹੋ ਗਈ ਸਾਰੀ, ਰਸਤੇ ਰੋਕ ਲਏ, ਨਾਕੇ ਬੰਦੀਆਂ ਕਰ ਲਈਆਂ। ਇਹ ਮਾਲ ਲਈਂ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਧਰਮਸਾਲਾ ਦੇ ਅੱਗੇ ਦੀ ਲੰਘਣਾ ਪਿਆ, ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਧਰਮਸਾਲਾ ਦੇ ਅੱਗੇ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੰਘਿਆ। ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੰਘ ਤਾਂ ਜਾਨਾਂ ਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਸਾਜਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਬੋਲਦਾ ਸੀ, ਉਹਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ। ਇਹਨੇ ਕਿਹਾ ਚਲੋ ਲੰਘਣਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪੈਣਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਘੇਰੇ ਪਾ ਲਏ, ਇਹੀ ਰਸਤਾ ਖੁਲ੍ਹਾ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਕੰਨਾਂ 'ਚ ਉਂਗਲੀਆਂ ਦੇ ਲੈਨਾਂ। ਤਾਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਸੁਣ ਜਾਵੇ। ਨੇੜੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਪੈਰ 'ਚ ਕੰਡਾ ਲਗ ਗਿਆ। ਲੰਗ ਮਾਰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਾਹਲੀ ਬਹੁਤ ਸੀ ਕਿ ਛੇਤੀ ਨਿਕਲ ਜਾਵਾਂ ਦੌੜ ਕੇ। ਗੋਡੇ ਦੇ ਉਤੇ ਦੂਜਾ ਪੈਰ ਰੱਖ ਲਿਆ ਖੜ੍ਹੇ-ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ ਤੇ ਇਕ ਹੱਥ ਨਾਲ ਲੱਤ ਫੜ ਲਈ ਤੇ ਇਕ ਨਾਲ ਕੰਡਾ ਕੱਢਣ ਲੱਗਿਆ ਤੇ ਐਨੇ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਧਰਮਸਾਲਾ ਤੋਂ ਗੱਲ ਕੰਨ 'ਚ ਪੈ ਗਈ ਕਿ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਹ ਨਿਰ੍ਹੇ ਲਾਈਟ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਕਿ ਆਹ ਗੱਲ ਮੇਰੇ ਕੰਨ 'ਚ ਪੈ ਗਈ। ਫੇਰ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਤੁਅੱਲਕ ਇਸ ਨਾਲ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਬਾਤ ਤਾਂ ਪਈ ਨਹੀਂ ਨਾ। ਅਖੀਰ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ, ਚੋਰੀ ਫੜ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ ਦੇ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੱਫੇਕੁੱਟਣੀਆਂ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸੀ।

ਇਕ ਨੇ ਡਿਊਟੀ ਲਈ ਕਿ ਮੈਂ ਚੋਰੀ ਕੱਢਦੀ ਹਾਂ।

ਉਹ ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਘਰ 'ਚ ਫਿਰਨ ਲਗ ਗਈ ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਣਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਆਹ ਘਰ ਘਰਵਾਲੇ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਪ੍ਰਤੱਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬੰਦਾ ਘੁੰਮਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਹਰ ਵਕਤ, ਹੋਵੇ ਨਾ ਤਾਂ ਚੋਰ ਦਾ ਘਰ ਇਹੀ ਹੈ। ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਦਸ ਦਿਤਾ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਤਸੀਹੇ ਦਿਤੇ ਗਏ। ਪਰ ਉਹ ਮੰਨੇ ਨਾ। ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਖਬਰ ਗਈ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ ਵਾਲੀ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ। ਕਿ ਇਹ ਤੂੰ ਗਲਤ ਖਬਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਦਿਤੀ ਤੇ ਮੇਰੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਤਸੀਹੇ ਦਿਤੇ ਨੇ ਇਹਨੂੰ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਗੁਨਹਗਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਨਜਾਇਜ਼ ਕੁੱਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ, ਸੱਚਾ ਬੰਦਾ ਹੈ, ਮਾਰ-ਕੁਟਾਈ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਕਰਾ ਦਿਤੀ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਸਖਤ ਦੇਵਾਂਗਾ ਤੈਨੂੰ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰੀ ਕੁਛ ਮੰਗ ਹੈ ਉਹ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦਿਓ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਸ਼ੇਰ, ਜਿਹਦੇ ਪਹੀਏ ਲੱਗੇ ਹੋਣ ਉਹਦੇ 'ਚ, ਲੱਗੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਤੁਰਦਾ ਹੁੰਦੈ, ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਮੈਂ ਬੈਠੀ ਹੋਵਾਂ, ਦੋ ਬਾਹਾਂ ਮੇਰੇ ਹੋਰ ਲਾ ਦਿਓ, ਇਕ ਵਿਚ ਮਿਸਾਲ ਜਲਾ ਦਿਓ ਕੇ ਫਿੱਟ ਕਰ ਦਿਓ। ਫੇਰ ਤਾਲਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਓ ਜੇਲ੍ਹ ਦਾ, ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਿਆ ਹੋਇਐ, ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਭੇਜ ਦਿਓ, ਉਹ ਗੁਪਤ ਬੈਠ ਕੇ ਲਿਖਣ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਸ਼ੇਰ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਲਾਈਟ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਰੁੜ੍ਹਿਆ ਆਉਂਦੈ ਕਿ ਤੁਰਿਆ ਆਉਂਦੈ ਸ਼ੇਰ। ਅਖੀਰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਕੋਲ ਗਈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਮੇਰਾ ਭਗਤ! ਨਜਾਇਜ਼ ਬੰਦ ਕਰਿਆ ਹੈ ਇਹ, ਮੈਂ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਗਰਕ ਕਰ ਦੁੰਗੀ। ਤਾਲਾ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾ। ਤਾਲਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਖੁਲ੍ਹਾ ਹੀ ਸੀ। ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ ਲਿਆ। ਉਹਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਕਿ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਈ। ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਉਸ ਨੇ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਬੇਟਾ ਇਸ ਰਾਜੇ ਦਾ ਮੈਂ ਰਾਜ ਗਰਕ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਾਰਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਦਸ ਕਿ ਚੋਰੀ ਤੂੰ ਕਰੀ ਹੈ? ਉਹ ਜਿਸ ਵਕਤ ਦੱਸਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮਾਤਾ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਜਾਣਦੀ ਹੈਂ, ਅਗਲਾ ਫਿਕਰਾ ਖਾ ਗਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਪਰਛਾਵੇਂ 'ਤੇ ਚਲੀ ਗਈ। ਉਹ ਲਾਈਟ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਤਿਸੰਗ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਦੇਵਤੇ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਕੋਈ ਛਲ ਹੈ ਮੇਰੇ ਨਾਲ, ਕਪਟ ਹੈ, ਧੋਖਾ ਹੋ ਰਿਹੈ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਬਿਆਨ ਮੁਕਰ ਗਿਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਾਤਾ! ਤੂੰ ਤਾਂ ਜਾਣਦੀ ਹੀ ਹੈ, ਜੇ ਮੈਂ ਚੋਰੀ ਕਰੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ

ਲੁੱਕ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਭੂਤ, ਭਵਿੱਖਤ, ਵਰਤਮਾਨ ਦੀ ਦੇਵੀ ਹੈਂ। ਸਭ ਕੁਛ ਜਾਣਦੀ ਹੈਂ। ਐਨਾ ਕਹਿਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ, ਡਰ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਮੰਨਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਮਿਸਾਲ ਗਿਰ ਗਈ ਉਹਦੇ ਹੱਥੋਂ। ਆਪ ਵੀ ਸ਼ੇਰ ਤੋਂ ਉਤਰ ਗਈ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਹੋ ਗਈ, ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੀ ਉਸ ਨੂੰ। ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।

ਘਰ ਆ ਗਿਆ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਂ ਨਾਲ ਲੜਿਆ ਕਿ ਮਾਂ, ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਐਸੀ ਪੁੱਠੀ ਸਿਖਿਆ ਦਿਤੀ ਤੂੰ, ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਦੀ, ਮੈਨੂੰ ਕਿਤੇ ਚੰਗੀ ਕਿਰਤ 'ਤੇ ਲਾ ਦਿੰਦੀ। ਤੇ ਫੇਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਸਿਰਫ ਇਕ ਅੱਖਰ ਸੁਣਿਐ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਇਥੇ ਹੀ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਫਾਂਸੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣਾ ਸੀ ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਾ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ। ਮੈਂ ਦੇਵੀ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਹੀ ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਤਾਂ ਜਾਣਦੀ ਹੈਂ ਚੋਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤੇਰਾ ਨਾਉਂ ਲੈ ਕੇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਕੋ ਹੀ ਗੱਲ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਰ ਦਿਤਾ।

ਅਜਮਲ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਕੋ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ ਕਿ ਪੁੱਤ ਦਾ ਨਾਉਂ ਨਰਾਇਣ ਰੱਖੀਂ। ਨਰਾਇਣ-ਨਰਾਇਣ ਕਹੀ ਜਾਈਂ ਤੇ ਜਦੋਂ ਅੰਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਇਆ -

ਅੰਤਕਾਲ ਜਮਦੁਤ ਵੇਖਿ ਪੁਤ ਨਰਾਇਣੁ ਬੋਲੈ ਫੁਹਿਆ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੧੦/੨੦

ਡਰ ਕੇ ਅਵਾਜ਼ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿਤੀ। ਪੁੱਤਰ ਨਰਾਇਣ ਕਹਿੰਦੇ-ਕਹਿੰਦੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਬ ਵਲ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਪੂਰਨ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਦਸ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਨਰਾਇਣ ਦਾ ਵੀ ਨਾਮ ਹੈ। ਉਹ ਪੁੱਤਰ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ -

ਅਜਮਲ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪੁਤ੍ਰ ਪ੍ਰਤਿ ਕੀਨੀ ਕਰਿ ਨਾਰਾਇਣ ਬੋਲਾਰੇ ॥

ਮੇਰੇ ਠਾਕੁਰ ਕੈ ਮਨਿ ਭਾਇ ਭਾਵਨੀ

ਜਮਕੰਕਰ ਮਾਰਿ ਬਿਦਾਰੇ ॥

ਅੰਗ- ੯੮੧

ਬੜੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਇਕੋ ਵਾਰੀ ਕਿਹੈ ਸਿਰਫ, ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਾਰ ਨਹੀਂ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਜਮਲ ਦਾ ਉਧਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਕ ਬਚਨ ਦੇ ਨਾਲ -

ਸੰਤਹੁ ਸਾਗਰੁ ਪਾਰਿ ਉਤਰੀਐ ॥

ਜੇ ਕੋ ਬਚਨੁ ਕਮਾਵੈ ਸੰਤਨ ਕਾ ਸੇ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਤਰੀਐ ॥

ਅੰਗ- ੨੪੨

ਉਹ ਤਰ ਜਾਇਆ ਕਰਦੈ ਜੇ ਬਚਨ ਕਮਾ ਲਏ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ -

ਕਬੀਰ ਏਕ ਘੜੀ ਆਧੀ ਘਰੀ ਆਧੀ ਹੁੰ ਤੇ ਆਧ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੨੨

ਛੇ ਮਿੰਟ ਵੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਦੋ ਫਿਕਰੇ ਵੀ ਸੁਣ ਲੈ। ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਆਦਮੀ ਤਰਦਾ ਹੀ ਤਰਦੈ, ਡੁੱਬਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਦੇ ਵੀ।

ਲੇਕਿਨ ਹਰ ਬੰਦੇ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਸਤਿਸੰਗ ਲਿਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦੇ ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਅਜੇ ਜਾਗੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਐਸੇ ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਉਹ ਸਤਿਸੰਗ 'ਚ ਆ ਜਾਵੇ। ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਸਤਿਸੰਗ ਨਾ ਮਿਲਦਾ ਭਾਗ ਬਿਨਾਂ।
ਸੰਗਤ ਬਿਨ ਮੈਲ ਭਰੀਜੈ ਜੀ।

ਬਿਨੁ ਭਾਗਾ ਸਤਸੰਗੁ ਨ ਲਭੈ
ਬਿਨੁ ਸੰਗਤਿ ਮੈਲੁ ਭਰੀਜੈ ਜੀਉ ॥ ਅੰਗ- ੯੫

ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਦੇਖਣ ਨਾਲ, ਸੁਣਨ ਨਾਲ, ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਹਰ ਵਕਤ। ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੈਲ ਬਹੁਤ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ ਮੈਲ ਨਾਲ ਅੰਤਸਕਰਣ ਭਰ ਜਾਂਦੇ ਜੇ ਸਤਿਸੰਗ ਨਾ ਮਿਲੇ। ਜੇ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਇਹ ਧੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੈ -

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ ॥
ਅੰਗ- ੯੪੨

ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਕਰਨਾ, ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ, ਸਭ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਰਮ ਹੈ -

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ
ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ ॥ ਅੰਗ- ੯੪੨

ਮਿਲਦਾ ਉਹਨੂੰ ਹੈ ਜਿਹਦੇ ਪੂਰਬਲੇ ਕਰਮ ਜਾਗ ਪੈਣ, ਉਦੈ ਹੋ ਜਾਣ, ਫਲ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਣ। ਉਹਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਸਤਿਸੰਗ 'ਚ ਆਉਣ ਦੀ। ਸਤਿਸੰਗ ਕਹਿੰਦੇ, ਕੀਹਨੂੰ ਨੇ? ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਐਵੇਂ ਬੰਦੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਣ, ਇਧਰਲੀਆਂ ਉਧਰਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮਾਰੀ ਜਾਣ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਕੇਵਲ ਜਿੱਥੇ ਨਾਮ ਦੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨਾਮ ਦੇ ਜਪਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਬਾਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਓਹੀ ਸਤਿਸੰਗਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -

ਸਤਸੰਗਤਿ ਕੈਸੀ ਜਾਣੀਐ ॥
ਜਿਥੈ ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੀਐ ॥
ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਹੁਕਮੁ ਹੈ
ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰਿ ਦੀਆ ਬੁਝਾਇ ਜੀਉ ॥ ਅੰਗ- ੨੨

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਥਾਂ ਕੀਹਦਾ ਪੈਂਦੈ? ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਦਾ ਫਲ ਬਹੁਤ ਅਧਿਕ ਹੈ -

ਕਈ ਕੋਟਿਕ ਜਗ ਫਲਾ ਸੁਣਿ ਗਾਵਨਹਾਰੇ ਰਾਮ ॥
ਅੰਗ- ੫੪੬

ਕਈ ਕਰੋੜ ਜਗਾਂ ਦਾ ਫਲ ਮਿਲਦੈ, ਜਿਹੜਾ ਸੁਣਦੈ ਤੇ ਗਾਉਂਦੈ। ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਫਲ ਮਿਲਣੈ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ? ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸ਼ਰਤ ਰੱਖ ਦਿਤੀ। ਉਹ ਸ਼ਰਤ ਜਿਹੜਾ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦਿੰਦੈ, ਉਹਨੂੰ ਫਲ ਮਿਲਦੈ -

ਸੇਵਕ ਸਿਖ ਪੂਜਣ ਸਭਿ ਆਵਹਿ
ਸਭਿ ਗਾਵਹਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਉਤਮ ਬਾਨੀ ॥ ਅੰਗ - ੬੬੯

ਆਉਂਦੇ ਵੀ ਸਾਰੇ ਨੇ ਤੇ ਗਾਉਂਦੇ ਵੀ ਨੇ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਵਿਚ ਤਾਂ ਆਪਾਂ ਗਿਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਆ ਵੀ ਗਏ ਤੇ ਗਾਉਂਦੇ ਵੀ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਅਗਲਾ ਹੈ ਕਿ-

ਗਾਵਿਆ ਸੁਣਿਆ ਤਿਨ ਕਾ ਹਰਿ ਥਾਇ ਪਾਵੈ
ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ ਸਤਿ ਸਤਿ ਕਰਿ ਮਾਨੀ ॥
ਅੰਗ- ੬੬੯

ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਲਗ ਗਈ, ਕਹਿੰਦੇ, ਗਾਉਣਾ ਤੇ ਸੁਣਨਾ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਥਾਂ ਪਾਉਂਦੈ - 'ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ ਸਤਿ ਸਤਿ ਕਰਿ ਮਾਨੀ'। ਗੁਰੂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਜਿਹਨੇ ਸਤਿ ਕਰਕੇ ਮੰਨੀ ਹੈ, ਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਧਾਰਨ ਕਰਦੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਥਾਂ ਪੈਂਦੈ। ਸੋ ਆਪਾਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਸੀ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਗੋਲੇ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਲੈ। ਗੋਲਾ ਕੌਣ ਹੁੰਦੈ? ਜਿਹੜਾ ਵਿਕ ਜਾਵੇ, ਜਿਹੜਾ ਵਿਕਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਕਰਦੈ, ਉਹ ਗੁਲਾਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ, ਗੁਲਾਮ ਵਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦੈ। ਗੁਲਾਮ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਉਤੇ, ਨਾ ਖਾਣ 'ਤੇ ਨਾ ਪੀਣ 'ਤੇ। ਨਾ ਕੰਮ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਨਾ ਪਹਿਨਣ 'ਤੇ। ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਵੀ ਉਹਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੁੱਲ ਲੈ ਲਿਆ। ਸਾਰਾ ਹੀ ਮੁੱਲ ਲੈ ਲਿਆ। ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਮੁੱਲ ਲਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਸ਼ੂ ਮੁੱਲ ਲੈ ਆਈਏ, ਉਹਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਮੈਂ ਯੂ.ਪੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਦ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋ ਜਾਣੀ, ਸਾਡੇ ਨੇੜੇ ਜਿਹੜੇ ਪਿੰਡ ਸੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ, ਉਹ ਭਾਈਚਾਰਾ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਤੇਰਾ ਬਲਦ ਹੈ, ਇਹ ਬੜਾ ਪਲਿਆ ਹੋਇਐ, ਇਹਦਾ ਮਾਸ ਖਾਣੈ ਅਸੀਂ। ਉਹ ਵੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਉਹਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੋਈ ਵੀ। ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਮਾਰਦੇ ਹੋ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਰੋਜ਼ ਹੱਲ ਚਲਾਉਂਨਾ, ਨੱਠ-ਨੱਠ ਕੇ ਮੂਹਰੇ ਆਉਂਨਾ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗੇ ਹੋ। ਉਹ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁੱਲ ਲਈ ਹੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੈ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਜੇ ਤੂੰ ਗੁਲਾਮ ਬਣਨਾ ਹੈ -

ਗੋਲਾ ਮੁਲ ਖਰੀਦ ਕਾਰੇ ਜੋਵਣਾ।
ਨਾ ਤਿਸੁ ਭੁਖ ਨ ਨੀਦ ਨਾ ਖਾਣਾ ਸੋਵਣਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੩/੧੮

ਚਾਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਉਹਦਾ ਹੱਕ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਨਾ ਖਾਣਾ, ਨਾ ਸੌਣਾ, ਨਾ ਭੁੱਖ, ਨਾ ਨੀਂਦ; ਚਾਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਉਸ ਗੁਲਾਮ ਤੋਂ ਖੋਹ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਗੁਲਾਮ ਬਣਨੈ ਗੁਰੂ ਦਾ -

ਗੁਰ ਕੈ ਗ੍ਰਿਹਿ ਸੇਵਕੁ ਜੋ ਰਹੈ ॥

ਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ ਮਨ ਮਹਿ ਸਹੈ ॥ ਅੰਗ- ੨੮੬

ਗੁਰੂ ਦੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਗਏ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਣ ਗਏ। ਚਾਹੇ ਘਰ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਬਣ ਜਾਓ, ਚਾਹੇ ਡੇਰਿਆਂ 'ਚ ਆ ਕੇ ਬਣ ਜਾਓ, ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮਨ ਵਿਚ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰੇ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਕੌੜੀ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਕੁਸੈਲੀ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ, ਉਹ ਸਹਿਣੀ ਪੈਣੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜੇ ਆਗਿਆ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਮੰਨਣੀ ਪੈਣੀ ਹੈ ਜੇ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਜੋੜਿਆ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਮੇਰਾ ਤੇਰਾ ਸਬੰਧ ਓਨੀਂ ਦੇਰ ਤਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ, ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੇਚਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈਂ।

ਗੁਰ ਕੈ ਗ੍ਰਿਹਿ ਸੇਵਕੁ ਜੋ ਰਹੈ ॥

ਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ ਮਨ ਮਹਿ ਸਹੈ ॥

ਆਪਸ ਕਉ ਕਰਿ ਕਛੁ ਨ ਜਨਾਵੈ ॥

ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਰਿਦੈ ਸਦ ਧਿਆਵੈ ॥

ਮਨੁ ਬੇਚੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਪਾਸਿ ॥

ਤਿਸੁ ਸੇਵਕ ਕੇ ਕਾਰਜ ਰਾਸਿ ॥ ਅੰਗ- ੨੮੬

ਚਾਹੇ ਕਿੱਡੀਓ ਪਦਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਤਾਂ ਵੀ ਨਾ ਜਣਾਵੇ ਕਦੇ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਹਾਂ ਕੁਛ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਜਦੋਂ ਕਿੱਲੇ ਦੇ ਨਾਲ ਠੋਕਰ ਖਾ ਕੇ, ਜੁਲਾਹੇ ਦੀ ਕੁੰਭਲ ਦੇ ਵਿਚ ਗਿਰ ਗਏ, ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਿਚ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਜੁਲਾਹੀ ਨੇ ਕੁਛ ਬਚਨ ਕਹੇ। ਆਪਣੇ ਘਰਵਾਲੇ ਦੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਕਿ ਇਹ ਕੌਣ ਹੈ? ਚੋਰ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ, ਚੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ ਹੋਰ ਕੌਣ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੀ, ਅਮਰੂ ਨਿਥਾਵਾਂ, ਨਿਮਾਣਾ, ਨਿਓਟਾ, ਨਿਆਸਰਾ, ਕੁੜਮਾਂ ਦੇ ਘਰ ਟੁੱਕਰ ਖਾਂਦਾ ਫਿਰਦੈ। ਇਹਨੂੰ ਨਾ ਦਿਨੇ ਚੈਨ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਰਾਤ ਨੂੰ ਚੈਨ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਕਮਲੀਏ! ਜਿਹਦਾ ਨਿਵਾਸ ਗੁਰੂ ਦਾ ਘਰ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਨਿਥਾਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦੈ। ਜਿਹਨੇ ਓਟ ਗੁਰੂ ਦੀ ਲੈ ਲਈ ਹੋਵੇ, ਉਹ

ਨਿਓਟਾ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦੈ। ਜਿਹਨੇ ਆਸਰਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਤਕ ਲਿਆ ਉਹ ਨਿਆਸਰਾ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦੈ? ਐਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਤੁਰ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਗਾਗਰ ਫੇਰ ਸਿਰ 'ਤੇ ਧਰ ਲਈ। ਲੇਕਿਨ ਹੋਇਆ ਕੀ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਹ ਜੁਲਾਹੀ ਕਮਲੀ ਹੋ ਗਈ। ਅਮੋਘ ਬਾਣ ਪੈ ਗਿਆ ਬਚਨ ਦਾ। ਬਚਨ ਦਾ ਬਾਣ ਹੁੰਦੈ, ਤੀਰ ਕਮਾਨ 'ਚ ਵੀ ਹੁੰਦੈ, ਬਚਨ 'ਚ ਵੀ ਹੁੰਦੈ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਪਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਕਮਲੀ ਹੋ ਗਈ, ਕੱਪੜੇ ਪਾੜਨ ਲਗ ਗਈ, ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਦੰਦੀਆਂ ਵੱਢਣ ਲਗ ਗਈ। ਉਹ ਵਿਚਾਰਾ ਜੁਲਾਹਾ ਡਰ ਗਿਆ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰੀਆਂ, ਕੰਬਲ 'ਚ ਵਲੇਟੀ, ਹੱਥ ਪੈਰ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਤੇ। ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਲ ਲੈ ਆਏ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਬਾਬਾ ਅਮਰਦਾਸ ਰਾਤ ਸਾਡੀ ਕੁੰਭਲ 'ਚ ਗਿਰ ਗਏ ਸੀ, ਪਾਣੀ ਲਈ ਆਉਂਦੇ।

ਇਹਨੇ ਕੁਛ ਬਚਨ ਕਹਿ ਦਿਤੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਮਲੀ ਕਹਿ ਦਿਤਾ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬੁਲਾਓ, ਬਾਬਾ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ।

ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਗਏ, ਗਲ ਵਿਚ ਪੱਲਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਐ। ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਨੇਤਰ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਟਿਕੇ ਨੇ, ਉਪਰ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਰਹੇ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬਾਬਾ ਅਮਰਦਾਸ! ਕੀ ਬਚਨ ਹੋਏ ਸੀ, ਸਾਨੂੰ ਸਾਰੇ ਦੱਸੋ?

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੁਸੀਂ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਹੋਂ। ਘਟ-ਘਟ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੋਂ, ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਕੁਛ ਜਾਣਦੇ ਹੋਂ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਜੇ ਮੈਂ ਕਹੀ ਕੋਈ ਗੱਲ, ਹੋ ਸਕਦੈ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਘੱਟ ਜਾਂ ਵੱਧ ਮੈਂ ਕਹਿ ਦੇਵਾਂ। ਨਹੀਂ ਦੱਸੀ। ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ ਜਾਣਦੇ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਵੀ।

ਜੁਲਾਹੇ ਤੋਂ ਪੁਛਿਆ, ਕਹਿੰਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਇਹਨੇ?

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜਲਾਲ 'ਚ ਆ ਗਏ। ਐਡਾ ਵੱਡਾ ਸੇਵਕ ਨਿਮਾਣਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੈ? ਨਿਓਟਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੈ, ਨਿਘਰਿਆ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੈ, ਨਿਧਿਰ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਨਿਮਾਣਿਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਹੈ, ਨਿਓਟਿਆਂ ਦੀ ਓਟ ਹੈ, ਨਿਆਸਰਿਆਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਹੈ, ਨਿਧਿਰਿਆਂ ਦੀ ਧਿਰ ਹੈ, ਨਿਗਤਿਆਂ ਦੀ ਗਤਿ ਹੈ, ਨਿਪਤਿਆਂ ਦੀ ਪੱਤ ਹੈ, ਰਿਜ਼ਕ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਇਹਦੇ ਹੱਥ ਹੈ, ਕਾਲ ਦੇ

ਉਤੇ ਵਸੀਕਾਰ ਹੈ। ਇਹਨੂੰ ਕੌਣ ਨਿਮਾਣਾ ਕਹਿੰਦੈ?

ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਰਹੇ ਨਹੀਂ ਸੀਗੇ, ਜੇ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਕੁਛ ਬਾਕੀ। ਫੇਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਿ ਦਿਤਾ। 'ਮੈਂ' ਤਾਂ ਉਥੇ ਮਰ ਗਈ ਸੀ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਜੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਗ੍ਰਿਹ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣੈ ਹੈ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਜਿਹੜੀ 'ਮੈਂ' ਹੈ ਇਹ ਮਰ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਿਉਂਦੀ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਤੇ ਜੇ ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਰੂਹਾਨੀ ਕਾਰਜ ਰਾਸ ਕਰਨੈ ਤਾਂ ਤੂੰ ਇਹ ਸਬਕ ਯਾਦ ਕਰ ਲੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਮਨ ਵੇਚ ਦੇ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ,
ਕਾਰਜ ਤੇਰੇ ਰਾਸ ਹੋਣਗੇ।

'ਮਨੁ ਬੇਚੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਪਾਸਿ ॥ ਤਿਸੁ ਸੇਵਕ ਕੈ ਕਾਰਜ ਰਾਸਿ ॥' ਜਿਹੜਾ ਮਨ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰਖਦੈ, ਸੋਚ-ਸੋਚ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਵਰਤਦੈ ਉਹਦੇ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਰਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨੇ ਸ਼ਰਤ ਜੋ ਸੀ ਉਹ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰੀ -

ਪਹਿਲਾ ਮਰਣ ਕਬੂਲਿ ਜੀਵਣ ਕੀ ਛਡਿ ਆਸ ॥
ਹੋਹੁ ਸਭਨਾ ਕੀ ਹੋਣਕਾ ਤਉ ਆਉ ਹਮਾਰੈ ਪਾਸਿ ॥

ਅੰਗ- ੧੧੦੨

ਸੰਕੋਚ ਰਖ ਕੇ ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਕੁਛ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹਦਾ ਸੰਪਰਕ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦਾ, ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦਾ। ਮਨ ਦੀ ਮੱਤ ਵਿਚ ਰੱਖਦੈ। ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਮਨ ਦੀ ਮੱਤ ਜਿਉਂਦੀ ਹੈ, ਓਨਾਂ ਚਿਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੱਤ ਉਸ ਦਾ ਥਾਂ ਲੈ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ-

ਵਸਤੂ ਅੰਦਰਿ ਵਸਤੁ ਸਮਾਵੈ ਦੂਜੀ ਹੋਵੈ ਪਾਸਿ ॥

ਅੰਗ- ੪੨੪

ਇਕ ਭਰਿਆ ਪਿਐ ਬਰਤਨ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ, ਦੂਸਰੀ ਉਹਦੇ 'ਚ ਚੀਜ਼ ਤਾਂ ਪੈਣੀ ਹੈ ਜੇ ਉਲਟ ਦੇਈਏ, ਖਾਲੀ ਕਰ ਦੇਈਏ। ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਆਦਮੀ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਮੱਤ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੱਤ ਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਉਹਦਾ ਸੰਪਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ।

ਇਕ ਸਾਖੀ ਨਾਲ ਸਮਝ ਪੈ ਜਾਏਗੀ ਗੱਲ ਕਿ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਕੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦਾ, ਜੋ ਅਧਿਆਤਮਕ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਗੱਲਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਉਹ ਕਿਉਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਉਹ ਨਿਰਾ

ਸਾਧੂ ਨਹੀਂ ਸੀਗਾ। ਵਣਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿੰਦਾ, ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਗੁਫਾਵਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਨਿਰਾ ਗ੍ਰਹਿਸਤੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀਗਾ। ਉਹ ਸ਼ਾਸਕ ਸੀ, ਰਾਜ ਭਾਗ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ। ਇਕ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ, ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਤਿ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾਦਾਇਕ ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਦੀ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਅੱਠ ਸਾਲ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਦੇ ਰਿਸ਼ੀ ਮੁਨੀ ਪੰਡਤ, ਵੇਦ ਗਿਆਤਾ, ਵੇਦ ਵਕਤਾ, ਵੇਦ ਸਰੋਤਾ ਸਾਰੇ ਹੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ-ਹੋਏ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਮਸਲਾ ਸੀ, ਇਕ ਸਵਾਲ ਸੀ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਦਾ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚਾ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚਾ? ਇਹਦਾ ਜਵਾਬ ਕੋਈ ਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸੇਵਾ ਕਰੂੰਗਾ, ਖਰਚ ਘਰ ਭੇਜੂੰਗਾ, ਤੁਸੀਂ ਇਥੋਂ ਜਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਛੱਡ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਰਤ ਮੰਨਣੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤਕ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਜਾਏਗਾ ਮੈਂ ਘਰ ਨਹੀਂ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਖਰਚ ਅਗਲੇ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ, ਬਾਲ-ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਖਰਚ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਲੇਕਿਨ ਕੇਵਲ ਘਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣ ਦਿੰਦਾ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਬੱਚਾ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਖੇਲਦਾ ਹੈ, ਬੱਚੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਕੁਛ ਨਾ ਕਹਿਓ, ਇਹਦਾ ਵਿਚਾਰੇ ਦਾ ਬਾਪ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾਨਾ ਇਹਦਾ ਬੜਾ ਗੁੱਸੇ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਲੜੇਗਾ, ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰੇਗਾ।

ਇਹਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਬਾਪ ਹੋਰ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਨਾਨਾ ਹੋਰ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀ ਰੀਤ ਨਾਲ ਉਹਨੂੰ ਹੀ ਪਿਤਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਆਮ ਘਰਾਂ 'ਚ ਰਿਵਾਜ ਹੁੰਦੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਮਾਂ ਕੋਲ ਆਇਆ ਤੇ ਆ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੈ? ਤੂੰ ਬੜਾ ਮਾੜਾ ਕੰਮ ਕਰਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਤਕ ਨਹੀਂ ਦਸਿਆ?

ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ, ਬੇਟਾ! ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਰੀਸ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਹੀ, ਪਿਤਾ ਕਹੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਬੜੀ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਕਰੀ ਤੈਂ ਤੇ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਕਿੱਥੇ ਹੈ?

ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਿਥਲਾਪੁਰੀ, ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਉੜੀਸਾ ਵਿਚ, ਉਥੇ ਤੇਰਾ ਪਿਤਾ ਹੈ। ਅੱਠ ਸਾਲ ਤੋਂ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰਾਜੇ ਦਾ ਇਕ ਸਵਾਲ

ਹੈ, 'ਇਹ ਸੱਚਾ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚਾ।' ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਰਿਸ਼ੀ-ਮੁਨੀ, ਵਿਦਵਾਨ, ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਿਆ। ਰਾਜਾ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤਕ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਮੈਂ ਘਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਣਾ। ਹੈਗੇ ਸਾਰੇ ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਖਰਚੇ ਆ ਰਹੇ ਨੇ ਆਪਾਂ ਨੂੰ, ਕੱਪੜਾ ਲੀੜਾ ਸਭ ਮੈਂ ਉਹਦਾ ਹੀ ਲੈਂਦੀ ਹਾਂ ਬੇਟਾ। ਪਰ ਤੇਰਾ ਪਿਤਾ ਆ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਜਦੋਂ ਤਕ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਅੱਠ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ, ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਦੇ ਰਿਸ਼ੀ ਉਥੇ ਨੇ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਾਂ! ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਪਾਲਕੀ ਤਿਆਰ ਕਰ। ਮੈਂ ਜਾਨਾਂ।

ਪਾਲਕੀ ਤਿਆਰ ਕਰਾਈ ਗਈ ਤੇ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ 'ਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਐਸੀਆਂ ਪੰਜ ਸੱਤ ਗੱਲਾਂ ਉਹਨੇ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿ ਰਾਜੇ ਤਕ ਇਕ ਦਮ ਜਾ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਸਭਾ ਲਾ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਸਭਾ ਲਾ ਦਿਤੀ, ਸਮਾਂ ਫਿਕਸ ਹੋ ਗਿਆ, ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ੀ-ਮੁਨੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਨੇ ਕਿ ਅੱਜ ਕੋਈ ਆ ਗਿਆ, ਜਿਹੜੇ ਇਹਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਵੇਗਾ। ਚਲੇ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਹੋਇਆ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਸਾਡਾ ਛੁਟਕਾਰਾ ਤਾਂ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਚਲੇ ਕੱਚੀ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਬੈਠੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ।

ਜਦੋਂ ਸਭਾ ਲੱਗ ਗਈ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਪੌੜੀਆਂ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗਿਆ, ਸਿੰਘ ਦੁਆਰ ਤੋਂ ਕੋਰਟ ਵਿਚ, ਅੱਠ ਦੱਸ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਕੇ, ਕੋਰਟ ਸੀ ਉੱਚੇ ਥਾਂ, ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਕੌਣ ਆ ਰਿਹੈ, ਇਹਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਰ ਦਿਖਿਆ, ਬਦਸੂਰਤ ਸ਼ਕਲ ਦੇਖੀ, ਅੱਖਾਂ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਦੇਖਦੀਆਂ ਨੇ, ਮੂੰਹ ਦਾ ਵਲ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਹੈ, ਫੇਰ ਮੋਢੇ ਦੇਖੇ, ਸਾਰਾ ਹੀ ਸਰੀਰ ਦੇਖਿਆ, ਹਿੱਲ-ਹਿੱਲ ਕੇ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਹੀ ਹੱਸ ਪਏ ਉਹਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ, ਜਿੰਨੇ ਬੈਠੇ ਸੀ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਾਕ ਕਰੀਦੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਹੱਸ ਪਿਆ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਰਾਜਨ! ਦੇਖੋ ਕੈਸਾ ਗੁਸਤਾਖ ਬੱਚਾ ਆ ਰਿਹੈ। ਇਹਨੇ ਨਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੇਖੇ ਨੇ, ਨਾ ਰਿਸ਼ੀ-ਮੁਨੀ ਦੇਖੇ ਨੇ, ਦੇਖੇ ਕਿਵੇਂ ਹੱਸ ਰਿਹੈ।

ਰਾਜਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਰਿਸ਼ੀ ਕੁਮਾਰ! ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿਤੇ। ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕੇ। ਗੁਪਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ

ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਰਾਜਨ! ਤੁਹਾਡੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਕੀ ਦੇਣੈ? ਇਹ ਜਿੰਨੇ ਪੁਰਸ਼ ਬੈਠੇ ਨੇ ਇਹਨਾਂ 'ਚ ਆਤਮ ਦਰਸ਼ੀ ਇਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਚਰਮ ਦਰਸ਼ੀ ਨੇ। ਚਰਮ ਦਰਸ਼ੀ ਉਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਜਿਹੜਾ ਚਮੜੇ ਨੂੰ ਦੇਖੇ। ਆਤਮ ਦਰਸ਼ੀ ਉਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਚ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦੈ। ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਫਰਕ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਵੀ ਚਰਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੋਹਣਾ ਹੈ ਸੁਨੱਖਾ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ ਕਿ ਇਹਦੀ ਆਤਮਾ ਦੇ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ? ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਇਹ ਮੈਂ ਵਿੰਗਾ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਲੋਂ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੀ ਵਿੰਗਾ ਹੈ। ਅੱਠ ਵਲ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਇਹਦੇ 'ਚ, ਸਰੀਰ ਮੇਰਾ ਵਿੰਗਾ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਮੇਰੀ ਆਤਮਾ 'ਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਿੰਗ ਨਹੀਂ ਨਾ ਹੈ। ਜੇ ਗੰਨੇ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿੰਗ-ਤਿੜਿੰਗ ਨੇ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਰਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਿੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਚਰਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੇ। ਚਮੜੇ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਨੇ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਕੀ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੋ ਗਏ ਸਭ, ਨੀਵੀਆਂ ਪਾ ਲਈਆਂ। ਗੁੱਸਾ ਕਿਧਰੇ ਹੀ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਨੇ ਬਹੁਤ ਤੱਤ ਦੀ ਬਾਤ ਕਹਿ ਦਿਤੀ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਚੌਂਕੀ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਵਾਲ ਕਰ? ਉਹਨੇ ਸਵਾਲ ਕਰਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚਾ ਕਿ ਓਹ ਸੱਚਾ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਤੂੰ ਸਵਾਲ ਕਰਿਐ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਜਵਾਬ ਦੇਵਾਂ? ਜੇ ਇਵੇਂ ਜਵਾਬ ਲੈਣੈ, ਤਾਂ 'ਉਹ ਵੀ ਝੂਠਾ, ਇਹ ਵੀ ਝੂਠਾ'।

ਕਹਿੰਦਾ, ਪਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਮਝ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ। ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ੀਆਂ-ਮੁਨੀਆਂ ਵਲ ਦੇਖਿਆ, ਚੁੱਪ ਕਰੇ ਬੈਠੇ ਨੇ ਕਿ ਹੈਂ ਇਹ ਕੀ ਜਵਾਬ ਹੋਇਆ? ਦੋਵੇਂ ਝੂਠੇ ਨੇ? ਵਿਚੋਂ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਮਝ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਈ।

ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਾਜਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਸਮਝ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਈ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰ, ਮੈਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦੇਵਾਂਗਾ।

ਜਦੋਂ ਨਾ ਕਰੀ ਰਾਜੇ ਨੇ ਗੱਲ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਦੇਖ।

ਤ੍ਰਿਕਾਲਦਰਸ਼ੀ ਪੁਰਸ਼ ਸੀ, ਤ੍ਰਿਕਾਲਦਰਸ਼ੀ ਉਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਹੈ ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ

ਦਸ ਨਹੀਂ ਸਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ। ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਤਰੀਕਾ ਹੀ ਹੋਰ ਹੈ, ਹੋਰ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਮਾਰੀ ਜਾਨੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਤਾਂ। ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਤੱਕ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਿੱਥੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਹੈ ਕੀ ਚੀਜ਼ ਸਾਰੀ? ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਦੋਂ ਉਚਤਾਈ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਹਦੇ 'ਚ ਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਖਿੱਚ ਕੇ ਵਰਤਮਾਨ 'ਚ ਬਦਲ ਲੈਂਦੇ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਭਵਿੱਖਤ 'ਚ ਹੋਣੇ ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਲ 'ਚ ਲੈ ਆਉਂਦੇ। ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪਿਛਲਾ ਦੇਖ ਸਕਦੇ, ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਅਗਲਾ ਦੇਖ ਸਕਦੇ। ਲੱਖਾਂ ਸਾਲ ਪਿਛਲੇ, ਲੱਖਾਂ ਸਾਲ ਅਗਲੇ। ਉਹ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਲੈਂਦੇ। ਐਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ। ਤਿੰਨ ਕਾਲ ਨੇ, ਭੂਤ, ਭਵਿੱਖਤ, ਵਰਤਮਾਨ। ਉਹ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਲ 'ਚ ਦੇਖ ਲੈਂਦੇ। ਉਹਨੂੰ ਤ੍ਰਿਕਾਲਦਰਸ਼ੀ ਪੁਰਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਸੋ ਅਸ਼ਟਾਵਕਰ ਤ੍ਰਿਕਾਲਦਰਸ਼ੀ ਸੀ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਰਾਜਨ! ਤੂੰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦਸਦਾ, ਮੈਂ ਦੱਸ ਦੇਨਾਂ। ਸਭਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਸਭਾ 'ਚ ਸਸ਼ੋਭਤ ਹੋ ਰਹੇ ਰਿਸ਼ੀ-ਮੁਨੀਓ! ਬੜੇ ਨਿਮਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਨਿਵੇਦਨ ਕਰਦਾਂ ਕਿ ਇਸ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਅੱਠ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਸੁਪਨਾ ਆਇਆ, ਉਸ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹਦਾ ਰਾਜ ਭਾਗ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਇਹਦੀ ਬਹੁਤ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇੱਟਾਂ ਵੱਟੇ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਬਹੁਤ ਕਰੜੇ ਸ਼ਬਦ ਬੋਲੇ ਗਏ, ਇਹਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਭੁੱਖੇ-ਤਿਹਾਏ ਨੂੰ ਕੱਢ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਥਾਂ-ਥਾਂ ਤੋਂ ਇਹਦੇ ਖੂਨ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਸਰੇ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਇਕ ਮੁੱਢ ਸੀ ਬੇਰੀ ਦਾ, ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਰੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਗੱਲ ਪੁਰਖਾ! ਤੂੰ ਰੋ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਤੈਨੂੰ ਤਕਲੀਫ ਕੀ ਹੈ? ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮੈਂ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਰਾਜ ਭਾਗ ਖੋਹਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰ ਕੁੱਟ ਕੇ ਕੱਢ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕਰਕੇ, ਮੇਰੀਆਂ ਰਾਣੀਆਂ ਉਥੇ ਰਹਿ ਗਈਆਂ। ਬੱਚੇ ਉਥੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਉਹ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇ ਗਏ ਸਾਰੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਮੇਰੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕਰੀ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਭੁੱਖਾ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਤੋਂ ਨਾ ਪਾਣੀ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਨਾ ਰੋਟੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਰਾਜੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਇਹਨੂੰ ਰੋਟੀ ਪਾਣੀ ਦੇਵੇਗਾ, ਉਹ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹਦੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬੇਦਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿਹੜੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਬੰਦੇ ਸੀ ਮੇਰੇ, ਉਹ ਵੀ ਮੁਖ ਫੇਰ ਗਏ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਠੀਕ ਹੈ, ਔਹ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਗਰ ਚੱਲ ਰਿਹੈ, ਸ਼ੇਤਰ ਚੱਲ ਰਿਹੈ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਦਾ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਦਾ

ਮੌਕਾ ਹੈ, ਲਾਈਨਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ, ਤੂੰ ਲਾਈਨ 'ਚ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਲੈ-ਲੈ। ਲਾਈਨ 'ਚ ਖੜ੍ਹ ਗਿਆ ਤੇ ਉਥੇ ਖਿਚੜੀ ਵੰਡੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹਦੀ ਜਦੋਂ ਵਾਰੀ ਆਈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਖਿਚੜੀ ਗਰਮ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਰਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਣੀ। ਜਾਹ ਬਰਤਨ ਲੈ ਕੇ ਆ। ਪੈਸਾ ਕੋਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਜਾ ਕੇ ਮੰਗਤਾ ਬਣਿਆ, ਭੀਖ ਮੰਗੀ ਤੇ 19 ਕੌੜੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ ਇਹਨੂੰ। ਉਹਦਾ ਇਕ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਕਸੋਰਾ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਕਸੋਰਾ ਲੈ ਕੇ ਜਦੋਂ ਫੇਰ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਓਨੇ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਵਰਤਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਲੰਗਰ ਤਾਂ ਵਰਤ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਖੁਰਚਣ ਹੈ। ਕੌੜੀ ਹੈ, ਜੇ ਕਹੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਖੁਰਚ ਦਿੰਨਾਂ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਨੂੰ ਦੇ, ਕੁਛ ਮੇਰੇ ਪੇਟ 'ਚ ਜਾਵੇ। ਕੌੜੀ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ। ਖੁਰਚਣ ਲੈ ਲਈ ਤੇ ਕਿਸ਼ੋਰੇ 'ਚ ਪੁਆ ਲਈ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਦੇਖ ਔਹ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਘੀ ਮਿਲਦੇ, ਘੀ ਪੁਆ ਲੈ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਫੇਰ ਲੰਘ ਜਾਏਗੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਲੰਘਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਗਲ 'ਚ, ਉਥੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਹੱਥ ਕੰਬ ਗਏ ਘੀ ਥੱਲੇ ਗਿਰ ਗਿਆ। ਉਹਨੇ ਬੜੀਆਂ ਤਿੜਕਾਂ ਦਿਤੀਆਂ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਕਿ ਇਕ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਇਹ ਕੌੜੀ ਹੈ, ਖੁਸ਼ਕ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਗਲ 'ਚ ਨਹੀਂ ਲੰਘਣੀ। ਤਰਸ ਆਇਆ ਉਹਨੇ ਇਕ ਚਮਚਾ ਘਿਉ ਦਾ ਪਾ ਦਿਤਾ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਉਥੇ ਜਾਹ ਕੇ ਖਾਹ। ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਜਦੋਂ ਖਾਣ ਲੱਗਿਆ, ਉਥੇ ਸਾਂਝ ਭਿੜ ਗਏ। ਅਜੇ ਬੁਰਕੀ ਮੂੰਹ 'ਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਈ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਇਹਦਾ ਕਸੋਰਾ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਗਿਰ ਕੇ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਤੇ ਸਾਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫੇਟ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਜਰਕ ਲੱਗੀ, ਉਹਦੇ ਲੱਗਣ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਇਹਨੂੰ ਜਾਗ ਆ ਗਈ। ਜਾਗ ਆ ਕੇ ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਕਿ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਬੈਠੇ। ਲੇਕਿਨ ਉਹਦਾ ਅਧਿਆਸ ਐਨਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਪੈ ਗਿਆ ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ, ਸ਼ੌਂਕ ਲਗ ਕੇ, ਇਹਨੂੰ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚਾ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚਾ।

ਦਿਮਾਗ ਜੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਫਿਰ ਜਾਵੇ, ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ, ਜਿਹੜਾ ਆ ਗਿਆ ਖਿਆਲ, ਓਹੀ ਚੱਲੀ ਜਾਂਦੇ। ਜੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਣ ਗਿਆ ਕਮਲਾ ਤਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ। ਜੇ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਕੰਗਾਲ ਬਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹੀ ਕਹੀ ਜਾਊ ਕਿ ਮੇਰਾ ਸਭ ਕੁਛ ਖੋਹ ਲਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਲੁੱਟ ਲਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਮਾਰ ਰਹੇ ਨੇ, ਮੇਰੇ ਮਗਰ ਪਏ ਹੋਏ ਨੇ। ਜੇ ਖਿਆਲ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਵਿਚ ਸਮਾਅ ਜਾਂਦੇ ਉਹਦਾ ਨਿਰਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਕਰਦਾ।

'ਚਲਦਾ.....!'

ਬਾਬਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ।

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਜੂਨ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-30)

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਰਾੜੇ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਢੱਕੀ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਤਪਸਿਆ ਨੇ ਉਸ ਥਾਂ ਨੂੰ ਐਨਾ ਪਵਿੱਤਰ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਟਿੱਬੇ ਜਿਹੜੇ ਅੱਜ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਚੁਕੇ ਹਨ ਉਥੇ ਜੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਮਿੰਟਾਂ ਲਈ ਨੇਤਰ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਬੈਠ ਜਾਓ ਤਾਂ ਸੁਰਤੀ ਇਕ ਦਮ ਇਕਾਗਰ ਹੋ ਕੇ ਨਾਮ ਦੀ ਰੌਂ ਚਲ ਪਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਆਪਣੇ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਹੀ ਜੀਵਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਾਇਕ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਅੱਜ ਉਤਮ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਮੱਘਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਵਾਲੇ ਜੋ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੱਦ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਫੌਜ ਵਿਚ ਆਪ ਨੇ ਸਰਵਿਸ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਬਹੁਤ ਉਚੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮਲਵਈ ਧਾਰਨਾ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਕਬਿੱਤ ਸਵਈਏ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਮੋਹ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਮਜ਼ਹੂਰ ਵਿਦਵਾਨ ਸੰਤ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੱਟੂ ਵਾਲੇ, ਗਿਆਨੀ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੋਗੇ ਵਾਲੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੜ ਲਾ ਕੇ ਉਚੀਆਂ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਇਹ ਸਮਾਂ ਹੀ ਕੁਝ ਐਸਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਭੇਖੀ ਸੰਤ ਕਦੇ ਕੋਈ ਸੁਣਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਕ ਤੋਂ ਇਕ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਤਪਸਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਹਾਤਮਾ ਸਨ। ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੋਪਾਰਾਏ ਵਾਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਵੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਸਨ ਜਦੋਂ ਆਪ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਕਥਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਕਪਾਟ ਖੁਲ੍ਹਦੇ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਅਨੇਕ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ, ਕੱਬਿਤ ਸਵਈਏ ਆਦਿ ਕਠਨ ਗ੍ਰੰਥ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਨ ਮਤਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਵਕ ਅਰਥ ਕਰਕੇ ਸਮਝਾਏ। ਆਪ ਜੀ ਕਰਨੀ ਕਮਾਈ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਆਪ ਜੀ ਬਿਮਾਰ ਸਨ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਖੂਨ ਤੇ ਕਫ ਆਦਿ ਅਤੇ ਫੇਫੜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਸਟੈਥੋ ਸਕੋਪ ਰਾਹੀਂ ਜਾਨਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਆਪ ਫੇਫੜਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਖਣ

ਲਈ ਸਟੈਥੋ ਸਕੋਪ ਲਾ ਕੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਲੱਤਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਪੈਰਾਂ ਤਕ ਪੁਜ ਗਏ ਅਤੇ ਫੇਰ ਮੱਥੇ ਅਤੇ ਸੀਸ ਨੂੰ ਲਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਜੀ! ਅਸੀਂ ਐਨਾ ਤਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਟੈਥੋ ਸਕੋਪ ਨਾਲ ਬਲਗਮ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਦਿਲ ਉਪਰ ਲਾ ਕੇ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਨੂੰ ਨਾਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਨਾੜੀਆਂ ਉਪਰ ਲਾ ਕੇ ਖੂਨ ਦੀ ਚਾਲ ਦੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਉਪਰ ਕਿਉਂ ਲਾਇਆ? ਤਾਂ ਡਾ. ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਪ ਭਾਣੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋ। ਆਪ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਨਿਰਣਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਮੌਜ ਹੈ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੋ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਵੱਸਥ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਅਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਵਾਧੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਬੈਠੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਈ ਕਿ ਡਾ. ਨੇ ਕੀ ਗੱਲ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਜਦੋਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਫੇਰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਨਿਰਣਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਡਾ. ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ! ਮੈਂ ਸਟੈਥੋ ਸਕੋਪ ਨਾਲ ਸਚਮੁੱਚ ਹੀ ਫੇਫੜਿਆਂ ਵਗੈਰਾ ਨੂੰ examine ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਪਰ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਇਕ ਇੰਚ ਵੀ ਥਾਂ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਜਿਥੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਸੁਣਿਆ ਹੋਵੇ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਮੇਰਾ ਇਹ ਜੰਤਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਹਟ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਆਪ ਦੇ ਸਰੀਰ ਅੰਦਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤਰ ਦਾ ਐਨਾ ਵੇਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੰਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਸੁਣਾਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਮੁਸਕਰਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਭਾਈ ਡਾ. ਜੀ! ਅਸਾਡਾ ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸਰੀਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਤੇਰੇ ਤੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਦਿਤੀ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਦੀ ਧੁਨੀ ਹੀ ਸੁਣਦੀ ਰਹੀ ਇਹ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰਲੀ ਅਵਸਥਾ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਜੋ ਬੋਲਤ ਹੈ ਮ੍ਰਿਗ ਮੀਨ ਪੰਖੇਰੂ
ਸੁ ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਜਾਪਤ ਹੈ ਨਹੀ ਹੋਰ॥

ਅੰਗ - 1265

ਅਤੇ

ਧਰਤਿ ਪਾਤਾਲੁ ਆਕਾਸੁ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ

ਸਭ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ ਰਾਮ॥
 ਪਉਣੁ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰੋ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ
 ਨਿਤ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਸੁ ਗਾਵੈ ਰਾਮ॥
 ਵਣੁ ਤ੍ਰਿਣੁ ਸਭੁ ਆਕਾਰੁ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ
 ਮੁਖਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ ਰਾਮ॥

ਅੰਗ - 540

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਟਾਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਡਾ. ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਤਿ ਉਤਮ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਗੁਣ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਸੁਣਿਆ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਪਾਸ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਆਪ ਨੇ ਡਾ. ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਵਿਚੋਂ ਨਾਮ ਦੀ ਧੁਨੀ ਸੁਣਾਈ ਹੈ ਆਪ ਦਾਸ ਉਪਰ ਵੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਾਓ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਇਆ ਆਈ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਗੁਰਸਿੱਖਾ! ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਨਾਮ ਦੀ ਧੁਨ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ ਇਸ ਨਾਮ ਦੀ ਧੁਨ ਦੇ ਆਸਰੇ ਹੀ ਖੰਡ, ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਆਪਣੀ ਚਾਲ ਵਿਚ ਸੀਮਤ ਅਤੇ ਨਿਯਮਤ ਰਹਿ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕਾਰਜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਜਿਥੇ ਨਾਮ ਧੁਨ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੀ ਹੋ -

ਸੋ ਅੰਤਰਿ ਸੋ ਬਾਹਰਿ ਅਨੰਤ॥
 ਘਟਿ ਘਟਿ ਬਿਆਪਿ ਰਹਿਆ ਭਗਵੰਤ॥
 ਧਰਨਿ ਮਾਹਿ ਆਕਾਸ ਪਇਆਲ॥
 ਸਰਬ ਲੋਕ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ॥
 ਬਨਿ ਤਿਨਿ ਪਰਬਤਿ ਹੈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ॥
 ਜੈਸੀ ਆਗਿਆ ਤੈਸਾ ਕਰਮੁ॥
 ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰ ਮਾਹਿ॥
 ਚਾਰਿ ਕੁੰਟ ਦਹ ਦਿਸੇ ਸਮਾਹਿ॥
 ਤਿਸ ਤੇ ਭਿੰਨ ਨਹੀ ਕੋ ਠਾਉ॥
 ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਨਾਨਕ ਸੁਖੁ ਪਾਉ॥ ਅੰਗ - 293

ਆਪ ਨੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਈ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਜਿਸ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਇਸ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨਾਲ ਕੰਨ ਲਾ ਕੇ ਸੁਣੋ? ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਤਿ ਪਿਆਰੀ ਧੁਨ ਸੁਣਨ ਲਗੀ। ਕੰਧ ਨੂੰ ਕੰਨ ਲਾਏ ਤਾਂ ਕੰਧ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਓਹੀ ਧੁਨੀ ਸੁਣਦੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਨਿਰਨਾ ਕਰਿਆ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਜੋ ਬਚਨ ਆਏ ਹਨ ਸਚਮੁਚ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮ ਦੀ ਧੁਨ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਮ ਨੇ ਹੀ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ -

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਸਗਲੇ ਜੰਤ॥
 ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ॥ ਅੰਗ- 284

ਅਜਿਹੇ ਮਹਾਤਮਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕਰਨੀ ਕਮਾਈ ਵਾਲੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਿਆਲਪੁਰੇ ਦੇ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਅਤਿ ਉਚਾ ਲਿਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਨ ਪ੍ਰਮ ਸ੍ਰੇਸ਼ਠ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਸਤੂਆਣੇ ਵਾਲੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੋਏ ਹਨ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੇਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਜੋ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸਨ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਭਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮ ਬੀਤ ਰਾਗ ਮਹਾਂ ਤਪੱਸਵੀ ਮਸਤਾਨੇ ਸਾਧੂ ਬਾਬਾ ਬੀਰਮਦਾਸ ਜੀ ਵਿਧੌਸ਼ੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਨ। ਪਟਿਆਲੇ ਵਿਚ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਮਹਾਤਮਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਾਬਾ ਧਿਆਨ ਦਾਸ ਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕੀ ਬਾਬਾ ਧਿਆਨਾ ਜੀ ਕਰਕੇ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਸੰਤ ਸੋਹਨ ਦਾਸ ਜੀ, ਸੰਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾਸ ਜੀ, ਸੰਤ ਸੰਤੋਖ ਦਾਸ ਜੀ ਕਰਨੀ ਕਮਾਈ ਵਾਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਾਧੂਆਂ ਪਿਛੇ ਰਿਧੀਆਂ-ਸਿਧੀਆਂ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹੀ ਤਰਲੇ ਲੈਂਦੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਅਸਾਥੋਂ ਸੇਵਾ ਲਓ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਸਫਲ ਹੋਈਏ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮਹਾਤਮਾ ਦੀ ਇਕ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਮਹਾਤਮਾ ਬਠਿੰਡੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਸਿੱਧੇ-ਸਾਢੇ ਵਸਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਜਗਿਆਸੂ ਹੁੰਮ-ਹੁੰਮਾ ਕੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਇਤਨੇ ਮਹਾਨ ਸਨ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਬੋਲਿਆਂ ਹੀ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਕੁਝ ਅਜੀਬ ਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਅਰਾਮ ਲਈ 500 ਮੰਜਾ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਲੰਗਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਸੀ ਪਰ ਰਹਿੰਦੇ ਆਪ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਸਨ। ਹੋਰ ਸਾਧੂ ਆਪ ਦੇ ਪਾਸ ਘੱਟ ਹੀ ਠਹਿਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮਾਇਆ ਦਾ ਐਨਾ ਵਰਤਾਰਾ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਧਨ ਕਿਥੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਐਨਾ ਖਰਚ ਕਿਥੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਨਾ ਲੱਗੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ੋ! ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲਈ ਕੋਈ ਪੱਕੇ ਮੰਦਰ ਤਾਂ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਨਹੀਂ ਇਥੇ ਸਾਨੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਚੌਕਸੀ ਰਖਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕੋਈ criminal (ਮੁਜਰਮ) ਨਾ ਆਉਂਦੇ ਹੋਣ। ਸੋ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਥਾਂ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਓ। ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਮੰਜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਵੀ ਇੱਕਠਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਗੱਡਿਆਂ ਤੇ ਲੱਦ ਕੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਜਦੋਂ ਸਾਰਾ ਸਮਾਨ ਇਕ ਥਾਂ ਉਪਰ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਹੜਾ ਸਮਾਨ, ਕਿਥੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਈਏ, ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜੇ ਆਪਣੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਮੰਜੇ ਦੇਣੇ ਹੀ ਹਨ ਤਾਂ ਜਿਥੇ ਅਸੀਂ ਜਾਵਾਂਗੇ ਉਥੇ ਵੀ ਉਹ ਆਪੇ ਹੀ ਦੇ ਦੇਣਗੇ। ਜਗ੍ਹਾ ਛੱਡ ਕੇ ਉਹ ਚਲੇ ਗਏ ਜਿਥੇ ਆ ਕੇ

ਫੇਰ ਬੈਠੇ, ਉਥੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸੇਠਾਂ ਨੇ ਨਲਕੇ ਲਵਾ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਖੰਡ ਦੀਆਂ ਬੋਰੀਆਂ ਭੇਜਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਤ ਫੇਰ ਪਿਲਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਟਾਂ ਨੇ ਫੇਰ ਸੇਠਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮ ਪਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ ਖੰਡ ਦੀਆਂ ਬੋਰੀਆਂ ਦਿੰਦੇ ਹੋ। ਇਥੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਭਰੋੜੇ ਅਤੇ ਡਾਕੂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜੇ ਕਿਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੁਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰ ਲਈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਨਾਮ ਵੀ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੇਠਾਂ ਨੇ ਡਰ ਕੇ ਖੰਡ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਜਦੋਂ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਲਕੇ ਗੋੜ ਕੇ ਕੜਾਹੇ ਭਰਦੇ ਜਾਵੋ। ਖੰਡ, ਖੰਡਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਆਪੇ ਪਾਉਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਈ-ਕਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਭ ਮਿਠਾ ਪਾਣੀ ਨਲਕਿਆਂ ਦਾ ਪੀ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਮਹਾਤਮਾ ਹੋਏ ਹਨ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਬਿਰਧ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਆਪ ਕਰਦੇ ਹਨ-

**ਅਚਿੰਤ ਕੰਮ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਭ ਤਿਨ ਕੇ
ਜਿਨ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਪਿਆਰਾ॥ ਅੰਗ - 638**

ਛੋਟੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ, ਸੰਤ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਦੋਂ ਆਪ ਤੋਪਖਾਨੇ ਵਿਚ ਸਰਵਿਸ ਕਰਦੇ ਸਨ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਰਿਧੀਆਂ-ਸਿਧੀਆਂ ਆਪ ਦੇ ਪਿਛੇ ਲੱਗੀਆਂ ਤੁਰੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਕ ਦਿਨ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਆਪ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਸੁਧਾਸਰ ਸਰੋਵਰ ਤੇ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹ ਸਰੋਵਰ ਮੋਤੀ ਬਾਗ ਦੇ ਇਕ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਹੈ ਆਪ ਇਥੇ ਬੰਦਗੀ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਜਾ ਕੇ ਤੋਪਖਾਨੇ ਦੀ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਆਪ ਆਪਣੇ ਕੁਆਰਟਰ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਆਏ ਤਾਂ ਤਾਲਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਸਤੇ ਜੇਬ ਵਿਚ ਹੱਥ ਪਾਇਆ, ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਚਾਬੀ ਕਿਥੇ ਗਈ? ਪਰੇਡ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਸੀ। ਚਾਬੀ ਟੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਆਪ ਜੀ ਪਾਸ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਨੇ 'ਅਲਫ' ਆਖ ਕੇ ਤਾਲਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਨੇ 'ਸਤਿਨਾਮੁ' ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਦਿਤੀ, ਤਾਲਾ ਖੁਲ੍ਹਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕੁੰਡੇ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਨਿਕਲ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ। ਸੋ ਐਸੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਕਮਾਈਆਂ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦਾ ਫੁਰਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਉਠਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਨਾਮ ਦੀ ਘਾਲ ਕਮਾਈ ਦੀ ਬਰਕਤ ਹੀ ਹੈ। ਪਰਾਲਬਧ ਅਨੁਸਾਰ ਸਭ ਚੀਜ਼ਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਘੋਰ ਤਪਸਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਸਮਾਧੀ ਸਥਿਤ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰੀ ਅਸੀਂ ਭਾਦੋਂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਅੰਦਰ ਬੈਠ ਕੇ ਕੁੰਡਾ ਬੰਦ ਕਰ ਲੈਂਦੇ

ਤਾਂ ਕਿੰਨੇ-ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਲੰਘ ਜਾਣੇ। ਨਾ ਪਾਣੀ ਪੀਣਾ, ਨਾ ਕੁਝ ਖਾਣਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਠੰਡੇ ਰੋਤੇ ਉਤੇ ਜਾ ਕੇ ਉਚੇ ਟਿੱਬੇ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਆਸਣ ਲਾ ਲੈਂਦੇ, ਦਿਨ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣਾ, ਜੇਠ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀਆਂ ਲੋਆਂ ਵਗਣੀਆਂ, ਰੇਤ ਅੱਗ ਵਰਗਾ ਤੱਤਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਪਰ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਉਥੇ ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਕਈ-ਕਈ ਦਿਨ ਲੰਘਾ ਦੇਣੇ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਪ੍ਰੇਮੀ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਭੌਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਖਿਚੇ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਪਦਾਰਥ ਪਰਾਲਬਧ ਅਨੁਸਾਰ ਤੁਰੇ ਆਉਂਦੇ। ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੇ ਪਰਾਲਬਧ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਹਿਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੈ। ਅਧਿਆਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ -

**ਇਛਾਨਿੱਛ, ਪ੍ਰਛਿਆ, ਤ੍ਰਿਬਿਧਿ ਕਰਮ ਕੇ ਭੋਗ।
ਜਨਮ ਆਦਿ ਮਰਨਾਂਤ ਲੋ, ਕਰਤ ਸਯਾਨੇ ਲੋਗ।**

ਅਧਿਆਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

ਪਹਿਲੀ ਕਿਸਮ ਦੀ, ਆਪਣੇ ਮਨ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਹੋਣਾ ਪਰ ਪਦਾਰਥ ਨੇ ਪਰਾਲਬਧ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਮਿਲਣਾ ਹੈ।

ਦੂਸਰਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਇਛਿਆ ਨਾ ਹੋਣੀ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੇ ਆ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ, ਸੁਤੇ ਹੀ ਪਦਾਰਥ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਣੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਨ ਇਛਿਆ ਪਰਾਲਬਧ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਪੁਰਸ਼ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਆਰਾਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕੋਲ ਖਰਬੂਜਿਆਂ ਦਾ ਬਾੜਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਮੈਂ ਖਰਬੂਜੇ ਛਕਾਵਾਂ ਉਸ ਨੇ ਖਰਬੂਜੇ ਮੁੱਲ ਲਏ ਅਤੇ ਆ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਨ ਇਛਿਆ ਪਰਾਲਧ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਪਰਾਲਬਧ ਦੇ ਵਸ ਚਲਦਾ ਸੀ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸੰਗਰਾਂਦ ਨੂੰ ਢੱਕੀ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਆਪ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਇਵੇਂ ਜਿਵੇਂ 7, 8, 9 ਮਾਘ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਜੋੜ ਮੇਲਿਆਂ ਤੇ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਆਪ ਹੀ ਕੀਰਤਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਦਾਸ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਰਾੜੇ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਲਾਉਡ ਸਪੀਕਰ ਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਨਾ ਹੀ ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਰੋਸ਼ਨੀਆਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਰਹਿਰਾਸ ਦੇ ਪਾਠ ਪਿਛੋਂ ਆਪ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦੇਣਾ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਖੇਤੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਿਬੇੜ ਕੇ ਪੈਦਲ ਹੀ ਧਮੋਟ ਤੋਂ ਚਲਦੇ ਜਦੋਂ ਘਲੋਟੀ ਰਾੜੇ ਸਾਹਿਬ ਵਲ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਤਾਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸਵਾ ਮੀਲ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਤੇ ਐਉਂ ਸੁਣਨੀ ਜਿਵੇਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਹੀ ਕੀਰਤਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਐਨੀ ਪ੍ਰਬਲ ਖਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਲੰਘਦੇ ਹੀ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਚਲਣ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੌੜ ਲਾ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣਾ। ਉਥੇ ਸਾਰੀ ਢੱਕੀ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਕ-ਇਕ ਅੱਖਰ ਸੁਣਦਾ

ਸੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਾਣੇ ਕਿ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਅਸਾਡੇ ਕੰਨ ਹੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਦੂਰ ਦੀਆਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਸੁਣ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਹੀ ਐਨੀ ਬਲ ਵਾਲੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਡੇਢ ਦੋ ਮੀਲ ਤਕ ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਸੁਣੀ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਧਾਰਨਾ ਸੁਣ ਕੇ ਅਸੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਦਸ ਦਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਰਾਤ ਟਿਕ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਘੜਾਣੀ, ਘਣਸਾਂ, ਖਟੜੇ ਆਦਿ ਪਿੰਡਾਂ ਤਾਂਈ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਸਤੂਆਣੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਟਿਕੀ ਰਾਤ ਵਿਚ ਮੀਲਾਂ ਤਕ ਸੁਣਦੀ ਸੀ।

ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਰਖੇ ਹੋਏ ਟੇਬਲ ਉਪਰ ਵਾਜਾ ਰੱਖ ਲੈਣਾ, ਨੇਤਰ ਬੰਦ ਕਰ ਲੈਣੇ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਕੀਰਤਨ ਦੀ, ਵਿਖਿਆਨ ਦੀ ਉਹ ਵਰਖਾ ਕਰਨੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਭਿੱਜ ਪੁਰਸ਼ ਨਾ ਰਹਿਣਾ। ਆਪ ਜੀ ਕਈ ਵਾਰੀ ਮੈਨੂੰ ਦਸਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਮਨ ਵਿਚ ਇਤਨਾ ਬੈਰਾਗ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਹੰਝੂ ਵਗ ਤੁਰਨੇ ਉਹ ਦਾੜ੍ਹੇ ਤੋਂ ਹੋ ਕੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਲਗਦੇ-ਲਗਦੇ ਪੈਰ ਦੇ ਅਗੂਠੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਅਸਾਨੂੰ ਨਾ ਅਸਥਾਨ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਥੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗਿਆਨ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਸੰਗਤ ਸੁਣ ਰਹੀ ਹੈ, ਬਾਣੀ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਭਿੱਜ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਅਸਾਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਥਕੇਵਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ।

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਹ ਬਚਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਥਾਰਥਕਤਾ ਉਪਰ ਅਧਾਰਤ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਬਹੁਤ ਲੰਮਿਆਂ ਸਮਿਆਂ ਤਕ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸਨ, ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਕੀਰਤਨ ਕਰਕੇ ਥੱਕਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਚਾਰ ਵਜ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। 14 ਘੰਟੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਨਾ ਬਾਣੀ ਮੁਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਪ ਥੱਕਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਕੀਰਤਨ ਪਿਛੋਂ ਐਉਂ ਮਾਲੂਮ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਆਪ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੀ rest (ਆਰਾਮ) ਕਰਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਆਏ ਹੋਣ। ਥਕੇਵਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ? ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਵਿਗਿਆਨਕ (scientific) ਗੱਲ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਆਪ ਹੀ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਥਾਨ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੌਣ ਸੁਣ ਰਹੇ ਹਨ ਇਹ ਵੀ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਕ ਐਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਕ ਐਸਾ ਰਸ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਡਿਓਂ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਸਰੀਰਕ ਯੰਤਰ (nervous system) ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫੁਹਾਰ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵਾਂ ਨਰੋਆ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸੁਰਤ

ਦੀ ਤਾਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਥਕੇਵੇਂ ਦੀ ਥਾਂ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਤਾਜ਼ਾ ਐਨਰਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਲ ਕੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਨਰੋਆ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਥਕੇਵਾਂ ਸਿਰਫ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਬੱਧਾ-ਰੁੱਧੀ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ ਪਵੇ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਨੂੰ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਦੱਸ-ਦੱਸ, ਵੀਹ-ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਇਕ ਘੰਟੇ ਦੇ ਲੈਣੇ ਹੋਣ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੀਰਤਨ, ਕੀਰਤਨ ਨਹੀਂ ਕਹਾਇਆ ਕਰਦਾ, ਉਹ ਇਕ artist (ਕਲਾਕਾਰ) ਦਾ art (ਕਲਾ) ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਉਹ ਕੌਰਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਕੌਰਾ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦਾ ਅਮਿਤ ਐਨਰਜੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦਾ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਤਾਣ ਲਾਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਥਕ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

'ਚਲਦਾ.....!'

.....

(ਪੰਨਾ 5 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ 22 ਮਈ ਤੋਂ 12 ਜੂਨ ਤਕ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਖੇ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਫੇਰੀ ਹਿਤ ਗਏ ਸਨ। ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ। ਸਤਸੰਗਤਿ ਅਤੇ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਲਾਹੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਭਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਮਾਰਗ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਕਿਵੇਂ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਸੰਭਾਲਦੇ ਹੋਏ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਬਾਰੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਵਨ ਧਰਤੀ ਤੇ 17 ਜੂਨ ਨੂੰ ਦਿਨ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ ਪੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਅਤੇ ਰਾਤ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ 100 ਸਾਲਾ ਜਨਮ ਦਿਵਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਹੋਏ। ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰੇਮੀ ਖੰਡੇ ਬਾਟੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣੇ। ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤੇ।

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਸਤਿਨਾਮੁ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤੀਆਂ।

ਆਤਮ ਗਿਆਨ

ਪ੍ਰਵਚਨ - ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਸੰਪਾਦਕ - ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਜੂਨ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-41)

'ਜੇ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਮਨ ਗੰਧਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਆਮ ਬੰਦਿਆਂ ਵਾਂਗ ਮਿਲਦਾ ਸੀ ਤੇ ਫੇਰ ਪਹਿਰੇ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਰੁਝੇਵੇਂ ਵਧ ਗਏ, ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਆ ਗਈ, ਉਹੀ ਬੰਦਾ ਓਪਰਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਮੀਰੀ ਆ ਜਾਵੇ, ਉਚੀ ਜਾਤ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨ ਆ ਜਾਵੇ, ਸੁੰਦਰਤਾ ਦਾ, ਸਰੀਰਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਘੁਮੰਡ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਠੱਗਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਠੱਗਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਜੀਵ ਬੇਵੱਸ ਹੋਇਆ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਪਛਾਣਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ ਤੇ ਕਿੱਥੋਂ ਆਇਆ ਹਾਂ।

ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਤੂ ਕਉਨੁ ਕਹਾ ਤੇ ਆਇਓ ॥

ਏਤੀ ਨ ਜਾਨਉ ਕੇਤੀਕ ਮੁਦਤਿ ਚਲਤੇ ਖਬਰਿ ਨ ਪਾਇਓ॥

ਅੰਗ- ੯੯੯

ਜੇ ਪੁੱਛੋ ਕਹੇਗਾ, ਜੀ ਮੈਂ ਪੀਐਚ.ਡੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਤਮਾ ਹਾਂ। ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਆਤਮਾ ਤਾਂ ਜਾਣੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਇਸ ਦੀ ਗੱਲ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਚਿੰਨ ਮਾਤਰ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਜਾਂ ਜਾਨਣ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਕਰਦੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਾਧਨ ਨਾਲ ਬੁਝਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਪਤਿਐ ਨਾਹੀ ਭੇਦੁ ਬੁਝਿਐ ਪਾਵਣਾ ॥ ਅੰਗ- ੧੪੮

ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮਝ ਕੇ ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਵਿਛੜੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜਨਮ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ, ਠੱਗਾਂ, ਚੋਰਾਂ ਨਾਲ ਵਾਹ ਪੈਣ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਕਰਕੇ ਸਤਿਸੰਗ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਚਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰਾਹ ਦੱਸਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਰਾਹ ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਕਿਸੇ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸੁਣਦਾ ਹੀ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ। ਜਿਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਮੂਰਛਤ ਨੀਂਦ ਆਈ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਉਠਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਗਾੜ੍ਹੀ ਨੀਂਦ ਵਿਚੋਂ ਜਾਗਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਕ ਦੋ ਚਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਹੀ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ, ਅਨਪੜ੍ਹ, ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਸਾਰੇ

ਹੀ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਹਨ, ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਜਾਗਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਤਮਾ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਕੇ ਜਗਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਬੇਵਸ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਐਨੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਗ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।

ਤਿਹੀ ਗੁਣੀ ਸੰਸਾਰੁ ਭ੍ਰਮਿ ਸੁਤਾ ਸੁਤਿਆ ਰੈਣਿ ਵਿਗਾਣੀ ॥

ਅੰਗ - ੩੨੦

ਫਰੀਦਾ ਕੂਕੇਦਿਆ ਚਾਂਗੇਦਿਆ ਮਤੀ ਦੇਦਿਆ ਨਿਤ ॥

ਜੇ ਸੈਤਾਨਿ ਵੰਵਾਇਆ ਸੇ ਕਿਤ ਫੇਰਹਿ ਚਿਤ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੭੮

ਚਾਰ ਵੇਦ, ਛੇ ਸ਼ਾਸਤਰ, 27 ਸਿੰਮ੍ਰਤੀਆਂ, ਉਪਨਿਸ਼ਦ, ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ, ਤੌਰੇਤ, ਅੰਜੀਲ, ਜੰਬੂਰ, ਬਾਈਬਲ ਆਦਿ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਧੂ ਸੰਤ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਇਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਦੀ ਨੀਂਦ ਤੋਂ ਜਗਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਮਾਇਣ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਕੁੰਭਕਰਣ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਐਨੀ ਨੀਂਦ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਕਿ 5-6 ਮਹੀਨੇ ਜਾਗਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫੇਰ ਢੋਲ ਵਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਰਿੱਛ ਤੇ ਡੱਡੂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੀਂਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਈ-ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਸੁੱਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੁੰਭ ਕਰਨ ਤਾਂ ਫੇਰ ਵੀ 6 ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਜਾਗ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਐਸੀ ਗਾੜ੍ਹੀ ਨੀਂਦ ਆ ਗਈ ਕਿ ਜਾਗਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਦਕਿ ਇਹ ਦਿਨ ਰਾਤ ਲੁੱਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮੁਸਨਹਾਰ ਪੰਚ ਬਟਵਾਰੇ ॥

ਸੂਨੇ ਨਗਰਿ ਪਰੇ ਠਗਹਾਰੇ ॥

ਅੰਗ- ੧੮੨

ਇਸੁ ਦੇਹੀ ਅੰਦਰਿ ਪੰਚ ਚੋਰ ਵਸਹਿ

ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਲੋਭੁ ਮੋਹੁ ਅਹੰਕਾਰਾ ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਲੂਟਹਿ ਮਨਮੁਖ ਨਹੀ ਬੁਝਹਿ

ਕੋਇ ਨ ਸੁਣੈ ਪੁਕਾਰਾ॥

ਅੰਗ- ੬੦੦

ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਬਹੁਤੇ ਜੁਗ ਹਾਰਿਓ ਮਾਨਸ ਦੇਹ ਲਹੀ ॥

ਨਾਨਕ ਕਹਤ ਮਿਲਨ ਕੀ ਬਰੀਆ ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀ ॥

ਅੰਗ- ੬੩੧

ਜਨਮਾਂ ਵਿਚ ਭਟਕਦਿਆਂ ਇਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਜੁੱਗਾਂ ਦੇ ਜੁੱਗ ਬੀਤ ਗਏ ਤੇ ਹੁਣ ਮਾਣਸ ਦੇਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ, ਅਜੇ ਵੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ ਤੇ ਗਾਫਲ ਹੋ ਕੇ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਮਹਾਤਮਾ ਬੇਵਸ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ

ਸੰਸਾਰ ਸਤਿ ਦੀ ਬਾਤ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ? ਆਖਰ ਮਹਤਾਮਾ ਬੁੱਧ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਬਾਤ ਕਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪੈਸੇ ਟਕੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੋ ਤਾਂ ਝੱਟ ਮੰਨ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੇਕਰ ਸਤਿ ਦੀ ਬਾਤ ਕਹੀਏ ਫੇਰ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਹੜਾ ਮਾਰ ਦੇਵਤਾ ਹੈ ਉਹ ਮੰਨਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਮਾਇਆ ਦੀ ਗਲਤ ਪਾਸੇ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਫੇਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਮਨੁੱਖ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹੈ। ਸ਼ੇਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਕੂਕਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣਦਾ ਤੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪਰਪੰਚ ਵਿਚ ਉਲਝਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਅਰਜਨ ਨਾਲ ਬਚਨ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਕਾਰਜ ਤ੍ਰਿਗੁਣੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਓਹਲੇ ਹੋ ਕੇ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਜੀਵ ਉਤੇ ਜਦ ਮਾਇਆ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਫੇਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਅਰਜਨ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੀਵ ਕਿਵੇਂ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਭੁਲਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ? ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਧ-ਸਾਧਕ, ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤੇ ਸਭ ਭੁੱਲੇ ਪਏ ਹਨ, ਹੱਠ ਨਾ ਕਰ, ਜੇ ਮਾਇਆ ਪਾ ਦਿਤੀ ਤਾਂ ਤੂੰ ਵੀ ਭੁੱਲ ਜਾਵੇਂਗਾ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਮਾਇਆ ਦਿਖਾਓ, ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਭੁੱਲ ਨਹੀਂ ਪੈ ਸਕਦੀ। ਉਥੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਸਰੋਵਰ ਸੀ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਬਰਤਨ ਵਿਚ ਸਰੋਵਰ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਲਿਆ, ਅਸੀਂ ਦਾਤਨ ਕਰ ਲਈਏ। ਜਦੋਂ ਪਾਣੀ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਝੁਕਿਆ ਤਾਂ ਮਾਇਆ ਪਾ ਦਿਤੀ, ਨਾ ਉਥੇ ਸਰੋਵਰ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਹਨ, ਸਾਰਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਗੁੰਮ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਕ ਭਿਆਨਕ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਸਾਮ੍ਰਣੇ ਸ਼ੇਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਡਰ ਕੇ ਦਰਖਤ ਕੋਲ ਗਿਆ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਇਕ ਸੱਪ ਵਲੋਟ ਪਾ ਕੇ ਦਰਖਤ 'ਤੇ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਡਰ ਕੇ ਦੂਜੇ ਦਰਖਤ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੂੰ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਦਿਨ, ਤਿੰਨ ਰਾਤਾਂ ਉਥੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਦਰਖਤਾਂ ਤੇ ਸੌਂ ਕੇ ਬਤੀਤ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਹੋਈ ਕਿ ਰੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਕਰ ਲੈਣਾ, ਭੂਤਕਾਲ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣਾ ਤੇ ਭਵਿੱਖਤ ਕਾਲ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਲੈਣਾ ਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਬਦਲ ਦੇਣਾ, ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸਭ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਪਾਸ ਮੰਡੀ ਸਕੇਤ ਦਾ ਰਾਜਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਇਆ, ਮਾਇਆ ਆਦਿ ਭੇਟਾ ਰੱਖ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਚਲ ਰਹੇ ਸਨ।

ਲੇਖੁ ਨ ਮਿਟਈ ਹੇ ਸਖੀ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਕਰਤਾਰਿ ॥
ਅੰਗ- ੯੩੭

ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੁੱਧੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇ ਲੇਖ ਨਹੀਂ ਮਿਟ ਸਕਦਾ ਫੇਰ ਇਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋਲ ਆਉਣ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ ਹੋਇਆ? ਇਸ ਨੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਬਣਾਈ ਪਰ ਜਾਣੀ ਜਾਣ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਰਾਜਨ! ਰਾਤ ਇਥੇ ਹੀ ਰੁਕੋ, ਸਾਡੀ ਆਗਿਆ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੌਂ ਗਿਆ। ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਤੇ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਜਮਾਂਦਾਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਜਨਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਜੁਆਨ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਕਾਮਾ ਲਗ ਗਿਆ, ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ, ਕਈ ਬੱਚੇ ਵੀ ਹੋ ਗਏ, ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਭੋਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਥੋਂ ਵੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ। ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਰਦਾ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਦਫਨਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਸਾਰੇ ਰੋ ਪਿੱਟ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਗ ਆ ਗਈ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਮ੍ਰਣੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝਾਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਸੀ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਮੋਹ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਨਾਲ ਕੰਬਦਾ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਬੜਾ ਮਾੜਾ ਹਾਲ ਹੋਇਆ ਕਿ ਨੀਚ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਦਾਸ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਇਤਨੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਘੋੜਿਆਂ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਜੰਗਲ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰਨ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਰਾਜੇ ਦੇ ਅੱਗੋਂ ਇਕ ਹਿਰਨ ਨਿਕਲਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਘੋੜਾ ਪਿੱਛੇ ਲਾ ਲਿਆ ਤੇ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ, ਜੰਗਲ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਆ ਗਿਆ। ਜੋ ਰਾਤ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਖਤ, ਖੂਹ, ਟੇਭੇ ਆਦਿ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅੱਗੇ ਪਿੰਡ ਵਲ ਨੂੰ ਵਧਿਆ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਖੇਡ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਕ ਦਰਖਤ ਨਾਲ ਘੋੜਾ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਇਹ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਲਗ ਪਿਆ, ਉਧਰੋਂ ਇਕ ਬੱਚਾ ਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਘੋੜਾ ਕਿੱਥੋਂ ਲਿਆ, ਘਰ ਚੱਲ ਕੇ ਦੇਖ ਸਾਰੇ ਰੋ ਰਹੇ ਹਨ? ਇਹ ਹੈਰਾਨ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਾ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾ, ਮੈਂ ਰਾਜਾ ਹਾਂ। ਬੱਚੇ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਘਰ ਦਸ ਦਿਤਾ, ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਤੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਘਰ ਵਾਲੀ ਕਹਿੰਦੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਥੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਆਹ ਘੋੜਾ, ਕੀਮਤੀ ਵਸਤਰ ਅਤੇ ਹੀਰਿਆਂ ਦੇ ਹਾਰ ਕਿਥੋਂ ਚੁਰਾ ਲਿਆਇਆ? ਕਹਿੰਦੀ ਘਰ ਚੱਲ, ਝਗੜਾ ਪੈ ਗਿਆ, ਲੋਕ ਖਹਿੜਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ। ਬਥੇਰਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਰਾਜਾ ਹਾਂ ਪਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਇਤਨੇ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਤੇ ਭੀੜ ਇਕੱਠੀ ਦੇਖ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਭਾਈ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਘੇਰਿਆ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦਾ

ਜਮਾਂਦਾਰ ਹੈ, ਆਹ ਵੇਖੋ ਇਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿਉਂ ਰਾਜਨ, ਇਹ ਗੱਲ ਠੀਕ ਹੈ? ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਮੇਰੇ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ, ਮੈਨੂੰ ਸੱਚ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਧਰ ਵੀ ਹਾਂ, ਉਧਰ ਵੀ ਹਾਂ ਪਰ ਹੁਣ ਆਪ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਖਹਿੜਾ ਛੁਡਾਵੋ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਪ੍ਰੇਮੀਓ! ਸ਼ਕਲਾਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਤੁਹਾਡਾ ਬੰਦਾ ਤਾਂ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਦਬਿਆ ਸੀ, ਕਬਰ ਪੁੱਟ ਕੇ ਦੇਖੋ। ਜਦ ਕਬਰ ਪੁੱਟੀ ਤਾਂ ਵਿਚੇ ਪਿਆ ਸੀ ਕਹਿੰਦੇ ਗਲਤੀ ਲੱਗ ਗਈ ਤੇ ਸਾਰੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਧਰ ਰਾਜਾ ਵੀ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ! ਕੀ ਭਾਣਾ ਵਰਤਿਆ ਸੀ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਤੂੰ ਲੇਖ ਦੀ ਗੱਲ ਚਿਤਵੀ ਸੀ ਤੂੰ ਇਕ ਜਨਮ 40 ਸਾਲ ਚੰਡਾਲ ਦੇ ਘਰ ਭੋਗਣਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਤੇਰੀ ਮੌਤ ਤੋਂ 50 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਤੈਨੂੰ ਸੁਪਨੇ ਮਾਤਰ ਵਿਚ ਭੁਗਤਾ ਦਿਤਾ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਆਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੇਟਦਾ ਪਰ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋਲ ਜੀਵ ਦੇ ਲੇਖ ਮੇਟਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰੈ ਸੋਈ ਪ੍ਰਭ ਮਾਨਹਿ

ਓਇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਰੰਗਿ ਰਾਤੇ॥

ਤਿਨ੍ ਕੀ ਸੋਭਾ ਸਭਨੀ ਥਾਈ ਜਿਨ੍ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਚਰਣ ਪਰਾਤੇ ॥

ਅੰਗ - ੨੪੮

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਅਰਜਨ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿਖਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਜਦੋਂ ਜੰਗਲ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਭਾਈ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ ਤੇ ਰੋਂਦਾ ਕਿਉਂ ਹੈਂ? ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਅਰਜਨ ਹਾਂ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੂੰ ਲੱਭ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿਥੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਪਾਂਡਵ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪੋਤਰੇ ਪ੍ਰੀਸ਼ਤ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਕੇ ਹਿਮਾਲਿਆ ਪ੍ਰਬਤ ਚਲੇ ਗਏ ਸੀ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਤਾਂ ਬੱਧਕ ਦਾ ਬਾਣ ਲੱਗਣ ਕਰਕੇ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਗਏ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਇਥੇ ਰੋਜ਼ ਕਥਾ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੇ ਨਹੀਂ ਇਤਬਾਰ ਤਾਂ ਜਾ ਕੇ ਸੁਣ ਲੈ, ਮੁੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਰਜਨ ਨਾ ਕਹਿ ਦੇਵੀਂ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਕੈਦ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਨਾਮ 'ਪ੍ਰਦੇਸੀ' ਰੱਖ ਲੈ, ਤੈਨੂੰ ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਕਰਾਂਗੇ। ਰਾਜੇ ਦੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਸ਼ਸਤਰ ਕਰਤਬ ਦੇਖ ਕੇ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਜਰਨੈਲ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿਤੀ, ਭੋਗਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਆਖਰ ਘਰ ਵਾਲੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਵੀ ਨਾਲੇ ਚਿਤਾ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਜਲ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਉਧੋ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਵਾਸਤੇ

ਭੋਜਿਆ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹੋਇਆਂ 300 ਸਾਲ ਗੁਜਰ ਗਏ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਅਰਜਨ ਹੈਂ, ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਹਾਂ, ਮੰਨਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਆਪ ਆ ਗਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਅਰਜਨ! ਮੇਹ ਵਸ ਨਹੀਂ ਹੋਈਦਾ, ਤੇਰੇ ਉਤੇ ਮਾਇਆ ਦਾ ਅਸਰ ਹੈ, ਤੈਨੂੰ ਐਨਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਤੂੰ ਸਭ ਭੁਲਾ ਦਿਤਾ। ਜਦੋਂ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਤਾਂ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਹਲਕਾ ਜਿਹਾ ਥੱਪੜ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਇਆ ਲਾਹ ਦਿਤੀ ਤੇ ਫੇਰ ਹੋਸ਼ ਆਈ ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸੇ ਸਰੋਵਰ ਤੇ ਪਾਣੀ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਇਆ ਪੈਣ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਭੁੱਲਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਐਨੀ ਭੁੱਲ ਪੈ ਗਈ ਕਿ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਅੱਡ ਹੋ ਕੇ ਜੀਵ ਬਣ ਗਿਆ। ਮਾਇਆ ਦਰਅਸਲ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਕੇਵਲ ਇਕ ਝੂਠਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਹੈ ਤੇ ਜੀਵ ਨੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਮੰਨ ਲਿਆ। ਜਿਹੜਾ ਅਸਲੀ ਸਾਥੀ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਤਮਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੀਵ ਉਸ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਮੰਨ ਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ।

ਇਨ੍ ਮਾਇਆ ਜਗਦੀਸ ਗੁਸਾਈ ਤੁਮ੍ਰੇ ਚਰਨ ਬਿਸਾਰੇ ॥

ਕਿੰਚਤ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨ ਉਪਜੈ ਜਨ ਕਉ ਜਨ ਕਹਾ ਕਰਹਿ

ਬੋਚਾਰੇ॥

ਅੰਗ- ੮੫੭

ਨਾਨਕ ਤਰਵਰ ਏਕੁ ਫਲੁ ਦੁਇ ਪੰਖੇਰੁ ਆਹਿ ॥

ਆਵਤ ਜਾਤ ਨ ਦੀਸਹੀ ਨਾ ਪਰ ਪੰਖੀ ਤਾਹਿ ॥

ਅੰਗ- ੫੫੦

ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਇਸ ਨੂੰ ਜਗਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਤੂੰ ਸਰੀਰ ਬਣ ਕੇ ਬੈਠਾ ਹੈਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਰਹਿਣਾ ਨਹੀਂ। ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਦੇਖ ਕਿ ਮਾਪੇ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਕਿਥੇ ਚਲੇ ਗਏ, ਜੇ ਜੱਗ ਸਤਿ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮੁੜ ਕੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਪਰ ਕੋਈ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਨਦੀ ਦਾ ਪਾਣੀ ਜਦੋਂ ਨਾਲੇ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਮੁੜ ਕੇ ਨਦੀ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਮਿਲਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਾਗ ਲੇਹੁ ਰੇ ਮਨਾ ਜਾਗ ਲੇਹੁ ਕਹਾ ਗਾਫਲ ਸੋਇਆ ॥

ਜੋ ਤਨੁ ਉਪਜਿਆ ਸੰਗ ਹੀ ਸੋ ਭੀ ਸੰਗਿ ਨ ਹੋਇਆ ॥

ਅੰਗ- ੨੨੬

ਫਰੀਦਾ ਕਿਥੈ ਤੈਡੇ ਮਾਪਿਆ ਜਿਨ੍ਹੀ ਤੂ ਜਣਿਓਹਿ ॥

ਤੈ ਪਾਸਹੁ ਓਇ ਲਾਇ ਗਏ ਤੂੰ ਅਜੈ ਨ ਪਤੀਓਹਿ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੮੧

ਨਦੀਆ ਵਾਹ ਵਿਛੁੰਨਿਆ ਮੇਲਾ ਸੰਜੋਗੀ ਰਾਮ ॥

ਅੰਗ - ੪੩੮

'ਚਲਦਾ.....!'

ਸੂਰਾ ਸੇ ਪਹਿਚਾਨੀਐ ਜੇ ਲਰੇ ਦੀਨ ਕੇ ਹੇਤ

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਜੂਨ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-44)

ਬਚਨ 'ਤੇ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਂਦੇ ਬਚਨ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਹ ਰਹਿਤਾਂ ਹਨ ਤੇ ਆਹ ਕੁਰਹਿਤਾਂ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸੀਸ ਝੁਕਾਇਆ ਹੈ, ਮਨ ਦੀ ਮਤ ਛੱਡ ਦੇਣੀ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤਿ ਧਾਰਨ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਵੀ -

ਸਲਾਮੁ ਜਬਾਬੁ ਦੇਵੈ ਕਰੇ ਮੁੰਢਹੁ ਘੁਥਾ ਜਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੪੭੪

ਜੇ ਵੀ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਤੱਗਿਆ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਜੇ ਬਰਾਬਰ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਹੋਣ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਕ ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਝੋਤੇ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਇਕ ਧਿਰ ਦੀ ਤਾਕਤ ਘਟ ਗਈ ਤਾਂ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਉਸ ਦੇ ਉਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਿੱਡੇ ਕੌਲ-ਕਰਾਰ ਕੀਤੇ। ਸਾਰੇ ਭੁਲਾ ਦਿਤੇ। ਜਫ਼ਰਨਾਮੇ ਦੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ! ਤੂੰ ਕਸਮਾਂ ਖਾ ਕੇ, ਬਚਨ ਦੇ ਕੇ ਭੁੱਲ ਗਿਆ? ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ, ਬੇਮੁਖਤਾਈ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ।

ਜਦੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਆਪਸੀ ਸਮਝੌਤਾ ਸਤਿਲੁਜ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਰੋਪੜ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਦੇਰ ਕਾਇਮ ਰਿਹਾ। ਉਧਰੋਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਚੀਆਂ, ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕੁਟਲ ਨੀਤੀ, ਆਹ ਭਰਾ ਮਾਰੂ ਜੰਗ ਹੋ ਗਈ। ਆਪਸ ਵਿਚੀਂ ਲੜਾ ਦਿਤੇ। ਫੁੱਟ ਪਾ ਦਿਤੀ ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਫੁੱਟ ਆ ਗਈ; ਰਾਜਨੀਤੀ ਰਾਹੀਂ ਫੁੱਟ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਕਾਇਮ ਹੋਇਆ। ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਕਿਵੇਂ ਚਲਾ ਗਿਆ? ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੀ ਕੁਟਲ ਨੀਤੀ, ਰਾਜ ਨੀਤੀ, ਫੁੱਟ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਏਕੇ 'ਚ ਬਰਕਤ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਇਕ ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਨੇ। 'ੴ' ਏਕਾ ਅੰਗੇ ਲਾ ਦਿਤਾ, ਹੁਣ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰੇ -

ਅਮਾਨ ਹੈ॥ ਨਿਧਾਨ ਹੈ॥

ਅਨੇਕ ਹੈ॥ ਫਿਰਿ ਏਕ ਹੈ॥

ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ

ਇਥੇ ਦੂਸਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕੋਈ। ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਸਿਮਰਨ ਤੋਂ ਦੂਰ ਚਲੇ ਗਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ 'ਚ 1430 ਅੰਗ ਹਨ, ਇਕ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਪਿੱਛੇ ਨੂੰ ਆਓ ਤਾਂ ਇਕ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਇਕ ਮਹਾਤਮਾ ਸੁਣਾ ਰਹੇ ਸੀ ਕਿ ਏਕੇ 'ਚ ਕਿੰਨੀ ਬਰਕਤ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਜੇ ਨੌਂ ਥਾ ਉਸ ਨੇ ਆਠ ਕੇ ਥੱਪੜ ਮਾਰਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿਉਂ ਮਾਰਾ? ਕਹਿੰਦੇ, ਬੜਾ ਛੋਟੇ ਕੇ ਮਾਰਤਾ ਹੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਫੇਰ ਆਠ ਨੇ ਸਾਤ ਕੇ, ਸਾਤ ਨੇ ਛੇ ਕੇ, ਛੇ ਨੇ ਪਾਂਚ ਕੇ, ਪਾਂਚ ਨੇ ਚਾਰ ਕੇ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੀਨ, ਦੋ, ਏਕ ਪਰ ਆ ਗਏ। ਤੇ ਏਕ ਨੇ ਦੇਖਾ ਕਿ ਅਬ ਮੈਂ ਕਿਸ ਕੇ ਮਾਰੂੰ। ਤੇ ਉਸਨੇ ਨੀਚੇ ਦੇਖਾ ਕਿ ਨੀਚੇ ਜ਼ੀਰੋ ਹੈ, ਸਿਫਰ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਉਠਾ ਕੇ ਜ਼ੀਰੋ ਕੇ ਗਲੇ ਕੇ ਸਾਥ ਲਗਾ ਲੀਆ। ਏਕੇ ਕੀ ਬਰਕਤ ਕਿਤਨੀ ਹੋ ਗਈ, ਨੌਂ ਸੇ ਬੀ ਬੜਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਪੰਨ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਅਸੀਂ ਨਿਤਨੇਮ ਵੀ ਐਨਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਬਾਣੀਆਂ ਵੀ ਐਨੀਆਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ, ਸੇਵਾ ਵੀ ਐਨੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡਾ ਮਨ ਫੇਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਵਸ 'ਚ ਆਉਂਦਾ?

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਚੰਗਾ ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਚਾਰ-ਚਾਰ ਵਿਆਹ ਕਰਾ ਲਓ। ਕਹਿੰਦੇ, ਚਾਰ ਵਿਆਹ? ਵਿਆਹ ਤਾਂ ਇਕ ਹੀ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਕਰਦੈ ਕਈ ਵਾਰੀ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਨਹੀਂ - ਕਰੁਣਾ, ਮੁੱਦਤਾ, ਮੈਤਰੀ, ਅਪੇਖਿਆ. ਚਾਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲਓ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਜੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰੋ, ਉਹ ਫੇਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰੂ। ਜੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੈ ਉਹਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰੋ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਬਰਾਬਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤਾਕਤਾਂ ਹੋ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਮਿਤਰਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰੋ। ਕਿਉਂਕਿ ਈਰਖਾ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਦੋਨੋਂ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹੋਣ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਰੀਕਾ ਈਰਖਾ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਦਿੰਦੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਪਿਆਰ ਕਰੋ, ਤਾਂ ਹੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸਾਂਝ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਅਕਾਰਨ ਈਰਖਾ ਕਰਦੈ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਕਹਿੰਦੇ ਮਨ ਕਰਕੇ ਉਦਾਸ ਹੋਵੋ, ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਇਹਨੂੰ ਸੁਮੱਤ ਬਖਸ਼ੇ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਜੇ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਕਾਮਯਾਬ ਨਾ
ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਚੌਥਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰ ਜਾਓ-
ਫਰੀਦਾ ਬੁਰੇ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਿ ਗੁਸਾ ਮਨਿ ਨ ਹਢਾਇ ॥
ਦੇਹੀ ਰੋਗੁ ਨ ਲਗਈ ਪਲੈ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਪਾਇ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੮੨

ਧਰਮ ਦੀ ਨੀਤੀ ਇਹੀ ਹੈ -
ਫਰੀਦਾ ਜੋ ਤੈ ਮਾਰਨਿ ਮੁਕੀਆਂ ਤਿਨ੍ਹਾ ਨ ਮਾਰੇ ਘੁੰਮਿ ॥
ਆਪਨੜੈ ਘਰਿ ਜਾਈਐ ਪੈਰ ਤਿਨ੍ਹਾ ਦੇ ਚੁੰਮਿ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੮੮

ਘੁੰਮ ਹੁੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਦਾ ਗੋਲਾ, ਚਰਖਾ ਜਿਹੜਾ ਮਾਈਆਂ
ਕੱਤਦੀਆਂ, ਹੁੰਦੇ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਗੋਲਾ ਹੁੰਦਾ ਬੱਚੇ ਦੇ ਉਹ
ਮਾਰਦੀਆਂ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੱਟ ਨਾ ਲੱਗੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਐਨਾ
ਕੁ ਵੀ ਨਾ ਤੂੰ ਮਾਰ।

ਪਰ ਆਪਾਂ ਤਾਂ ਨਹਿਲੇ ਤੇ ਦਹਿਲਾ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ
ਹਾਂ, ਇੱਟ ਦਾ ਜਵਾਬ ਪੱਥਰ ਨਾਲ ਦਿਓ। ਪਰ ਧਰਮ
ਦੀ ਨੀਤੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾਉਂਦੀ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਕਦੇ
ਸਨ ਜਵਾਬ ਪਰ ਮੌਕਾ ਦੇ ਰਹੇ ਨੇ, ਅਵਸਰ ਦੇ ਰਹੇ
ਨੇ, ਪਿਆਰ ਦੀ ਮੂਰਤ ਨੇ। ਉਹ ਤਾਂ ਇਕ ਭਾਵਨਾ
ਹੈ।

ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ
ਇਸ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਰਚਨਾ ਰਚੀ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਜਿਹੜੇ
ਆਪਸੀ ਰੌਲੇ ਨੇ, ਧਰਮ ਦੇ ਰਸਤੇ ਤਾਂ ਰੌਲਾ ਹੋਣਾ ਹੀ
ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਬਚਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ
ਕਿ ਆ ਲੈ, ਆਹ ਰੱਬ ਦੇ ਰਾਹ ਜਾਂਦੇ ਵੀ ਲੜੀ ਜਾਂਦੇ
ਨੇ। 'ਨਾਮ' ਹੈ ਅੰਦਰ, ਫੇਰ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਚਲੋ ਆਓ
ਫਲਾਣੇ ਤੋਂ ਨਾਮ ਦਿਵਾਈਏ। ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਦੇ
ਸਕਦਾ, ਨਾਮ ਤਾਂ ਅੰਦਰ ਹੈ -

ਨਉ ਨਿਧਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਨਾਮੁ ॥

ਦੇਹੀ ਮਹਿ ਇਸ ਕਾ ਬਿਸੁਮੁ ॥

ਅੰਗ- ੨੯੩

ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਵੀ ਦਸ ਦਿਤੀ ਕਿ ਕਿੱਥੇ ਪਿਆ ਹੈ।

ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਅਨਹਤ ਤਹ ਨਾਦ ॥

ਕਹਨੁ ਨ ਜਾਈ ਅਚਰਜ ਬਿਸਮਾਦ ॥

ਅੰਗ- ੨੯੩

ਇਕ ਤਾਂ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਨਾਲ
ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕੰਪਨ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਕ 'ਅਨਹਤ
ਤਹਿ ਨਾਦ' -

ਅਨਹਤ ਬਾਣੀ ਬਾਨੁ ਨਿਰਾਲਾ ॥

ਤਾ ਕੀ ਧੁਨਿ ਮੋਹੇ ਗੋਪਾਲਾ ॥

ਅੰਗ- ੧੮੬

ਅਸਥਿਰੁ ਬਾਨੁ ਸਦਾ ਨਿਰਮਾਇਲੁ ਆਪੇ ਆਪੁ ਉਪਾਇਦਾ ॥
ਅੰਦਰਿ ਕੋਟ ਛਜੇ ਹਟਨਾਲੇ ॥ ਆਪੇ ਲੇਵੈ ਵਸਤੁ ਸਮਾਲੇ ॥

ਅੰਗ- ੧੦੩੩

ਉਹ ਐਸੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਉਤੇ -

ਸਤ ਕੈ ਆਸਣਿ ਪੁਰਖੁ ਰਹੈ ॥

ਅੰਗ - ੮੭੭

ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ -

ਸੁੰਨ ਮੰਡਲ ਇਕੁ ਜੋਗੀ ਬੈਸੇ ॥

ਨਾਰਿ ਨ ਪੁਰਖੁ ਕਹਹੁ ਕੋਊ ਕੈਸੇ ॥

ਅੰਗ- ੬੮੫

ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਪਾਸਿਓਂ ਨੌਂ ਦੁਆਰੇ, ਜਿਹੜੇ ਸਾਡੇ
ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨੇ ਸਾਡੇ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਦਰਵਾਜ਼ਾ
ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੀ
ਕੈਸੀ ਸੋਭਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਆਪਾਂ ਭਜਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ,
ਨੇਤਰ ਬੰਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ
ਬਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਜੇ ਧਰਮ ਦੀ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਚੱਲੀਏ ਤਾਂ ਕਦੇ ਕਿਸੇ
ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਥੇ ਫੇਰ ਜੇ ਕਿਹਾ
ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੀ ਦਿਤਾ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਦਦੈ ਦੋਸੁ ਨ ਦੇਊ ਕਿਸੈ ਦੋਸੁ ਕਰੰਮਾ ਆਪਣਿਆ ॥

ਜੇ ਮੈ ਕੀਆ ਸੋ ਮੈ ਪਾਇਆ ਦੋਸੁ ਨ ਦੀਜੈ ਅਵਰ ਜਨਾ ॥

ਅੰਗ- ੪੩੩

ਜੇ ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਸੋ ਰੋਗੀ ॥

ਰੋਗੁ ਰਹਿਤ ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੋਗੀ ॥

ਅੰਗ- ੧੧੪੦

ਕਿਉਂ ਰੋਗੀ ਹੋਏ? -

ਕਤਿਕਿ ਕਰਮ ਕਮਾਵਣੇ ਦੋਸੁ ਨ ਕਾਹੁ ਜੋਗੁ ॥

ਪਰਮੇਸਰ ਤੇ ਭੁਲਿਆਂ ਵਿਆਪਨਿ ਸਭੇ ਰੋਗੁ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੫

ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਓ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਰੋਗ ਆ
ਜਾਂਦੇ ਨੇ -

ਵੇਮੁਖ ਹੋਏ ਰਾਮ ਤੇ ਲਗਨਿ ਜਨਮ ਵਿਜੋਗੁ ॥

ਖਿਨ ਮਹਿ ਕਉੜੇ ਹੋਇ ਗਏ ਜਿਤੜੇ ਮਾਇਆ ਭੋਗੁ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੫

ਭੋਗਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਰੋਗ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਹੋ -

ਆਪੀਨੈ ਭੋਗੁ ਭੋਗਿ ਕੈ ਹੋਇ ਭਸਮਤਿ ਭਉਰੁ ਸਿਧਾਇਆ ॥

ਵਡਾ ਹੋਆ ਦੁਨੀਦਾਰੁ ਗਲਿ ਸੰਗਲੁ ਘਤਿ ਚਲਾਇਆ ॥

ਅਗੈ ਕਰਣੀ ਕੀਰਤਿ ਵਾਚੀਐ ਬਹਿ ਲੇਖਾ ਕਰਿ ਸਮਝਾਇਆ ॥

ਬਾਉ ਨ ਹੋਵੀ ਪਉਦੀਈ ਹੁਣਿ ਸੁਣੀਐ ਕਿਆ ਰੁਆਇਆ ॥

ਮਨਿ ਅੰਧੈ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ ॥

ਅੰਗ- ੪੬੪

ਰਾਜਨੀਤੀ 'ਚ ਇਨਸਾਨ ਸਦਾ ਹੀ ਦੋਸ਼ ਦੂਸਰੇ

ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਔਗੁਣ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਦੇਖਦਾ ਹੈ।
ਆਪਣੇ ਅਉਗਣ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ। ਜੇ ਧਰਮ ਨੀਤੀ ਵਲ
ਚੱਲੀਏ ਉਹ ਕਹੇਗਾ ਕਿ ਤੂੰ ਦੋਸ਼ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਦੇ -

ਮਨ ਮੇਰੇ ਜਿਨਿ ਅਪੁਨਾ ਭਰਮੁ ਗਵਾਤਾ ॥
ਤਿਸ ਕੈ ਭਾਣੈ ਕੋਇ ਨ ਭੂਲਾ ਜਿਨਿ ਸਗਲੋ ਬ੍ਰਹਮੁ ਪਛਾਤਾ ॥
ਅੰਗ- ੬੧੦

ਇਥੇ ਦੂਸਰਾ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਜੇ ਦੇਖੀਏ
ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ 'ਚੋਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅੱਖ ਖੁਲ੍ਹ
ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫੇਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਕੀ ਕਹਿਣਾ, ਫੇਰ ਤਾਂ
ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ
ਅਸੀਂ ਬੁਰੇ ਹਾਂ।

ਕਬੀਰ ਸਭ ਤੇ ਹਮ ਬੁਰੇ ਹਮ ਤਜਿ ਭਲੇ ਸਭੁ ਕੋਇ ॥
ਜਿਨਿ ਐਸਾ ਕਰਿ ਬੁਝਿਆ ਮੀਤੁ ਹਮਾਰਾ ਸੋਇ ॥
ਅੰਗ- ੧੩੬੪

ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਲਾਈਨ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਉਹ
ਫੇਰ ਸਾਡਾ ਮਿੱਤਰ ਹੈ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਭੁੱਲ ਗਏ ਇਸ
ਮਾਇਆ ਦੇ ਵਿਚ। ਮਾਇਆ ਹੈ ਹੀ ਭੁੱਲ। ਮਾਇਆ
ਨਾਮ ਹੀ ਭੁੱਲ ਦਾ ਹੈ -

ਏਹ ਮਾਇਆ ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਵਿਸਰੈ
ਮੇਹੁ ਉਪਜੈ ਭਾਉ ਦੁਜਾ ਲਾਇਆ ॥ ਅੰਗ- ੯੨੧

ਮੇਹ ਉਪਜਦਾ ਹੈ ਇਹਦੇ 'ਚੋਂ, ਦੂਜੇ ਭਾਉ 'ਚ ਆ
ਕੇ ਦ੍ਰਿੜ 'ਚ ਆ ਕੇ ਕਲੇਸ਼ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਲਏ। ਰਾਗ ਦਵੈਸ਼
ਕਲੇਸ਼ ਕਦੇ ਦੂਰ ਹੋਣਗੇ -

ਸਿਮਰਉ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸੁਖੁ ਪਾਵਉ ॥
ਕਲਿ ਕਲੇਸ ਤਨ ਮਾਹਿ ਮਿਟਾਵਉ ॥ ਅੰਗ- ੨੬੨

ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿੰਨੇ ਕਲਾ-ਕਲੇਸ਼
ਗਲ ਪਏ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਅੱਜ
ਦੇ ਦਿਨ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਰਚਨਾ ਰਚੀ। ਮੀਰੀ ਨੂੰ
ਬੱਲੇ ਰੱਖਿਆ, ਪੀਰੀ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਰੱਖਿਆ, ਧਰਮ ਨੂੰ ਉੱਚਾ
ਰੱਖਿਆ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਬੱਲੇ ਰੱਖਿਆ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਇਹ
ਗੁਣ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਓਗੇ, ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਰੇ ਭੈ ਖਤਮ
ਹੋ ਜਾਣਗੇ -

ਨਿਰਭਉ ਜਪੈ ਸਗਲ ਭਉ ਮਿਟੈ ॥
ਪ੍ਰਭ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਛੁਟੈ ॥ ਅੰਗ- ੨੯੩

ਫੇਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਆਹ ਰਾਜ ਵਾਸਤੇ ਲੜਦੇ
ਨੇ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਤਾਂ -

ਰਾਜਾ ਸਗਲੀ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਕਾ ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਮਨੁ ਭਿੰਨਾ ॥
ਅੰਗ- ੨੦੨

ਉਸ ਨਾਮ 'ਚ ਜਦੋਂ ਸਥਿਤੀ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਫੇਰ
ਉਹ ਰਾਜਾ ਹੈ।

ਆਤਮ ਰਸ ਜਿਹ ਜਾਨਹੀ, ਸੋ ਹੈ ਖ਼ਾਲਸ ਦੇਵ।
ਪ੍ਰਭ ਮਹਿ ਮੋਹ ਮਹਿ ਤਾਸ ਮਹਿ, ਰੰਚਕ ਨਾਹਨ ਭੇਵ।

ਉਹ ਫੇਰ ਮੇਰੇ ਵਿਚ, ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ
ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ -

ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਨ ਦੁਈ ਏਕ ਹੈ, ਬਿਬ ਬਿਚਾਰ ਕਛੁ ਨਾਹਿ ॥
ਜਲ ਤੇ ਉਪਜ ਤਰੰਗ ਜਿਉ ਜਲ ਹੀ ਬਿਖੈ ਸਮਾਹਿ ॥

ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ

ਆਹ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਰਚਨਾ ਰਚੀ ਇਥੇ ਸਾਰੇ
ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਭਾਵੇਂ ਰਾਜੇ ਆਪਸ 'ਚ ਲੜਦੇ ਪਰ
ਜਦੋਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਚਖੰਡ ਜਾ ਕੇ ਨਤਮਸਤਕ
ਹੁੰਦੇ, ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਭਰਾ-ਭਰਾ ਬਣ ਜਾਂਦੇ।
ਲੜਾਈਆਂ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਮਨ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਹੈ -
ਨਰ ਅਚੇਤ ਪਾਪ ਤੇ ਡਰੁ ਰੇ ॥ ਅੰਗ- ੨੨੦

ਇਕ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦਾ ਹੋਇਆ ਫੇਰ ਪਾਪ
ਕਰੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਣੀ ਹੀ ਮਿਲਣੀ ਹੈ -

ਕਬੀਰ ਮਨੁ ਜਾਨੈ ਸਭ ਬਾਤ ਜਾਨਤ ਹੀ ਅਉਗਨੁ ਕਰੈ ॥
ਕਾਹੇ ਕੀ ਕੁਸਲਾਤ ਹਾਥਿ ਦੀਪੁ ਕੂਟੇ ਪਰੈ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੭੬

ਸਾਨੂੰ ਸਤਿਪੁਰਸ਼ ਜਣਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਨੇ।
ਪਰ ਮਨ ਮੰਨਦਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਮਨ ਫੇਰ ਉਸ ਪਾਸੇ ਵਲ
ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦਾ ਹੋਇਆ ਖੂਹ 'ਚ
ਡਿੱਗਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਆਪਾਂ ਇਹ ਸਾਰਾ
ਕਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਮਨ ਹੀ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਕਰਾ ਦਿੰਦਾ
ਹੈ। ਮਨ ਵਰਗਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਮਨ ਵਰਗਾ
ਮਿੱਤਰ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਹੁਣ ਜੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ
ਰਚਨਾ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤੀ,
ਕਿਉਂਕਿ ਤਖ਼ਤ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਸੇਲੀ ਟੋਪੀ
ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂਆਂ ਤਕ ਚੱਲੀ ਆਈ ਤਾਂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ
ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਮੀਰੀ ਤੇ ਪੀਰੀ ਦੇ ਤਲਵਾਰਾਂ
ਪਹਿਨੀਆਂ -

ਚਉਗਿਰਦ ਹਮਾਰੈ ਰਾਮ ਕਾਰ ਦੁਖੁ ਲਗੈ ਨ ਭਾਈ ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਭੋਟਿਆ ਜਿਨਿ ਬਣਤ ਬਣਾਈ ॥
ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਅਉਖਧੁ ਦੀਆ ਏਕਾ ਲਿਵ ਲਾਈ ॥

ਅੰਗ- ੮੧੯

ਜੇ ਅਸੀਂ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਉੱਚਾ-ਸੁੱਚਾ ਰੱਖਾਂਗੇ, ਧਰਮ
ਦੇ ਅਧੀਨ ਰੱਖਾਂਗੇ, ਔਗੁਣ ਛੱਡ ਕੇ ਗੁਣ ਧਾਰਨ ਕਰ
ਲਵਾਂਗੇ, ਫੇਰ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਰੌ ਰੁਮਕ ਜਾਵੇਗੀ।
ਜੀਵਨ ਦੇ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬ ਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਫੇਰ ਸਾਡੇ
(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 41'ਤੇ)

ਨੂਰਾਨੀ ਮਿਲਾਪ -3

(ਡਾ.) ਭਾਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸੰਨ 2019 ਵਿਚ 550 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਤਾਬਦੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ)

**ਮੈਂ ਮੁਰਖ ਕੀ ਕੇਤਕ ਬਾਤ ਹੈ ਕੋਟਿ ਪਰਾਧੀ ਤਰਿਆ ਰੇ ॥
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕੁ ਜਿਨ ਸੁਣਿਆ ਪੇਖਿਆ ਸੇ ਫਿਰਿ ਗਰਭਾਸਿ ਨ ਪਰਿਆ ਰੇ ॥**

ਪਹਿਲੇ ਬਾਬੇ ਪਾਇਆ ਬਖਸ਼ ਦਰਿ
ਪਿਛੋਂ ਦੇ ਫਿਰਿ ਘਾਲ ਕਮਾਈ।

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮਕਰਣ ਦੇ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਮਹਿਤਾ ਕਲਿਆਣ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਪੰਡਿਤ ਹਰਦਿਆਲ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ। ਪੰਡਿਤ ਹਰਦਿਆਲ ਜੀ ਨੂੰ ਆਉਣ ਤੇ ਬੜੇ ਸਤਿਕਾਰ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਬਿਠਾਇਆ। ਨਾਲ ਹੀ ਮੰਜੇ ਤੇ ਬਾਬਾ ਮਹਿਤਾ ਜੀ ਖੁਦ ਸਸੇਭਿਤ ਹੋ ਗਏ। ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬਾਬਾ ਮਹਿਤਾ ਕਲਿਆਣ ਦਾਸ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ! ਹੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਠ ਬ੍ਰਾਹਮਣ! ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਸੋਧ ਕੇ ਲਗਨ ਦੇਖੋ ਅਤੇ ਪੱਤਰੀ ਵੀ ਲਿਖ ਦੇਵੋ। ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬਾਲਕ ਨੇ ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਲਿਆ, ਉਹੀ ਸ਼ਬਦ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਾਉ। ਦਾਈ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਸਮਾਂ ਦਸਣਾ ਕਰੋ ਜਿਸ ਵਕਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਲਿਆ ਹੈ। ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਮਾਤਾ ਦੌਲਤਾਂ ਦਾਈ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਕ ਘੜੀ ਦੇ ਪਹਿਰ ਰਾਤ ਬੀਤੀ ਸੀ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪਿਆਰੇ ਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਇਹ ਅਚਰਜ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ, ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਬਹੁਤ ਬਾਲਕਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਜਨਮ ਲਏ ਪਰ ਇਹ ਬਾਲਕ ਅਸਚਰਜ ਹਨ। ਵੱਡੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਾਂਗ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਹੱਸ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਹਿਸਾਬ ਲਾ ਕੇ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਪੰਨ ਅਵਤਾਰੀ ਪੁਰਸ਼ ਹਨ। ਹੁਣ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਤਮਾਮ ਤਲਵੰਡੀ ਦੇ ਭਾਗ ਜਾਗ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਸਾਰੀ ਤਲਵੰਡੀ (ਹੁਣ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ) ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਪੰਡਿਤ ਦੇ ਪੂਰਬਲੇ ਪੁੰਨ ਕਰਮਾਂ ਨੇ ਉਛਾਲਾ ਖਾਧਾ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਬਾਬਾ ਮਹਿਤਾ ਕਲਿਆਣ ਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਉ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਦੌਲਤਾਂ ਦਾਈ ਨੂੰ ਅਵਾਜ਼ ਦਿਤੀ ਕਿ ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਦੇ ਕੋਲ ਲੈ ਕੇ ਆਉ। ਮਾਈ ਦੌਲਤਾਂ ਜੀ ਅੰਦਰ ਗਏ ਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ, ਬਾਲ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਸਰਦੀ ਦੀ ਰੁੱਤ ਹੈ। ਸਰਦੀ ਨਾ ਲਗ ਜਾਵੇ ਕਿਤੇ। ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਵਲੋਂ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਬਾਲ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ

ਨੂੰ ਦੌਲਤਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਦਾਈ ਦੌਲਤਾਂ ਬਾਲ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦੀ ਸੋਭਾ ਕੰਵਲ ਦੇ ਫੁੱਲ ਵਾਂਗ ਸੁਹਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਛੋਟੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜੋਤਿ ਬਿਰਾਜ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਬੁੱਧੀਵਾਨ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੇ ਅੰਗਾਂ ਤੇ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕੀਤੀ। ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਅਨੰਦਿਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਠ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਪਸੀਜ ਗਿਆ। ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧੰਨ ਜਾਣਿਆ।

ਸਾਰੇ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਲੱਛਣ ਵਾਚੇ। ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੇ ਕੋਮਲ ਚਰਨ ਕੰਵਲ ਫੁੱਲ ਦੀਆਂ ਪੰਖੜੀਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਸੋਭਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਾਹਾਂ ਗੋਡਿਆਂ ਤੱਕ ਲੰਮੀਆਂ ਅਤੇ ਮੋਢੇ ਸੋਹਣੇ ਤੇ ਉੱਚੇ ਹਨ। ਸੁੰਦਰ ਨਹੁੰ ਸੁੱਚੇ ਨਗੀਨਿਆਂ ਵਰਗੇ ਹਨ। ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਇਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਹਨ। ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਚੌਰ ਕਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੈ। ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਵਿਖੇ ਛੱਤਰ ਸੋਹਣਾ ਲਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਮਲ ਗੋਲ ਗਲ੍ਹਾਂ ਬੜੀਆਂ ਸੁੰਦਰ ਲਗ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੱਥਾ ਅੱਧੇ ਚੰਦਰਮਾ ਅਕਾਰ ਦਾ ਹੈ। ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਦੇਖੋ ਬਾਬਾ ਮਹਿਤਾ ਕਲਿਆਣ ਦਾਸ ਜੀ! ਤੁਹਾਡਾ ਪੁੱਤਰ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਬੱਤੀ ਸੁਭ ਲੱਛਣ ਉਪਸਥਿਤ ਹਨ। ਹੱਥ ਦੀ ਤਲੀ ਉਚੀ ਹੈ। ਧਨ ਆਏਗਾ ਬਹੁਤ ਪਰ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣਗੇ। ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸੰਪੰਨ ਹਨ। ਹੁਣ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਨਾਮ ਰੱਖੋ। ਅੱਖਰ ਸੋਚ ਕੇ ਚੰਗਾ ਜਿਹਾ ਨਾਮ ਰੱਖੋ।

ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਹੈ। ਤੇਰ੍ਹਵੇਂ ਦਿਨ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਨੇ ਨਾਮਕਰਣ ਕੀਤਾ। ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਰਬ ਸਾਂਝੇ ਹਨ। ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਪਿਆਰ ਦੇਣਗੇ। ਜਿਹੜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰੇਗਾ ਉਹ ਭਵਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਪਏਗਾ। ਪ੍ਰਿਥਵੀ, ਪਹਾੜ ਸਭ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਕੇ ਰਾਹ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਨਾਮ ਰੱਖਿਆ ਹੈ 'ਨਾਨਕ' ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ। ਇਸ ਨਾਮ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ, ਤੁਰਕ ਦੋਵੇਂ ਜਪਣਗੇ। ਇਸ ਦੇ 'ਨਾਨਕ' ਸ਼ਬਦ

ਦੇ ਅਰਥ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਜੋ ਅੱਖਰ 'ਨ' ਉਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 'ਪੁਰਖ' ਨ+ਾ+ਨ+ਕ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਦੁਖ ਤੇ ਅਨ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਨਹੀਂ ਭਾਵ ਅਰਥ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਦੁਖ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਸਦਾ ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਹੈ।

ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 'ਨਈਮ' ਨਿਆਮਤਾਂ ਵੰਡਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 'ਨਸੀਰ' ਮਦਦਗਾਰ ਹਨ ਕਾਫ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਬੀਰ, ਵੱਡੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਚਲੇ ਅਲਫ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਦੇ ਹਨ ਜੋ ਹੱਦ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ।

ਹਰ ਦੋ ਨੂਨੇ ਪਾਕਸ਼ ਨਈਮੇ ਨਸੀਰ।

ਅਲਫੇ ਮਿਆਨਾ ਅਹਦ ਕਾਫ ਆਖਰੀ ਕਾ ਕਬੀਰ।

ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ

ਭਾਵ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨਿਆਮਤਾਂ ਵੰਡਣ ਵਾਲੇ, ਮਦਦਗਾਰ, ਬੇਸਹਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਭੇਟਾ ਦਿਤੀ ਤੇ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਅਨੰਦਿਤ ਹੋ ਕੇ ਘਰ ਨੂੰ ਪਰਤੇ। ਪਰ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਉਮਰ ਲੰਮੇਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਕੀ ਮੈਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਕੀਰਤੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਾਂਗਾ। ਕੀ ਮੈਂ ਵੀ ਵਧਦੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਾਂਗੂੰ ਬਾਲ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਪ੍ਰਾਤਪ ਦੇਖ ਸਕਾਂਗਾ। ਇਕ ਸੂਰਜ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰੋੜਾਂ ਸੂਰਜਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵੀ ਹਨੇਰਾ ਹੈ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਬਚਪਨ ਵੀ ਲੰਘ ਗਿਆ, ਜਵਾਨੀ ਵੀ ਲੰਘ ਗਈ। ਹੁਣ ਬੁਢੇਪਾ ਆ ਗਿਆ, ਮੇਰਾ ਉਧਾਰ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਕਸਰ ਉਧਾਰ ਤਾਂ ਸੰਗਤ ਪਾ ਕੇ ਹੀ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਵੀ ਉਧਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਮੈਂ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਬੰਧਨ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਜਾਵਾਂ।

ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਬਾਲ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਲੀਲਾ ਵਿਖਾ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਣਗੇ। ਜੋ ਕੁਝ ਉਹ ਮੇਰੇ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨਗੇ, ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਤਕ ਜੀਵਾਂਗਾ, ਬਚਨ ਮੰਨਾਂਗਾ। ਇਹ ਮਨੋਰਥ ਧਾਰ ਕੇ ਉਹ ਘਰ ਗਿਆ ਤੇ ਮੇਖ ਹਿਤ ਨਾਮ ਜਪਣ ਲੱਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਈ। ਇਕ ਨਾਮਕਰਣ ਵਾਲੀ ਦੁਨਿਆਵੀ ਮਿਲਣੀ, ਨੂਰਾਨੀ ਮਿਲਣੀ ਬਣ ਗਈ। ਸਦੀਵੀ ਅੰਤਰ ਆਤਮੇ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਗਿਆ।

ਪਹਿਲੇ ਬਾਬੇ ਪਾਇਆ ਬਖਸ਼ ਦਰਿ

ਪਿਛੋਂ ਦੇ ਫਿਰਿ ਘਾਲ ਕਮਾਈ।

ਜੀਵਨ 'ਚ ਕੋਈ ਦੁਖ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ। ਫੇਰ ਤਾਂ ਇਹੀ ਅਰਦਾਸ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ ਸਭ ਲਈ -

ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਕਾ ਭਲਾ। ਜਿਗ੍ਹਾ ਕਲਗੀ ਲਗਾਈ ਦਸਤਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਸੇਲੀ ਟੋਪੀ ਤਾਂ ਤੇਸ਼ੇਖਾਨੇ 'ਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾ ਦਿਓ। ਜਿਗ੍ਹਾ ਕਲਗੀ ਲਗਾਈ, ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਪਹਿਨੀਆਂ। ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। ਧਰਮ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਉਣੀ ਹੈ, ਧਰਮ ਦਾ ਰਾਜ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਲਿਖਿਆ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਇਹੀ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਹਿਤ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਨਾ ਅਹਿਤ ਹੋਵੇ। ਨਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਲੜੀ ਜਾਵੇ, ਨਾ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ, ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਹੈ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਵੋਟ ਨਾਲ ਸਪੋਰਟ ਕਰਕੇ ਰਾਜ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਲਈ ਸ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ, 10 ਸਾਲ ਰਾਜ ਕਰ ਗਿਆ।

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਗੁਣ ਧਾਰਨ ਕਰੋਗੇ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋ। ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਦਾ ਦਿਹਾੜਾ ਆਪਾਂ ਕਿਉਂ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਚਾਨਣ ਪੱਖ, ਕਿ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵੀ ਗਿਆਨ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਆਵੇ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਓ, ਨਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਲ ਜੁੜੀਏ -

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਗੁਰਮਤਿ ਪਾਏ ਰਾਮ ॥

ਹਉਮੈ ਮਾਇਆ ਬਿਖੁ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ

ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਿ ਬਿਖੁ ਲਹਿ ਜਾਏ ਰਾਮ ॥

ਅੰਗ- ੫੩੮

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ -

ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਤੇਰੀ ਉਤਰਸਿ ਮੈਲੁ ॥

ਬਿਨਸਿ ਜਾਇ ਹਉਮੈ ਬਿਖੁ ਫੈਲੁ ॥

ਅੰਗ- ੨੮੯

ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਜੁਗਤ ਦਰਸਾਈ ਹੈ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਏਗਾ -

ਕਰਿ ਇਸਨਾਨੁ ਸਿਮਰਿ ਪੂਭੁ ਅਪਨਾ

ਮਨ ਤਨ ਭਏ ਅਰੋਗਾ॥

ਅੰਗ- ੬੧੧

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਰਥ-ਭੰਡਾਰ

ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਰੰਧਾਵੇ ਵਾਲੇ'

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਮਈ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-47)

**ਸਿਰੀਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੧ ਘਰੁ ੪
ਏਕੁ ਸੁਆਨੁ; ਦੁਇ ਸੁਆਨੀ ਨਾਲਿ॥**

ਹੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ! ਏਕੁ ਸੁਆਨ=ਇਕ ਲੋਭ ਰੂਪੁ
ਸੁਆਨੁ=ਕੁੱਤਾ ਤੇ ਦੁਇ=ਦੋ ਆਸਾ ਤੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਵਾ:
ਈਰਖਾ ਤੇ ਦਵੈਸ਼ ਰੂਪੀ ਕੁੱਤੀਆਂ ਜੀਵ ਨਾਲ ਲਈ
ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

ਭਲਕੇ ਭਉਕਹਿ; ਸਦਾ ਬਇਆਲਿ॥

ਭਲਕੇ=ਸਵੇਰੇ ਸਦਾ=ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਬਇਆਲਿ=ਬਦ
ਜ਼ਬਾਨ ਭਾਵ ਬੇਅਰਥ ਲੋਭ ਰੂਪ ਕੁੱਤਾ ਤੇ ਆਸਾ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ
ਰੂਪ ਕੁੱਤੀਆਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਾਸਤੇ ਭਉਕਹਿ=ਭੌਂਕ ਰਹੀਆਂ
ਹਨ ਅਥਵਾ ਬਇਆਲਿ=ਸਵਰਗ ਆਦਿ ਦੀ ਇੱਛਾ
ਕਰਕੇ, ਲੋਭ ਰੂਪੀ ਕੁੱਤਾ ਤੇ ਆਸਾ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਰੂਪੀ ਕੁੱਤੀਆਂ
ਭੌਂਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਵਾ: ਵਾਸਨਾ ਰੂਪੀ ਬਇਆਲਿ=ਪੱਣ
ਚੱਲਣ ਕਰਕੇ ਜੀਵਾਂ ਰੂਪੀ ਪੱਤਰੇ ਖੜਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ
ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਲੋਭ ਰੂਪੀ ਕੁੱਤਾ ਤੇ ਆਸਾ
ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਰੂਪ ਕੁੱਤੀਆਂ ਭੌਂਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ; ਅਤੇ

ਕੂੜੁ ਫੁਰਾ; ਮੁਠਾ ਮੁਰਦਾਰੁ॥

ਜੀਵਾਂ ਨੇ ਕੂੜੁ=ਝੂਠ ਰੂਪੀ ਫੁਰਾ ਮਨ ਰੂਪੀ ਹੱਥ
ਵਿਚ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਠਾ=ਠਗ
ਕੇ ਖਾਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਮੁਰਦਾਰ=ਮਰੇ ਹੋਏ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਮਾਸ
ਖਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਧਾਣਕ ਰੂਪਿ ਰਹਾ; ਕਰਤਾਰ॥1॥

ਕਰਤਾਰ=ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ! ਇਹ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵ ਆਪ
ਤੋਂ ਭੁੱਲ ਕੇ ਧਾਣਕ=ਭਿਆਨਕ ਰੂਪ ਵਾਲੇ ਹੋ ਰਹਾ=ਰਹੇ
ਹਨ।

**ਮੈ ਪਤਿ ਕੀ ਪੰਦਿ ਨ; ਕਰਣੀ ਕੀ,
ਕਾਰ॥**

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੈ=ਮਮਤਾ ਵਾਲੇ ਜੀਵਾਂ ਨੇ
ਪਤਿ=ਪਤੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਕੀ=ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਲੇ ਪੰਦਿ=ਰਸਤੇ
ਤੇ ਪੈਰ ਨ=ਨਹੀਂ ਧਰਿਆ ਵਾ: ਪਤਿ=ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਟਾ ਦੀ
ਪੰਦਿ=ਸਿੱਖਿਆ ਵੀ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਨ=ਨਹੀਂ ਲਈ ਤੇ ਨਾ
ਹੀ ਸੁਭ ਕਰਣੀ ਕੀ= ਦੀ ਕੋਈ ਕਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਵਾ:
ਫੇਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨੇ ਭਗਤੀ ਰੂਪੀ ਕਰਣੀ=ਕਮਾਈ ਦੀ
ਕਾਰ ਕੀ ਕਰਨੀ ਸੀ? ਭਾਵ ਭਗਤੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਹਉ ਬਿਗੜੈ ਰੂਪਿ ਰਹਾ; ਬਿਕਰਾਲ॥

ਹਉ=ਹੰਗਤਾ ਕਰਕੇ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਰੂਪਿ=ਸਰੂਪ
ਬਿਗੜੈ=ਵਿਗੜ ਕੇ ਬਿਕਰਾਲ=ਭਿਆਨਕ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ,
ਭਾਵ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਰੂਪੀ ਕੋਹੜ ਨੇ ਜੀਵ ਦਾ ਸਰੂਪ ਵਿਗੜ
ਕੇ ਭਿਆਨਕ ਬਣਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਉਤੇ ਮਾਇਆ
ਰੂਪੀ ਮੱਖੀ ਭਿਣਕਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਤੇਰਾ ਏਕੁ ਨਾਮੁ; ਤਾਰੇ ਸੰਸਾਰੁ॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੈ ਕਿ
ਤੇਰਾ=ਤੁਹਾਡਾ ਏਕੁ=ਇਕ ਨਾਮ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ
ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰੇ=ਤਾਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਮੈ ਏਹਾ ਆਸ; ਏਹੋ ਆਧਾਰੁ॥ਰਹਾਉ॥

ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈ=ਮੈਨੂੰ ਏਹਾ=ਇਸ ਲੋਕ ਵਿਚ ਨਾਮ
ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਹੀ ਆਸ=ਉਮੀਦ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿਚ
ਵੀ ਏਹੋ=ਇਸੇ ਨਾਮ ਦਾ ਹੀ ਆਧਾਰੁ=ਆਸਰਾ ਹੈ।ਰਹਾਉ॥

ਮੁਖਿ ਨਿੰਦਾ; ਆਖਾ ਦਿਨੁ ਰਾਤਿ॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸੁਭਾਅ ਹੈ ਕਿ
ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ=ਨਿੰਦਿਆ ਹੀ ਮੁਖਿ=ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਦਿਨ
ਰਾਤ ਆਖਾ=ਆਖਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ ਪਰਾਈ ਨਿੰਦਾ
ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਭਾਰ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਪਰ ਘਰੁ ਜੋਹੀ; ਨੀਚ ਸਨਾਤਿ॥

ਪਰ ਘਰੁ=ਪਰਾਏ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਜੋਹੀ=ਤਕਦੇ ਹਨ ਵਾ:
ਤਾੜਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਦਾਰਥ ਜਾਂ ਧਨ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਣ
ਜਾਂ ਪਰਾਏ ਘਰਾਂ 'ਚ ਪਰਾਈਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਵਲ ਤੱਕਦੇ
ਹਨ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਣ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੀਚ=ਮੰਦ
ਕਰਮ ਕਰਨੇ ਕਰਕੇ ਸਨਾਤਿ=ਨੀਵੀ ਜਾਤੀ ਵਾਲੇ ਹੋ ਰਹੇ
ਹਨ ਵਾ: ਸਨਾਤਿ=ਭੂਤਨੇ, ਪ੍ਰੇਤ ਆਦਿ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੋ
ਰਹੇ ਹਨ। (ਸਨਾਤਿ=ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਜਾਂ ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਦੀਆਂ
ਸਾਂਸੀ ਬੇਰੀਏ ਜਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸਨਾਤ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ ਨੀਵੀਂ
ਜਾਤਿ ਤੋਂ ਹੈ। ਇਥੇ ਮੰਦ-ਕਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਨਾਤ ਕਿਹਾ
ਹੈ)

ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ; ਤਨਿ ਵਸਹਿ ਚੰਡਾਲ॥

ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਆਦਿਕ ਪੰਜ ਵਿਕਾਰ ਰੂਪੀ ਚੰਡਾਲ
ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਤਨਿ=ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਵਸਹਿ=ਵਸਦੇ ਹਨ।

ਧਾਣਕ ਰੂਪਿ ਰਹਾ; ਕਰਤਾਰ॥੨॥

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੇ ਕਰਤਾਰ! ਇਹ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਧਾਣਕ=ਭਿਆਨਕ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਫਾਹੀ ਸੁਰਤਿ; ਮਲੁਕੀ ਵੇਸੁ ॥

ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਸੁਰਤਿ=ਸੁਰਤੀ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫਾਹੀ ਪਾਉਣ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਉਪਰੋਂ ਮਲੁਕੀ=ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਵਾਲਾ, ਸੁੰਦਰ, ਸੰਤਾਂ, ਫਕੀਰਾਂ ਵਾਲਾ ਵੇਸੁ=ਲਿਬਾਸ ਪਹਿਨਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਹਉ ਠਗਵਾੜਾ; ਠਗੀ ਦੇਸੁ ॥

ਹਉ=ਹਉਮੈ ਨੇ ਠਗਵਾੜਾ=ਠੱਗਣ ਵਾਲੀ ਹੋ ਕੇ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਰੂਪ ਦੇਸੁ ਨੂੰ ਠੱਗੀ=ਠੱਗ ਲਿਆ ਹੈ।

ਖਰਾ ਸਿਆਣਾ; ਬਹੁਤਾ ਭਾਰੁ ॥

ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬੜੇ ਖਰਾ=ਚੰਗੇ ਸਿਆਣਾ=ਸਮਝਦਾਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਭਾਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਧਾਣਕ ਰੂਪਿ ਰਹਾ; ਕਰਤਾਰ ॥3॥

ਹੇ ਕਰਤਾਰ=ਪ੍ਰਭੂ! ਇਹ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਧਾਣਕ=ਭਿਆਨਕ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮੈ ਕੀਤਾ ਨ ਜਾਤਾ; ਹਰਾਮਖੋਰੁ ॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਜੀਵਾਂ ਨੇ ਮੈ=ਹੰਗਤਾ ਕਰਕੇ ਤੇਰੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਉਪਕਾਰ ਨੂੰ ਨ=ਨਹੀਂ ਜਾਤਾ=ਜਾਨਣਾ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਹਰਾਮਖੋਰੁ=ਹਰਾਮ ਦੇ ਖਾਣੇ ਵਾਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਵਾ: ਹਰਾਮਖੋਰੁ=ਨਖਿੱਧ, ਵਿਵਰਜਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖਾਂਦੇ ਹਨ।

ਹਉ ਕਿਆ ਮੁਹੁ ਦੇਸਾ; ਦੁਸਟੁ ਚੋਰੁ ॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਇਹ ਹਉ=ਹੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਕਿਆ=ਕਿਹੜਾ ਮੁਹੁ=ਮੂੰਹ ਦੇਸਾ=ਦੇਖਣਗੇ ਭਾਵ ਦਿਖਾਉਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਦੁਸਟ=ਦਵੈਤ ਰੂਪੀ ਦੁਸਟਤਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤੇ ਕੁਰਹਿਤਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਾ: ਕੁਕਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਚੋਰ ਹਨ ਵਾ: ਪ੍ਰਤੱਖ ਚੋਰ, ਨਾਮ ਦੇ ਚੋਰ ਹਨ -

ਨਾਨਕੁ; ਨੀਚੁ ਕਹੈ ਬੀਚਾਰੁ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ! ਇਹ ਉਪਰੋਕਤ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਨੀਚਪੁਣੇ ਵਾਲਾ ਵੀਚਾਰ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਵਾ: ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨੀਵੇਂ ਤੋਂ ਨੀਵੇਂ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਵੀਚਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਧਾਣਕ ਰੂਪਿ ਰਹਾ; ਕਰਤਾਰ ॥੪॥੨੯॥

ਹੇ ਕਰਤਾਰ=ਪ੍ਰਭੂ! ਇਹ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਅੰਤਰੀਵ ਅੱਗੂਣਾਂ ਕਰਕੇ ਧਾਣਕ=ਭਿਆਨਕ ਰੂਪ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਉਬਾਰ ਲਵੋ ਜੀ।

ਸਿਰੀਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੧ ਘਰੁ ੪

ਏਕਾ ਸੁਰਤਿ; ਜੇਤੇ ਹੈ ਜੀਅ ॥

ਸੁਰਤਿ ਵਿਹੁਣਾ; ਕੋਇ ਨ ਕੀਅ ॥

ਹੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ! ਜੇਤੇ=ਜਿੰਨੇ ਭੀ ਜੀਅ=ਜੀਵ ਤੂੰ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹ ਏਕਾ=ਇਕ ਸੁਰਤਿ=ਹੰਕਾਰ ਵਿਚ ਹੀ ਦੇਖੀਏ ਹਨ।

ਜੇਹੀ ਸੁਰਤਿ; ਜੇਹਾ ਤਿਨ ਰਾਹੁ ॥

ਲੇਖਾ ਇਕੋ; ਆਵਹੁ ਜਾਹੁ ॥੧॥

ਜੇਹੀ=ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਅੰਦਰ ਸੁਰਤਿ=ਹੰਗਤਾ ਹੈ, ਤੇਹਾ=ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਤਿਨ=ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਹੁ=ਰਸਤਾ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਾਰਿਆਂ ਸਿਰ ਇਕੋ=ਇਕ ਹੰਗਤਾ ਦਾ ਲੇਖਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਜੀਵ ਆਵਹੁ=ਆਉਂਦੇ ਤੇ ਜਾਹੁ=ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ ਜੰਮਦੇ ਤੇ ਮਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕਾਹੇ ਜੀਅ; ਕਰਹਿ ਚਤੁਰਾਈ ॥

ਲੇਵੈ ਦੇਵੈ; ਢਿਲ ਨ ਪਾਈ ॥੧॥ਰਹਾਉ ॥

ਹੇ ਜੀਅ=ਜੀਵ! ਤੂੰ ਚਤੁਰਾਈ=ਚਲਾਕੀ ਕਾਹੇ=ਕਿਉਂ ਕਰਹਿ=ਕਰਦਾ ਹੈਂ। ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਜਿੰਦ ਲੇਵੈ=ਲੈਣ 'ਤੇ ਦੇਵੈ=ਦੇਣ ਲੱਗਿਆਂ ਢਿਲ=ਦੇਰੀ ਨ=ਨਹੀਂ ਪਾਈ=ਪਾਉਣਾ ਕਰਦਾ ॥ਰਹਾਉ ॥

ਤੇਰੇ ਜੀਅ; ਜੀਆ ਕਾ ਤੋਹਿ ॥

ਹੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ! ਇਹ ਜੀਵ ਜੰਤ ਸਭ ਤੇਰੇ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀਆ=ਜੀਵਾਂ ਕਾ=ਦਾ ਮਾਲਕ ਤੋਹਿ=ਤੂੰ ਹੈਂ ਵਾ: ਹੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ! ਜੀਵ ਜੰਤ ਸਭ ਤੇਰੇ ਹਨ ਤੇ ਤੂੰ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਰੂਪ ਹੈਂ।

ਕਿਤ ਕਉ ਸਾਹਿਬ; ਆਵਹਿ ਰੋਹਿ ॥

ਹੇ ਸਾਹਿਬ=ਮਾਲਕ ਪਰਮੇਸ਼ਰ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਕਰਮ ਦੇਖ ਕੇ ਆਪ ਜੀ ਕਿਰਤ=ਕਿਸ ਕਉ=ਵਾਸਤੇ ਰੋਹਿ=ਕ੍ਰੋਧ 'ਚ ਆਉਂਦੇ ਹੋ? ਆਪ ਤਾਂ ਪਰਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਹੋ।

ਜੇ ਤੂ ਸਾਹਿਬ; ਆਵਹਿ ਰੋਹਿ ॥

ਹੇ ਸਾਹਿਬ=ਮਾਲਕ ਪਰਮੇਸ਼ਰ! ਇਹਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਕਰਮ ਦੇਖ ਕੇ ਆਪ ਜੀ ਕਿਤ=ਕਿਸ ਕਉ=ਵਾਸਤੇ ਰੋਹਿ=ਕ੍ਰੋਧ 'ਚ ਆਉਂਦੇ ਹੋ? ਆਪ ਤਾਂ ਪਰਮ ਦਿਆਲੂ ਹੋ।

ਜੇ ਤੂ ਸਾਹਿਬ; ਆਵਹਿ ਰੋਹਿ ॥

ਹੇ ਸਾਹਿਬ=ਮਾਲਕ! ਜੇ ਤੂੰ ਰੋਹਿ=ਕ੍ਰੋਧ ਜਾਂ ਗੁੱਸੇ 'ਚ

ਆ ਵੀ ਜਾਵੇਂਗਾ ਵਾ: ਫਿਰ ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਸਾਹਿਬ=ਮਾਲਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੰਦ ਕਰਮ ਦੇਖ ਕੇ ਰੋਹਿ=ਕ੍ਰੋਧ 'ਚ ਆ ਵੀ ਜਾਵੇਂ;

ਤੂੰ ਓਨਾ ਕਾ, ਤੇਰੇ ਓਹਿ॥

ਤਾਂ ਵੀ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੂੰ ਓਨਾ=ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਕਾ=ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈਂ ਤੇ ਓਹਿ=ਉਹ ਜੀਵ ਸਭ ਤੇਰੇ ਹੀ ਰਚੇ ਹੋਏ ਹਨ ਵਾ: ਫਿਰ ਵੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨੀ ਹੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਹੈਂ ਤੇ ਉਹ ਤੇਰੇ ਦਾਸ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਬੋਲ ਵਿਗਾੜ; ਵਿਗਾੜਹ ਬੋਲ॥

ਸਿੱਧਾਂ ਦੇ ਮੁਖ ਦੁਆਰਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਬੋਲ ਵਿਗਾੜ=ਬਚਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਾਂ, ਭਾਵ ਮੈਂ-ਮੈਂ ਕਰ ਕੇ ਬੋਲ=ਵਾਕਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਤੋਂ ਵਿਗਾੜਹ=ਖਰਾਬ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਡਾ ਨਾਮ ਹੀ ਬੋਲ ਵਿਗਾੜ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ ਵਾ: ਅਸੀਂ ਜੀਵ ਤਾਂ ਵਿਗਾੜਹਿ ਬੋਲ=ਹੰਗਤਾ 'ਚ ਬੋਲਦੇ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਵਿਗਾੜ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡਾ ਬੋਲ ਵਿਗਾੜ ਵਾਲਾ ਸੁਭਾਅ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਜੂਨੀਆਂ 'ਚ ਭਟਕਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਤੂੰ ਨਦਰੀ ਅੰਦਰਿ; ਤੋਲਹਿ ਤੋਲ॥

ਪਰ ਤੂੰ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਦਰੀ=ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੋਲਹਿ=ਤੋਲਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ, ਭਾਵ ਤੂੰ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਮਾੜੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿਆਉਂ ਰੂਪੀ ਤਰਾਜ਼ੂ ਵਿਚ ਤੋਲਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ ਵਾ: ਪਰ ਹੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ! ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਤੂੰ ਨਦਰੀ=ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈਂ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਤੋਲਹਿ ਤੋਲ=ਤੇਰੇ ਵੀਚਾਰ ਨੂੰ ਵੀਚਾਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਜਹ ਕਰਣੀ; ਤਹ ਪੂਰੀ ਮਤਿ॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਜਹ=ਜਿਥੇ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਦੀ ਕਰਣੀ=ਕਮਾਈ ਹੈ। ਤਹ=ਉਥੇ ਪੂਰੀ ਮਤਿ=ਅਕਲ ਹੈ ਉਹ ਕਮਾਈ ਵਾਲੇ ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਹੀ ਪੂਰਣ ਮੱਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ ਭਾਵ ਅਕਲਵਾਨ ਹਨ।

ਕਰਣੀ ਬਾਝਹੁ; ਘਟੇ ਘਟਿ॥

ਕਰਣੀ ਬਾਝਹੁ=ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵ ਘਾਟੇ ਹੀ ਘਾਟੇ 'ਚ ਪਏ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਵਾ: ਘਾਟੇ ਕਾਰਨ ਟੇਢੀਆਂ ਮੇਢੀਆਂ ਜੂਨਾਂ-ਸੱਪ, ਕਿਰਲੀਆਂ, ਚੂਹੇ ਆਦਿ 'ਚ ਪਏ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਗਰਭ ਜੂਨੀਆਂ 'ਚ ਆਉਣ ਦਾ ਘਾਟਾ ਭੋਗਦੇ ਹਨ ਵਾ: ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਟਿ=ਸਰੀਰ ਲਾਹਨਤਾਂ ਰੂਪੀ ਘੱਟੇ ਵਿਚ ਪਏ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਲਾਹਨਤਾਂ ਰੂਪੀ ਖੇਹ ਸਿਰ ਉਤੇ ਪੈਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਣਵਤਿ ਨਾਨਕ; ਗਿਆਨੀ ਕੈਸਾ ਹੋਇ॥

ਸਿੱਧਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਆਪ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਗਿਆਨਵਾਨ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਣਵਤਿ=ਬੇਨਤੀ ਪੂਰਵਕ ਸਿੱਧਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਗਿਆਨੀ=ਗਿਆਨਵਾਨ ਕੈਸਾ=ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਇ=ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ -

ਆਪੁ ਪਛਾਣੈ; ਬੁਝੈ ਸੋਇ॥

ਜੇ ਸਾਖੀ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰਿਆਂ 'ਚ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪਛਾਣੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਪਛਾਣਣ ਵਾਲੇ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹਨ। ਸੋਇ=ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਬਾਰੇ ਬੁਝੈ=ਪੁੱਛੇ, ਭਾਵ ਜੇ ਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਗਿਆਨ ਪਾ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ 'ਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇਖੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਤਮ ਰੂਪ ਨੂੰ ਪਛਾਣਣਾ ਕਰੇ।

ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ; ਕਰੇ ਬੀਚਾਰੁ॥

ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ=ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੁਆਰਾ ਸਤਿ ਅਸਤਿ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਕਰੇ, ਭਾਵ ਨਿਰਣਾ ਕਰੇ।

ਸੋ ਗਿਆਨੀ; ਦਰਗਹ ਪਰਵਾਣੁ॥੪॥੩੦॥

ਹੇ ਸਿੱਧੋ! ਸੋ=ਉਹੋ ਹੀ ਸੱਚਾ ਗਿਆਨੀ=ਗਿਆਨਵਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਦਰਗਹ 'ਚ ਵੀ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

'ਚਲਦਾ.....!'

ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀਆਂ

1. ਰਿਨੂਅਲ ਦਾ ਚੰਦਾ ਭੇਜਣ ਲਈ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਰਿਨੂਅਲ ਤਰੀਕ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦਸਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਚੰਦਾ ਰਿਨੂਅਲ ਲਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਹੈ।
2. ਜੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਲਈ ਚੰਦਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਇਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨਾ ਪੁਜਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਰਕਮ ਦਾ ਰਸੀਦ ਨੰਬਰ ਆਦਿ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੇ।
3. 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਛਪੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦੀ ਵਿਚ ਨਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ। ਜੇਕਰ ਆਪ ਪੁਰਾਣੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨਹੀਂ ਰਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਡੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਤਰਣ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਵਾਪਿਸ ਕਰ ਦਿਤੇ ਜਾਣ।

ਨੌ ਰਤਨ - ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਮਈ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-58)

ਪੁਰ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਮੋੜਾ ਪਵਾਇਆ

ਲੰਦਨ ਵਿਖੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਇਕ ਭਿਆਨਕ ਹਾਦਸਾ ਹੋਇਆ। ਇਕ ਦਿਨ ਸੇਵਾ ਅੰਦਰ ਲੱਗੀ ਦੰਪਤੀ ਸ: ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਇਆਲੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਬਾਹਰ ਹਲਾ ਗੁਲਾ ਸੁਣਿਆ। ਜਦੋਂ ਬਾਹਰ ਪੁਜੇ ਤਦ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੱਚੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਕੇ ਬੇਸੁਧ ਪਈ ਹੈ। ਕਲਸੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਗੱਡੀ ਮੰਗਵਾਈ। ਪਰ ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਕਿ ਬੱਚੀ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਦੀ। ਪਰ ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਸੀ, 'ਪ੍ਰਭ ਭਾਵੇਂ ਬਿਨੁ ਸਾਸ ਤੇ ਰਾਖੇ ॥' ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਜਾਉ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਸੀ ਕਿ ਕੇਸ ਸੀਰੀਅਸ ਹੈ ਪਰ ਨਾ ਉਮੀਦ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਘਟੇ-ਘਟ ਇਕ ਰਾਤ ਤਾਂ ਅਜਮਾਇਸ਼ ਕਰਨੀ ਹੀ ਪਵੇਗੀ। ਫਿਰ ਸਾਡੀ ਗੁਡੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਮਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਦ ਉਥੇ ਹੀ ਮਰ ਜਾਂਦੀ। ਕਲਸੀ ਦੇ ਘਰੋਂ ਬੀਬੀ ਨੇ ਪੂਰੇ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਟੀਕੇ ਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇਣ ਪਿਛੋਂ ਅੱਖ ਖੁਲ੍ਹੀ। ਤਦ ਕਹਿ ਉਠੀ, ਮੰਮੀ ਤੁਸੀਂ ਏਥੇ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਿਥੇ ਹਨ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਜਾਉ, ਮੈਂ ਠੀਕ ਹਾਂ।

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕੇਵਲ ਇਕ ਹੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ, ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਸਗੋਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਜੂਸ ਤੇ ਫਲਾਂ ਦਾ ਰਸ ਹੀ ਦਿਉ। ਜਦੋਂ ਬੀਬੀ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਤੇ ਨਰਸਾਂ ਮੀਟ ਤੇ ਸ਼ੋਰਬਾ ਅੰਡਾ ਦੇਣ ਪਰ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਬੱਚੀ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਜਜ਼ਬੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਖਾਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਤਦ ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸੁਤੇ ਹੀ ਫੁਰਮਾਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਦੁਨਿਆਵੀ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵੀ ਹੱਲ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਫਿਕਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਲਕ ਦੀ ਸਪੁਰਦਾਰੀ ਵਿਚ ਛੱਡੋ, ਉਹ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਹੱਡੀਆਂ ਦੀ ਪੀੜ ਤੇ ਹੋਰ ਤਕਲੀਫਾਂ ਵੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰ ਵੀ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ ਕਿ ਬੱਚੀ ਦੀ ਸਿਹਤ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਠੀਕ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੰਦਾਂ ਦੀ ਪੀੜ, ਹੱਡੀਆਂ ਦੀ ਚੀਸ ਤੇ ਫਿਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਕੋਝਾ ਅਸਰ ਸਰੀਰ ਪਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਸਦਾ। ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਇਹ

ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਿਸ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਉਹ ਪਾਵਨ ਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਲ ਭੱਜ ਤੁਰਿਆ। ਮਾਨੋ ਮੁਰਦਾ ਰੂਹਾਂ ਵਿਚ ਜਾਨ ਆਈ ਤੇ ਭੁੱਖੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਆਹਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰ ਲਈ ਸੀ।

ਇਕ ਹੋਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼

ਸ: ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਨਸਰਾਲਾ ਇਕ ਰਬੜ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿਚ ਨੌਕਰ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਆਏ, ਸਾਰੇ ਅਰਾਮ ਐਸ਼ ਦੀ ਭੇਟ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਜੇਕਰ ਟੈਕਸ ਪੂਰਾ ਦੇਵੇ ਤਦ ਸਭ ਕੁਝ ਹੀ ਕੁਰਕ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਚਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਗਲਤ ਬਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਬਚਣਾ ਚਾਹਿਆ ਪਰ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਿਆ।

ਉਸ ਨੇ ਸ: ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੋਠੀ ਪੁੱਜ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਂ ਇਕ ਗੁਨਹਗਾਰ ਹਾਂ ਪਰ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਤੋਬਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਪਰ ਤਰਸ ਕਰੋ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਝੂਠ ਬੁਰਾ ਹੈ ਤੇ ਲੋਕ ਵਿਵਹਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਸੱਚ ਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਜੋ ਸਤ ਧਰਮ ਦੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਹਾਂ, ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਝੂਠ ਬੋਲ ਕੇ ਬਚ ਜਾਣ ਦਾ ਰਾਹ ਕਿਵੇਂ ਦਸ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਉਹ ਧਾਹਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਰੋ ਪਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗਾ ਮਿਹਰ ਕਰੋ। ਗੁਰੂ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਮੈਨੂੰ ਬਚਾ ਲਵੋ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦਰੱਵ ਉਠੇ ਤੇ ਕਿਹਾ, ਚਲੋ ਧਰਮ ਦੇ ਰਾਹ ਚਲੋ, ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਮਿਹਰ ਕਰੇਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਸਬੰਧਤ ਅਫਸਰ ਕੋਲ ਜਾਉ ਤੇ ਸੱਚੇ ਸੱਚ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸੋ। ਫਿਰ ਸੱਚ ਬੋਲ ਕੇ ਜੇਕਰ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਖਾਉਗੇ ਤਦ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਹੀ ਦਰਗਾਹ ਅੰਦਰ ਹੋਰ ਝੂਠੇ ਨਹੀਂ ਹੋਵੋਗੇ। ਇਸ ਨੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਨਿਸ਼ਚੇ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਹੋਰ ਚਾਰਾ ਨਾ ਤਕ ਕੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਪੁਰ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਸੱਚੇ ਸੱਚ ਹੀ ਜਾ ਦਸਿਆ ਤੇ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਦੀ ਮਾਫੀ ਜਾਂ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅਫਸਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਮੇਰੀ ਜਮੀਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦਿਆਂ ਪਰ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਆਪ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਜਾਉ ਪਿਛਲਾ ਸਾਰਾ ਹਿਸਾਬ ਮੁਆਫ ਤੇ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਸੱਚ ਦਸਣ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾਉ।

ਜਦੋਂ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਏ ਦੇਣ ਤੇ ਸੱਚ

ਬੋਲਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੀ ਕਰਨਹਾਰ ਪਾਵਨ ਮਹਾਨ ਆਤਮਾ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ, ਤਦ ਇਸ ਨੇ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕੀਤਾ।

ਇਆਲੀ ਬਾਰੇ

ਸ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਦੀਦਾਰੀ ਦੀਵਾਨਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸੀ। ਉਹ ਹਰ ਸਮੇਂ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿੰਦਾ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਟਹਿਲ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਬਚਨ ਕਿਧਰੇ ਚਾਲੇ ਪਾਣ ਸਮੇਂ ਹੋਣ। ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਸਮੇਂ ਫਿਰ ਖਾਸ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਸ ਹੋ ਕੇ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲਣ ਉਹ ਨੋਟ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਸਚਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਮਹਾਨ, ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਬਰਬਰ ਟਾਉਨ ਵਿਚ ਦੀਵਾਨਾਂ ਦੇ ਆਰੰਭ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਕੁਰਸੀ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਡਾਕਟਰ ਜਾਂ ਫਿਰ ਵਕੀਲ ਤੋਂ ਪਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ।

1. ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਜਾਵੇ ਤਦ ਸਰੀਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਤੇ ਕੋਈ ਰੋਕ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ?

2. ਕੀ ਕੁਦਰਤੀ ਮੌਤ ਹੋਣ ਪਰ ਵੀ ਡਾਕਟਰੀ ਮੁਆਇਨਾ ਤੇ ਦੇਖ ਭਾਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

3. ਬਾਹਰ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਕੀ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

4. ਬਕਸਾ ਜੋ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਹਿਤ ਬਣਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਿਤਨਾ ਖਰਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਚਿਰ ਵਿਚ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

5. ਲੰਦਨ ਦੇ ਚੌਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਮਹਾਨ ਸਾਗਰ ਦੀ ਖਾਈ ਹੈ। ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਮੇਲੇ ਤੋਂ ਵਾਂਝੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ।

6. ਭੰਬੋਰ ਸਾਹਿਬ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦਾ ਤਪ ਸਥਾਨ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੌਪਈ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਾਸ ਨਦੀ ਦਾ ਬੇਟ ਕਾਫੀ ਡੂੰਘਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਸੰਤ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਹਰਖੇਵਾਲ ਦਾ ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਥਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਰਹੇਗੀ। ਸਤਿਲੁਜ ਹਰੀਕੇ ਪਤਣ ਪਾਣੀ ਬੜਾ ਥੜਾ ਹੈ।

7. ਜੇਕਰ ਲੋੜ ਪਈ ਤਦ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਤਾਰ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਸਦ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਲਵੇਗਾ।

8. ਇਥੋਂ ਸਰੀਰ ਲੈ ਜਾਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਕਾਗਜ਼ ਡਾਕਟਰੀ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਇਹ ਡਾਕਟਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਰ ਲੈਣਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਖਬਰ ਹੈ।

9. ਡੇਰੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਸੰਤ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪ ਸੰਭਾਲ ਲੈਣਗੇ।

ਇਹ ਬਚਨ ਇਆਲੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਾਰੀਖਾਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਫਿਰ ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਨਿਰਾਲੇ ਨਿਰਲੇਪ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਜਾਣੇ ਜਾਣਕਾਰ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਹ ਜਦੋਂ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਗਰੀਬ ਵੀ ਧੋਖਾ ਖਾ ਗਿਆ।

ਤੇਰਾਂ ਦਾ ਮਨਹੂਸ ਹਿੰਦਸਾ

ਸ. ਸੁਦਾਗਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਪੁੱਜ ਕੇ ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਾਰਾ ਰਵੱਈਯਾ ਗੱਲਬਾਤ ਤੇ ਮਨੋਬਿਰਤੀ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿਤੀ। ਉਹ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਬੋਲਦੇ ਤੇ ਜਦੋਂ ਹੀ ਬੋਲਦੇ ਫੁਰਮਾਂਦੇ ਸਨ।

'ਵਾਹ ਉਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੋਈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕੋਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਸ ਕਰਤੇ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਵਿਚ ਕੀ ਫਰਕ ਪੈ ਜਾਏਗਾ।'

ਇਕ ਵਾਰੀ ਬੈਠੇ-ਬੈਠੇ ਕਹਿ ਉਠੇ ਛੋਟੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਧਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ। ਉਹ ਇਸ ਵਾਰੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਦਾਸ ਹੋ ਚੁਕੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਿਰਹੋਂ ਤੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀਆਂ ਚੀਸਾਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦਿੰਦੀਆਂ ਸਨ।

ਛੇਵੇਂ ਮਹੀਨੇ ਕਾਫੀ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਡੇਰੇ ਤੋਂ ਤਾਰ ਪੁਜੀ ਕਿ ਸੰਤ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਤਾਰ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਚੁਪ ਹੀ ਰਹੇ। ਫਿਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਵੱਡੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਅੰਤਮ ਦਰਸ਼ਨ ਆ ਗਏ ਨੇਤਰ ਸਜਲ ਹੋ ਉਠੇ। ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ -

ਵਤਨ ਸੇ ਦੂਰ, ਵਤਨ ਕੀ ਵਫਾ ਕੇ ਲੀਏ

ਰਾਖ ਲੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਬੇ ਬਸੀ ਕੀ ਲਾਜ।

ਫਿਰ ਬੋਲੇ, ਤੁਸੀਂ ਜਲਦੀ ਕਰ ਗਏ ਵਾਰੀ ਸਾਡੀ ਸੀ; ਹੁਣ ਉਡੀਕ ਕਰੋ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਪੁੱਜ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਜੋ ਵੀ ਸੱਜਣ ਸਨ ਸਾਰੇ ਹੀ ਦਰੱਵ ਗਏ ਸਨ। ਹਰ ਕੋਈ ਧਾਹਾਂ ਮਾਰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਕਰਤੇ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਮੌਜ ਅੰਦਰ ਕੌਣ ਦਖਲ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਯਕੀਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਸਕਦਾ ਕਿ ਚੰਗੀ ਭਲੀ ਸਿਹਤ ਹੈ, ਫਿਰ ਹੁਣ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਵੁਲਵਰ ਹੈਪਟਨ ਦਾ ਤੇਰਾਂ ਦਿਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਿਖ ਜਗਤ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗਾ ਪਿਆ।

ਇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਅੰਦਰ ਤੇਰਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦਸਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਨਹੂਸ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇਰਾਂ ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ ਰਖਦੇ, ਹੋਟਲ ਅੰਦਰ ਤੇਰਾਂ ਨੰਬਰ ਦਾ ਕਮਰਾ ਨਹੀਂ ਰਖਦੇ, ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਤੇਰਾਂ ਨੰਬਰ ਦੀ ਬੈਰਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਪਲਟਨ ਦੇ ਨੰਬਰ ਵੀ ਤੇਰਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ। ਉਹ ਕਿਉਂ ਹੈ। ਉਸ ਦਸਿਆ ਕਿ ਯਸੂਹ ਮਸੀਹ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਆਖਰੀ ਰਾਤ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਉਸ ਰਾਤ ਉਹਨਾਂ ਪਾਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਜ਼ਮਾਏ ਹੋਏ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੇਰਾਂ ਹੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦੇ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਹਸਤੀ ਤੋਂ ਹੀ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿਉਗੇ। ਤਦ ਇਕ ਸੇਵਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ? ਤਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਈ ਆਤਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਤੂੰ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਲਾਹਨਤਾਂ ਭੇਜੇਗਾ ਤੇ ਇਕ ਚੇਲਾ ਮੈਨੂੰ ਵੇਚ ਵੀ ਦੇਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਐਸਾ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜੀ ਦਸਤੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੋਲੇ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ ਤੇ ਪੁਛਿਆ ਦਸੇ ਯਸੂਹ ਕਿਹੜਾ ਹੈ? ਤਦ ਸਾਰਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਸੂਰਤ ਤੋਂ ਹੀ ਨਾਵਾਕਫ ਹਾਂ। ਫਿਰ ਯਹੂਦ ਐਸਕਰੂਤੀ ਨੇ ਤੀਹ ਰੁਪਏ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਵੱਡਾ ਮੁਰੀਦ ਫੜੇ ਜਾਣੇ ਡਰ ਕੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਯਸੂਹ ਪਰ ਲਾਹਨਤ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਯੂਰਪੀਨ ਤੇ ਫਿਰ ਈਸਾਈਆਂ ਦਾ ਪੁਜਾਰੀ ਤੇਰਾਂ ਦੇ ਹਿੰਦਸੇ ਪਰ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਪਰ ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯਸੂਹ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਕੇ ਵੱਡਾ ਬਣਿਆ ਕਿ ਛੋਟਾ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਜੇਕਰ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਦੇ ਤਦ ਯਸੂਹ ਦਾ ਧਰਮ ਤਦੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਰ ਸੁਰਜੀਤ ਹੋਣ ਲਈ ਸੌ ਸਾਲ ਪਿਛਾਂਹ ਨਾ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਮਹਾਨ ਪਵਿੱਤਰ ਅੰਕ ਹੈ। ਜੇ ਤੇਰਾਂ ਨਹੀਂ ਤੇਰਾ ਹੀ ਤੇਰਾ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰੋਂਦਾ ਤੇ ਹਉਮੈ ਦਾ ਤਿਆਗ ਦਸਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਸ ਅੰਕ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਮਿਟ ਕੇ ਇਕ ਮਾਤਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੀ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਜੇਕਰ ਅਸਾਂ ਇਥੇ ਤੇਰਾਂ ਦੀਵਾਨ ਦਿਤੇ ਹਨ ਤਦ ਇਹ ਹਸਤੀ ਤੋਂ ਉਪਰ ਤੇ ਇਕ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੀ ਜਾਤ ਅੰਦਰ ਸਮਾਂ ਜਾਣ ਦੀ ਯਾਦ ਸਾਨੂੰ ਕਰੋਂਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਰੀਰ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਲ ਤਕ ਕੇ ਘਬਰਾ ਗਏ। ਤਦ ਪ੍ਰਕਰਣ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿਤਾ।

ਇਕ ਦਿਨ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਜਥੇ ਦੇ ਸੰਗੀ ਤੇ ਖਾਸ ਸੇਵਕ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਖਾਸ ਤਕਲੀਫ ਹੈ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਗੱਲ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹੋ। ਤਦ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਹੀ ਸੀਟਾਂ ਬੁਕ ਕਰਵਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਹੁਕਮ ਕਰੋ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਹੱਸ ਪਏ ਤੇ ਫੁਰਮਾਇਆ, ਤੂੰ ਪਾਗਲ ਹੈਂ ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਸਮਾਂ ਹਾਲਾਤ ਧਰਤੀ ਤਿੰਨਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਜੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁਖਾ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਆਪ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਵਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਬਚਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਤੇ ਕਈ ਲੋਭੀ ਤੇ ਇੱਛਾਧਾਰੀ ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਹਨ। ਜੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਅਧਿਕ ਪੈਂਡਾਂ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਹਨ। ਫਿਰ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਹਰ ਕਾਮਨਾ, ਦਿਲੀ ਜਜ਼ਬੇ ਤੇ ਲੋਕ ਪਿਆਰ, ਲੋਭ ਕੁਝ ਤਕ ਕੇ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਇਹ ਆਗਿਆ ਦਾ ਹਰ ਕੀਮਤ ਪਰ ਪਾਲਨ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਅੰਤਮ ਪ੍ਰਵਾਹ ਸਤਿਲੁਜ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰਮਸਰ ਦੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਵੀ ਆਖਰੀ ਮੇਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਵਹਿਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਕਿਧਰੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ। ਉਹ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਾਡੀ ਇਹ ਲੰਬੀ ਤੇ ਸਦੀਵੀ ਯਾਤਰਾ ਅਰੰਭ ਹੋਣ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਦੀਆਂ ਯਾਤਰਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

"ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਹੱਸ ਪਏ ਤੇ ਕਿਹਾ ਭਾਈ ਵਾਹ ਦੇ ਘੜੀਆਂ ਕਾਲ ਨਾਲ ਦੇ ਚਾਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ ਸੀ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।" ਇਸ ਵਾਰੀ ਦੇ ਦੌਰੇ ਸਮੇਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਇਹ ਸਖਤ ਹੁਕਮ ਸੀ ਹਰ ਸੰਗੀ ਸਾਥੀ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਦੋ ਵਜੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰੇ। ਫਿਰ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁਜੀ ਦੇ ਪਾਠ ਉਪਰੰਤ ਸ਼ਬਦ ਸੁਰਤ ਦੀ ਮਹਾਨ ਮੰਜ਼ਲ ਰਾਹੀਂ ਸਮਾਧੀ ਸਥਿਤ ਹੋਵੇ। ਦਿਨ ਸਮੇਂ ਵੀ ਸੁਰਤ ਜੇਕਰ ਅਸਲ ਟਿਕਾਣੇ ਨਾ ਟਿਕੇ ਤਦ ਅਭਿਆਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਤਦ ਘਟੇ ਘਟ ਮੂਲਮੰਤਰ ਦੀ ਮਾਲਾ ਹੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਕ ਚਲਦੀ ਰਹੇ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਉਹ ਦਿਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਛਕ ਬਰਾਜ ਨਾ ਜਾਏ। ਇਹ ਸਥਾਨ ਜਿਥੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਪਾਵਨ ਗੁਰਧਾਮ ਹੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕਲਸੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਕਾਨ ਤੋਂ ਤੁਰਨ ਸਮੇਂ ਫੁਰਮਾਇਆ -

"ਕਰਕੇ ਰੈਣ ਬਸੇਰਾ ਕੁੰਜਾਂ ਉਡ ਚਲੀਆਂ"

'ਚਲਦਾ,.....!'

(ਗਿਆਨੀ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਤ 'ਨੌ ਰਤਨ' ਵਿਚੋਂ
ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਗਮਨ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਚਮਤਕਾਰ)

ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਨ-ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਮਈ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-60)

ਮਰਦਾਨਾ - ਤੇ ਭਲਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਆਖਿਆ ਹੈ, ਮਨ ਨਾਮ, ਨਾਲ ਟਿਕ ਗਿਆ ਤੁਸਾਂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕੇ, ਫੇਰ ਜੋ ਲੋੜ ਕਿ ਥੋੜ੍ਹਾ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕੀ ਉਹ ਪੂਰੀ ਆਪੇ ਹੋ ਜਾਏਗੀ?

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਬਹੁਤੀ ਵੇਰ। ਪਰ ਜੇ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸੁਰਤ ਦਾ (ਰੂਹਾਨੀ) ਖੇੜਾ ਤਾਂ ਬਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਤੇ ਸੁਰਤ ਦੀ ਤਾਰ ਤਾਂ ਤੁਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਨਾ। ਉਹ ਜੋ ਲੋੜਾਂ ਦਾ ਪੁੱਗਣਾ ਸੀ ਉਹ ਤਾਂ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਅਕਲਾਂ ਨਾਲ ਬੀ ਕਦੇ ਪੁੱਗਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਪੁੱਗਦਾ। ਇਸ ਅੰਦਰੋਂ ਮਿਲੇ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਜੇ ਭਲਾ ਨਾ ਪੁੱਗਾ ਤਾਂ ਅੰਦਰ ਦੀ ਜਿੰਦ ਕਣੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਨਾ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਜੇ ਅਸੀਂ ਚਾਹੀਏ ਕਿ ਉਹ ਪੁੱਗੇ ਹੀ ਤਾਂ ਨਾਮ ਵਿਚ ਲੱਗਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ-ਭਗਤੀ ਨਾ ਹੋਈ ਇਹ ਤਾਂ ਵਟਾਂਦਰਾ ਤੇ ਸੌਦਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਮਰਦਾਨਾ - ਫੇਰ ਅਕਲ ਤੇ ਉੱਦਮ ਨਾ ਵਰਤੇ?

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਫੇਰ ਤੂੰ ਉਹੋ ਲੱਲੀ ਲਾਈ ਹੈ, ਜੋ ਸੁੱਤੀਆਂ ਸੁਰਤਾਂ ਵਾਲੇ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਕਲ ਵਰਤੇ ਉੱਦਮ ਕਰੋ, ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰੋ? ਮੂਰਖਤਾ ਤੇ ਆਲਸ ਤਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸਲਾਹੇ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸੁਰਤੇ ਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਟਿਕਾਉ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਆਤਮ ਚਾਉ ਦੇ ਘਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਯਾ ਜੋ ਅੰਦਰ ਖੇੜਾ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਜਗਤ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸੁਖੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਤੂੰ ਇਸ ਆਪਣੀ ਸਿਰ ਬੀਤੀ ਉੱਤੇ ਹੀ ਸੋਚ ਕਿ ਉਦਮ ਤੇ ਅਕਲ ਨੂੰ ਤੂੰ ਵਰਤ ਆਇਆ ਹੈਂ, ਬਣਿਆਂ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸਗੋਂ ਨਾਮ ਤੇ ਖੇੜਾ ਗੁਆ ਆਇਆ ਹੈਂ। ਉਦਮ ਤੇ ਅਕਲ ਮਾੜੇ ਨਹੀਂ, ਖੇੜਾ ਗੁਆ ਲੈਣਾ ਮਾੜਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਹੋਰ ਕੋਈ ਅਕਲ ਉੱਦਮ ਚਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲਾ, ਪਰ ਖੇੜਾ ਸੰਭਾਲੀਂ। ਜੇ ਖੇੜਾ ਨਾ ਗੁਆਚਾ ਤਾਂ ਤੂੰ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈਂ, ਅਮਰੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ। ਡੂੰਘੀ ਸੋਚ ਕਰ ਕਿ ਜਿਸ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਤੂੰ ਪਿਆ ਚੰਬੜ ਰਿਹਾ ਹੈਂ ਉਸ ਨੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ, ਪਰ ਖੇੜੇ ਦਾ ਜੀਵਨ, ਜੋ ਅਮਰ ਜੀਵਨ ਹੈ, ਉਹ ਰਹੇਗਾ। ਜੇ ਅਕਲ ਤੇ ਉੱਦਮ ਦੀ ਦੌੜ ਮੁੱਕ ਗਈ ਹਈ ਤਾਂ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸਭਾਲ, ਖੇੜੇ ਦੇ ਘਰ ਖਿੜ ਤੇ ਬਹਿ ਜਾ ਆਰਾਮ ਨਾਲ। 'ਹਰਿ ਸਿਉਂ ਸਮਾਈ ਕਰ ਅੰਦਰ।' ਅੰਤਰ ਸਮਾਈ ਨਾਲ ਆਪਾ ਸੁਤੇ ਹੀ ਮਾਲਕ ਦੀ ਛੁਹ ਵਿਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਹਿ ਜਾ

ਏਸ ਮੌਜ ਵਿਚ। ਦੇਖ ਕਿ ਰਾਤ ਅੱਗੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਕੁਛ ਖਾਣ ਨੂੰ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਂਈਂ ਦੀ ਮਿਹਰ, ਜੇ ਨਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਇਸੇ ਰੰਗ ਬੈਠਾ ਰਹੁ, ਸਾਂਈਂ ਨਾਲੋਂ ਸਾਕਤ ਤਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇਂਗਾ, ਇਕ ਸੈ ਤੇ ਅਮੋਲਕ ਸੈ ਤਾਂ ਪੱਲੇ ਰਹਿ ਜਾਏਗੀ ਨਾ! ਕਿਉਂ ਸਮਝੋ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਗੱਲ?

ਮਰਦਾਨਾ - ਸੁਹਾਣ ਤੇਰੇ ਜੇਰੇ ਨੂੰ ਜੋ ਮੈਂ ਮੂਰਖ ਨਾਲ ਕੱਟਦੇ ਹੋ; ਕੱਟਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤੇ ਕੱਖਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲੀ ਨੂੰ ਦੰਦ ਖੰਡ ਦੇ ਪਾੜਛੇ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋ। ਸੁਹਾਣ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਨੂੰ, ਤੇਰੇ ਖੇੜੇ ਨੂੰ, ਤੇਰੇ ਉਸ ਪਰਮ ਤੱਤ ਨੂੰ ਜਿਸ ਦੀ ਛੁਹ ਖੇੜੇ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਹਿਕੇ ਜਿਸਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਮਨ ਹਾਜ਼ਰ ਕੀਤਿਆਂ ਉਸ ਦੀ ਛੁਹ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਤੇ ਛੁਹ ਖੇੜਾ ਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਲੈ ਹੁਣ ਮਿਹਰ ਕਰ ਜੋ ਤੇਰਾ ਲਾਇਆ ਬੂਟਾ ਰਤੀਂ ਲਹਿਰਾ ਲੈਂਦਾ ਰਹੇ। ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਮਰਦਾਨਾ 'ਸਤਿ ਕਰਤਾਰ' ਕਹਿ ਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ, ਟਿਕ ਕੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ। ਕੁਛ ਚਿਰ ਦੇ ਬਾਦ ਬੈਠੇ ਹੀ ਨੀਂਦ ਪੈ ਗਈ। ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਸਰੀਰ ਆਪੇ ਨਿਸਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਚਾਦਰ ਜਿਸ ਦੀ ਝੁੰਬ ਮਾਰੀ ਹੋਈ ਸਾਸੁ, ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਵਿਲਿੁਟ ਗਈ ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਹੀ।

ਜਦੋਂ ਤਿੰਨ ਪਹਿਰ ਰਾਤ ਬੀਤ ਗਈ ਤਾਂ ਅਭਿਆਸੀ ਮਰਦਾਨੇ ਦੀ ਜਾਗ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ। ਕੀਹ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ ਜਾਰੀ ਹੈ ਤੇ ਸੁਰਤ ਸੁਖੀ ਹੈ, ਥੋੜ੍ਹਾ-ਥੋੜ੍ਹਾ ਪਾਲਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਬਹੁਤ ਨਹੀਂ। ਫੇਰ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਅਕਾਸ਼ ਵੰਨੇ ਤੱਕਿਓਸੁ; ਆਖਣ ਲੱਗਾ, ਉਠ ਮਨਾ! ਰਬਾਬ ਵਜਾ, ਕੀਰਤਨ ਕਰ, ਵੇਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਾਂ ਉਠਿਆ ਤਾਂ ਕੀਹ ਦੇਖੇ ਕਿ ਲਾਗੇ ਹੀ ਪੂਣੀ ਲਗ ਰਹੀ ਹੈ, ਅੱਗ ਲਟ-ਲਟ ਬਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਕੁਛ ਲੱਕੜਾਂ ਅਜੇ ਹੋਰ ਪਾਸ ਪਈਆਂ ਹਨ, ਦੇਖ ਕੇ ਅਚਰਜ ਹੋ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਤੱਕੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਆਸਣ ਪਿਆ ਹੈ ਪਰ ਆਪ ਸੁਖ ਹੈਨ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਚਿਰ ਮਗਰੋਂ ਆਪ ਆ ਗਏ ਤਾਂ ਮਰਦਾਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਇਹ ਅੱਗ ਕਿੱਥੋਂ ਆ ਗਈ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੱਸ ਕੇ ਬੋਲੇ ਜਿਸ ਦਾਤੇ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗ ਕੇ ਟਿਕ ਗਿਆ ਸੈਂ, ਉਸ ਦੀ ਨਦਰ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਨ ਮਿਹਰ ਪਾ ਦਿਤੀ ਹੋਈ।

ਮਰਦਾਨਾ - ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ?

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਮਰਦਾਨਿਆਂ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਥੱਕਾ ਸੈਂ, ਥੋੜ੍ਹੇ ਚਿਰ ਵਿਚ ਹੀ ਤੂੰ ਸੌਂ ਗਿਆ ਸੈਂ। ਅਜੇ ਸਵੀਂ ਸਾਂਤੀ ਸੀ ਕਿ ਬਨ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਕੋਈ ਆਇਆ, ਗੋਹਾਂ ਮਾਰ

ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸ਼ਿਕਾਰੀ, ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਲੱਕੜਾਂ ਦੀ ਪੰਡ ਸੀ ਤੇ ਹੱਥ ਦੀਣੀ ਬਲਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਸਾਨੂੰ ਡਿੱਠਾ ਤੇ ਲੱਕੜਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਭੁੰਜੇ ਧਰ ਕੇ ਪਾਸ ਆ ਬੈਠਾ ਤੇ ਡਾਢੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, ਸਾਧੂ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਰਾਤ ਕਿਵੇਂ ਗੁਜ਼ਾਰਸੋ, ਧੂਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਤਾਂ ਅਸਾਂ ਆਖਿਆ, ਬੀਤ ਜਾਏਗੀ। ਤਾਂ ਉਸ ਆਖਿਆ, ਮੈਂ ਧੂਣੀ ਲਾ ਦਿਆਂ? ਅਸਾਂ ਆਖਿਆ ਤੂੰ ਟੱਬਰਦਾਰ ਹੈਂ, ਅੱਜ ਤੈਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੱਕੜਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚ ਕੇ ਹੀ ਤੂੰ ਅੰਨ ਪਾਣੀ ਲੈਣਾ ਹੋਊ! ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਨੀਵੇਂ ਹਾਂ, ਸਾਡਾ ਕਿੱਤਾ ਬੀ ਨੀਵਾਂ ਹੈ, ਪਰ ਹੇ ਸਾਧੂ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰੇ ਮਨੋ ਡਾਢਾ ਕੁਛ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਰਾਤ ਬਾਹਰੇ ਬੈਠੋ ਤੇ ਪਾਲਾ ਸਹੋ। ਮੇਰੇ ਘਰ ਬਾਲਣ ਹੈਗਾ ਹੈ ਤੇ ਦੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਜੋਗਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਬੀ ਹੈ। ਮਾਂ ਵਹੁਟੀ ਤੇ ਬੱਚੇ ਭੁੱਖੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਅਰਜ਼ੋਈ ਮੰਨ ਲਵੋ। ਤਾਂ ਅਸਾਂ ਆਖਿਆ, ਜੇ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਭਾਉ ਹੋ ਆਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਚੰਗਾ। ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਭਾਉ ਦਾ ਅੰਦਰ ਫੇਰਾ ਪੈਣਾ ਉੱਚੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਜਨਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤਦ ਉਸ ਨੇ ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਧੂਣੀ ਲਾ ਦਿਤੀ, ਬਾਕੀ ਲੱਕੜਾਂ ਕੋਲ ਧਰ ਦਿਤੀਆਂ ਤੇ ਆਪ ਦੂਜੀ ਦੀਠੀ ਬਾਲਕੇ; ਕੁਛ ਦੀਠੀਆਂ ਏਥੇ ਧਰ ਗਿਆ ਤੇ ਬਾਕੀ ਦੀਠੀਆਂ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਟੁਰ ਗਿਆ।

ਮਰਦਾਨਾ - ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਐਡੇ ਸਿੱਧ ਪੱਧਰੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਬੀ ਤੇਰੀ ਕਰਾਮਾਤ ਪੁੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ਬੀ ਮਿਹਰ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੁਹਾਣ ਤੇਰੇ ਅਡੋਲ ਦਿਲ ਨੂੰ, ਸੁਹਾਣ ਤੇਰੇ ਸਾਂਈ ਪਿਆਰ ਨੂੰ, ਸੁਹਾਣ ਤੇਰੇ ਸਾਂਈ ਨੂੰ ਤੇ ਤੇਰੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਨੂੰ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਓਸ ਭਾਉ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਤੇ ਤਰੁੱਠੇ ਹੋਸੇ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਬੜੇ ਕੂਲੇ ਦਿਲ ਵਾਲੇ ਹੋ? ਹਾਇ ਮੇਰੀ ਨੀਂਦ, ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਸੌਂ ਗਿਆ? ਮੈਂ ਵੀ ਵੇਖਦਾ ਸਿੱਧੇ ਸਾਦੇ ਮਨ ਦਾ ਭਾਉ, ਉਸ ਦਾ ਆਪਾਵਾਰ ਦਾਨ, ਆਪ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕਬੂਲਣਾ ਤੇ ਮਿਹਰਾਂ ਨਾਲ ਤਾਰਨਾ।

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਤੂੰ ਬਹੁਤ ਥੱਕਾ ਸੈਂ, ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ ਸੌਂ ਗਿਆ ਸੈਂ।

ਮਰਦਾਨਾ - ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਹ ਦੱਸੋ ਉਸ ਤੇ ਮਿਹਰ ਹੋਈ ਕਿ ਨਾਂ? ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਡਾਢੇ ਤਰੁੱਠਾਹਰ ਹੋ?

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਉਸ ਦਾ ਭਾਉ ਥਾਂ ਪਿਆ ਹੈ; ਹੁਣ ਉਹ ਲੱਗੇਗਾ ਸਾਂਈ ਵਲ, ਭਜਨ ਕਰੇਗਾ, ਕਿਸੇ ਜਨਮ ਬੜਾ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਹੋ ਕੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਤਾਰੇਗਾ।

ਮਰਦਾਨਾ - ਸੁਹਾਣ ਤੇਰੀ ਮਿਹਰ ਨੂੰ। ਮੈਨੂੰ ਕੀਹ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਅੱਗ ਤੇ ਲੱਕੜਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀਆਂ ਇਸ ਨੇ ਕਾਰਣ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਨ ਭਾਉ ਉਪਜਣ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਤਰ ਜਾਣ ਦਾ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੋਂ

ਕਦੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਤਾਰਨਾ ਹੈ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਨੂੰ ਸਿਖਾ ਦੇ ਰਜਾ ਦਾ ਸਬਕ। ਤਾਰ ਦੇਹ ਆਪਣੇ ਢਾਡੀ ਨੂੰ ਇਸ ਗੁਰਮੁਖ ਵਾਂਗੂੰ।

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਕਹੁ ਧੰਨ ਕਰਤਾਰ ਤੇ ਹੁਣੇ ਲਾ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਰੰਗ।

ਜੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਤ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਿੱਪਲ ਹੇਠ ਧੂਣੀ ਲੱਗ ਗਈ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਅਸਾਂ ਅੱਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਤੀ। ਹੁਣ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਨੇ ਦੱਸ ਦਿਤਾ ਕਿ ਕੋਈ ਇਲਾਹੀ ਸੰਗੀਤ ਏਥੇ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਬੀ ਦਿੱਸਣ ਲਗ ਪਿਆ ਕਿ ਸੁੱਕੇ ਪਿੱਪਲ ਨੂੰ ਕਰੂੰਬਲੀਆਂ ਫੁੱਟ ਪਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸਾਵਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤਦ ਜੋਗੀ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਖੁਣਸੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਕੌਣ ਸਾਧ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕੰਨ-ਪਾਟਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਸਾਧੂ। ਸੋ ਧੂਣੀ ਨਾ ਲਗਣ ਦੇ ਕੇ ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਕਿ ਭਜਾ ਦਿਆਂਗੇ। ਸਗੋਂ ਇਕ ਥਾਂਵੇ ਤਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੋਗੀ ਧੂਣੀ ਖੋਹ ਕੇ ਲੈ ਗਏ ਸਨ। ਪਰ ਹੁਣ ਜਦ ਪਿੱਪਲ ਹਰਾ ਹੁੰਦਾ ਤੱਕਿਆ ਤਾਂ ਘਬਰਾਏ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਲਾਵਾਨ ਪੁਰਖ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਬੈਠਣ ਨਾਲ ਸੁੱਕਾ ਬੂਟਾ ਹਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੈਰਾਨ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਜੋਗੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਫਿਰ ਕਰਾਮਾਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਮਾਰਗ ਵਿਚ ਲੈ ਆਈਏ, ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਕੀਤੇ ਤਪ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਲਾਭ ਪੁੱਜੇ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਆ ਬੈਠੇ ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਛੇੜੀਓਨ ਕਿ ਹੇ ਬਾਲਕੇ! ਤੂੰ ਕਿਸ ਦਾ ਚੇਲਾ ਹੈ? ਦੀਖਯਾ ਕਿਸ ਤੋਂ ਲਈ ਹੈ, ਕਿਸ ਸਰਾਫ ਦੇ ਕੰਡੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੈ? ਕਿਸ ਕਸਵੱਟੀ ਪੂਰਾ ਉਤਰਿਆ ਹੈ? ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਉੱਤਰ ਦਿਤਾ -

ਮੇਰਾ ਮਨ ਹੀ ਤੋਲਣ ਲਈ ਤੱਕੜੀ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਚਿੱਤ ਹੀ ਵੱਟਾ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਰਾਫ ਹੈ - ਤੋਲਣਹਾਰ, ਪਰਖਣਹਾਰ। ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਉਸ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਤੋਲਦਾ ਹਾਂ, ਇਸੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿਚ ਚਿੱਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਉਹ ਆਪ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਤੋਲਣਹਾਰ, ਕੰਡਾ, ਵੱਟੇ ਤੇ ਤੱਕੜੀ ਉਸੇ ਨੂੰ ਸਿਵਾਤਾ ਹੈ। ਮਨ ਤਾਂ ਜੀਵ ਦਾ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੈ, ਰੁਖ ਇਸ ਦਾ ਨੀਵਾਂ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਟਿਕਦਾ ਨਹੀਂ, ਪਰਦੇਸੀਆਂ ਵਾਂਗ ਭਟਕਦਾ ਹੈ - ਸੰਕਲਪ ਵਿਕਲਪ ਵਿਚ। ਸੋ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਸਤਾ ਹੈ ਚਿਤ ਨੂੰ ਟਿਕਾਉਣ ਦਾ, ਸਿਵਾ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਉਸੇ ਵਿਚ ਸਦਾ ਲਿਵ ਲੱਗੀ ਰਹੇ? ਇਹੋ ਮਾਰਗ ਹੈ, ਇਹੋ ਰਸਤਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚ ਭਾਵ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੇ ਮੇਰਾ ਮਨ ਸਾਧਕ ਤੇ ਜਗਿਆਸੂ ਹੈ -

ਕਉਣ ਤਰਾਜੀ ਕਵਣੁ ਤੁਲਾ ਤੇਰਾ ਕਵਣੁ ਸਰਾਫੁ ਬੁਲਾਵਾ॥

ਅੰਗ-੨੩੦

'ਚਲਦਾ.....।'

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ - 'ਸਰਵੋਤਮ'

(ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ)

ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਮਈ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-60)

ਸਾਧਨਾ ਬਹੁਤ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਅਭਿਆਸ ਕਰਨੇ ਸੇ ਜੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਸੁਖ ਔਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਤੀ ਹੈ, ਵੇ ਸੰਸਾਰ ਮੇਂ ਕੋਈ ਭੀ ਸੁਖ ਔਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਾਹਰੀ ਉਪਕਰਨੋਂ ਸੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਤੀ; ਸਾਧਨਾ ਸੇ ਮਿਲਤੀ ਹੈ। ਆਪ ਸਭ ਸੇ ਜ਼ਿਆਦੇ ਸੁਰਖਸ਼ਿਤ ਅਭੀ ਨਹੀਂ ਹੈਂ। ਆਪ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹੈਂ ਕਿ ਅਭੀ ਹਮ ਸੁਰਖਸ਼ਿਤ ਹੈਂ; ਨਹੀਂ ਹੈਂ। ਲੇਕਿਨ ਜਿਸ ਵਕਤ ਆਪ ਸਾਧਨਾ ਕਰੋਗੇ, ਸਭ ਸੇ ਜ਼ਿਆਦੇ ਸੁਰਖਸ਼ਿਤ ਹੈਂ - ਆਪ। ਮੈਂ ਆਪ ਕੋ ਏਕ ਕਿੱਸਾ ਸੁਨਾਤਾ ਹੂੰ - ਮੈਂ Bombay ਮੇਂ ਥਾ, ਜਬ ਭੂ-ਕੰਪ ਆਇਆ। ਸਾਰਾ ਬਲੈਕ ਆਉਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਤੋ ਦੋਨੋਂ ਧਾਰ - Horizontal ਔਰ vertical; ਤੋ ਪਹਿਲੇ ਧੱਕਾ ਲਗਾ, ਤੋ ਮੈਂ ਬੈਠੇ-ਬੈਠੇ ਆਗੇ ਖਿਸਕਾ; ਫਿਰ ਧੱਕਾ ਲਗਾ ਤੋ ਮੈਂ - ਦੋ ਚਾਰਪਾਈ ਸਾਬ-ਸਾਬ ਥੀ, ਏਕ ਸੇ ਦੂਸਰੇ ਮੇਂ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਤੋ ਆਂਖ ਬੰਦ ਕੀਆ ਤੋ ਮੈਨੇ ਕਹਾ, ਭਾਈ ਕਿਉਂ ਤੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ? ਗ੍ਰਹਿਸਤੋਂ ਕੇ ਘਰ ਠਹਿਰਨੇ ਮੇਂ ਯਹੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ ਇਨਕੋ। ਚਾਰੋਂ ਤਰਫ ਸੇ ਸ਼ੋਰ ਮਚ ਰਹਾ ਥਾ - ਭਾਗੋ-ਭਾਗੋ, ਅੰਧਕਾਰ ਚਾਰੋਂ ਤਰਫ - ਲੋਗ ਭਾਗ ਰਹੇ ਥੇ। ਤਬ ਮੁਝੇ ਖਿਆਲ ਆਇਆ, ਯੇ ਤੋ ਭੂ-ਕੰਪ ਆ ਗਿਆ ਹੈ, earth-quake ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੈਨੇ ਆਂਖ ਬੰਦ ਕਰ ਲੀ ਔਰ ਅਪਨੇ ਜਪ ਧਿਆਨ ਮੇਂ ਲਗ ਗਿਆ। ਜਪ ਔਰ ਧਿਆਨ ਕਰਤੇ ਹੁਏ ਸਰੀਰ ਛੂਟ ਜਾਏ, ਇਸ ਸੇ ਬੜ ਕਰ ਕਿਆ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਇਸ ਸੇ ਬੜਕਰ ਕੌਨ ਸੀ ਮਿਰਤੂ ਹੋ ਸਕਤੀ ਹੈ - ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਤੀ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕਾ ਭੈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਔਰ ਮਿਰਤੂ ਕਾ ਭੈ ਹੋ ਜਾਏ! ਇਸ ਸੇ ਮਹਾਨ ਮੂਰਖਤਾ ਕਿਆ ਹੋ ਸਕਤੀ ਹੈ? ਜੋ ਈਸ਼ਵਰ ਸੇ ਭੈ ਨਾ ਖਾਏ, ਔਰ ਮੌਤ ਸੇ ਭੈ ਖਾਏ; ਉਸ ਕਾ ਜੀਵਨ ਤੋ ਨਿਰਾਰਥਕ ਹੀ ਹੈ। ਮੁਝੇ ਤੋ ਜਬ ਕਭੀ ਭੀ ਕੋਈ ਕਸ਼ਟ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਤਬ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਤਾ ਹੈ; ਏਕ ਮਾਨਵ ਔਰ ਸਰੀਰ-ਧਾਰੀ ਬਾਤ ਕਰ ਰਹਾ ਹੂੰ, ਮੈਂ ਤੋ ਉਸਕਾ ਨਾਮ ਚੁਪ-ਚਾਪ ਬੈਠ ਕਰ ਜਪਨੇ ਲਗਤਾ ਹੂੰ, ਬਾਹਰੀਯ ਸਭ ਚੀਜ਼ੋਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਜਪਨੇ ਲਗਤਾ ਹੂੰ। ਮੇਰੇ ਸਭ ਕਾਮ ਉਸ ਕੇ ਨਾਮ ਪਰ ਹੋਤੇ ਹੈਂ। ਇਤਨੀ ਆਪਨੇ ਤਾਰੀਫ ਕੀ ਕਿ ਸੁਆਮੀ ਰਾਮ ਯੇ ਹੈ, ਸੁਆਮੀ ਰਾਮ ਯੇ ਹੈ; ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਵੇ ਤੋ ਕੱਖ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੁਛ ਹੈ! ਈਸ਼ਵਰ ਕਾ ਨਾਮ, ਭਗਵਾਨ ਕਾ ਨਾਮ, ਗੁਰੂ ਕਾ ਦੀਆ ਹੁਆ ਨਾਮ। ਉਸ ਪਰ ਜਿਤਨਾ ਭੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਆਪ ਕਰੋਗੇ,

ਉਤਨਾ ਹੀ ਕਲਿਆਣ ਹੋਗਾ, ਉਸੀ ਮੇਂ ਆਪ ਕਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਹੋਗਾ। ਮੈਂ ਆਪ ਕੋ ਕੋਈ ਸ਼ਿਖਸ਼ਾ ਦੇਨੇ, ਆਦੇਸ਼ ਦੇਨੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੂੰ, ਮੈਂ ਤੋ ਆਪ ਕੋ ਅਪਨੇ ਅਨੁਭਵ ਕੀ ਬਾਤ ਕਹ ਰਹਾ ਹੂੰ ਭਾਈਓ। ਯਹਾਂ ਪਰ ਕੋਈ ਵਿਦਵਤਾ ਕੀ ਬਾਤ ਜਾ discussion ਕਰਨੇ ਤੋ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੂੰ। ਨਾਮ ਕੈਸੇ ਜਪਨਾ ਚਾਹੀਏ - ਅਬ ਦੇਖੋਂ ਇਸ ਮੇਂ।

ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜਿਸ ਵਕਤ ਸਰੀਰ ਛੋਡਨੇ ਲਗੇ ਤੋ ਸਭ ਜੋ ਹੈਂ ਵਹਾਂ ਪਰ ਖੜਤਾਲੇਂ ਬਜਾਨੇ ਲਗੇ। ਤੋ ਬੋਲੇ 'ਏਕ ਰਾਮ ਘਟ ਘਟ ਮੇਂ ਬੈਠਾ। ਏਕ ਰਾਮ ਦਸਰਥ ਕਾ ਬੇਟਾ। ਏਕ ਰਾਮ ਨੇ ਜਗਤ ਪਸਾਰਾ। ਏਕ ਰਾਮ ਹੈ ਸਭ ਸੇ ਨਿਆਰਾ।' ਬੋਲੇ ਤੁਮ ਕਿਸ ਰਾਮ ਕੋ ਜਪ ਰਹੇ ਹੋ - ਬਤਾਓ। ਕਿਸੀ ਨੇ ਕਹਾ ਬਈ 'ਏਕ ਰਾਮ ਦਸਰਥ ਕਾ ਬੇਟਾ।' ਉਸ ਨੇ ਕਹਾ, ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੋ। ਫਿਰ ਆਇਆ ਦੂਸਰਾ, ਬਈ ਤੁਮ ਕਿਸ ਰਾਮ ਕੋ ਜਪ ਰਹੇ ਹੋ? ਏਕ ਰਾਮ ਨੇ ਜਗਤ ਪਸਾਰਾ; ਉਨਹੋਂ ਨੇ ਕਹਾ, ਤੁਮ ਭੀ ਬਾਹਰ ਜਾਓ। ਅਬ ਬਚ ਗਏ ਦੋ - ਏਕ ਰਾਮ ਘਟ ਘਟ ਮੇਂ ਬੈਠਾ ਔਰ ਏਕ ਰਾਮ ਹੈ ਸਭ ਸੇ ਨਿਆਰਾ। ਉਸਨੇ ਕਹਾ, ਜੋ ਤੁਮ ਘਟ ਘਟ ਮੇਂ ਬੈਠਨੇ ਵਾਲੀ ਬਾਤ ਕਰਤੇ ਹੋ, ਬਾਤ ਤੋ ਸਹੀ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਜਿਹ ਪਹਿਲੀ ਸਟੇਜ ਹੈ, ਪਹਿਲੀ ਪਉੜੀ ਹੈ। ਏਕ ਰਾਮ ਹੈ ਸਭ ਸੇ ਨਿਆਰਾ - ਜੋ ਅਸੰਗ ਔਰ ਅਲਿਪਤ ਹੈ, ਯੇ ਉਤਮ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਕਾ ਯਹੀ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਤਾ ਹੈ ਅਗਰ ਦੂਰ ਬੈਠਾ ਹੋ, ਉਸ ਕੋ ਕਹਾ, ਬੇਟਾ ਤੁਮ ਨਜ਼ਦੀਕ ਆ ਜਾਓ। ਹਮ ਨੇ ਜੋ ਸ਼ਿਖਸ਼ਾ ਦੀ, ਤੁਮਹੀ ਨੇ ਸਮਝਾ ਇਸਕੋ। ਅਬ ਹਮ ਅਪਨਾ ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ ਹੋਤੇ ਹੈਂ - ਔਰ ਵੇ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਏ। ਐਸੇ ਹੀ ਜਪ ਕੀ ਭੀ ਬਾਤ ਹੈ। ਯੇਹ ਬੋਧ ਹੋ ਜਾਨਾ ਚਾਹੀਏ ਕਿ ਜਿਸ ਕਾ ਹਮ ਜਪ ਕਰ ਰਹੇ ਹੈਂ, ਵੇ ਅਪਨੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਹੈ ਯਾ ਅਪਨੇ ਸੇ ਪਰੇ ਹੈ - ਇਸ ਕਾ ਬੋਧ ਹੋਨਾ ਚਾਹੀਏ। ਅਬ ਇਸ ਪਰ ਏਕ-ਏਕ ਮਤ ਬਤਾਤੇ ਹੈਂ। ਗੀਤਾ ਮੇਂ ਕਹਾ ਹੈ - 'ਈਸ਼ਵਰੰ ਸਰਬ ਭੂਤਾਨਮ ਹਿਰਦਾਯਮ ਸਥਿਤਮ।' ਹੇ ਅਰਜਨ ! ਈਸ਼ਵਰ ਸਭ ਜਗਹ ਤੋ ਹੈ, ਯੇ ਤੋ ਪੱਕੀ ਬਾਤ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਤੂੰ ਪਹਿਲੇ ਅਪਨੇ ਦਿਲ ਮੇਂ ਦੇਖ। ਅਗਰ ਅਪਨੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਤਾ ਤੋ ਤੁਝ ਕੋ ਯੇ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਪਾਏਗਾ। ਅਬ ਜੈਸੇ ਕਰਿਸਚੀਅਨ ਬਾਈਬਲ ਮੇਂ ਭੀ ਕਹਾ ਕਿ ਅਪਨੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਤੁਮ ਈਸ਼ਵਰ ਕੋ ਦੇਖੋ। ਜੈਸੇ ਕਿ ਜਿਸ ਵਕਤ ਜੀਸਸ ਕਰਾਈਸਟ ਕੋ ਕਰਾਸ (cross) ਪੇ ਖੜ੍ਹਾ

ਹੋ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਕੋ torture ਕੀਆ ਜਾ ਰਹਾ ਥਾ ਤੋ ਉਸਨੇ pardon ਤੋ ਨਹੀਂ ਕਹਾ, ਕਿ ਮੁਝੇ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦੋ। ਸਰੀਰ ਸੇ ਜਬ ਆਦਮੀ ਅਲਗ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ - ਸਾਧਨਾ ਕਰਤੇ-ਕਰਤੇ, ਤੋ ਸਾਰਾ ਵਿਸ਼ਵ ਹੀ ਉਸ ਕਾ ਸਰੀਰ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਕਾ ਏਕ ਛੋਟਾ ਸਾ ਸਰੀਰ ਤੋ ਰਹਿਤਾ ਨਹੀਂ। ਪਰਮਹੰਸ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਕੋ ਏਕ ਬਾਰ ਕੈਂਸਰ ਹੋ ਗਿਆ ਥਾ ਗਲੇ ਮੇਂ। ਤੋ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਰੋਨੇ ਲਗੇ; ਉਨਕੇ ਜਿਤਨੇ ਭੀ ਸ਼ਿਸ਼ਅ ਥੇ, ਰੋਨੇ ਲਗੇ ਕਿ ਗੁਰਦੇਵ! ਹਮ ਲੋਗ ਖਾਤੇ ਹੈਂ ਰੋਜ਼ ਖਾਨਾ, ਔਰ ਆਪ ਨਹੀਂ ਖਾ ਪਾਤੇ - ਹਮੇਂ ਬਹੁਤ ਦੁਖ ਹੋਤਾ ਹੈ। ਵੋ ਮੁਸਕਰਾਏ ਔਰ ਬੋਲਨੇ ਲਗੇ, ਅਰੇ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਖਾ ਸਕਤਾ, ਤੁਮ ਲੋਗ ਤੋ ਖਾ ਰਹੇ ਹੋ। ਮੈਂ ਇਸੀ ਮੇਂ ਖੁਸ਼ ਹੂੰ ਕਿ ਸਭ ਲੋਗ ਖਾ ਰਹੇ ਹੈਂ।

ਸਾਧਨਾ ਸੇ ਸਰੀਰਕ ਕਸ਼ਟ, ਕਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਰਹਤਾ। ਇਸੀ ਲੀਏ ਹਰ ਕਿਸੀ ਕੋ ਸਾਧਨਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਏ ਔਰ ਸਾਧਨਾ ਕਾ, ਪ੍ਰਭੂ ਕਾ ਅੰਗ ਹੈ - ਜਪ। ਕੋਈ ਸਾਧਨਾ ਸੰਸਾਰ ਮੇਂ ਐਸੀ ਨਹੀਂ ਜੋ ਜਪ ਸੇ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ਨ ਹੁਈ ਹੋ। In the beginning, there was a word and word was in God and God was in word. ਸੰਸਾਰ ਕੇ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਅਵਸਥਾ ਮੇਂ ਵੋ ਸ਼ਬਦ ਥਾ। ਕਿਆ ਥਾ? ਤੁਲਸੀ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਮਾਥਾ ਪਚੀ ਕੀ ਇਸ ਕੇ ਉਪਰ, ਕਿ ਵੋ ਸ਼ਬਦ ਕਿਆ ਹੋ ਸਕਤਾ ਹੈ। ਆਖਿਰ ਉਨਹੋਂ ਨੇ ਕਹਾ, ਵੋ ਸ਼ਬਦ, ਜਿਸ ਕੋ ਕਿ ਉਲਟੇ ਭੀ ਔਰ ਪੁਲਟੇ ਭੀ ਕਹਾ ਜਾਏ ਤੋ ਵੋਹੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਤੋ ਉਨਹੋਂ ਨੇ ਕਹਾ, ਐਸੀ ਕੌਨ ਸੀ ਬਾਤ ਹੈ, ਕੌਨ ਸੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਉਲਟੇ ਭੀ ਔਰ ਪੁਲਟੇ ਭੀ; ਜੇਸੇ ਭੀ ਹੋ, ਏਕ ਹੀ ਅਰਥ ਨਿਕਲਤਾ ਹੋ। ਤੋ ਉਨਹੋਂ ਨੇ ਕਹਾ - 'ਅਹੰ-ਸਹ-ਸੋ-ਅਹੰ।' ਸੁਆਸ ਮੇਂ ਅਗਰ ਆਪ ਧਿਆਨ ਸੇ ਸੁਨੋਗੇ ਤੋ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਨਿਕਲਤੇ ਹੈਂ। ਸੁਆਸ ਜੋ ਹੈ ਹਮਾਰਾ, ਏਕ ਗਾਇਨ ਕਰਤੇ, ਗਾਤੀ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਆਪ ਸ਼ਬਦ ਗਾਤੇ ਹੋ ਨਾ, ਵੈਸੇ ਸੁਆਸ ਮੇਂ ਭੀ ਏਕ ਗਾਇਨ ਚਲਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਗਾਇਨ ਮੇਂ ਦੋ ਸਵਰ ਆਪ ਕੋ ਸੁਨਾਈ ਦੇਤੇ ਹੈਂ; ਏਕ ਸਵਰ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਂਸ ਲੇ ਰਹੇ ਹੋ, 'ਸੋ.....' ਔਰ ਜਬ ਸਾਂਸ ਛੋਡਤੇ ਹੋ, ਤੋ ਹੋਤਾ ਹੈ 'ਅਹੰ.....।' ਯੇ ਸ਼ਬਦੋਂ ਕਾ ਸੰਬੰਧ ਕੁੰਡਲਨੀ ਸੇ ਹੈ। ਆਪ ਕੇ ਸਰੀਰ ਕੇ ਅੰਦਰ, ਆਪ ਕੇ ਮੂਲਾਧਾਰ ਮੇਂ ਏਕ ਸ਼ਕਤੀ ਸੋਈ ਹੁਈ ਹੈ। ਤੋ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ਸੋਹੰ ਕੀ ਧੋਂਕਨੀ ਸੇ ਉਸ ਕੋ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਕੀਆ ਜਾਤਾ ਹੈ ਔਰ ਸਭ ਚੱਕਰੋਂ ਕਾ ਭੇਦਨ ਕਰਕੇ ਵੋ ਫਿਰ ਅਪਨੇ ਸਹਸਰਾਰ ਮੇਂ ਅਪਨੇ ਪਤੀ-ਦੇਵ ਸੇ ਏਕ ਹੋ ਜਾਤੀ ਹੈ। ਐਸੇ, ਗ੍ਰੰਥੋਂ ਮੇਂ ਉਸਕਾ ਵਰਣਨ ਆਇਆ ਹੈ। ਤੋ ਏਕ ਪ੍ਰਬਤ ਕੀ ਸ਼ਿਖਾ ਹੈ, ਉਸ ਪ੍ਰਬਤ ਕੀ ਸ਼ਿਖਾ ਕੋ

ਜਾਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਮਾਰਗ ਹੈਂ। ਔਰ ਸਬ ਸੇ ਸਰਲ ਮਾਰਗ ਹੈ - ਨਾਮ ਜਪ ਕਰਨਾ। ਸਬ ਕਾਰਯ ਕਰਤੇ ਹੁਏ, ਸੰਸਾਰ ਕੇ ਸਭ ਕ੍ਰਿਆ ਕਲਾਵ ਕਰਤੇ ਹੁਏ ਮਨ ਹੀ ਮਨ, ਸਿਮਰਨ ਕਰਤੇ ਰਹਨਾ ਚਾਹੀਏ। ਇਸ ਸੇ ਮਹਾਨ ਸੁਰਖਸ਼ਾ ਕਵਚ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਬ ਹਮ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਅਗਰ ਹਮਨੇ ਸਿਰ, ਗਰਦਨ ਔਰ ਰੀੜ ਕੀ ਹੱਡੀ ਸੀਧੀ ਰਖਨੀ ਸੀਖ ਲੀ ਤੋ ਫਿਰ ਸੂਖਸ਼ਮ ਬੁੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਫਿਰ ਭੀ ਹੋਤੇ ਰਹਤੇ ਹੈਂ, body twitch ਕਰਤੀ ਹੈ (ਹਿਲਤੀ ਜੁਲਤੀ ਹੈ) ਜੋ involuntary control (ਸਵੈ ਇੱਛਾ ਕੇ ਵਿਰੁੱਧ) ਕਹਤੇ ਹੈਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਮੇਂ। Voluntary control in involuntary system ਵੋ ਨਹੀਂ ਹੋ ਪਾਤਾ; ਵੋ twitching ਹੋਤੀ ਰਹਤੀ ਹੈ; ਉਸ ਸੇ ਭੀ ਮਨ ਜਪ ਸੇ ਹਟਤਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਭੀ ਸਾਧਨਾ ਕੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਉਸ ਵਕਤ ਯੇਹ ਹੋ ਕਿ ਕੁਛ ਭੀ ਹੋ, ਕੈਸੇ ਭੀ ਹੋ, ਕਿਸੀ ਭੀ ਦਸ਼ਾ ਮੇਂ ਕੁਛ ਭੀ ਹੋ ਜਾਏ; ਹਮ ਵੋ ਕਰੇਂਗੇ। 'ਜਾਤਕ ਪਿਟਯਕਾ' ਏਕ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈਂ ਜਿਸ ਮੇਂ ਬੁੱਧ ਕਾ ਜੀਵਨ, ਉਨ ਕੇ ਜੋ ਨਜ਼ਦੀਕ ਕੇ ਸ਼ਿਸ਼ਅ ਥੇ; ਉਨ ਕੀ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਹੈ। ਤੋ ਬੁਧ ਸੇ ਪੂਛਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਹਮ ਮੇਂ ਤੋ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਤਨੀ ਆਪ ਮੇਂ ਹੈ। ਆਪ ਬਤਾਈਏ ਕਿ ਯੇ ਹੋ ਕੈਸੇ ਗਿਆ ਕਿ ਤਲਵਾਰ ਲੇਕਰ ਕੇ ਉਂਗਲੀ ਮਾਰ ਡਾਕੂ, ਆਪ ਕੋ ਮਾਰਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਗਿਆ, ਤੋ ਉਸ ਕੀ ਤਲਵਾਰ ਵਹੀਂ ਰਹਿ ਗਈ; ਯੇ ਬਾਤ ਕਿਆ ਹੈ। ਆਪ ਤੋ ਕਹੀਂ ਔਰ ਦੇਖ ਰਹੇ ਥੇ; ਕੈਸੇ ਹੁਆ? ਵੋ ਮੁਸਕਰਾ ਦੀਏ, ਤੋ ਆਨੰਦ ਜੋ ਉਨ ਕਾ ਸ਼ਿਸ਼ਅ ਥਾ, ਉਸਨੇ ਕਹਾ, ਗੁਰੂ ਦੇਵ! ਮੈਂ ਤੋ ਆਪ ਕਾ ਬੇਟਾ ਹੂੰ, ਮੁਝੇ ਤੋ ਬਤਾਈਏ। ਉਨਹੋਂ ਨੇ ਕਹਾ, ਬੇਟਾ, ਐਸਾ ਹੈ, ਕਈ ਚੀਜ਼ੋਂ unexplained (ਵਿਆਖਿਆ ਰਹਿਤ) ਹੋਤੀ ਹੈਂ ਜਿਸ ਕੋ ਆਦਮੀ explain ਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਤਾ, ਬੋਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਤਾ, ਉਸ ਕਾ ਵਰਣਨ ਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਤਾ। ਜੈਸੇ ਹਮ ਮਿਠਾਈ ਖਾ ਰਹੇਂ ਹੈਂ, ਅਗਰ ਆਪ ਹਮ ਸੇ ਪੂਛੋਂ, ਸੁਆਮੀ ਜੀ! ਮੀਠੇ ਕਾ ਕਿਆ ਸੁਆਦ ਹੈ, ਤੋ ਮੈਂ ਤੋ ਯਹੀ ਕਹਿ ਸਕਤਾ ਹੂੰ ਨਾ, ਆਹਾ! ਕਿਤਨਾ ਅੱਛਾ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਉਸ ਸੇ ਮਿਠਾਈ ਕਾ ਸੁਆਦ ਕਾ ਵਰਣਨ ਤੋ ਨਹੀਂ ਹੋ ਪਾਤਾ। ਜੋ ਲੋਗ, ਜੋ ਸੰਤ, ਪ੍ਰਭੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸੇ ਅਨੁਭਵ ਕਰਤੇ ਹੈਂ, ਵੋ ਆਖਿਰ ਮੇਂ ਮੋਨ ਹੋ ਜਾਤੇ ਹੈਂ; ਬੋਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਾਤੇ। ਇਸ ਲੀਏ ਸਤਯ ਕਹਾ ਹੈ - 'ਤਾਤ ਸਵਰਗ ਅਪਵਰਗ ਸੁਖ ਧਰੋ ਤੁਲਾ ਏਕ ਅੰਗੁ।।'

ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਕੇ ਸਭ ਸੁਖੋਂ ਕੋ ਏਕ ਤਰਫ ਤਰਾਜੂ ਮੇਂ
(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 55 'ਤੇ)

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਰਚਿਤ - ਜ਼ਫ਼ਰਨਾਮਾ

ਸ. ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂਰ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਮਈ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-56)

104. ਮੂਲ

ਅਗਰ ਬਰ ਯੱਕ ਆਯਦ ਦਹੋ ਦਹ ਹਜ਼ਾਰ।

ਨਿਗਾਹਬਾਨ ਉ ਰਾ ਸਵੱਦ ਕਿਰਦਗਾਰ।

ਅਰਥ - ਬਰ ਯੱਕ: ਇਕ ਉਪਰ,
ਨਿਗਾਹਬਾਨ: ਰਖਵਾਲਾ, ਦਹੋ ਦਹ: ਇਕ ਲਖ, ਸਵੱਦ: ਹੁੰਦਾ
ਹੈ, ਕਿਰਦਗਾਰ: ਰੱਬ

ਅਨੁਵਾਦ

ਜੇ ਇਕ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹ ਆਵੇ ਦਲ ਬੇਪਨਾਹ,
ਤਾਂ ਰਾਖਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਦੋ ਆਲਮ ਦਾ ਸਾਹ।

ਜੇ ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਬੇਸੁਮਾਰ ਧਾੜਵੀ ਟੁੱਟ ਪੈਣ
ਤਾਂ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਰਾਖਾ ਭਗਵਾਨ ਆਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(105) ਮੂਲ

ਤੁਰਾ ਗਰ ਨਜ਼ਰ ਹੱਸਤ ਲਸਕਰ ਵ ਜ਼ਰ।

ਕਿਹ ਮਾ ਰਾ ਨਿਗੁ ਆਸਤ ਯਜ਼ਦਾਂ ਸੁਕਰ।

ਅਰਥ- ਜ਼ਰ: ਦੌਲਤ, ਮਾ ਰਾ: ਮੈਨੂੰ, ਸੁਕਰ: ਪੰਨਵਾਦ

ਅਨੁਵਾਦ

ਜੇ ਤੇਰੀ ਨਿਗਾਹ ਫੌਜ, ਦੌਲਤ ਤੇ ਹੈ,
ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਸੁਕਰ, ਖਿਦਮਤ ਤੇ ਹੈ।

ਜੇ ਤੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਫੌਜਾਂ ਅਤੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਤੇ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ
ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸੁਕਰ ਕਰਨ ਤੇ ਮਾਣ ਹੈ।

(106) ਮੂਲ

ਕਿ ਉ ਰਾ ਗਰੂਰ ਅਸਤ ਬਰ ਮੁਲਕੋ ਮਾਲ।

ਵ ਮਾ ਰਾ ਪਨਾਹ ਅਸਤ ਯਜ਼ਦਾਂ ਅਕਾਲ।

ਅਰਥ - ਉ ਰਾ: ਉਹਨੂੰ, ਮੁਲਕੋ ਮਾਲ: ਹਕੂਮਤ
ਤੇ ਧਨ, ਪਨਾਹ: ਸ਼ਰਣ, ਅਕਾਲ: ਅਮਰ

ਅਨੁਵਾਦ

ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਘੁਮੰਡ ਮੁਲਕ ਤੇ, ਮਾਲ ਤੇ,
ਮੈਂ ਜੀਵਾਂ ਹਾਂ ਉਹਦੀ ਪਨਾਹ, ਭਾਲ ਤੇ।

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਕੂਮਤ ਅਤੇ ਧਨ-ਦੌਲਤ
ਤੇ ਘੁਮੰਡ ਹੈ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਵਿਚ
ਆਉਣ ਦਾ ਮਾਣ ਹੈ।

(107) ਮੂਲ

ਤੂ ਗਾਫ਼ਿਲ ਮਸ਼ੋ ਇਹ ਸਿਹ-ਪੰਜੀ ਬਰਾਏ।

ਕਿ ਆਲਮ ਬਗੁਜ਼ਰਦ ਸਰੇ ਜਾ ਬਜਾਏ।

ਅਰਥ - ਮਸ਼ੋ: ਨਾ ਹੋ, ਸਿਹ-ਪੰਜੀ, ਤਿੰਨ-ਪੰਜ
ਦਿਨ ਦੀ, ਆਲਮ: ਜਗਤ, ਜਾ ਬਜਾਏ: ਥਾਓਂ ਥਾਈਂ

ਅਨੁਵਾਦ

ਤੂੰ ਭੁੱਲ ਨਾ ਕਿ ਜੱਗ ਚਾਰ ਦਿਨ ਦੀ ਸਰਾਂ,
ਤੇ ਹਰ ਸ਼ੈ ਦਿਸੇ ਥਾਓਂ ਥਾਈਂ ਰਵਾਂ।

ਤੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਗਾਫ਼ਿਲ ਨਾ ਹੋ ਕਿ ਇਹ
ਦੁਨੀਆਂ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਗਤ ਥਾਓਂ
ਥਾਈਂ ਤੁਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(108) ਮੂਲ

ਬਬੀਂ ਗਰਦਸਿ ਬੇਵਫ਼ਾਈਇ ਜ਼ਮਾਂ।

ਕਿ ਬਗਜ਼ਸਤ ਬਰ ਹਰ ਮਕੀਨੋ ਮਕਾਂ।

ਅਰਥ - ਗਰਦਸ: ਚੱਕਰ, ਜ਼ਮਾਂ: ਜ਼ਮਾਨਾ,
ਬਗਜ਼ਸਤ: ਗੁਜ਼ਰਦਾ ਹੈ, ਮਕੀਨੋ ਮਕਾਂ: ਥਾਂ ਤੇ ਵਸਨੀਕ

ਅਨੁਵਾਦ

ਨਾ ਭੁੱਲ ਕਾਲ-ਚੱਕਰ ਬੜਾ ਬੇਵਫ਼ਾ,
ਇਹ ਬੇਤਰਸ ਜਿਥੇ ਪਿਆ, ਲੈ ਗਿਆ।

ਇਸ ਬੇਵਫ਼ਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਨੂੰ ਵੇਖ: ਇਹਦਾ
ਵਾਰ ਹਰ ਥਾਂ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਚਲਦਾ ਹੈ।

(109) ਮੂਲ

ਤੂੰ ਗਰ ਜ਼ਬਰ, ਆਜਿਜ਼ ਖੁਰਾਸ਼ੀ ਮਕੁੰਨ।

ਕਸਮ ਰਾ ਬ ਤੇਸ਼ਹ ਤਰਾਸ਼ੀ ਮਕੁੰਨ।

ਅਰਥ - ਜ਼ਬਰ: ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ, ਮਕੁੰਨ: ਨਾ ਕਰ,
ਆਜਿਜ਼: ਗਰੀਬ, ਬਤੇਸ਼ਾ ਤਰਾਸ਼ੀ: ਤੇਸ਼ੇ ਨਾਲ ਕੱਟਣਾ

ਅਨੁਵਾਦ

ਸਤਾ ਨਾ ਗ਼ੀਬਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਜ਼ੋਰ ਹੈ।
ਕਸਮ ਤੇੜ ਹੈ ਧਾੜਵੀ ਚੋਰ ਹੈ।

ਜੇ ਤੂੰ ਤਕੜਾ ਹੈਂ ਤਾਂ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਨਾ ਕਰ
ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕੁਰਾਨ ਤੇ ਖਾਧੀ ਕਸਮ ਨੂੰ ਤੇਸ਼ੇ ਨਾਲ
ਨਾ ਕੱਟ, ਭਾਵ ਬਚਨ ਭੰਗ ਨਾ ਕਰ।

(110) ਮੂਲ

ਚੁ ਹੱਕ ਯਾਰ ਬਾਸਦ ਚਿਹ ਦੁਸ਼ਮਨ ਕੁਨੱਦ।

ਅਗਰ ਦੁਸ਼ਮਨੀ ਰਾ ਬਸਦ ਤਨ ਕੁਨੱਦ।

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 54 'ਤੇ)

ਸੁਆਮੀ ਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾਤਮਕ ਵਿਚਾਰ (Inspired Thoughts of Swami Ram)

ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ
ਅਨੁਵਾਦਕ ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਮਲਹੋਤਰਾ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਜੂਨ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-62)

ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਅੰਤਰ ਬਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ

ਵਿਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਉਪਲੱਬਧੀਆਂ ਜੋ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹਨ, ਸਾਰੇ ਆਰਾਮ ਜੋ ਵੀ ਅੱਜ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਕ ਸਾਧਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਉਹ ਕੁਛ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਸਾਧਨ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਇਕ ਠੀਕ ਰੁਚੀ ਰੱਖਣੀ ਇਕ ਠੀਕ ਰਵੱਈਆ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹ ਉਸ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਹੀ ਬਣਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ (Blood pressure) ਅਲਸਰ (ulcer) ਸਿਰ ਦਰਦ, ਉਦਾਸੀ, ਨਿਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਾਰਣ ਮਨ ਵਿਚ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮਨ ਨੂੰ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸੋਧ ਲਵੋ ਤਾਂ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਇਕ ਚਕਿਤਸਾ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮਨ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਰਤਨ, ਉਸ ਦੀ ਸੁਧਾਈ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹੋ, ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਅੰਤਰ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਾਣ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਾਜ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕੇਵਲ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਲੱਭ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਅੰਦਰ ਦੇ ਗੁਣ ਸੰਯੁਕਤ ਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਸਿਰਜਨਾਤਮਕ ਬਣਨ ਲਈ, ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਬਣਨ ਲਈ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਅਵੱਸ਼ਕ ਹੈ, ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਦੀ ਵੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਘਬਰਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ, ਦੌੜਦਾ ਨਹੀਂ, ਕਦੀ ਵੀ ਮੋਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਕਰਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕਦੀ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਟੱਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ, ਮਾੜਾ ਹੋਵੇ ਉਹ ਬੇਲਾਗ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਦਾ, ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਔਕੜ ਹਉਮੈ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਉਮੈ ਦਾ ਤਿਆਗ ਆ ਗਿਆ, ਹਉਮੈ ਛੱਡ ਦਿਤੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਕ ਵਾਰੀ ਅਨੁਭਵ ਹੋਇਆ ਜਿਸ

ਤੋਂ ਹਉਮੈ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਇਕ ਬਿਰਧ ਸੁਆਮੀ ਵੀ ਬੈਠੇ ਸੀ, ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਸੁਆਮੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ, ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ! ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਗੁੱਸੇ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਬੜਾ ਸੌਖਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਦੀ ਵੀ ਗੁੱਸੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਹਉਮੈ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਭਾਵ ਨਹੀਂ, ਮੇਰਾ ਆਪਣੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੇ ਸੰਵੇਗਾਂ ਤੇ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਕੰਟਰੋਲ ਹੈ। ਪਰ ਉਹ ਨੌਜਵਾਨ ਅੜਿਆ ਰਿਹਾ, ਉਹ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਪੁੱਛੀ ਗਿਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਸੱਚੀ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਗੁੱਸਾ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਹਉਮੈ ਨਹੀਂ? ਸੱਚੀ ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣੇ ਮਨ 'ਤੇ ਕਥਨੀ, ਕਰਨੀ ਤੇ ਪੂਰਾ ਕੰਟਰੋਲ ਹੈ? ਅੰਤ ਵਿਚ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸੁਆਮੀ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਆ ਹੀ ਗਿਆ ਉਹ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਚੀਖ ਕੇ ਬੋਲੇ ਚੁੱਪ ਕਰ! ਜੇ ਤੂੰ ਚੁੱਪ ਨਹੀਂ ਕਰੇਂਗਾ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਸਿਰ ਭੰਨ ਦਿਆਂਗਾ।

ਹਰ ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਕਿਸੇ ਅਨੋਖੀ ਬਚਿੱਤਰ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਹੀ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਇਹ ਸਮਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਇਕ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦਾ ਸਮਾਂ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਚਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਚੇਤਨਾ ਕੇਂਦਰ ਲਈ ਸੁਚੇਤ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਬੜੀ ਸੁਚੱਜੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਭਾਲ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਚੇਤਨਾ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਸਥਿਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਅੰਦਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਬਾਹਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਤੇ ਉੱਚੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਧਦ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧੇਰੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਅਟੱਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਸ਼ਾਂਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਂ ਇਕ ਹਾਦਸੇ ਨਾਲ ਦਸਦਾ ਹਾਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਪੁੱਜੇ ਹੋਏ, ਸੁਆਮੀ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਬੋਲ ਰਹੇ ਸੀ। ਇਕ ਸੋਰਤਾ ਉਠਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਕਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮਹਾਂ ਬੇਵਕੂਫ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਅਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਉਗੇ, ਸੁਆਮੀ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਕਿਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ, ਮੈਂ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿਣਾ ਸਿਖਿਆ ਹੈ, ਆਰਾਮ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਸਿਖਿਆ ਹੈ।

ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਸੰਕੇਤ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਸੰਵੇਗ, ਸੋਚ, ਇੱਛਾ ਇਹ ਸਭ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹਾ

ਮਨੁੱਖ ਹਰ ਸਮੇਂ ਹਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਤ ਨਾਲ ਯਥਾਰਥ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਵੰਦ ਤੋਂ ਏਕਤਾ ਵਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਅਨੇਕਤਾ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਣ ਨਾਲ ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਦੋਨਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਅੰਤਰ ਹੈ, ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਣਾ ਕੇਵਲ ਇਕ ਸੁਝਾਓ ਹੈ ਸਲਾਹ ਹੈ, ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਸਤਿ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਅਸੀਂ ਨਾਮ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਕਾਰ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੁਝਾਓ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠਾਂ ਹਾਂ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਹੀ ਬਾਹਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁਝਾਅ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਸੁਝਾਓ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਣਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੇਵਲ ਉਪਰੋਂ-ਉਪਰੋਂ, ਓਪਰਾ ਜਿਹਾ ਠੀਕ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਤਰੀਕਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਾਗ੍ਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। hypnosis ਤੁਹਾਨੂੰ ਗੂੜ੍ਹੀ ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਨੀਂਦ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਜਦੋਂ ਇਕ ਬੇਵਕੂਫ ਸੌਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਬੇਵਕੂਫ ਹੀ ਉਠਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਕ ਬੇਵਕੂਫ ਜਦੋਂ ਡੂੰਘੀ ਗਹਿਰੀ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜਦੋਂ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਉਹ ਗਿਆਨੀ ਹੋ ਕੇ ਜਾਗ੍ਰਤ ਹੋ ਕੇ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਸਾਧਕ ਇਹ ਪੁਛਦੇ ਹਨ, ਮੈਨੂੰ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਲਗੇਗੀ? ਮੇਰਾ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਜਵਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਕਮਰੇ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਲਗਦੀ ਹੈ? ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੈ, ਚਾਨਣ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਨਾ ਕਰੋ, ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵਰਤੋ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘਾਈਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਪਰਵਲ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਚੇਤਨ ਹੋ ਕੇ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਮਾਂ ਕੱਢੋ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸਮਾਂ ਕੱਢਿਆ ਹੋਇਆ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਤੁਹਾਡੀ ਆਦਤ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਆਦਤ ਪੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਫੇਰ ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਪਈਆਂ ਲੀਹਾਂ ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਘੰਟਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਜੀਅ ਆਪਣੇ ਅਣਜਾਣਪੁਣੇ ਕਰਕੇ ਅਗਿਆਨ ਕਰਕੇ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰ ਬੈਠਦੇ ਹਨ, ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਲਈ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਏਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ

ਸਾਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਅਪਰਾਧੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਮਾੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜਿਹੜਾ ਸਾਧਕ ਪੁਛਦੇ ਹਨ ਉਹ ਹੈ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਬਾਰੇ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਾਧਕ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਇਕ ਅਲੌਕਿਕ ਜੀਵ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਮੂਰਤ ਜਿਹੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਉਹ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੀ ਅੰਤਰ ਆਤਮਾ ਆਪਣੇ ਅੰਤਹਕਰਣ ਤੋਂ ਸੋਚਦਾ ਹੈ, ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਰਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਉਚਾ ਮਨੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਹ ਗੁਰੂ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਅਨੁਭਵ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗਿਆਨ ਮਾਰਗ ਤੇ ਨਿਰਲੇਪ ਹੋ ਕੇ ਤੁਹਾਡਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗ੍ਰੰਥ ਦਸਦੇ ਹਨ, ਉਠੋ ਗਹਿਰੀ ਅਗਿਆਨ ਦੀ ਨਿਦਰਾ ਤੋਂ ਜਾਗੋ ਸੁਚੇਤ ਹੋਵੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰੋ, ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸੁਣੋ, ਮਨ ਦੀ ਚਲਾਕੀਆਂ ਫਰੇਬਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸੁਣੋ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਰਗਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕਰੋ। ਇਕੋ ਮਾਰਗ ਪਕੜ ਕੇ ਉਸੇ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਨਿਸ਼ਠਾ ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਚਲ।

'ਚਲਦਾ.....!'

(ਪੰਨਾ 52 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਅਰਥ - ਚੂ:ਜਦੋਂ, ਹੱਕ:ਰੱਬ, ਚਿਹ:ਕੀ, ਕੁਨੱਦ:ਕਰਨਾ, ਬਸਦ:ਸੌ

ਅਨੁਵਾਦ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਚਾਅ ਰੱਬ ਦੀ ਦੇਸ਼ਤੀ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਗਾੜ ਕੀ ਸੈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ।

ਜੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹੈ ਤਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤੁਹਾਡਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵਿਗਾੜ ਸਕਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਗੁਣਾਂ ਵੱਧ ਵੈਰ ਕਮਾਵੇ।

(111) ਮੂਲ

ਖਸਮ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਗਰ ਹਜ਼ਾਰ ਆਵੁਰਦ।
ਨਾ ਯਕ ਮੂਇ ਉ ਰਾ ਆਜ਼ਾਰ ਆਵੁਰਦ।

ਅਰਥ- ਖਸਮ:ਦੁਸ਼ਮਣ, ਆਵੁਰਦ:ਕਰੇ, ਯਕ ਮੂਇ:ਇਕ ਵਾਲ, ਆਜ਼ਾਰ:ਦੁਖ

ਅਨੁਵਾਦ

ਜੇ ਲੱਖ-ਵਾਰ ਵੀ ਸ਼ਤਰੂ ਹਮਲਾ ਕਰੇ,
ਨਾ ਰੱਬ-ਪੂਜ ਦਾ ਵਾਲ ਵਿੰਗਾ ਕਰੇ।

ਰੱਬ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆਏ ਬੰਦੇ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵਾਲ ਵੀ ਵਿੰਗਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਮਣੀਆਂ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰੇ।

ਤੋਲ ਦੀਜੀਏ ਔਰ ਸਤਸੰਗ ਕੋ ਦੂਸਰੀ ਤਰਫ; ਸਤਸੰਗ ਭਾਰੀ ਨਿਕਲੇਗਾ, ਔਰ ਸਭ ਸੁੱਖ ਬੇਕਾਰ ਨਿਕਲੇਗੇ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੰਤੋਂ ਕੇ ਸਤਸੰਗ ਮੇਂ, ਸੰਗ ਮੇਂ ਰਹਿਨੇ ਸੇ ਮਨੁੱਸ਼ਯ ਕੇ ਬਿਕਾਰ ਧੁਲ ਜਾਤੇ ਹੈਂ। ਆਪ ਨੇ ਸੁਨਾ ਹੋਗਾ - ਬਾਲਮੀਕ ਕਾ ਜੀਵਨ ਕੈਸਾ ਥਾ? ਲੇਕਿਨ ਮਹਾਨ ਸੰਤ ਬਨ ਗਿਆ। ਐਸੇ ਹੀ soul on the way to domestication, ਉਸ ਕਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੋ ਗਿਆ; ਉਸ ਕਾ ਜੀਵਨ ਕੁਛ ਔਰ ਥਾ। ਇਸੀ ਸੰਸਾਰ ਮੇਂ, ਇਸੀ ਜਨਮ ਮੇਂ ਸੰਪੂਰਨ ਜੀਵਨ ਬਦਲ ਜਾਤਾ ਹੈ, ਅਗਰ ਆਦਮੀ ਸਤਸੰਗ ਮੇਂ ਰਹੇ ਤੋ। ਤੋ ਦੋ ਚੀਜ਼ੋਂ ਕਾ ਸਾਰ ਹਮ ਨੇ ਪਾਇਆ - ਸਤਸੰਗ ਮੇਂ ਰਹੇ ਔਰ ਜਪ ਕਰਤਾ ਰਹੇ। ਜੋ ਸਾਧਕ ਲੋਗ ਜਪ ਕੋ ਗਹਿਰਾਈ ਮੇ ਲੇ ਜਾਨਾ ਚਾਹਤੇ ਹੈਂ, ਮੈਂ ਉਨ ਸੇ ਯਹੀ ਕਹੂੰਗਾ ਕਿ ਏਕ ਸਮਯ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰ ਲੇਂ ਜਿਸ ਸਮਯ ਕੁਛ ਭੀ ਹੋ, ਕੈਸਾ ਭੀ ਹੋ; ਵੋ ਸਮਯ ਕਿਸੀ ਦੂਸਰੇ ਕਾਮ ਕੋ ਨਾ ਦੇਂ, ਕੇਵਲ ਧਿਆਨ ਔਰ ਜਪ ਕੇ ਲੀਏ ਕਰੋ - ਪਹਿਲੀ ਚੀਜ਼। ਦੂਸਰੀ ਚੀਜ਼ - ਏਕ ਆਸਨ ਐਸਾ ਸਾਧਨਾ ਮੇਂ ਲਾਏਂ ਕਿ ਉਸ ਕੋ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨਾ ਕਰੋ, ਜਬ ਆਪ ਧਿਆਨ ਕਰੋ। ਐਸੇ ਹੀ ਜੀਵਨ ਕੇ ਲੀਏ ਕੁਛ ਬਾਹਰੀਯ ਜੀਵਨ ਮੇਂ ਸਤਸੰਗ, ਔਰ ਅੰਤਰਿਕ ਜੀਵਨ ਮੇਂ ਨਾਮ ਜਪ ਕਾ ਅਭਿਆਸ ਬਨਾਏ ਰਖਨੇ ਸੇ ਕੁਛ ਅਵਸ਼ਕਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਔਰ ਦੂਸਰੀ ਚੀਜ਼ ਕੀ ਕਿਆ ਅਵਸ਼ਕਤਾ ਹੈ? ਮੇਰੇ ਕਹਿਨੇ ਕਾ ਤਾਤਪਰੀਯ ਜਿਹ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਲੋਗੋਂ ਕੇ ਉਪਰ ਗੁਰੂ ਕੀ ਮਹਾਨ ਕਿਰਪਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਕਾ ਅਨੁਸ਼ਰਨ ਕਰਤੇ ਹੈਂ, ਸਿਖ ਪਰਿਵਾਰ ਮੇਂ ਪੈਦਾ ਹੁਏ ਹੈਂ, ਸਿਖ ਧਰਮ ਕੋ ਮਾਨਤੇ ਹੈਂ; ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਨਾ, ਯੇ ਅਬ ਆਪ ਕਾ ਕਰਤਵਯ ਹੈ। ਅਬ ਭਗਵਾਨ ਚਾਹੇਗਾ ਔਰ ਆਪ ਲੋਗ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੇਗੇ, ਅਗਲੇ ਵਰਸ਼ ਇਸੀ ਅਸਥਾਨ ਪਰ ਸੰਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਬਿੱਤ ਮੇਂ ਆਪ ਕੇ ਸਾਮਨੇ ਰੱਖੂੰਗਾ।

ਸੰਤ ਜੀ ਕਾ (ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਔਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਅਪਨੀ ਮਾਂ ਕਾ (ਬੀਬੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ) ਜੋ ਹਰ ਦੋ ਮਿੰਨਟ ਮੇਂ ਮੁਝੇ ਖਿਲਾਤੀ ਹੈਂ; ਮੈਨੇ ਕਹਾ, ਮਾਂ ਮੇਰੇ ਪੇਟ ਮੇਂ ਕੋਈ ਜਗਹ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਬੋਲੇ, ਥੋੜਾ ਸਾ ਔਰ ਖਾ ਲੋ; ਕਿਨ ਸ਼ਬਦੋਂ ਸੇ - ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੇ ਤੋ ਅਪਨੀ ਮਾਂ ਦੇਖੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਚਪਨ ਮੇਂ ਹੀ ਮੈਂ ਤੋ orphan (ਯਤੀਮ) ਹੋ ਗਿਆ ਥਾ; ਵੋ ਜੋ ਪਿਆਰ ਮੁਝੇ ਦੇਤੀ ਹੈਂ, ਉਸ ਪਿਆਰ ਕਾ ਭੀ ਮੁਝੇ ਕਹੀਂ ਔਰ ਜਗਹ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਹੁਆ। ਆਪ ਮਹਾਨ ਭਾਰੀ ਹੋ - ਕਿਤਨੇ ਸਰਲ, ਸ਼ੁਧ ਚਿੱਤ, ਸਤਿਤਾ ਸੇ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਔਰ ਇਤਨੀ ਅੱਛੀ ਮਾਤਾ ਮਿਲ ਗਈ; ਔਰ ਕਿਆ ਚਾਹੀਏ?

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਸਾਰੇ ਐਤਵਾਰ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਸਮਾਂ-12.00 ਤੋਂ 4.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ।

ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ - (27 ਜੁਲਾਈ ਦਿਨ, ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ)

(ਸਮਾਂ - ਸ਼ਾਮੀ 7.00 ਤੋਂ 10.00 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਸੰਗਰਾਂਦ - ਸਾਵਣਿ, 16 ਜੁਲਾਈ, ਦਿਨ ਸੋਮਵਾਰ (ਸਮਾਂ ਸਵੇਰੇ 5.30 ਤੋਂ 8.00 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ - ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਦਿਨੇ 11 ਵਜੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

INTERNET MEDIA AND LIVE TELECAST

Website :- www.ratwarasahib.in

Website :- www.ratwarasahib.org

Instagram : - RATWARA SAHIB (<https://instagram.com/ratwara.sahib/>)

You Tube :- <https://www.youtube.com/user/babalakhbirsingh>

Facebook:- <https://www.facebook.com/ratwarasahib1>

Twitter:- <https://mobile.twitter.com/ratwarasahib1>

Apps (for both apple & android) : Ratwara sahib ji & ratwara sahib TV

E-mail :- sratwarasahib.in@gmail.com Contact - 9569455861, 9417912900, 9814612900

ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀ

'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ/ਰਿਨਿਊਲ ਜਾਂ ਦਸਵੰਧ ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਾਖਾ ਰਾਹੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਭਾਰਤ (INDIA)

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ/ਰਿਨਿਊਲ ਭੇਜਣ ਲਈ

VGRMCT/Atam Marg Magazine

S/B A/C No. 12861000000003

RTGS/IFSC Code - PSIB0021286

Branch Code - C1286

ਦਸਵੰਧ ਭੇਜਣ ਲਈ -

Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust

SB A/C No. 12861100000005

RTGS/IFSC Code - PSIB0021286

Branch Code - C1286

ਵਿਦੇਸ਼ (Abroad)

Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust

Punjab National Bank

SB A/C No. 0779000100179603

RTGS/IFSC Code - PUNB0077900

Branch Code - 077900

ਜੇਕਰ ਚੈਕ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ ਮਾਇਆ ਭੇਜਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ Gurudwara Ishar Parkash Ratwara Sahib, P.O. Mullanpur Garibdas. Distt SAS Nagar (Mohali) - 140901 ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਜੀ। ਜੇਕਰ Online ਮਾਇਆ ਭੇਜਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਾਇਆ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਮੋਬਾਈਲ ਨੰ: +91 98889 10777 'ਤੇ sms ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਆਪ ਜੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਬਣੇ ਤਾਂ ਇਸ ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਭਰ ਕੇ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ ਜੀ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂਬਰ ਹੋ ਅਤੇ ਰਿਨਿਊਵਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਭਰ ਕੇ ਚੈਕ ਦੇ ਨਾਲ ਭੇਜੋ ਜੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਚੈਕ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ "VGRMCT/ATAM MARG MAGAZINE" ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਜੀ।

ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਰਿਨਿਊਵਲ ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ

within India

Foreign Membership

Subscription Period	within India		Foreign Membership		
	By Ordinary Post/Cheque	By Registered Post/Cheque	Annual	Life	
1 Year	Rs. 300/320		U.S.A.	60 US\$	600 US\$
3 Year	Rs. 750/770		U.K.	40 £	400 £
5 Year	Rs. 1200/1220		Canada	80 Can \$	800 Can \$
Life	Rs 3000/3020		Australia	80 Aus \$	800 Aus \$

ਪੁਰਾਣੇ ਅੰਕ ਮੰਗਵਾਉਣ ਜਨਵਰੀ ਫਰਵਰੀ ਮਾਰਚ ਅਪ੍ਰੈਲ ਮਈ ਜੂਨ ਜੁਲਾਈ ਅਗਸਤ ਸਤੰਬਰ ਅਕਤੂਬਰ ਨਵੰਬਰ ਦਸੰਬਰ ਲਈ ਟਿਕ ਕਰੋ ਜੀ

ਨਾਮ/Name ਅਤੇ ਪਤਾ Address.....

.....Pin Code.....Phone..... E-mail :

ਮੈਂ.....ਰੁਪਏ ਮਨੀਆਰਡਰ/ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ/ਚੈਕ ਨੰ.....ਮਿਤੀ.....ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਦਸਖਤ.....

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਸਮਾਂ : ਸਵੇਰੇ 9.30 ਤੋਂ 2.00 ਤੱਕ (ਐਤਵਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ)

ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ - ਸਵੇਰੇ 10.00 ਤੋਂ 12.00 ਤੱਕ

ਫੋਨ ਨੰ: 98786-95178, 92176-93845,

ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਨਾਮ	ਸਪੈਸ਼ਲਿਸਟ	ਦਿਨ
1. ਡਾ. ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ	ਸੋਮਵਾਰ
2. ਡਾ. ਗੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਕੰਗ	ਐਮ.ਡੀ (ਗਾਇਨੀ)	ਸੋਮਵਾਰ
3. ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕੰਗ	ਐਮ.ਡੀ (ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ)	ਸੋਮਵਾਰ
4. ਡਾ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ	ਹੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ	ਮੰਗਲਵਾਰ
5. ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ	"
6. ਜੇ.ਪੀ.ਆਈ ਹਸਪਤਾਲ ਮੋਹਾਲੀ ਵਲੋਂ ਡਾਕਟਰ	ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ	"
7. ਸ੍ਰੀ ਮਾਈਕਲ ਜੀ	ਐਕਸਰੇ ਸਪੈਸ਼ਲਿਸਟ	ਮੰਗਲਵਾਰ ਅਤੇ ਵੀਰਵਾਰ
8. ਡਾ. ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ/ਈ.ਐਨ.ਟੀ/ਬਲੱਡ ਸ਼ੂਗਰ	ਬੁੱਧਵਾਰ
9. ਡਾ. ਜੇ. ਐਸ. ਗੁਜਰਾਲ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ/ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਪੈਸ਼ਲਿਸਟ	"
10. ਡਾ. ਆਰ.ਐਸ ਸੰਧੂ	ਹੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਸਪੈਸ਼ਲਿਸਟ	ਵੀਰਵਾਰ
11. ਡਾ. ਸੰਤੋਸ਼ ਅਨੇਜਾ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ	"
12. ਡਾ. ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ	ਐਮ.ਡੀ.ਐਸ (ਦੰਦਾਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ)	ਵੀਰਵਾਰ
13. ਡਾ. ਐਸ.ਕੇ ਬਾਂਸਲ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ	ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ
14. ਡਾ. ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ ਅਤੇ ਚਮੜੀ ਰੋਗਾਂ ਲਈ, ਏਅਰੋ ਸਪੇਸ ਮੈਡੀਸਨ	"
15. ਡਾ. ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ/ਈ.ਐਨ.ਟੀ/ਬਲੱਡ ਸ਼ੂਗਰ	ਐਤਵਾਰ
16. ਡਾ. ਜਿੰਦਲ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ	"
17. ਡਾ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਗਿੱਲ	ਹੋਮਿਓਪੈਥਿਕ	ਬੁੱਧਵਾਰ
18. ਬੀਬਾ ਹਰਨੀਤ ਕੌਰ	ਫਿਜ਼ਿਓਥਰੈਪਿਸਟ	ਸੋਮਵਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ

ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਟੈਸਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ

1. ਬਲੱਡ ਟੈਸਟ, 2. ਸਾਰੇ ਬਲੱਡ ਸੈੱਲ ਕਾਊਂਟ ਟੈਸਟ 3. ਬਲੱਡ ਸ਼ੂਗਰ ਟੈਸਟ 4. ਕਿਡਨੀ ਟੈਸਟ 5. ਲਿਵਰ ਟੈਸਟ 6. ਲਿਪਿਡ ਪਰੋਫਾਈਲ ਟੈਸਟ 7. ਬਾਇਰਾਇਡ ਟੈਸਟ, 8. ਹਿਮਿਓਗਲੋਬਿਨ ਟੈਸਟ 9. ਪੇਸ਼ਾਬ ਟੈਸਟ (ਰੂਟੀਨ ਅਤੇ ਕਲਚਰ) 10. ਸਟੂਲ ਟੈਸਟ, 11. ਈ.ਸੀ.ਜੀ , 12. ਐਕਸਰੇ

* ਸਾਰੇ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਟੈਸਟ ਅੱਧੀ ਕੀਮਤ ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਵਾਈਆਂ ਬਿਨਾਂ ਮੋਖ (ਫਰੀ) ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹਰ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਂ 11.00 ਤੋਂ 1.00 ਤੱਕ।

ਹਰ ਸ਼ਨਿੱਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੂਚਨਾ

ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਦਿਨ ਦੇ ਬਜਾਏ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਕਰਨਗੇ। ਸਮਾਂ ਸ਼ਾਮ 7 ਤੋਂ 10 ਤੱਕ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਜੋ ਕਿ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਉਪਲੱਬਧ ਹਨ।

ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਮ	ਪੰਜਾਬੀ	ਹਿੰਦੀ	ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਮ	ਪੰਜਾਬੀ
1. ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗ	120/-	70/-	43. ਧਰਮ ਹੇਤਿ ਸਾਕਾ	20/-
2. ਕਿਵ ਕੁੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ	120/-	35/-	44. ਮੰਝ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬੋਹਿਥਾ	30/-
3. ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ	400/-	400/-	45. ਜਾ ਕੈ ਮਨਿ ਗੁਰ ਕੀ ਪਰਤੀਤ	30/-
4. ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ -	400/-		46. ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਮਾਨਿਉ	10/-
5. ਹੋਵੈ ਅਨੰਦੁ ਘਣਾ		30/-	47. ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ	10/-
6. ਚਉਬੈ ਪਹਿਰਿ ਸਬਾਹ ਕੈ	55/-	60/-	48. ਤ੍ਰੈ ਸ਼ਤਾਬਦੀ	20/-
7. ਸੁਰਤਿਆਂ ਉਪਜੈ ਚਾਉ	40/-	60/-	49. ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਭਾਗ - 2	120/-
8. ਬਾਬਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ	50/-	50/-	50. ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਭਾਗ - 3	120/-
9. ਸਰਬ ਪ੍ਰਿਅ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ	10/-	10/-	51. ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ ਦੀ ਚਿਰ ਸਥਾਈ...	100/-
10. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫੁਹਾਰ	10/-	10/-	English Version Price	
11. ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ	60/-	70/-	1. Baisakhi (ਵੈਸਾਖੀ)	. 5/-
12. ਪੁਰਾਤਨ ਟੀਕਾ - ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ	30/-		2. How Rend The Veil of Untruth (ਕਿਵ ਕੁੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ)	. 70/-
13. ਅਮਰ ਜੋਤਾਂ	20/-	15/-	3. Discourses on the Beyond-1 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ ੧)	50/-
14. ਹਿਮਾਲਿਆ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸੰਗ ਨਿਵਾਸ	100/-		4. Discourses on the Beyond -2 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ ੨)	50/-
15. ਅਮਰ ਗਾਥਾ	200/-	100/-	5. Discourses on the Beyond -3 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ ੩)	50/-
16. ਧਰਮ ਯੁਧ ਕੇ ਚਾਇ	50/-		6. Discourses on the Beyond -4 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ ੪)	60/-
17. ਪਵਿੱਤਰ ਪੈਂਡਾ	25/-		7. Discourses on the Beyond -5 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ ੫)	60/-
18. ਭਗਤ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ	10/-	10/-	8. The way to the imperceptible (ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ)	80/-
19. ਵੈਸਾਖੀ	10/-	10/-	9. The Lights Immortal (ਅਮਰ ਜੋਤਾਂ)	20/-
20. ਸਾਜਨ ਚਲੇ ਪਿਆਰਿਆ		10/-	10. Transcendental Bliss (ਚਉਬੈ ਪਹਿਰਿ ਸਬਾਹ ਕੈ)	70/-
21. ਅਬਿਨਾਸੀ ਜੋਤ ਭਾਗ - 1	90/-	90/-	11. How to Know Thy Real Self-(Vol-1) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ)	80/-
22. ਅਬਿਨਾਸੀ ਜੋਤ ਭਾਗ - 2	90/-		12. How to Know Thy Real Self-(Vol-2) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ)	80/-
23. ਪੰਚ ਪਰਵਾਣ (ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ) (ਰੂਹਾਨੀ ਗੁਲਦਸਤਾ ਭਾਗ 1 ਅਤੇ 2)	200/-		13. How to Know Thy Real Self-(Vol-3) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ)	110/-
24. ਸੰਤ ਤੁਮਾਰੇ ਤੁਮਾਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ	50/-		14. The Dawn of Khalsa Ideals	. 10/-
25. ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਪਰਸੀਐ	100/-		15. A Glimpse of His Holiness - Baba ji	. 5/-
26. ਅਨੰਦਮਈ ਜੀਵਨ ਜਾਚ	50/-		16. Divine Word Contemplation Path', (ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗ)	150/-
27. ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉੱਤਰ	60/-		17. The Story of Immortality (ਅਮਰ ਗਾਥਾ)	260/-
28. ਅਨੁਭਵੀ ਪ੍ਰਵਚਨ	300/-		18. Why not thy contemplate the Lord? (ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ ?)	200/-
29. ਅੰਦਰਲੀ ਖੋਜ	300/-			
30. ਸਿਮਰਤ ਕਹਾਂ ਨਹੀਂ	300/-			
31. ਰੂਹਾਨੀ ਪ੍ਰਵਚਨ	35/-			
32. 'ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਜੁਗਤੀਆਂ	250/-			
33. 'ਮਾਨੁਖ ਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ'	300/-			
34. ਜੀਵਨ ਜੁਗਤਿ	440/-			
35. ਮਾਰਗ ਚੋਣ	60/-			
36. ਮਨੋਭਾਵਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਵਰਤੋਂ	50/-			
37. ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਭਾਗ - 1	120/-			
38. ਜਨਮ ਪਦਾਰਥੁ ਸਫਲੁ ਹੋਇ	120/-			
39. ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ (ਭਾਗ -1)	65/-			
40. ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ (ਭਾਗ -2)	65/-			
41. ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਅਮਰ ਨਿਧਾਨ	10/-			
42. ਕਲਜੁਗਿ ਜਹਾਜ ਅਰਜੁਨ ਗੁਰ	100/-			

ਉਪਰੋਕਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਆਪ ਜੀ ਮਨੀਆਰਡਰ, ਚੈਕ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਟਰਸਟ ਦੇ ਅਕਾਊਂਟ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੀ ਮਾਇਆ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਮੋਬਾਇਲ ਨੰਬਰ 9417214391, 9417214379, 8437812900 ਤੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

A/c Name : VGRMCT / Atam Marg Magazine

Punjab & Sind Bank - S/B A/C No. 12861000000003

RTGS/IFSC Code - PSIB0021286\, Branch Code - C1286

**Our Address: VGRMCT, Gurdwara Ishar Parkash,
Ratwara Sahib,**

**(Near New Chandigarh) P.o. Mullanpur Garibdas,
Teh. Kharar, Distt. S.A.S Nagar (Mohali)**

140901, Pb. India

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ 17 ਜੂਨ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੁਲਾਰੇ

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਟਰਸਟ ਦੇ ਬਾਨੀ ਸੱਚਖੰਡਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ
ਪਰਮ ਪੁਜਯ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸੰਤ ਮਾਤਾ (ਬੀਜੀ) ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ 100 ਸਾਲਾ

ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ

ਸਮੁੰਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਮਿਤੀ : 8 ਅਗਸਤ ਨੂੰ

ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ

ਸਮਾਂ : ਸਵੇਰੇ 10.00 ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 4.00 ਵਜੇ ਤੱਕ

1. ਟਰੱਸਟ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ (ਹਿੰਦੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ) ਅੱਧੀ ਭੇਟਾ ਤੇ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ
2. ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤਣਗੇ।
3. ਮਹਾਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਸਵੇਰੇ 11.00 ਵਜੇ।

How to become true to the Creator

Sant Waryam Singh Ji
English Translation: Prof. Beant Singh

(Continued from P. 75, issue June, 2018)

Echoing the same thought, Guru Sahib also says -

*'Devotion to the Preceptor ever brings true joy,
And egoism's possessiveness is restrained.
Through the Preceptor's teaching is the darkness lifted,
And the adamant doors stand opened.'*

ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਦਾ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ॥
ਹਉਮੈ ਮੇਰਾ ਠਾਕਿ ਰਹਾਇਆ ॥
ਗੁਰ ਸਾਖੀ ਮਿਟਿਆ ਅੰਧਿਆਰਾ
ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਖੁਲਾਵਣਿਆ ॥

The extremely adamant doors of hope and doubt of Maya are opened with the Guru's Word or teaching. The Guru's holy Word or hymn destroys egoism completely, and when egoism is destroyed, then only the one Lord God is realized to be pervading every being. By the Guru's grace both body and mind are made pure. The pure holy Name enables man to attain to the pure and immaculate Lord God, as per the *Gurbani* edict -

*'Anyone lodging God in the self after overthrowing egoism,
Ever is devoted to the holy Preceptor's feet.
By the Master's grace are his mind and self rendered pure,
And he ever meditates on the Name immaculate.'* P. 110

ਹਉਮੈ ਮਾਰਿ ਮੰਨਿ ਵਸਾਇਆ ॥
ਗੁਰ ਚਰਣੀ ਸਦਾ ਚਿਤੁ ਲਾਇਆ ॥
ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਮਨੁ ਤਨੁ ਨਿਰਮਲੁ

ਨਿਰਮਲ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵਣਿਆ ॥

Guru Sahib has described such traders in the Name Divine as blessed. So, in this body-shop, the mind is the trader and that is to trade in truth by imbibing the Guru's teaching -

*Refrain: This mind is the trader of the shop
in this body.*

ਧਾਰਨਾ - ਇਹ ਮਨ ਵਣਜਾਰਾ ਜੀ,
ਤਨ ਵਾਲੀ ਹਟੜੀ ਦਾ

But revered holy congregation! instead of engaging in the trade of truth, the mind gathers heaps of Maya-poison. What are the acquisitions of *Maya*? It is an illusion. Engaged in accumulating riches, one day, he departs leaving everything behind. None carries anything with him when he departs. But the sins and evils, he has committed while accumulating riches, he does carry with him. Giving account of every sinful deed in the Divine Court, he is bound to weep and wail, but who will listen to his weeping and crying? Becoming purblind, he has wasted his human incarnation. So, Guru Sahib says -

*'Enjoying revelments, man himself becomes a heap of ashes and his soul passes away.
When the worldly man dies, a chain is thrown round his neck and he is led away.
There, his good and bad acts are read out to him, and seating him, his account is explained to him.
When thrashed, he finds no place of shelter,*

but none hears his bewailings now.
The blind man has wasted away his life.'
P. 464

ਆਪੀਨੈ ਭੋਗ ਭੋਗਿ ਕੈ
ਹੋਇ ਭਸਮਿਭਿ ਭਉਰੁ ਸਿਧਾਇਆ ॥
ਵਡਾ ਹੋਆ ਦੁਨੀਦਾਰੁ
ਗਲਿ ਸੰਗਲੁ ਘਤਿ ਚਲਾਇਆ ॥
ਅਗੈ ਕਰਣੀ ਕੀਰਤਿ ਵਾਚੀਐ
ਬਹਿ ਲੇਖਾ ਕਰਿ ਸਮਝਾਇਆ ॥
ਥਾਉ ਨ ਹੋਵੀ ਪਉਦੀਈ
ਹੁਣਿ ਸੁਣੀਐ ਕਿਆ ਰੁਆਇਆ ॥
ਮਨਿ ਅੰਧੈ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ ॥

This trader in the shape of sentient being had come to trade in truth, but caught in *Maya* (Mammon), involved in worldly affairs, adopting notions of 'mine' and 'thine', 'friends' and 'strangers' remains bereft of it by turning his back upon his Supreme goal. Well! even if this 'jeev' (sentient being) is told that his supreme goal is to trade in the Name Divine, as has been advised by Guru Sahib, he does not heed -

*'Make thy mind the ploughman, thy actions cultivator's vocation,
Modesty the water and thy body the field.
In this field sow devotion, make content the levelling-plank,
And maintain the garb of humility.
By devotion and grace shall this crop sprout-
Where it grows, that home you shall see blessed.'*
P. 595

ਮਨੁ ਹਾਲੀ ਕਿਰਸਾਣੀ ਕਰਣੀ
ਸਰਮੁ ਪਾਣੀ ਤਨੁ ਖੇਤੁ ॥
ਨਾਮੁ ਬੀਜੁ ਸੰਤੋਖੁ ਸੁਹਾਗਾ
ਰਖੁ ਗਰੀਬੀ ਵੇਸੁ ॥
ਭਾਉ ਕਰਮ ਕਰਿ ਜੰਮਸੀ
ਸੇ ਘਰ ਭਾਗਠ ਦੇਖੁ ॥

About the attainment of material riches, Guru Sahib says -

*'Friend! worldly wealth accompanies us not.
Lure of wealth the world has bewitched -
Only rare ones realize this.'*
P. 595
ਬਾਬਾ ਮਾਇਆ ਸਾਥਿ ਨ ਹੋਇ ॥
ਇਨਿ ਮਾਇਆ ਜਗੁ ਮੋਹਿਆ

ਵਿਰਲਾ ਬੁਝੈ ਕੋਇ ॥

Only money, riches and properties are not called '*Maya*'. Except the Name Divine, all the visible world is '*Maya*' (illusion) in which man remains entangled all the time. His state is like that of a lame ass caught in a marsh. The lame ass can be rescued, if some merciful beloved devotee of God throws a rope round its neck and pulls it out slowly and slowly. We come to a holy congregation, hear discourses, the mind trades in truth. Sometimes it rises and sometimes it falls and it does not feel at home in the true and holy congregation. It creates a world of its own and wanders in day dreams.

Revered holy congregation, the mind continues wandering about here and there. It is said that the mind is a trader and has come to trade in the Name Divine, which is more precious than jewels, diamonds and pearls. It is invaluable. But, after coming to the congregation, if it does not trade at all, then what happens. So, when it enters the shop of the body, it has many commodities or things. It has the tongue. How to trade with the tongue? Guru Sahib tells us the manner of trading with the tongue -

*Refrain: True is the Lord God's Name;
O Timeless One, thou alone art
existent ...*

ਧਾਰਨਾ- ਸਤਿਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ,
ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੂੰ ਹੀ ਹੈ,
ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੂੰ ਹੀ ਹੈ

The tongue trades by uttering the holy Word and hymn, by reciting and contemplating the Name Divine. Trade in the Name (*Waheguru*) with each breath, utter '*Wahe*' when you breathe in, and '*Guru*' when you breathe out. Do so in mind's concentration, in the '*trikuti*' (middle of the

forehead just above the eyebrows) and in the 'agya chakra' (white inverted lotus with two petals between the eye brows) in accordance with the state of spiritual attainment as it comes about. The mind has to trade in the 'True Name' in this very physical body, but the trader is the mind. If the trader does not work, then who will trade in the Name commodity or wealth? While man reads *Jap Ji Sahib* (*Gurbani* composition) his mind wanders about elsewhere. While he reads *Gurbani* and contemplates the Name Divine, his thoughts continue wandering about here and there. In such a state, the trader-mind is not present to trade in the Name commodity. Therefore, Guru Sahib says -

'This body is a shop, the mind therein the trader - spontaneously therein carrying on commerce of truth.' P. 942

ਤਨੁ ਹਟੜੀ ਇਹੁ ਮਨੁ ਵਣਜਾਰਾ ॥
ਨਾਨਕ ਸਹਜੇ ਸਚੁ ਵਾਪਾਰਾ ॥

It is said that God is present in the holy congregation. When the devotee's mind becomes absorbed in the Name Divine, then he savours and enjoys its relish. Guru Sahib advises us to taste this Name-elixir -

'The Name Divine is amrita (nectar) - By guidance of the Master (Guru) perfectly endowed, taste of joy in God.' P. 997

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹੈ
ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਹਰਿ ਰਸੁ ਚਾਖੁ ॥

It is 'amrita' (nectar) -

'Egoists are desire-filled; their minds in ten directions wandering, full of a million desires.

Cursed is the life of egoists, devoid of the Name, in offal abiding.'

ਮਨਮੁਖ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਭਰਿ ਰਹੇ
ਮਨਿ ਆਸਾ ਦਹ ਦਿਸ ਬਹੁ ਲਾਖੁ ॥
ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਧ੍ਰਿਗੁ ਜੀਵਦੇ
ਵਿਚਿ ਬਿਸਟਾ ਮਨਮੁਖ ਰਾਖੁ ॥

Their life is one of a being dictated by

the mind. It is like abiding in ordure -

*'In transmigration are they whirled;
Over numerous births eating of malodorous
substances.'* P. 997

ਓਇ ਆਵਹਿ ਜਾਹਿ ਭਵਾਈਅਹਿ
ਬਹੁ ਜੋਨੀ ਦੁਰਗੰਧ ਭਾਖੁ ॥

So, the egoists come and go, die and take birth, and abide in foul-smelling offal. Therefore, unless and until we make the mind a trader in the Name commodity, there is no attainment to the Lord. So, in the true mint of *Sri Guru Granth Sahib*, what has to be forged and fashioned? Guru Sahib says - 'We have to forge the True Word; in this context, such is the Guru's edict, which should be recited with concentration -

Refrain: My dear, forge the holy Word of the True Mint.

ਧਾਰਨਾ - ਘੜ ਲੈ ਪਿਆਰਿਆ,
ਸ਼ਬਦ ਸੱਚੀ ਟਕਸਾਲ ਦਾ

In the mint, we should forge the holy Word of the True Mint. If the holy Word or some coin is to be forged, first of all, required materials are needed. So, the command of experienced holy men is that if necessary materials become available, then there is success all around.' First is required faith in the holy Preceptor. Not even by mistake should you have critical doubts about the holy Preceptor and his doings or ways. Don't regard the holy Preceptor as no less than God and ever continue singing his laudations.

There are many devotees who with the grace of the capable holy Preceptor, by imbibing and following his teachings make some achievements by Divine mercy. But they make no mention of their Preceptor and give the impression that they have become perfect on their own and with their own efforts. Such persons who by concealing their

Preceptor and manifesting their qualities earn praise for themselves and create the impression that they have achieved everything with their own efforts, seldom make mention of their holy Preceptor. They turn their back upon the Guru, and even this has been seen that on achieving great glory, they even stop revering their Guru. Regarding him an ordinary person, they do not praise his qualities even by mistake. Such devotees incur the blame of insulting their Guru. In this context, there is a story about a devotee who by virtue of his own merits and by imbibing the teachings of the Guru started earning people's praise. He thought in his mind - 'My utterance is more beautiful and pleasing than the Guru. I can converse in a musical measure. When I do narration and explication, I give examples and quotations from other scriptures. Consequently, I am getting great respect and honour from the people.' Gradually, he stopped honouring his Guru. One day, it so happened that when some prominent persons were sitting in the assembly, and his Guru entered there, he tried to ignore him. He made it appear as if he had not seen the Guru come there. At that moment, his Guru invoked a curse on him: "You are a complete demon. Violating all tradition and practice, you have behaved like a demon. You have insulted the Guru-disciple tradition. May you forget all your knowledge and learning and may you become a demon!" He knew very well - "My Guru is capable and omnipotent. I do not have those spiritual powers which my Guru has naturally." So, he was frightened by this curse, and falling at the Guru's feet, said, "Sir! I am a fool. Out of pride, I did not show due respect to you. Kindly forgive me because your utterances

have the potential of turning out to be true. None can undo them or evade them." In *Sri Guru Granth Sahib* also occurs an edict to this effect -

'Destroyed shall be the egg-born, placenta-born, the atmosphere-born and perspiration-born.

Destroyed shall be the four Vedas and the Six Shastras;

Immutable shall alone be the word of the holy.

Destroyed shall be the qualities of energy, sloth and intellect.

All that is visible shall be destroyed -

The word of the holy alone shall be limitless.'

P. 1204

ਅੰਡ ਬਿਨਾਸੀ ਜੇਰ ਬਿਨਾਸੀ
ਉਤਭੁਜ ਸੇਤ ਬਿਨਾਧਾ॥
ਚਾਰਿ ਬਿਨਾਸੀ ਖਟਹਿ ਬਿਨਾਸੀ
ਇਕਿ ਸਾਧ ਬਚਨ ਨਿਹਚਲਾਧਾ॥
ਰਾਜ ਬਿਨਾਸੀ ਤਾਮ ਬਿਨਾਸੀ
ਸਾਤਕੁ ਭੀ ਬੇਨਾਧਾ॥
ਦ੍ਰਿਸਟਿਮਾਨ ਹੈ ਸਗਲ ਬਿਨਾਸੀ
ਇਕਿ ਸਾਧ ਬਚਨ ਆਗਾਧਾ॥

The Guru's utterance was a sure-shot arrow which could not be checked or annulled in any way. On seeing his pathetic state, the Guru's heart was moved to pity. He said, "You will no doubt become a demon, but you will be liberated by a great and capable true Guru." He said, "But how will I be able to recognize him? I will become a demon. Where demons eat flesh and drink wine, they are cannibals also. When, after killing a man, I will eat his flesh, more sins will accrue to me. Sir! I was deluded. I happened to commit the disobedience which surpasses all others, because turning back upon the Guru is the biggest disobedience. No other sin can equal its gravity -

'Killing of a Brahmin, a cow and dynasty are grave sins.

Drinking, gambling and ravishing others' women are also rank sins.

Usurpation of others' wealth by thieves, robbers and highway men too is a big crime. Persons treacherous and ungrateful, and killers are also guilty of terrible sin and crime.

Even if we combine millions of such sinners, Of the apostate they equal not even a single body hair.' Bhai Gurdas Ji, Var 34/16

ਬਾਮੁਣ ਗਾਂਏ ਵੰਸ ਘਾਤ ਅਪਰਾਧ ਕਰਾਰੇ।
ਮਦ ਪੀ ਜੁਏ ਖੇਲਦੇ ਜੋਹਨਿ ਪਰ ਨਾਰੇ।
ਮੁਹਨਿ ਪਰਾਈ ਲਖਮੀ ਠੱਗ ਚੋਗ ਚਗਾਰੇ।
ਵਿਸਾਸ ਧੋਹੀ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ ਪਾਪੀ ਹਤਿਆਰੇ।
ਲੱਖ ਕਰੋੜੀ ਜੋੜੀਅਨਿ ਅਨਗਿਣਤ ਅਪਾਰੇ।
ਇਕੱਤ ਲੁਇ ਨ ਪੁੱਜਨੀ ਬੇਮੁਖ ਗੁਰਦੁਆਰੇ।

Much sin accrues to one who keeps the company of such a man, because he is an apostate who has been cursed by the Guru. If someone says, "Sir, we only talk with him and do not receive any impression from him", Bhai Gurdas Ji responds to it in Var 34, stanza 15 -

'If we enter a collyrium store, our face we will blacken.

No purpose shall be served by sowing land barren.

Swinging on a broken swing into pit shall we fall.

Holding shoulder of men who know not swimming at all,

How can we swim life's arduous ocean?

Rescue not the man who sets his house ablaze and sleeps therein.

Similarly, apostates' company is hazardous like highway men.

And us, it should frighten.'

Bhai Gurdas Ji, Var 34/15

ਵੜੀਐ ਕਾਲਖ ਕੋਠੜੀ ਮੁਹੁ ਕਾਲਖ ਭਰੀਐ।
ਕੱਲਰ ਖੇਤੀ ਬੀਜੀਐ ਕਿਹੁ ਕਾਜ ਨ ਸਰੀਐ।
ਟੁੱਟੀ ਪੀਘੇ ਪੀਘੀਐ ਪੈ ਟੋਏ ਮਰੀਐ॥
ਕੰਨਾ ਫੜਿ ਮਨਤਾਰੁਆਂ ਕਿਉ ਦੁੱਤਰੁ ਤਰੀਐ।
ਅਗਿ ਲਾਇ ਮੰਦਰਿ ਸਵੇ ਤਿਸ ਨਾਲਿ ਨ ਫਰੀਐ।
ਤਿਉਂ ਠੱਗ ਸੰਗਤਿ ਬੇਮੁਖਾਂ ਜੀਅ ਜੋਖਹੁ ਡਰੀਐ।

In religious literature, it is averred even to this extent that if a person befriends or

deals with an apostate, a grave sin accrues to him because an apostate is under the Guru's curse. Guru Sahib goes to the extent of asserting that if a devotee loses temper or becomes angry, then anger pollutes 215000,000,000 cells in his body and hidden flames of anger blaze forth from him. Even the person touching him is affected by that anger. Guru Sahib has accepted no pollution on the basis of caste, but he does accept the pollution caused by an angry man because the entire blood in him is polluted. Such waves come out of his body that naturally enter the person who shakes hands with him or embraces him. If a person meditates on the Name Divine, and is absorbed in Name contemplation, he at once comes to know why he has received the shock and his contemplation or trance broken, when he hasn't done anything wrong. But he does not know that waves from an angry person have entered his body. Therefore, Guru Sahib has stated -

'Draw not near and in the neighbourhood of those in whose heart is the pariah of wrath.'

P. 40

ਓਨਾ ਪਾਸਿ ਦੁਆਸਿ ਨ ਭਿਟੀਐ
ਜਿਨ ਅੰਤਰਿ ਕ੍ਰੋਧੁ ਚੰਡਾਲ॥

Whether it is a wrathful person, or an avaricious one, or an egoist, his influence on others is harmful. That is why, it is stated in the 'Rehatnama' [Sikh code of conduct]: 'If you accept food from a person, who is unknown to you, about whose vocation and thinking you do not know, then your absorption in Name meditation will be disturbed and you won't be able to practise meditation for several days. Even if love and devotion for God is surging within you, it will be affected and become dim. Such is the commandment in the 'Rehatnama':

'He whose living thou dost not know and who follows not Gurbani tradition, By eating from his hand thou shalt forget God's devotion.' (Rehatnama)

ਜਾ ਕੀ ਰਹਿਤ ਨ ਜਾਣੀਐ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਹੀ ਰੀਤ।
ਤਿਸ ਦੇ ਹਥਹੁੰ ਖਾਧੀਐ ਵਿਸਰੇ ਹਰਿ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤ।

'By holding a sheep's tail how can one cross the river?

By befriending a ghost one ever lives in doubt and fear. (Who knows when he may kill?)

Depend not on the tree standing on the river-bank. (Who knows when it may fall?)

By marrying a corpse how can a woman enjoy the bliss of marriage?

By sowing poison how can one obtain nectar? (That is, by sowing poison, you can reap only poison).

By loving an apostate, one is bound to suffer the punishment of death.'

Bhai Gurdas Ji, Var 34/7

ਭੇਡੈ ਪੁਛਲਿ ਲੱਗਿਆਂ ਕਿਉਂ ਪਾਰ ਲੰਘੀਐ।
ਭੂਤੈ ਕੇਰੀ ਦੋਸਤੀ ਨਿਤ ਸਹਸਾ ਜੀਐ।
ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੈ ਰੁੱਖੜਾ ਵੇਸਾਹੁ ਨ ਕੀਐ।
ਮਿਰਤਕ ਨਾਲਿ ਵਿਵਾਹੀਐ ਸੋਹਾਗੁ ਨ ਬੀਐ।
ਵਿਸੁ ਹਲਾਹਲ ਬੀਜਿ ਕੈ ਕਿਉਂ ਅਮਿਓ ਲੀਐ।
ਬੇਮੁਖ ਸੇਤੀ ਪਿਰਹੜੀ ਜਮ ਡੰਡ ਸਹੀਐ।

So, about the man who turns his back upon the Guru, the Gurbani edict is -

Refrain: By turning his back upon the Guru
How will man cross the world-ocean?

ਧਾਰਨਾ - ਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋ ਗਿਆ,
ਹੁਣ ਕਿਵੇਂ ਪਾਰ ਲੰਘੇਗਾ

'Should one from the Master (Guru) turn away, without the Master's (True Guru's) guidance shall he not attain liberation.

By no other means shall he find liberation:
Inquire of those with true discrimination endowed.

After wandering over endless births, without the holy Preceptor's guidance

Shall he not find liberation.

Liberation shall at last come as the holy Preceptor's feet he touches,

And to his Word listens.

Saith Nanak: Contemplate this and resolve:
Without the holy Preceptor's guidance none liberation obtains.' P. 920

ਜੇ ਕੋ ਗੁਰ ਤੇ ਵੇਮੁਖੁ ਹੋਵੈ
ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਕਤਿ ਨ ਪਾਵੈ ॥
ਪਾਵੈ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਰਥੈ ਕੋਈ
ਪੁਛਹੁ ਬਿਬੇਕੀਆ ਜਾਏ ॥
ਅਨੇਕ ਜੂਨੀ ਭਰਮਿ ਆਵੈ
ਵਿਣੁ ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਕਤਿ ਨ ਪਾਏ ॥
ਫਿਰਿ ਮੁਕਤਿ ਪਾਏ
ਲਾਗਿ ਚਰਣੀ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਸਬਦੁ ਸੁਣਾਏ ॥
ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਵੀਚਾਰਿ ਦੇਖਹੁ
ਵਿਣੁ ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਕਤਿ ਨ ਪਾਏ ॥

So, holy congregation! turning away from the Guru is a grave sin. The sages have counted six killings as grave sins: Killing a holy man who has knowledge of *Brahm* (the Ultimate Reality) and who reflects on Him; killing a gentleman with cow-like temperament, who wishes good to all; killing one's own daughter; betraying a man's confidence and then killing him; after taking loan, denying having taken loan; becoming ungrateful. These are the six grave killings. A person guilty of anyone of these is called a 'killer' or 'a murderer'. One murder invites the punishment of 96 crore ordinary sins. The punishment of the six killings mentioned above is equal to that 576,000,000,000 ordinary sins. If a man kills his father, it is equal to 1000 murders. Such is the opinion of experienced and exalted holy men. That is why, Bhai Gurdas has written that if even crores of rank sinners are combined, they are not equal to a single body-hair of an apostate.

So, in this manner, that scholarly holy man for not honouring his Guru (Preceptor), became a demon, who, in history, has been mentioned by the name of Kauda. When he took away Mardana and was about to fry

him in a cauldron of boiling oil, Guru Nanak Sahib reached there in the nick of time and saved him. The cauldron of oil became cold like ice. He was surprised to see two persons standing before by whose glance the oil became cold. He went inside running and brought the mirror. He saw Guru Nanak Sahib's reflection in the mirror. He fell at Guru Sahib's lotus feet. As soon as he placed his head at his feet, all vices and wrong propensities were dispelled, and he realized that the annuller of his grave sin had arrived. Lying prostrate 'At Sovereign Guru Nanak Sahib's feet, he prayed, "O Sovereign! save me; I am a great sinner." Guru Sahib gave good counsel and bestowing on him the boon of Name wealth, rid him of all his sins, and placing his hand on his head removed all his vices, and Divine Name melody started ringing from every trichome on his body. Recite -

*Refrain: The Guru removed all his vices,
By placing his hand on his head*

...

ਧਾਰਨਾ - ਵਿਚੋਂ ਮਾਰ ਕੱਢੀਆਂ ਬੁਰਿਆਈਆਂ,
ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹਥ ਰੱਖ ਕੇ।

'Render praise to the holy Preceptor for his greatness, Who such great merits possesses. By union Divinely ordained are these made visible.

As be the Lord's pleasure, these in the seeker's mind are fixed by Divine ordinance as the Master his hand on the seeker's forehead places.

Cast out are evils.'

P. 473

ਸਤਿਗੁਰੁ ਵਡਾ ਕਰਿ ਸਾਲਾਹੀਐ
ਜਿਸੁ ਵਿਚਿ ਵਡੀਆ ਵਡਿਆਈਆ ॥
ਸਹਿ ਮੇਲੇ ਤਾ ਨਦਰੀ ਆਈਆ ॥
ਜਾ ਤਿਸੁ ਭਾਣਾ
ਤਾ ਮਨਿ ਵਸਾਈਆ ॥
ਕਰਿ ਹੁਕਮੁ ਮਸਤਕਿ ਹਬੁ ਧਰਿ
ਵਿਚਹੁ ਮਾਰਿ ਕਢੀਆ ਬੁਰਿਆਈਆ ॥

When he (Kauda) went to enter the fold

of Sikhism, Bhai Mardana asked, "Revered sir! why had he gone in and brought the mirror?" Guru Sahib said, "Bhai Mardana! you better ask Kauda demon himself." Now Kauda had ceased to be a demon. He had been transformed completely. He said, "Sir! I am guilty of having committed a very big mistake as Bhai Mardana too has, who, leaving your company, was going home. Whenever I ate a human being, I saw his image in this mirror, and he appeared to me a beast. I never ate a human being. So Mardana too, after forsaking the Guru, appeared to be different to me. O True Sovereign! I was a great scholar. But I committed a big affront. I insulted my Guru. The later cursed me. When at my weeping and wailing, he felt pity for me, he said, "I am giving you a mirror. Look in this mirror. It will tell you that the person you are eating is worse than even an animal.

*Refrain: Though thou art a human,
Thine acts are beastly.*

ਧਾਰਨਾ - ਮਾਨਸ ਤੇਰੀ ਜਾਤ ਹੈ,
ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਦੈ

'Though of the human species, yet are man's actions beast-like -

Day and night in putting up a false show before the world engaged.

Outside has he assumed a false disguise, within him lies Maya-impurity;

Know, by concealment is nothing concealed. For show he engages in learned discourses, meditation and ritual baths:

Within is lying canine greed.

*Within him is fire of evil desires,
His limbs for outward show smeared with dust.*

To his neck tied a stone - how may he swim across the limitless ocean?

Such as have lodged within their selves the Lord,

Saith Nanak,

into poise are absorbed.'

P. 267

ਕਰਤੂਤਿ ਪਸੂ ਕੀ ਮਾਨਸ ਜਾਤਿ ॥
 ਲੋਕ ਪਚਾਰਾ ਕਰੈ ਦਿਨੁ ਰਾਤਿ ॥
 ਬਾਹਰਿ ਭੇਖ ਅੰਤਰਿ ਮਲੁ ਮਾਇਆ ॥
 ਛਪਸਿ ਨਾਹਿ ਕਛੁ ਕਰੈ ਛਪਾਇਆ ॥
 ਬਾਹਰਿ ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ਇਸਨਾਨ ॥
 ਅੰਤਰਿ ਬਿਆਪੈ ਲੋਭੁ ਸੁਆਨੁ ॥
 ਅੰਤਰਿ ਅਗਨਿ ਬਾਹਰਿ ਤਨੁ ਸੁਆਹ ॥
 ਗਲਿ ਪਾਥਰ ਕੈਸੇ ਤਰੈ ਅਬਾਹ ॥
 ਜਾ ਕੈ ਅੰਤਰਿ ਬਸੈ ਪ੍ਰਭੁ ਆਪਿ ॥
 ਨਾਨਕ ਤੇ ਜਨ ਸਹਿਜ ਸਮਾਤਿ ॥

'Animals in human form, wrapped around with skins, black their hearts.

By light of the holy Word have I beheld Truth operating everywhere.' P. 284

ਪਸੂ ਮਾਣਸ ਚੰਮਿ ਪਲੇਟੇ ਅੰਦਰਹੁ ਕਾਲਿਆ ॥
 ਸਭੈ ਵਰਤੈ ਸਚੁ ਸਚੈ ਸਬਦਿ ਨਿਹਾਲਿਆ ॥

So, revered sir! I ate humans after seeing their image in the mirror. When I looked at your reflection in the mirror, I beheld sheer bright light. My Guru had told me that my saviour would appear as sheer light in the mirror. So Sovereign! I could not bear the brightness of your image in the mirror. There is none in the world, who can bear the radiance of your visage." Seeing his humility, Guru Sahib made him receive the gift of the Name Divine from Bhai Mardana. The Name-elixir or Name-relish, he obtained, Guru Sahib commanded to be distributed among the people of the world. He came to be called, the Guru (Holy Preceptor) of his tribe. It cannot be said with certitude where his place is. Some opine it to be in Assam. But there is a *gurdwara* at Jabalpur which is named after him - *Gurdwara Kauda Sahib*.

The devotee who does not sing laudations of his Guru (Holy Preceptor) cannot tread on the path of spirituality. So this commodity of Name meditation and Divine laudation is very essential. Do not consider your Guru less than God. About the Guru, there are four essential beliefs: 1. My

Guru is an excellent saint. 2. My Guru is the greatest of all saints. 3. My Guru is God-like. 4. My Guru is himself Transcendent Lord God. This is what has been said in its confirmation -

Refrain: 'The Guru is God and God is the Guru, O Nanak.

There is no difference between the two, my brother.

ਧਾਰਨਾ - ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਗੋਬਿੰਦ ਗੁਰੂ ਹੈ,
 ਨਾਨਕ ਭੇਦ ਨਾ ਭਾਈ।

'I have churned the body ocean and I have seen an enamouring thing come to view.

The Guru is God and God is the Guru, O Nanak.

There is no difference between the two, my brother.' P. 442

ਸਮੁੰਦੁ ਵਿਰੋਲਿ ਸਰੀਰੁ ਹਮ ਦੇਖਿਆ
 ਇਕ ਵਸਤੁ ਅਨੂਪ ਦਿਖਾਈ ॥
 ਗੁਰ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੁਰੂ ਹੈ
 ਨਾਨਕ ਭੇਦੁ ਨ ਭਾਈ ॥

So, it is only after having complete faith in the Guru that you develop faith in the 'Gurmantar' (Guru-bestowed mystic chant or formula). If you do not have faith in the Guru, the latter may bestow upon you any chant or mystic formula, it is not fruitful and useful. Faith, trust and devotion have the same meaning. There is a story narrated by exalted holy men that once a simple devotee on listening to a discourse at a holy gathering became an ascetic. Becoming a renunciate, he went into the refuge of an exalted holy man. There, many other devotees also used to render service. The holy man rendered service in the community kitchen also. In the kitchen, he used the milk of his own cattle. He refrained from begging. He ran the kitchen with his honest labour. He was perfect in making honest earnings. Approaching him, this simple devotee said, "Sir, I have to swim across the

world-ocean. Please tell me some method to achieve my goal." The holy man saw that he was a simple and innocent person. So, he said to him, "My dear! Render service. Look after the cattle. Great care has to be taken of them. They have to be kept in a neat and clean place. Remove the cattle-dung quickly and throw it on the hung-hill. Take care that the cattle don't sit in dung. Keep them neat and clean for only then shall we get clean milk. If the cattle remain smeared with dung, then, as they are being milked, the dung from their waving tale falls into milk. In this way, it does not remain fit for being offered to God." So, that devotee kept rendering service with great care. Eight years passed in this manner. Somebody inquired from him, "Has the holy man bestowed on you any mystic chant?" He said, "I have been put on doing service only." The other devotee said, "To meet Lord God, it is very essential to receive a mystic chant from the Guru (Holy Preceptor), which has to be recited and contemplated day and night. It should be so much and continuous that if it is forgotten, he should feel as if he is not living." In this context, Guru Sahib says -

*Refrain: The fish lives not without water;
Without water, the fish does not live.*

ਧਾਰਨਾ - ਨਾ ਜੀਵੇ, ਮੱਛੀ ਨੀਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ

*'As without water the fish finds not life;
As without the drop of rain the chatrik (a tiny bird) feels not content;
As the deer attracted by sound rushes to face the hunter;
As the humming-bee, greedy for the fragrance of the lotus, gets bound -
Thus is love for the Lord in the heart of His devotees:*

By His sight feel they fulfilled.' P. 708

ਜਿਉ ਮਛਲੀ ਬਿਨੁ ਪਾਣੀਐ

**ਕਿਉ ਜੀਵਣੁ ਪਾਵੈ ॥
ਬੁੰਦ ਵਿਹੁਣਾ ਚਾੜ੍ਹਕੋ
ਕਿਉ ਕਰਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ ॥
ਨਾਦ ਕੁਰੰਕਹਿ ਬੇਧਿਆ
ਸਨਮੁਖ ਉਠਿ ਧਾਵੈ ॥
ਭਵਰੁ ਲੋਭੀ ਕੁਸਮ ਬਾਸੁ ਕਾ
ਮਿਲਿ ਆਪੁ ਬੰਧਾਵੈ ॥
ਤਿਉ ਸੰਤ ਜਨਾ ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੈ
ਦੇਖਿ ਦਰਸੁ ਅਘਾਵੈ ॥**

On hearing these words, that devotee who was free from any kind of wile and guile, logic and argument and who was totally obedient to his Guru, went to him and submitted, "Reverend sir! in obedience to your command I have been looking after the cattle for the past eight years. It is very kind and gracious of you to have granted this service to me. But sir! my fellow-devotees have told me that I haven't as yet received the 'Gurmantar'(Guru-given chant) by reciting and contemplating which Lord God is attained. Although it is only with the Guru's grace that God is attained (for none has attained to God with his own power and effort), yet on my part there has been no effort so far. Kindly bless me with the 'Gurmantar' (Guru-given mystic chant) as well as the method of reciting and contemplating it." It was evening time, when the sun was setting. At this hour, we read or recite *Rehras Sahib*, Hindus read or recite 'Sandhya' (evening prayer) and Muslims offer the evening 'namaz' (prayer). The holy man said, "To receive the 'Gurmantar' (Guru-given mystic chant) come to me at eight O'clock in the morning." This devotee was very much pleased. He reached the place of his work. At night he could not sleep, lest he should get late. He finished half his work during night itself. He threw the cattle-dung on the dung-hill. Casually he asked someone what time it was. He said that it was about

to strike eight. Hurriedly smeared with dung, he headed towards the holy man. There, it so happened that the king's officials came the previous evening and said, "The king wishes to see you at 8 O'clock in the morning." The holy man said, "Brothers! what have kings got to do with us? I am an ascetic who has renounced the world. I have only a mat on which I sleep. If your king is ready to sit on it, he may come at 8 O'clock." The officials said, "Although our king can sit on the mat, yet we wish to make some sitting arrangements." So, they brought excellent carpets early in the morning and spread them. Before the king's arrival, that devotee with smeared feet set out to receive the 'Gurmanatar' (Guru-given mystic chant). The holy man was casually standing before his cottage. When he saw him (devotee), raising his hand, he said, "Pareh! Pareh! Pareh! (keep away)." It meant: "Your feet are smeared with dung. So keep them away from the carpets." But the devotee was delighted thinking that he had got the 'Gurmantar' (Gurus' chant). From that very moment, he started repeating it. (Pareh! Pareh!). He practised its recitation so much that it went deep into his being. He rendered service with hands and feet, but with his heart and mind, he kept repeating 'Pareh! Pareh!' This recitation and contemplation became so powerful that he started hearing this sound -'Pareh! Pareh!' from within his self. Even in the wind and bird's chirping he heard this sound. Neither did the holy man call him again, nor did he (devotee) entertain any doubts about the correctness of his 'Gurmantar'. He was considering 'Pareh! Pareh!' to be the immaculate Lord God. One day, the holy man summoned him and said, "A friend of mine lives at a distance of forty miles from

here. Deliver this letter to him, and bring its reply also at the earliest. You are not to stop there but to return after taking a little rest." He took the letter from the holy man and came to his hut. He thought, "I am enjoying the recitation of 'Pareh! Pareh!' Involved in carrying the letter and bringing its reply, I may forget 'Pareh! Pareh!' and miss the bliss its recitation affords me." Observing his worry and anxiety, there was a sudden effulgence. God appeared before him in immanent form. He said, "My beloved devotee! Give me the letter, I will bring its reply at once." He submitted most respectfully, "Reverend Sir! I have never seen you before. How will you go so far?" The Lord said, "I am ruled by love. I am above chants and mystic formulas. I see only a person's love and devotion. Observing your infinite devotion, I have given you glimpse of my immanent form. The whole world is asking from me one thing or the other and I continue granting them boons. But the world does not love me in return. Getting satisfied with my gifts, people forget me completely, as is the *Gurbani* edict -

*'Man loves gifts and forgets the Giver.
The poor creature thinks not of death.'*

P. 676

ਦਾਤਿ ਪਿਆਰੀ ਵਿਸਰਿਆ ਦਾਤਾਰਾ॥
ਜਾਣੈ ਨਾਹੀ ਮਰਣੁ ਵਿਚਾਰਾ॥

God took the letter from him, and after sometime handed over its reply from the holy man.

This devotee was very much pleased and wondered - "How nice is this 'Pareh! Pareh!' He has done the task which I was supposed to do." There is a *Gurbani* edict to this effect -

(... to be continued)

The Discourse of Sant Ji

Sant Waryam Singh Ji

(Continued from P. 83, issue June, 2018)

These are the four gates to salvation, which you have to cross to reach your goal, Sat (truth). This stage consists of detaching oneself from all desires, from the worldly anxieties from the memories of by-gone-times, or feeling apprehensive about the future shape of things.

Also one should keep one's mind uncontaminated by the useless thoughts of enmity, opposition, desire and sex, anger, greed, false thinking and so on. Also one should not give way to any grief, nor have any ambition to amass wealth, nor keep on terms of friendship with persons who are given to false show or hypocrisy; one should give up all worries in one's mind regarding one's children, nor think of the attractions of a house-holder's life. Nor one should allow his mind to be enmeshed in the past events, or be troubled by anticipating pointless thoughts of the difficulties that may crop up in future.

Never sit in the company of the fools, fanatics, ignorant fellows, licentious persons enamoured of physical enjoyments and never be influenced by these unworthies. Go on repeatedly chanting the Name of God and earning the best actions. This is the only way to be rid of all the chains of the world. This is only way, very easy cure for the ills of the world. Keep a complete watch over these means with all caution.

Santokh (contentment) (ਸੰਤੋਖ) - Lack of contentment is the biggest hurdle in the path

of repetition of God's Name. Without content, one is washed away in desires. There is no happiness like contentment. In whatever job you are fulfil your duty with sincerity and diligence. One should be satisfied with whatever destiny has sent him. That is called contentment.

Guru Maharaj has named only contentment as the best fulfillment of the mind -

Without contentment, no one is sated.

Like the objects of a dream, all his works are vain.

ਬਿਨਾ ਸੰਤੋਖ ਨਹੀ ਕੋਊ ਰਾਜੈ॥

ਸੁਪਨ ਨਨੋਰਥ ਬਿਥੇ ਸਭ ਕਾਜੈ॥ ਅੰਗ - 279

Do thou practise truth, contentment and mercy. The most excellent is this way of life.

ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਦਇਆ ਕਮਾਵੈ ਏਹ ਕਰਣੀ ਸਾਰ॥
ਅੰਗ - 51

To imbibe the spirit of forgiveness, is for me the fasting, good conduct and contentment.

So neither ailment nor death pain harasses me.

ਬਿਮਾ ਗਹੀ ਬੁਤੁ ਸੀਲ ਸੰਤੋਖੰ॥ ਰੋਗੁ ਨ ਬਿਆਪੈ
ਨਾ ਜਮ ਦੋਖੰ॥ ਅੰਗ - 223

As against this, Guru Maharaj has termed desire to be biggest ailment. An ambitious person goes on searching every door like a dog and he never enjoys contentment of the heart. Desire is a fire that ever keeps on burning in one's heart. A person slave to desires has no wish to achieve God; he is oblivious of death.

They contract this dire disease of greed and in their mind, forget death.

ਏਹ ਤਿਸਨਾ ਵਡਾ ਰੋਗੁ ਲਗਾ ਮਰਣੁ ਮਨਹੁ
ਵਿਸਾਰਿਆ॥ ਅੰਗ - 919

Man's objective in this life was the attainment of God. But a person caught in the web of desires wanders from pillar to post. He is always forgetful of God.

Mammon has spread out its net and in it has placed the bait.

The avaricious bird is snared and cannot escape O my Mother!

ਮਾਇਆ ਜਾਲੁ ਪਸਾਰਿਆ ਭੀਤਰਿ ਚੋਗ ਬਣਾਇ॥
ਤਿਸਨਾ ਪੰਖੀ ਫਾਸਿਆ ਨਿਕਸੁ ਨ ਪਾਏ ਮਾਇ॥
ਅੰਗ - 50

This desire is such an emotion of this unreal world that one is always harping on the thought of what he would do, if he had a lakh of rupees. When he has achieved a lakh, his ambition is to amass a crore and later an arab (billions). The Guru has ordained that desire is such a fire, that gets more intense with the achievements of the gains. One is blinded and stays deprived of his supreme goal. He leaves for the next world, carrying on unbearable burden of countless desires. Maharaj Ji ordains as under -

The craving of even the great kings and the big land-lords is not quenched.

Intoxicated with the pleasure of wealth, they remain engrossed in it and their eyes see not anything else. In sin none has ever been satiated.

As the fire is satiated not with any fuel, so how can the mortal be content without the Lord? Pause.

ਵਡੇ ਵਡੇ ਰਾਜਨ ਅਰੁ ਭੂਮਨ ਤਾ ਕੀ ਤਿਸਨ ਨ
ਬੁਝੀ॥
ਲਪਟਿ ਰਹੇ ਮਾਇਆ ਰੰਗ ਮਾਤੇ ਲੋਚਨ ਕਛੁ ਨ

ਸੁਝੀ॥

ਬਿਖਿਆ ਮਹਿ ਕਿਨ ਹੀ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਨ ਪਾਈ॥

ਜਿਉ ਪਾਵਕੁ ਈਧਨਿ ਨਹੀ ਧ੍ਰਾਪੈ ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਕਹਾ
ਅਘਾਈ॥ ਅੰਗ - 672

There can be a rare person, who has lodged God's Name in his heart and thus all his desires are extinguished. Leaving aside such an exceptional person, the high blazes of ambition go on burning the whole world.

The thirst (desire) of only a few is quenched (stilled). Pause.

Man amasses millions and lacs of millions but restrains not his mind. He longs for more and more.

ਤਿਸਨਾ ਬਿਰਲੇ ਹੀ ਕੀ ਬੁਝੀ ਹੇ॥

ਕੋਟਿ ਜੋਰੇ ਲਾਖ ਕ੍ਰੋਰੇ ਮਨੁ ਨ ਹੋਰੇ॥

ਪਰੈ ਪਰੈ ਹੀ ਕਉ ਲੁਝੀ ਹੇ॥ ਅੰਗ - 213

The world keeps on burning in this disease of desires, till it takes the medicine of God's Name, and till one takes refuge in some perfect Guru and practices his sayings. Guru Maharaj has ordained thus -

This world is an earthen puppet,

O Yogi and in it is the dire disease of craving for wealth.

By various efforts and wearing sectarial dresses, this malady is cured not, O Yogi.

God's Name is the medicine, O Yogi, in whatever mind the Lord enshrines it.

He, who becomes resigned to Guru's will, understands this and he alone finds the way of Yoga.

ਇਹੁ ਜਗਤੁ ਮਿਟੀ ਕਾ ਪੁਤਲਾ ਜੋਗੀ

ਇਸੁ ਮਹਿ ਰੋਗੁ ਵਡਾ ਤਿਸਨਾ ਮਾਇਆ॥

ਅਨੇਕ ਜਤਨ ਭੇਖ ਕਰੇ ਜੋਗੀ ਰੋਗੁ ਨ ਜਾਇ
ਗਵਾਇਆ॥

ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਅਉਖਧੁ ਹੈ ਜੋਗੀ ਜਿਸਨੋ ਮੰਨਿ
ਵਸਾਏ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਵੈ ਸੋਈ ਬੁਝੈ ਜੋਗ ਜੁਗਤਿ ਸੋ ਪਾਏ॥
ਅੰਗ - 909

There is an anecdote famous about a poor man who served great saints, in the hope of wiping out his poverty. The great person gave him four candles, instructing him to go east at midnight burning the candle. There you would find a big wealth.

If that does not fully satisfy you, next day at midnight go in the western direction. There too you would get a lot of wealth. Next you go in the northern direction, there also you will discover a treasure. But never go in the south, even by mistake. He returned home very happy. At midnight, he started east, where his candle went out, there he found a treasure of copper. Next day, he went in the northern direction. At the spot where his candle went out, he discovered a treasure of silver. On third day at midnight he went in the western direction. There he found a treasure of gold coins. All this wealth was more than enough for him, but still he was not contented. Next night, he went south, ignoring the instruction of the great person. There he was very badly caught and was arrested. Neither he got any advantage of the previous treasures, rather this mounting ambition enmeshed him in perplexities.

Thus Guru Maharaj has called God's Name as the cure for all this. The world burning in the fire of ambitions are feeling very miserable. One country makes preparations for war, in order to extend its power on another country. The cure for ambitions can be had, only by means of God's Name that comes from contentment.

The increased sensual desire is stilled with the Lord's Name.

Through the Gurbani, great contentment wells up and one's attention is perfectly attuned to the Lord. Pause

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਬੁਝੈ ਹਰਿ ਕੈ ਨਾਮਿ॥

ਮਹਾ ਸੰਤੋਖੁ ਹੋਵੈ ਗੁਰ ਬਚਨੀ

ਪ੍ਰਭ ਸਿਉ ਲਾਗੈ ਪੂਰਨ ਧਿਆਨੁ॥ ਅੰਗ - 682

So there is no supreme friend in the world as contentment, nor is there any such enemy as ambition. It always causes trouble, it always keeps one on tenter hooks. There is no other enemy such as desire. For the fulfillment of desires one resorts to many contemptible acts, such as grabbing other person's money by fraud, committing thefts, indulging in corruption and robbing people by becoming expert in such forbidden lores as magic, magical formulae, magical charts and posing as the master of the art of calling ghosts; such a one ruins his life by his evil deeds. Hence adopt contentment; it is man's best friend.

Vichar (Ideas of Truth) (ਵਿਚਾਰ) - By the power of thought one should know what in the world is truth and what is untruth. God and soul are the constant truth; also the illusion consisting of name and form is untruth. Also one should consider, who I am? I am neither the body consisting of five elements (earth, water, light, air and ether), nor am I any one of the 25 elements, nor am I consisting of five sense organs (eyes, nose, ears, tongue and skin), nor of the functional organs such as hands, feet etc. nor am I the mind because I say my mind does not feel at ease (my mind, like my house shows that I am separate from the mind or the house). Nor I am intellect, nor am I consciousness. Then what am I? I am certainly existing. Hearing the sayings of great persons, I come to know that I am really the soul, which is the reflection of God Himself. God is All-consciousness, I too am a form of Truth; I too am all bliss like God. The soul is the symbol of God; because of the ills of the world, God Who is Supreme of the Universe

is here called the Self (Atma). With these thoughts, one should feel himself as a part of God and should meditate on God, again and again. One should feel it in the body, in the mind, in the intellect and in I-ness (personal identity). This knowledge brings us deliverance from all troubles. Man realizes his real self.

With acquiring this knowledge the door of salvation is opened for us. For attaining this most difficult stage, one needs hard penances (spiritual earnings). By keeping company with the saints, all metaphysical secrets become revealed.

Satsang (Holy congregation) - The place where people, gathered for the programme of God Truth, True Knowledge and true Dharma is called satsang.

How is the society of saints known?

The Name of One Lord is mentioned there.

ਸਤਸੰਗਤਿ ਕੈਸੀ ਜਾਣੀਐ॥ ਜਿਥੇ ਏਕੋ ਨਾਮੁ
ਵਖਾਣੀਐ॥ ਅੰਗ - 72

Without satsang, no effort can bear fruit, nor can there be acquisition of True Knowledge by getting rid of one's doubts. The Supreme method of all ways is taking part in satsang.

Singing of God's praise in the saints' society is the highest of all the deeds.

Says Nanak, he alone obtains it, who is predestined to receive it.

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ
ਕਰਮਾ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ ਜਿਸੁ ਪੁਰਖ
ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ॥ ਅੰਗ - 642

Satsang is the seed of all spiritual efforts, or in other words it is the mother that gives birth to Sat (Truth), Santokh (contentment), and Vichar (contemplation). With its help, one is saved from bad

company and from evil deeds, and one achieves the profit of life namely prayers and obeisance to God. Those persons who keep company with great self-realized souls find that soon their spiritual efforts fructify; for the reason that the atmosphere of satsang is such as where you have the opportunity to hear the Truth and to practice unadulterated truth and nothing but truth. Satsang has two categories; one is called *Bahirang Way* (external way) and the other called *Antarang way* (internal one).

Bahirang consists in going to satsang and giving place to the thoughts of the great souls, by excluding one's own ideas and contemplating and thinking over each of the thoughts just as the cow after eating grass sits at ease and chews the cud, in order to digest it in its liver. Similarly one should chew the cud of those divine ideas in one's mind; also bearing with patience and love, whatever difficulties and hardships one encounters in this world into the bargain. For best result one should discuss each thought heard at the satsang, with such a comrade as is contemplative, one whose mind is pure, who has patience and is loved at heart. If one does not lodge great thoughts heard at satsang in one's heart and does not contemplate over them then one cannot attain one's objective. Hence one should go on attending the satsang with a firm determination. One should listen to great one's ideas with rapt attention and also practise them in one's life. After sometime, there will be destruction of one's five big obstacles to realization. Having achieved the advantage and great usefulness of satsang he will in this life itself attain the status of immortality, achieve salvation in this life itself and be united with God (meet God).

The chief method in this Iron Age is repeating the Name of God. As Guru Maharaj has ordained -

*O, the Darkage has now arrived.
Sow, sow thou the one Lord's Name.
No, it is not the season for other planting.
Wander and stray thou not in doubt.*

ਅਬ ਕਲੁ ਆਇਓ ਰੇ॥ ਇਕੁ ਨਾਮੁ ਬੋਵਹੁ ਬੋਵਹੁ॥
ਅਨ ਰੁਤਿ ਨਾਹੀ ਨਾਹੀ॥ ਮਤੁ ਭਰਮਿ ਭੁਲਹੁ
ਭੁਲਹੁ॥ ਅੰਗ - 1185

By remembering God and adopting the above-mentioned means, one can achieve one's goal, very quickly indeed. But one most essential means is to keep company of the God-realized great persons.

On the other hand if one gets into the company of *Kathakars* (who give talks on holy scriptures) or those who expound them or are preachers or of ignorant persons who have mentality of passion and jealousy, or one studies the books authored by such false religious leaders, it will give rise to a large number of doubts, which are as poisonous as snakes or scorpions. These bogus religious leaders do not possess true knowledge and have no spiritual experiences. Their discourses are the opposite of Guru Granth Sahib. Such persons lacking in true knowledge indulge in running down the genuine saints, great souls and those who have realized God. They regard this (evil) practice of the acme of their speeches and writings.

They themselves drown in the ocean of the world and also help in drowning those, who accept their thoughts and become their fellow-travellers. Bhai Gurdas Ji ordain as under -

A blind leader leads all followers to bewilderment.

ਅੰਨਾ ਆਗੂ ਜੇ ਥੀਐ, ਸਭੁ ਸਾਬੁ ਮੁਹਾਵੈ॥
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ 35/2

Thus a long time had elapsed during the discourse of the great saint. While closing his lecture, Maharaj Ji said that the Chandigarh audiences were very, very discriminating. You should all do satsang, rising above the differences of your respective communities and eschewing passions and jealousies all with love. Hearing this, all present expressed hearty thanks to the eminent saint's saying.

We may be belonging to different religions, but the shower of your nectar words is like the water filled clouds, that shower their life-giving rain on all, without any difference of caste or creed. With the grace of God, we have got from you the light of true knowledge. Like true seekers, we should make efforts to reach the door of God, simple-heartedly.

CHAPTER - II

Simran with concentration

*Sing the praise of the Lord, O friendly saints,
with alertness and single-mindedness.*

ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਉਸਤਤਿ ਕਰਹੁ ਸੰਤ ਮੀਤ॥ ਸਾਵਧਾਨ
ਏਕਾਗਰ ਚੀਤ॥ ਅੰਗ - 295

First descended from Waheguru (God), a transparent ray, the conscious reality, which combining with nature took the epithet of living being. Round this ray, spread a mini globe-like substance, and the ray became resplendant. This state has been termed as the first separation (isolation) by the thoughtful men and has been called the sheath of bliss. After this, with the coming of thinking, one automatically moves into the second circle of Maya (illusion). This is the

Miracle of intellect. It was named the intellect sheath. Decending lower still, there awakened the idea of making some achievement of producing something new. Affections and allurements brought this being under their control and pushed him into countless programmes, which are ever-expanding, so that the chain is never broken. The state of mind has been called the mental sheath. One was caught in the circle of resolution and repudiation. Beyond this stage, the cosmic energy pushed it still further down and called it the Circle of Power or the vital sheath. This power was born out of the relationships of the illusion. After this, it assumed some form and went on assuming different forms. As Guru Maharaj has ordained -

For several births thou became a worm and a moth.

In several birth thou wert an elephant, a fish and a deer.

In several births thou became a bird and a snake.

In several births thou wert yoked as a horse and an ox.

ਕਈ ਜਨਮ ਭਏ ਕੀਟ ਪਤੰਗਾ॥ ਕਈ ਜਨਮ ਗਜ ਮੀਠ ਕੁਰੰਗਾ॥

ਕਈ ਜਨਮ ਪੰਖੀ ਸਰਪ ਹੋਇਓ॥ ਕਈ ਜਨਮ ਹੈਵਰ ਖਿਖ ਜੋਇਓ॥ ਅੰਗ - 176

This circle of different bodies is called Annmayee Kosh the sheath of food.

In this way, this pure consciousness (drop) went on amassing round it the tendencies towards illusions. It forgot its real nature and completely lost thought of the fact as to who I am, and wherefrom I have come. Not recognizing oneself as the Pure (Divine) Light, one started looking on oneself as just the body, which is made of five elements and which is subject to all sorts of

ills. The wise called this circle as the sheath of the Foods. It forsook its real state of supreme happiness and considering oneself as the being of dust, it from the time immorial, has been going through the circle of births and deaths and has been experiencing untold miseries. He has been weeping and crying and lamenting. He does not realize how he could be reunited with his original source (God), Who is all Truth, all Consciousness and all bliss; and return to his original stage. So caught in miseries, he keeps on lamenting.

The seers, the prophets, the saints and sages, philosophers, and those who have known the secrets of the Divine have told man many supernatural ways to the real True path. These prophets having come out of the source of all purity appeared in the most holy forms. They by their sayings gave to man the gospel of Vedas and Puranas, Bible and Holy Writ all of which assumed their loftiest form in the shape of Guru Granth Sahib.

The Fifth Emperor of the World Guru Arjan Dev has commanded thus, to free this being from the circle of the world of woe -

Sing the praise of the Lord, O friendly saints, with alertness and single-mindedness.

ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਉਸਤਤਿ ਕਰਹੁ ਸੰਤ ਮੀਤ॥ ਸਾਵਧਾਨ ਏਕਾਗਰ ਚੀਤ॥ ਅੰਗ - 295

This is a very simple path, treading on which man, over coming countless obstacles one can merge into his realself, which is all Light. To achieve this goal, concentration of mind is extremely necessary. So long as one does not know how to achieve concentration of mind, that long all his prayers and other efforts remain fruitless. There are some tendencies of mind, which do not allow one to achieve concentration of mind. Of these,

the first tendency is named Mentality of Evidence.

1. Mentality of Evidence (ਪ੍ਰਮਾਣ ਬਿਰਤੀ) (regarding the outward world as the Supreme Reality) - Whatever is the spread that is visible, they may be children, wife, parents, one's own body the different relationships of the bodies, friends, enemies, things that bring joys or sorrows remaining engrossed in all these things is termed Mindset of evidence. To withdraw the mind from this world of sights and sounds seems extremely difficult. Till one gets the guidance of a perfect Guru, one cannot be liberated from this visible world. Guru Maharaj's sermon is-

All that is seen, shall go not with thee, O man. So abandon thou thy self-conceit and worldly attachment.

ਦਿਸਟਉ ਕਛੁ ਸੰਗਿ ਨ ਜਾਇ ਮਾਨੁ ਤਿਆਗਿ ਮੋਹਾ॥ ਅੰਗ - 1230

This being knows that he is not to stay in this world for all time, nor are sons and daughters, wife, parents eternal in the world, yet when one of them dies, he is overwhelmed with unbearable grief at their separation and can't rise above this slush.

2. The Reverse Mindset (ਵਿਪਰਜੇ ਬਿਰਤੀ) - The second type of mentality is named the Reverse Mindset. In this stage, everything appear the opposite of what it is; things non-existent appear to have existed, and things existing seem non-existing. It is like the example of a travelling in summer through the desert, where man being tortured by thirst is desperately in need of water to quench his thirst. In the desert land, he has mirage that a river overflowing with cold water is flowing at some distance from him. This deception seems to give to him some feeling to be a true fact. But when he

reaches that place, he finds nothing there. It was just a mirage. Similarly, everyday he sees the world with his eyes and hears it with his ears and regards this outward world as full truth.

Before our very eyes, this world is seen passing away.

ਨੈਨਹ ਦੇਖਤ ਇਹੁ ਜਗੁ ਜਾਈ॥ ਅੰਗ - 325
Still he regards the world as a true reality. On the other hand Waheguru Ji, who is Omnipresent and is immanent everywhere -

Wherever I see, there I see Him present. He, My Master, is never far from any place. O my soul, ever remember Him, who is contained in everything.

ਜਹ ਜਹ ਪੇਖਉ ਤਹ ਹਜੂਰ ਦੂਰਿ ਕਤਹੁ ਨ ਜਾਈ॥
ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਸਰਬਤ੍ਰ ਮੈ ਮਨ ਸਦਾ ਧਿਆਈ॥

P. 677

*In the earth, in the Sky
There pervades a light in all.*

It can't be added to, nothing can be subtracted from it.

It permits no change.

ਜਿਮੀ ਜਮਾਨ ਕੇ ਬਿਖੈ ਸਮੱਸਤ ਏਕ ਜੋਤ ਹੈ॥
ਨ ਘਾਟ ਹੈ ਨ ਬਾਢ ਹੈ ਨ ਘਾਟ ਬਾਢ ਹੋਤ ਹੈ॥

ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ

According to this holy writ, inside and outside, all is full of God. With His Power, goes on the entire operation of the world; with the Power of His Name, the world appears, man regards this all pervading spirit as untrue. There is not a trace of doubt in such a person. He feels that the world around him is all truth and God, who is All-perfection, spread all-round in the Universe is untrue. This mentality is called the Opposite Mindset. Guru Maharaj makes a reference to it -

This world is the mountain of smoke.

What thought has made thee deem it real?

ਇਹੁ ਜਗੁ ਧੁਏ ਕਾ ਪਹਾਰ॥ ਤੈ ਸਾਚਾ ਮਾਨਿਆ

ਕਿਹ ਬਿਚਾਰਿ॥

ਅੰਗ - 1187

3. The Sleeping Mentality (ਨਿੰਦਾ ਬਿਰਤੀ) - The third type of mentality is called sleeping Mindset. Man knows all and reads all, still he keeps lost under the power of sleep. This stage of forgetting the Reality is called the Sleeping Mentality.

4. Alternative Mentality (ਵਿਕਲਪ ਬਿਰਤੀ) - The fourth kind is named Alternative Mentality. Man does small good acts such as giving charity, the recitation of the Bani and holy singing, and with the aid of these small items, he has hope of great fruit. In other words, under the influence of this mentality, one feels the great effect of desires. Little service and expectation of great rewards, such is his condition. Such an alternative mentality does not allow the mind to achieve full concentration in the prayers to God.

5. Remembering Mentality (ਸਿੰਮ੍ਰਿਤੀ ਬਿਰਤੀ) - The fifth type is the Remembering Mentality. When a person begins prayer and obeisance to God, when he starts recitation of the gospel, and when he tries to unite his consciousness with God's Name, he has memories of long-forgotten things. This memory mindset does not allow him to offer prayers whole-heartedly; his reading of the holy texts won't bear fruit.

Try to understand this fact by means of a parable. When Guru Nanak, the Emperor of the World, while bathing in the Bein River plunged into water and came out after three days, he was repeating only one saying-

I am neither a Hindu, nor a Muslim.

My body and soul belong to Him, who is called God of Muslims and the Lord of Hindus.

ਨਾ ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨ ਮੁਸਲਮਾਨ॥ ਅਲਹ ਰਾਮ ਕੇ
ਪਿੰਡੁ ਪਰਾਨ॥ ਅੰਗ - 1136

Islam was all in all, all over Bharat. It was Muslim rule. When the above episode reached the Nawab, he summoned Guru Maharaj. Reaching the court, Guru Maharaj expounded the Truth, removing all doubts. At that time, the Nawab came to know assuredly that Guru Nanak is some perfect seer (prophet) and he is common to all. He sees no difference between man and man. The day was Friday and Nawab said, you come along with us to the mosque, to offer Namaz (prayer). So Guru Ji went to the mosque. The Nawab underwent ablutions; the Qazi (leader) also did ablutions (mini bath) and started offering Namaz. Thousands of citizens of the town Sultanpur Lodhi were also saying Namaz. Guru Nanak Padshah stood aloof. After the Namaz, the Nawab in anger spoke thus to the Guru.

Why did you not join us in the Namaz, after reaching the mosque? Hearing the question, Guru Ji smiled a bit and said -

While you were in the mosque your mind was wandering elsewhere

When you were bowing in prayer, your imagination flew to Kandhar.

Your agile mind was busy purchasing young and swift horses.

Your false-self was in the mosque, bowing and praying.

ਠਾਂਢੇ ਆਪ ਮਸੀਤ, ਨ ਮਨ ਠਹਿਰਾਇਆ॥

ਹੋ ਸਿਜਦੇ ਸਮੇਂ ਸੰਕਲਪ ਕੰਧਾਰ ਪਠਾਇਆ॥

ਕਰਤਿ ਖਰੀਦ ਤੁਰੰਗ ਤਰਲ, (ਚੰਚਲ) ਮਨ
ਤਰਲਿਆ॥

ਕੂਰੇ ਬੀਚ ਮਸੀਤ ਨਿਵੈਂ ਕਥ ਸਰਲਿਆ॥

ਸ੍ਰੀ. ਗੁ. ਪ੍ਰ. ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਅੰਗ - 397

You made all false obeisance in the mosque-

You did not imbibe in your heart the true prayer. You simply wore the garb of meditation while your mind wandered in ten directions.

ਜਿਹ ਕਰਨੀ ਸੋ ਮੂਲ ਨ ਥਿਰ ਉਰ (ਹਿਰਦਾ) ਮਹਿ
ਕਰਾ।

ਹੋ ਬੇਸ ਬੰਦਗੀ ਧਰਜੋ ਦਸੋ ਦਿਸਿ ਮਨ ਫਿਰਾ।

ਸ੍ਰੀ. ਗੁ. ਪ੍ਰ. ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਅੰਗ - 397

O Nawab Sahib, your mind was busy buying horses in Kandhar and in body you were present in the mosque, offering Namaz. Just then, the Qazi (religious leader) said, Nanak, don't you feel fear mounting this accusation on the Nawab. Also if you did not join the Nawab in saying Namaz, you could have offered Namaz with me. Guru Nanak Padshah once again remarked-

Dear Qazi! you were physically present in the mosque, offering prayers but your mind was away at home. Your mare has delivered a colt, and you were worrying that it may not fall in a pit nearby. You had concentration not even for a moment.

ਬੋਲੇ ਨਾਨਕ ਬੈਨ ਐਨ ਸੁਖ ਗੁਨ ਦਯਾ।
ਕਾਜ਼ੀ ਕਰੀ ਨਿਵਾਜ ਸਦਨ (ਘਰ) ਮੈਂ ਮਨ ਗਯਾ।
ਬੜਵਾ (ਘੋੜੀ) ਜਯੋ ਵਛੇਰ, ਗਰਤ (ਟੋਇਆ) ਤਹਿ
ਪਾਸ ਹੈ।

ਹੋ ਤਹਿ ਮੈ ਨਹਿੰ ਗਿਰ ਪਰੈ, ਬਹੁਤ ਬਿਸਵਾਸ (ਸੰਸਾ)
ਹੈ।

ਤਿਹ ਕੇ ਸੰਗ ਮਨ ਫਿਰਤਿ, ਨ ਥਿਰ ਇਕ ਛਿਨ
ਭਯਾ। ਸ੍ਰੀ. ਗੁ. ਪ੍ਰ. ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਅੰਗ - 398

Thus Qazi too was put to much shame. At that time, the Nawab, paying tribute to Truth, bent his head at the feet of Guru Nanak and submitted, O Nanak, you are the prophet of all the prophets. Do remove the pain in my heart. Do remove the pain in my heart because I failed to recognize that you are a great and exalted personality.

You being embodiment of God, possess intuitive knowledge of other people's thoughts.

ਤੁਮ ਖੁਦਾਇ ਕੋ ਰੂਪ ਹੋ, ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਰਬ।
ਮੈਂ ਅਤਿ ਮੂਢ ਨ ਲਖਿ ਸਕਯੋ ਨਿਜ ਐਸੂਰਜਹਿ
ਗਰਬ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁ. ਪ੍ਰ. ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਅੰਗ - 388

He petitioned to Nanak, Tell me how this unstable mind can be brought under control. On that occasion, Guru Maharaj ordained -

Dear Khan, listen with attention.

The mind is very powerful and restless.

It is very difficult to control it but once controlled, it becomes priceless.

ਸੁਨੋ ਖਾਨ! ਦੈ ਕਾਨ, ਪ੍ਰਬਲ ਮਨ ਲੋਲ (ਚੰਚਲ) ਹੈ।
ਯਾ ਕੋ ਰੋਕਨ ਕਠਨ, ਰੁਕੈ ਤ ਅਮੋਲ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁ.

ਪ੍ਰ. ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਅੰਗ - 398

The Guru said, Nawab Sahib, mercury can by no means be kept steady under the finger but when it is mixed with medicines and burnt, then it becomes quite steady. Similarly an uncontrollable horse gives a lot of trouble to its rider, but an intelligent rider controls it, by pulling the bite in its mouth and makes it act according to his will. In this way, you have to train your mind too. There is the commandment -

The mortal's business is with his mind. He who chastens his mind attains perfection.

Says Kabir, I have dealings with my mind alone. I have met with nothing like the mind.

This mind is power. This mind is God.

This mind is the life of the five elements of the body.

Restraining his mind when man remains in the state of beatitude, then, can he tell the secrets of the three worlds.

ਮਮਾ ਮਨ ਸਿਉ ਕਾਜੁ ਹੈ ਮਨ ਸਾਧੇ ਸਿਧਿ ਹੋਇ॥
ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਸਿਉ ਕਹੈ ਕਬੀਰਾ ਮਨ ਸਾ ਮਿਲਿਆ ਨ
ਕੋਇ॥

ਇਹੁ ਮਨੁ ਸਕਤੀ ਇਹੁ ਮਨੁ ਸੀਉ॥ ਇਹੁ ਮਨੁ ਪੰਚ
ਤਤ ਕੋ ਜੀਉ॥

ਇਹੁ ਮਨੁ ਲੇ ਜੀਉ ਉਨਮਨਿ ਰਹੈ॥ ਤਉ ਤੀਨਿ
ਲੋਕ ਕੀ ਬਾਤੈ ਕਹੈ॥ ਅੰਗ - 342

(... to be continued)

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੀ ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਰਿਨੀਊਵਲ ਅਤੇ ਪੁੱਛਗਿਛ

ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਗਾਇਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਕੈਸਟਾਂ, CD.'S, VCD.'S, DVD.'S MP3 ਦੇ ਆਪ ਜੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਐਡਰੈਸਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੀ।

For all enquiries about 'Atam Marg' viz. renewal, new membership, non-receipt of the magazine etc. and also for procuring audios, videos & CDs; and books authored by Sant Waryam Singh Ji, please contact the following

England (U.K.)

For U.K. renewal of Atam Marg Magazine please forward cheque £ 40.00 payable to A.M.S.S.E.C.T. (U.K.) 9 Elizabeth Road, Walsall, West Midlands WS5 3 PF

**Atam Marg Spiritual Scientific
Educational Charitable Trust (U.K.)**

9 Elizabeth Rd.,

Walsall West Midlands, WS5 - 3PF U. K.

Contact : Mrs. Gurbax Kaur,
Mr. Jagtar Kulair : Tel : 0044-1212002818
Fax : 0044-1212002879
Voicemail : 0044-8701654402
Raj Mobile : 0044-7968734058
Email : info@atammarguk.com

U.S.A.

**Vishav Gurmat Roohani Mission
Charitable Trust,**

Contact : Baba Satnam Singh Ji Atwal,
2755, Guildhall Dr., San Jose,
Ca - 95132, U.S.A

Phone :- 001-408-263-1844,
vgrmctusa@yahoo.com

S. Baldev Singh Grewal

Fremont, U.S.A - 001-510-249-9456

Canada

Bhai Sarmukh Singh Pannu

Phone - 001-604-433-0408

Bhai Parmjit Singh Sandhu

Cell: 001-250-600-3072

Bhai Tarsem Singh Bains

Cell : 001-604-862-9525, Phone : 001-604-599-5000

IN INDIA

09417214391, 09417214379 09814612900, 9417214378

Email: atammarg1@yahoo.co.in

Australia

Bibi Jaspreet Kaur

Cell : 0061-406619858

Email :- jaspreetkaur20@hotmail.com

Foreign Membership

	Annual	Life
U.S.A.	60 US\$	600 US\$
U.K.	40 £	400 £
EUROPE	50 Euro	500 Euro
AUS.	80 AUD\$	800 AUD\$
CANADA	80 CAN\$	800 CAN\$